

Waterschap Aa en Maas

Jaarverslag 2021

status	: Definitief
kenmerk	: Jaarverslag 2021
datum	: 12-04-2022
opgesteld door	: Financiën
vastgesteld door	: Dagelijks Bestuur, d.d. 19 april 2022
paraaf	:

KERNGEGEVENS

GEBIED	Oppervlakte in hectare	161.000		
	Aantal gemeenten	25		
	Aantal bedrijven	16.881		
	Aantal inwoners	778.028		

TAKEN	Watersysteembeheer	110	km primaire waterkering	
		198	km niet-primaire waterkering	
		4.140	km watergangen/-lopen	
		114	gemalen	
	Zuiveringsbeheer	7	rioolwaterzuiveringsinstallaties	
		102	rioolgemalen	
		400	km transportleiding	
		1.146.999	capaciteit zuiveringen i.e.	

FINANCIEN			Begroting	Rekening
	Watersysteembeheer			
	Aantal ingezetenen		314.300	315.225
	Waarde gebouwd in miljarden	€	114,8	€ 116,0
	Aantal herleide ha ongebouwd		101.675	101.500
	Aantal ha natuurterreinen		25.300	25.358
	Aantal directe lozingen t.b.v watersysteemheffing		4.500	3.800
	Netto kosten in miljoenen	€	72,5	€ 70,0
	Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€	69,0	€ 70,1
	Tarief ingezetenen	€	63,01	€ 63,01
	Tarief gebouwd in % van de WOZ-waarde		0,03482%	0,03482%
	Tarief ongebouwd	€	83,93	€ 83,93
	Tarief natuurterreinen	€	5,50	€ 5,50
	Tarief verontreinigingsheffing	€	50,04	€ 50,04
	Bruto investeringen in miljoenen	€	51,4	€ 42,0
	Zuiveringsbeheer			
	Aantal ve's		1.197.800	1.146.999
	Netto kosten in miljoenen	€	57,4	€ 57,0
	Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€	60,3	€ 57,5
	Tarief zuiveringsheffing	€	50,04	€ 50,04
	Bruto investeringen in miljoenen	€	25,2	€ 29,1

ORGANISATIE	Bestuur		1 Dijkgraaf	
			30 Leden algemeen bestuur waarvan 3 leden dagelijks bestuur	
	Totale organisatie	fte	471,76	487,78

INLEIDING	7
1 JAARVERSLAG 2021	13
Programmarealisatie 2021	13
1.1 Veilig en bewoonbaar beheergebied	15
1.1.1 Doelstellingen	15
1.1.2 Prestaties en activiteiten	15
1.1.3 Financieel	18
1.2 Voldoende water en robuust watersysteem	20
1.2.1 Doelstellingen	20
1.2.2 Prestaties en activiteiten	20
1.2.3 Financieel	26
1.3 Gezond en natuurlijk water	28
1.3.1 Doelstellingen	28
1.3.2 Prestaties en activiteiten	28
1.3.3 Financieel	33
1.4 Schoon water	35
1.4.1 Doelstellingen	35
1.4.2 Prestaties en activiteiten	35
1.4.3 Financieel	40
1.5 Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde	43
1.5.1 Prestaties en activiteiten	43
1.5.2 Financieel	52
1.6 De verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit	54
1.6.1 Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar	54
1.6.2 Incidentele lasten en baten	57
1.6.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	58
1.6.4 Waterschapsbelastingen	60
1.6.5 Weerstandsvermogen	61
1.6.6 Financiering	68
1.6.7 Verbonden partijen	72
1.6.8 Bedrijfsvoering	74
1.6.9 EMU-saldo	74
1.6.10 Investerings	75
2 JAARREKENING 2021	79
2.1 Kostenverdeelstaat	82
2.2 Exploitatierekening naar kostendragers	83
2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer	83
2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer	89
2.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	94
2.4 Balans voor resultaatbestemming	98
2.4.1 Grondslagen bij de balans en resultaatbepaling	100
2.4.2 Toelichting activa	102
2.4.3 Toelichting Passiva	108

2.4.4	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	118
	VOORSTEL EN BESLUIT	121
	BIJLAGE SISA VERANTWOORDING	125
	BIJLAGE REALISATIE NAAR BELEIDSVELDEN	127
	Veilig en Bewoonbaar Beheergebied	127
	Voldoende Water en Robuust Watersysteem	128
	Gezond en Natuurlijk Water	129
	Schoon Water	130
	BIJLAGE VERBONDEN PARTIJEN	131
	VERKLARENDE WOORDENLIJST EN AFKORTINGEN	58

Inleiding

Voor u ligt het Jaarverslag 2021 van waterschap Aa en Maas. Deze bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening. Samen vormen zij de verantwoording van wat ons waterschap afgelopen jaar heeft gedaan en behaald, in woord én getal.

Wanneer we terugkijken op 2021, dan kunnen we net als in 2020 niet om het woord 'corona' heen. Iedereen kreeg ermee te maken. Corona had in 2020 vooral effect op de bedrijfsvoering, onze organisatie is anders gaan werken doordat het thuiswerken werd ingevoerd, in 2021 ontstonden ook enkele financiële nadelen voor het waterschap.

Maar ook het woord 'hoog water' hebben we in 2021 veel gehoord. Onze organisatie werd verrast door veel regen in binnen- en buitenland en daardoor ontstond een Maasgolf. De door Aa en Maas tijdig genomen maatregelen hebben nergens voor grote problemen geleid in het werkgebied. Corona en de Maasgolf hebben ervoor gezorgd dat projecten niet altijd de voortgang hebben gekend zoals die vooraf was ingeschat. Deze toelichting is niet overal opgenomen in een programma als verklaring voor een mogelijke vertraging.

In zijn algemeenheid kan er grotendeels tevreden worden teruggekeken op 2021 als het gaat om het realisatiepercentage van de exploitatie (99%) en investeringen (93%). Het percentage van de investeringsprojecten is daarmee aanzienlijk hoger als in 2020 (82%) en in 2019 (54%). De in gang gezette voorbereidingen de afgelopen jaren zijn geëffectueerd. De investeringen in zuiveren vallen hoger uit dan begroot en dit geldt ook voor de investeringen van het programma Voldoende water en robuust watersysteem.

Enkele prestaties blijven achter zoals de realisatie van beekherstel, ecologische verbindingzones en natuurvriendelijke oevers. De opgetreden vertraging in de projecten heeft meerdere oorzaken; onder andere door de coronamaatregelen en de herprioritering van werkzaamheden als gevolg van het hoog water in juli. De verwerving van grondposities en de puzzel die gelegd moet worden met gronden voor de realisering van projecten speelt ook een rol in de vertraging. In de Programmabegroting was overigens al aangekondigd dat enkele van de opgenomen prestaties pas in 2022 zouden worden afgerond.

Met alle mooie ambities en resultaten is het waterschap erin geslaagd om ook 2021 positief af te sluiten. Vooral door een aantal incidentele baten komt het positieve resultaat uit op € 1,2 miljoen. Het genormaliseerde jaarrekeningresultaat bedraagt over 2021 € 2,6 miljoen.

Samenvatting jaarverslaggeving 2021

Met het jaarverslag legt het dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over de realisatie van de in de begroting opgenomen doelstellingen en maatregelen over het afgelopen jaar. Hieraan is de verantwoording van de kosten en opbrengsten en de financiële positie van het waterschap gekoppeld.

Van een aantal velden binnen het werk van het waterschap zijn interessante mijlpalen of onderwerpen te benoemen. Deze volgen hierna. Ten slotte volgt een beknopt overzicht van de totstandkoming van het financiële resultaat.

In 2021 hebben we veel van de geplande resultaten bereikt. Voor 2022 streven we dit ook na. Al zijn de gevolgen van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne nog onduidelijk in welke mate ze invloed op onze planningen gaan krijgen. Via de gebruikelijke wegen rapporteren we daarover.

Invloed van de coronacrisis op investeringsprojecten en op de belastingopbrengsten

In 2021 hebben vooral de inrichtingsprojecten invloed ondervonden van de coronacrisis en de daarbij geldende restricties. We hebben flink gewerkt om de projecten zo goed mogelijk door te laten gaan.

De lagere belastingopbrengsten zuiveringsheffing (€ 2,7 miljoen lager) hebben voor een groot deel te maken met de minderopbrengsten bedrijven. De productie bij veel bedrijven is in werkelijkheid fors achtergebleven bij de begroting als gevolg van de Corona-maatregelen.

Beoordeling, HWBP en HWBP-verkenning

In januari is de veiligheidsbeoordeling voor het resterende deel van de primaire waterkering opgeleverd, te weten 36a-1 Keent, 58-1 Groeningen en hoge gronden. Daarmee is de totale beoordeling van 110 km dijk afgerond.

De tracéstudie Maashees-Boxmeer is gestart. Deze heeft tot doel te bepalen hoe de dijk bij Boxmeer en Groeningen verlengd kan worden om aan te sluiten op de hoge gronden. Hiervoor is met het Rijk, provincie en gemeente en op basis van het Hoogwaterbeschermingsprogramma de te volgen procedure bepaald.

Een belangrijk resultaat is de vaststelling van het voorlopig ontwerp in het kader van de planuitwerking Meanderende Maas. Vanaf de tweede helft van 2021 zijn met belanghebbenden gesprekken gevoerd over de uitwerking van het voorlopig ontwerp tot definitief ontwerp.

In de verkenning Cuijk-Ravenstein zijn eind 2021 de Nota Kansrijke Alternatieven en Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de m.e.r.-procedure vastgesteld.

Wegwerken baggerachterstand

Afgelopen jaar hebben we in totaal 200 kilometer waterloop gebaggerd in het kader van cyclisch groot onderhoud en het wegwerken van baggerachterstanden. Het wegwerken van de baggerachterstand verloopt volgens planning.

Hoog water

Het hoogwater op de Maas afgelopen zomer zorgde in ons werkgebied niet voor grote problemen. De hoogwatermaatregelen die we hebben genomen werkten goed. Om wateroverlast te voorkomen of te beperken hebben we de volgende maatregelen genomen. We sloten 49 gemalen, sluizen en vistrappen in de dijken langs de Maas om te voorkomen dat het Maaswater het binnenland in kwam. We hebben 24 uur dijkbewaking ingezet. We legden een nooddijk aan bij Sambeek en haalden dassenburchten weg die de dijk verzwakten. We maakten een sloot bij Doeveren dicht omdat daar wellen ontstonden.

Instandhouding watersysteem

Waterschap Aa en Maas versterkt de communicatie met zijn inwoners over het maaibeheer in het algemeen en over het maaitijdstip in het bijzonder. Het maaionderhoud aan de waterlopen is overeenkomstig de bestekken uitgevoerd. In elk district loopt een proef, waarin op basis van gegevens over opstuwing een 'real time' maaiadvis kan worden gegeven. Daarnaast loopt er in elk district een proef met 3D-maaien, waarbij we onderzoeken of we met de beweging van de maaikorf ook de slibdikte kunnen bepalen en de gegevens kunnen gebruiken om het watersysteem beter te modelleren van het watersysteem.

Het maaien van 2499 kilometer aan waterlopen is volgens planning verlopen.

Gezond en natuurlijk watersysteem

In 2021 is bij het werken aan een gezond en natuurlijk watersysteem 2,8 km beekherstel, 7,0 km ecologische verbindingzone, 13,9 km natuurvriendelijke oevers en 1 vispassage gerealiseerd. Daarmee hebben we weer een stapje gezet richting een watersysteem dat voldoet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water.

Thema verbeteren effluentkwaliteit

In het WBP 2022- 2027 en de afvalwaterstrategie is aangegeven dat de effluentkwaliteit van onze zuiveringen verbeterd moet worden ten aanzien van de nutriënten stikstof en fosfor. Om aan onze wettelijke taak te blijven voldoen en onze ambities voor 2027 te realiseren optimaliseren we de

bestaande zuiveringen en realiseren we waar nodig aanvullende zuiveringen. De implementatie hiervan begint zich te vertalen naar concrete investeringsprojecten.

Door een optimalisatietraject is de effluentkwaliteit van de rwzi 's-Hertogenbosch aantoonbaar verbeterd. Voor een verdere verbetering zijn aanvullende maatregelen nodig die nog door de aannemer moeten worden gerealiseerd.

Een krediet voor de voorbereiding van een aanvullende zuiveringsstap voor de verbetering van de effluentkwaliteit op rwzi Dinther is aangevraagd en toegekend.

Duurzaamheid en energieneutraliteit

In dit jaarverslag treft u, op verzoek van het AB, een paragraaf duurzaamheid aan.

De paragraaf duurzaamheid is voor het eerst onderdeel van het jaarverslag en zal een beeld (kwalitatief en kwantitatief) van de stand van zaken op het gebied van: energieverbruik en -neutraliteit; klimaat en CO₂-voetafdruk; circulaire economie en duurzaamheidsprojecten. Deze paragraaf is gelinkt aan het in ontwikkeling zijnde uitvoeringsprogramma klimaat en circulaire economie. Voor meer informatie wordt dan ook verwezen naar de paragraaf (§1.5.1 Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde).

Financieel resultaat 2021

Het exploitatieresultaat voor bestemming in de jaarrekening 2021 betreft € 1,21 miljoen positief. Het voordelig exploitatiesaldo is vooral ontstaan door (incidentele) baten als de dividend opbrengsten; verkoop van overige goederen en detachingsopbrengsten. De mutaties op de bestemmingsreserves vallen ook positief uit. De belastingopbrengsten, vooral zuiveringsheffing bedrijven, vallen dit jaar wat lager uit dan begroot. Het genormaliseerde jaarrekeningresultaat bedraagt 2,6 miljoen positief en dit is afgerond 2% van de exploitatie (netto lasten € 128,2 miljoen).

Hieronder geven we in het kort aan hoe dit positieve resultaat tot stand is gekomen.

Analyse resultaat Jaarrekening 2021 (x 1 mln.€)		
Begrotingssaldo	0,00	
Jaarrekening werkelijk	-1,20	
Saldo voordelig t.o.v. begroting voor resultaatbestemming	1,20	V
Lagere belastingopbrengsten	1,63	N
Bestemmingsreserves mutaties	-1,59	V
Uitgaven wateroverlast juli 2021	0,53	N
Vorming bestemmingsreserve rwzi Oijen	1,40	N
Hogere dividend opbrengsten	-0,72	V
Hogere baten ivm salarissen en sociale lasten	-0,86	V
Hogere verkoop van overige goederen	-0,81	V
Hogere uitgaven lasten (personeelslasten en goederen en diensten)	0,74	N
Hogere ontvangsten baten	-1,53	V
Positief jaarrekening saldo 2021 (voor resultaatbestemming)	-1,20	V
V= voordeel N= nadeel		

Analyse resultaat Jaarrekening 2021 (x 1 mln.€)		
Belastingopbrengsten:		
De belastingopbrengsten zijn lager	1,63	N
Bestemmingsreserves mutaties:		
Overige mutaties bestemmingsreserves	-1,59	V
Lasten:		
Minder kapitaallasten	-0,19	V
Hogere personeelslasten	1,03	N
Goederen en diensten en bijdragen aan derden (incl. energie; huren en verzekeringen)	-0,09	V
Uitgaven wateroverlast juli 2021	0,53	N
Vorming bestemmingsreserve rwzi Oijen	1,40	N
Totaal hogere lasten	2,67	N
Baten:		
Lagere interne rentebaten	0,29	N
Hogere financiële baten; dividenduitkering	-0,72	V
Hogere vergoeding detachering personeel	-0,86	V
Hogere grondverkoop; overige goederen en opbrengst uit grond en water	-1,32	V
Hogere bijdrage diensten voor derden	-0,52	V
Hogere bijdrage overheden (o.a. subsidies) en overigen	-1,06	V
Lagere opbrengsten geactiveerde uren	0,25	N
Totaal hogere baten	-3,92	V
Positief jaarrekening saldo 2021 (voor resultaatbestemming)	-1,20	V
V= voordeel N= nadeel		

Voorstellen binnen deze jaarrekening.

In het Voorstel en Besluit binnen deze jaarrekening wordt in het kader van de resultaatbestemming voorgesteld om de bestemmingsreserve InformatieBeleidsPlan (IBP) te continueren en de omvang vast te stellen om maximaal € 250.000.

Leeswijzer

Door het afronden van getallen komt de optelling daarvan soms niet overeen met het gepresenteerde totaal.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben en zijn in de jaarrekening verwerkt tot 4 maart 2021.

Daar waar sprake is van investeringen, zijn deze in te delen in drie categorieën:

A-investeringen: Kredieten zijn volledig geautoriseerd (via een investeringsbesluit) door het algemeen bestuur.

B1-investeringen: De vervangingsinvesteringen, inclusief bijbehorende afspraken en kaders. Voor een aantal B1-investeringen geldt dat via de programmabegroting het algemeen bestuur goedkeuring wordt gevraagd voor autorisatie door het dagelijks bestuur van deze investeringen voor Watersysteembeheer, Zuiveringsbeheer en de Algemene dienst. De hiervoor gehanteerde richtlijnen zijn:

- Watersysteembeheer: maximaal € 3 miljoen per jaar en € 350.000 per project.
- Zuiveringsbeheer: maximaal € 10 miljoen per jaar en € 1 miljoen per project.

Voor de overige B1-investeringen zal via een investeringsbesluit goedkeuring gevraagd worden aan het algemeen bestuur.

B2-investeringen: Het uitvoeringsdeel behorende bij een al toegekend A-krediet.

Er is een besluit genomen over de start van het project. Er is echter maar een deel van het krediet toegekend. Over het toekennen van het uitvoeringsdeel moet het algemeen bestuur nog een besluit nemen.

C-investeringen: Een door het algemeen bestuur toe te kennen krediet. Er is nog geen besluit genomen over de start van het project of toekenning van het krediet.

In de Functionele Commissies zal het jaarverslag integraal aan de orde gesteld worden. Daarbij geldt dat in de Commissie AFZ alle hoofdstukken behandeld worden en in de Commissies EB en WB enkele hoofdstukken, conform onderstaande tabel.

Tabel 1: Leeswijzer

	stuk		AFZ	EB	WB
Waterschapsblad / voorstel			X	X	X
Jaarverslag 2021	alle	Jaarverslag 2021	X		
	1.1	Veilig en bewoonbaar beheergebied			X
	1.2	Voldoende water en robuust watersysteem			X
	1.3	Gezond en natuurlijk water		X	X
	1.4	Schoon water		X	
	1.5	Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde		X	X
	1.6	De paragrafen		X	X
	2.1	Kostenverdeelstaat		X	X
	2.2.1	Exploitatierekening naar kostendrager WSB			X
	2.2.2	Exploitatierekening naar kostendragers ZB		X	
		Voorstel en besluit		X	X
Accountantsverslag			X	X	X
Reactie DB op accountantsverslag			X	X	X
Controllersparagraaf			X	X	X

1 Jaarverslag 2021

Het hoofdstuk Jaarverslag 2021 is opgebouwd conform het Waterschapsbesluit en begint met een overzicht van de programma's naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer. Vervolgens lichten we per programma de realisatie toe ten opzichte van de Programmabegroting 2021, voor zowel de output als de input. Het laatste deel van het hoofdstuk bevat de toelichting op de verplichte paragrafen.

Programmarealisatie 2021

Exploitatie

Per programma zijn de gemaakte kosten toe te delen aan de taken/kostendragers van het waterschap. Voor Watersysteembeheer betreft dit per programma onder andere:

- Veilig en bewoonbaar beheergebied: de keringswerkzaamheden, het voorkomen van wateroverlast en oplossen van knelpunten in het stedelijk gebied.
- Voldoende water en robuust watersysteem: het aanleggen en onderhouden van de waterlopen, het onderhouden van de kunstwerken, cyclisch groot onderhoud en verdrogingsbestrijding.
- Gezond en natuurlijk water: de kwaliteitsmaatregelen voor het oppervlaktewater, het aanleggen en onderhouden van ecologische verbindingzones, natuurvriendelijke oevers, vispassages en beekmondingen, het uitvoeren van beekherstel, en recreatie.

Voor de taak/kostendrager Zuiveringsbeheer geldt: binnen het programma Schoon water worden alle zuiveringsactiviteiten van het transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van het zuiveringsslib verantwoord.

De gerealiseerde input voor het (sub)programma Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde is verwerkt in de vier hoofdprogramma's. Onder de dekkingsmiddelen zijn de belastingopbrengsten van 2021 en het begrotingsresultaat verantwoord.

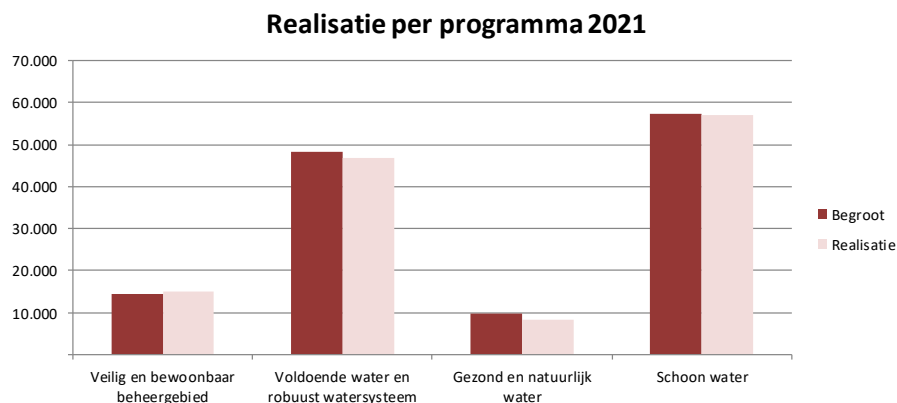
Voor 2021 ziet de totale realisatie per programma er als volgt uit:

Tabel 2: Programma's naar taken/kostendragers (bedrag * € 1.000)

Programma	Totaal Begroting 2021	Begrotingswijziging	Totaal Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie Watersysteembeheer	Realisatie Zuiveringsbeheer	Totaal Realisatie 2021	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Veilig en bewoonbaar beheergebied	14.098	214	14.312	14.919		14.919	N	-606
Voldoende water en robuust watersysteem	47.981	413	48.394	46.712		46.712	V	1.682
Gezond en natuurlijk water	9.657	109	9.766	8.387		8.387	V	1.379
Schoon water	56.981	409	57.390		57.006	57.006	V	384
Dekkingsmiddelen	-128.717	-1.145	-129.862	-73.587	-54.642	-128.228	N	-1.634
Eindtotaal	0	0	0	-3.569	2.365	-1.205	V	1.205

De realisatie per programma verdeeld naar beleidsvelden wordt in de bijlagen weergegeven.

Grafiek 1: Programmarealisatie 2021 (bedrag * € 1.000)

Investeringsen

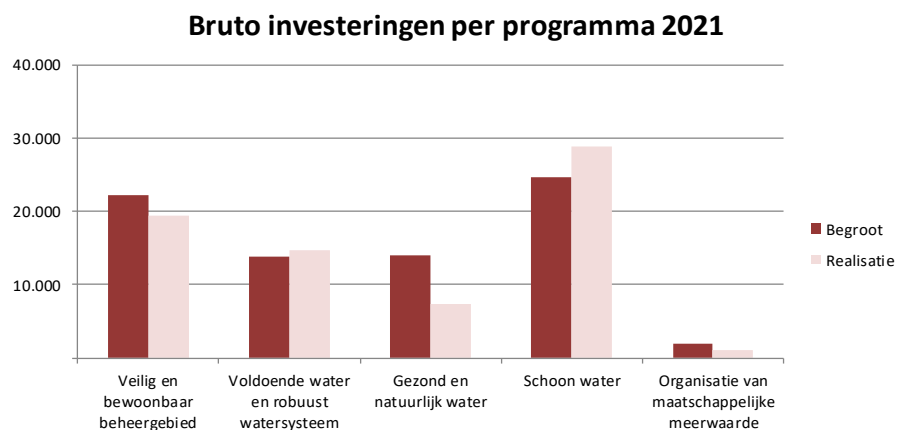
Onderstaande tabel toont de realisatie van de bruto-investeringen in 2021 ten opzichte van de begroting.

Tabel 3: Bruto investeringen naar programma (bedrag * € 1.000)

Totaal bruto investering programma's	Begroot	Realisatie	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Veilig en bewoonbaar beheergebied	22.197	19.463	V	2.733
Voldoende water en robuust watersysteem	13.813	14.679	N	-866
Gezond en natuurlijk water	14.032	7.276	V	6.756
Schoon water	24.561	28.762	N	-4.201
Leveren en organiseren van maatsch. meerwaarde	1.963	1.047	V	915
TOTAAL*	76.565	71.227	V	5.338

*Binnen de programma's zijn de investeringen/mutaties ten laste van de grondbank niet meegenomen. Per saldo resulteert dit in hogere uitgaven van € 2,1 miljoen. In de uitsplitsing van de uitgaven naar de taken en de staatjes van de balans (mva) wordt wel rekening gehouden met de boekingen ten laste van de grondbank.

Grafiek 2: Programmarealisatie 2021 (bedrag * € 1.000)

In § 1.1 tot en met § 1.5 lichten we de realisatie per programma toe.

1.1 Veilig en bewoonbaar beheergebied

1.1.1 Doelstellingen

De maatschappelijke doelstellingen voor veilig en bewoonbaar zijn:

- Voor bewoners en bedrijven is de veiligheid tegen overstromingen door de Maas optimaal.
- Inwoners en bedrijven zijn voldoende beschermd tegen wateroverlast uit het regionale systeem.

1.1.2 Prestaties en activiteiten

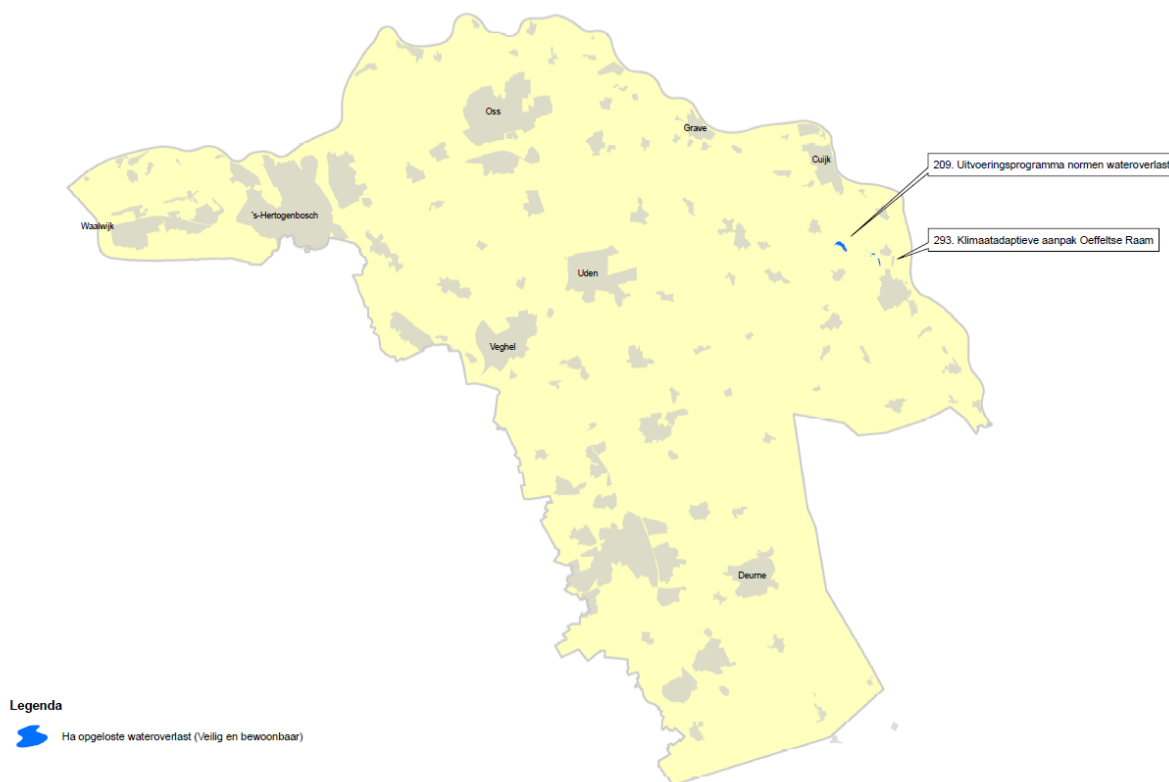
Onderstaande tabel geeft voor het programma Veilig en bewoonbaar beheergebied weer welke prestaties voor 2021 opgenomen zijn in de programmabegroting, hoe het halverwege gesteld was met de realisatie ervan (Bestuursverslag tot en met juni 2021) en wat er in totaal in 2021 is gerealiseerd.

Tabel 4: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	PJB	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2021	Prognose Burap 2021	Realisatie 2021	T.o.v. Begroting 2021
Beoordeling primaire keringen		km	110	6	6	6	
Verbeteren regionale keringen		km	3				
Voorkomen wateroverlast		ha	420	82,6	90	93,6	
Oplossen knelpunten stedelijk gebied:		aantal			1		

Verkenningen en beleid voor 2021		
Verkenning Meanderende Maas, voorkeursalternatief vaststellen en start planuitwerking	Opstellen	
Verkenning Cuijk-Ravenstein	Opstellen	
Invulling activiteiten Weer, een uitdaging	Uitvoeren	
3e Uitvoeringsprogramma normen wateroverlast	Uitvoeren	

Kaart 1: Grafische weergave van activiteiten die vallen binnen het programma Veilig en bewoonbaar beheergebied

Waterveiligheid

Voor waterveiligheid is in 2021 voor het overgrote deel gedaan wat was aangekondigd in de programmabegroting.

De belangrijkste prestaties in 2021 zijn:

- In januari is de **veiligheidsbeoordeling** voor het resterende deel van de primaire waterkering opgeleverd, te weten 36a-1 Keent, 58-1 Groeningen en hoge gronden. Daarmee is de totale beoordeling van 110 km dijk afgerond. Geen van de dijktrajecten voldoet aan de norm voor 2050 en alle worden in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in de periode tot 2050 versterkt.

We zijn een vervolgstrategie aan het opstellen op basis van de inzichten uit de beoordeling. Een van de acties is het opstellen van een plan van aanpak voor beheermaatregelen. Daarvan kunnen ook tijdelijke maatregelen deel uitmaken om tot het moment van versterking voldoende beschermd te zijn tegen hoogwater op de Maas.

- De **tracéstudie Maashees-Boxmeer** is gestart. Deze heeft tot doel te bepalen hoe de dijk bij Boxmeer en Groeningen verlengd kan worden om aan te sluiten op de hoge gronden. Hiervoor is met het Rijk, provincie en gemeente en op basis van het Hoogwaterbeschermingsprogramma de te volgen procedure bepaald. Het plan van aanpak is opgesteld en het onderzoek aanbesteed. De recente kennis van het hoogwater nemen we hierin mee. Het project loopt door tot en met 2022.

- Over de voortgang van **waterveiligheids- en dijkverbeteringsprojecten** langs de Maas wordt het algemeen bestuur per kwartaal geïnformeerd door middel van een dashboard voor de HWBP-projecten.

Zoals aangekondigd in de programmabegroting zijn in 2021 meer (en deels nieuwe) medewerkers van de afdeling Waterveiligheid betrokken in de projecten. We merken dat dit het samenspel tussen de projecten en het beheer, de techniek en het beleid binnen de afdeling versterkt.

Een belangrijk resultaat is de vaststelling van het voorlopig ontwerp in het kader van de **planuitwerking Meanderende Maas**. Hiervoor is inbreng vanuit de omgeving geleverd via dijktafels en andere bijeenkomsten. Naar aanleiding van een petitie vanuit Ravenstein is de hoogte van de nieuwe kademuur heroverwogen en naar beneden bijgesteld. Ook is de aannemer geselecteerd die het voorlopig ontwerp optimaliseert qua duurzaamheid, hinder, uitvoeringsrisico's en kosten. Vanaf de tweede helft van 2021 zijn met belanghebbenden gesprekken gevoerd over de uitwerking van het voorlopig ontwerp tot definitief ontwerp. Daarnaast is met ondersteuning van twee rentmeesterkantoren de grondverwerving voorbereid die begin 2022 start. Voor een aantal meekoppelkansen is eind 2021 de koers bepaald in de stuurgroep. Tot slot is een begin gemaakt met het opstellen van de hoofdbesluiten en -vergunningen en de afstemming daarover met de bevoegde gezagen.

In de **verkenning Cuijk-Ravenstein** zijn eind 2021 de Nota Kansrijke Alternatieven en Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de m.e.r.-procedure vastgesteld. De NRD doorloopt vervolgens de inspraakprocedure. De omgeving is nauw betrokken geweest bij het opstellen van de stukken via werkateliers en keukentafelgesprekken.

Het project **Lith-Bokhoven** is in 2021 opgenomen in het HWBP-programmavoorstel 2023-2034, waardoor in 2022 de voorbereiding van de verkenning kan starten.

- Wij participeren in **rivierverruimingsprojecten** van andere partijen die leiden tot een verlaagde hoogwaterlijn op de Maas. Voor de **planuitwerking Oeffelt (N264)** is ingestemd met een bestuursovereenkomst op grond waarvan wij een financiële bijdrage leveren aan het project. Het betreft 10% van de vermeden kosten (kosten die dankzij de rivierverruiming niet gemaakt hoeven te worden voor de dijkverhoging in het werkgebied van Aa en Maas). Het HWBP heeft ingestemd met de gelijktijdige realisatie van de dijkversterking daar waar de weg de dijk kruist. In het kader van de **verkenning Lob van Gennep** heeft de minister als ontwerp-voorkeursbeslissing 'Reguliere Dijken' gekozen, dat extra waterstandsverlaging langs de Bedijkte

Maas oplevert. Dit is het alternatief waarmee Aa en Maas rekening heeft gehouden bij het bepalen van de opgave voor Meanderende Maas en Cuijk-Ravenstein. Na afronding van de verkenningsfase gaat de Lob van Gennep in 2022 verder als regulier project binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Daardoor zal de betrokkenheid van Aa en Maas afnemen. In het kader van het **programma Integraal Riviermanagement** zijn tussenproducten opgeleverd: Beeld op de Rivieren, Systeembeschouwing en de Notitie Realistische Beleidsopties. De ontwikkeling van het beleidskader is vertraagd en het moment van nationale verankering hiervan als programma onder de Omgevingswet is nu voorzien in 2023.

- In de **regionale waterkeringen** bij het Drongelens Kanaal zijn vier kunstwerken vervangen. Hierbij is afgestemd met waterschap De Dommel. Langs een deel van de Aa bij 's-Hertogenbosch loopt de voorbereiding van de structurele verbetering van de grasmat van de waterkering die wordt gecombineerd met de aanpassing van het talud van de watergang. De realisatie is in 2022 gepland.

Op grond van een eigen analyse is het aantal als risicovol beschouwde leidingen in regionale keringen sterk teruggebracht. De resterende leidingen gaan we nader laten beoordelen.

- Voor het **instandhouden van waterkeringen** zijn in 2021 extra inspanningen gedaan. De extra capaciteit die sinds dit jaar beschikbaar is voor onder meer dijkinspectie en informatiemanagement werpt vruchten af. Alle waterkerende kunstwerken zijn nu opgenomen in het onderhoudsbeheersysteem. In het kader van de zorgplicht is in een peer review met Rijkswaterstaat Zuid-Nederland, waterschap Brabantse Delta en waterschap Limburg veel kennis en ervaring uitgewisseld over databeheer en vergunningen. Dit geeft een impuls aan verbeteracties. De toename van graverij door dassen en bevers heeft in het veld en beleidsmatig extra aandacht gevraagd (zie ook § 1.6.5 Weerstandsvermogen voor het financiële risico). Voor alle waterkeringen worden door de Zoogdiervereniging tot en met 2023 inventarisaties uitgevoerd en preventieve maatregelen voorgesteld, inclusief de realisatie van nabijgelegen alternatieve locaties wanneer nodig. Voor Meanderende Maas is de inventarisatie voorjaar 2021 als eerste gedaan. Voor de integrale aanpak van de dassenburchten in en nabij de Maasdijk is een algemene ontheffing verkregen. De Faunabeheereenheid heeft samen met de waterschappen een advies opgesteld voor het beverbeleid van de provincie Noord-Brabant en aanvullend wordt ook het huidige protocol bijgesteld. Als partner in het Deltaplan Biodiversiteit hebben we actief inbreng geleverd in het project Meanderende Maas om kansen te benutten aanvullend op het werk dat we al doen voor bloemrijke dijken. De pilot voor de Kleurkeur uit 2020 wordt doorgezet en met een proeflocatie uitgebreid, inclusief de bijbehorende monitoring.
- Mede naar aanleiding van de veiligheidsbeoordeling herzien we in het kader van de **calamiteitenbestrijding** sinds januari 2021 sluitingsprocedures en bedieningsinstructies van kunstwerken in de primaire en regionale keringen. Dit loopt door tot in 2022. Hierbij is ook aandacht voor de opslag van afsluitmiddelen. Proefsluitingen van kunstwerken vindt plaats volgens planning. De adviseurs hebben een training gevolgd om van waarneming tot noodmaatregelen te komen. Najaar 2021 zijn een training en veldoefening voor dijkwachters georganiseerd. Daarnaast zijn ruim dertig nieuwe dijkwachters opgeleid. Ook is er een wachtlijst voor aspirant-dijkwachters opgesteld. Verder heeft er een oefening met aannemers plaatsgevonden. Het calamiteitenbestrijdingsplan is actueel. In juli is de calamiteitenorganisatie naar aanleiding van hoogwater op de Maas ook echt actief geweest. We waren goed voorbereid en hadden de situatie onder controle mede door de uitgevoerde noodmaatregelen. De calamiteit is geëvalueerd en er is een begin gemaakt met het doorvoeren van verbeterpunten in de calamiteitenorganisatie.

Wateroverlast

- Het tweede uitvoeringsprogramma wateroverlast (gericht op het voldoen aan de normen voor wateroverlast) nadert zijn voltooiing. In het Bestuursverslag was aangekondigd dat de afronding van de realisatie van het knelpunt bij de Balkloop mogelijk pas in 2022 zou plaatsvinden. Dit is

toch in 2021 gelukt, zodat de doelstelling uit de programmabegroting voor 2021 is gerealiseerd. In 2020 is gestart met het derde uitvoeringsprogramma wateroverlast (naar aanleiding van een nieuwe toetsing aan de normen in 2019). Dit is in het eerste halfjaar van 2021 doorgezet. Waar mogelijk worden maatregelen getroffen in combinatie met lopende projecten. De eerste knelpunten (nabij Boxmeer) zijn in 2021 op deze manier aangepakt.

- In 2020 is gestart met een gebiedsaanpak om te komen tot (een) gedragen en integrale oplossing(en) voor de bescherming van 's-Hertogenbosch bij hoogwater. Als eerste stap is samen met medeoverheden de opgave verkend en gestart met de voorverkenning naar kansrijke oplossingsrichtingen en samenwerkingskansen. In maart 2021 heeft de stuurgroep ingestemd met het plan van aanpak. Daarin is een drietal sporen opgenomen waarin afzonderlijk aan verschillende vraagstukken wordt gewerkt. In het eerste spoor wordt gekeken naar optimalisatie van het beheer binnen de huidige configuratie van het watersysteem (Slim Water Management) en bereiden we ons (met de collega's van de calamiteiten en crisisorganisatie) voor op de vraag: wat als het nu gebeurt? In het tweede spoor ligt het accent op verkenning van ruimtelijke en technische maatregelen om de wateroverlast te voorkomen in samenhang met andere maatschappelijke opgaven. Het derde spoor onderzoekt de interactie met de Maas, de effecten van de (toekomstige) Maaswerken op de situatie bij 's-Hertogenbosch en op de langere termijn de effecten van zeespiegelstijging en verdergaande klimaatverandering. Dit spoor is ondergebracht in de pilot Integraal Riviermanagement (IRM). Het Rijk en de provincie Noord-Brabant dragen ook bij aan de IRM-pilot.
- In 2021 is in beeld gebracht of de hoogte van de overige keringen voldoet. Daarvoor is de hoogte gelegd naast de waterhoogtes van de NBW-toets (wateroverlastnormen) en robuustheidsanalyse. Hieruit is gebleken dat de keringen voldoen om het achterliggende grondgebruik volgens de betreffende normen te beschermen en er is geen verbeteringsopgave naar voren gekomen.

Veilig en bewoonbaar bebouwd gebied

- Met gemeenten en andere partijen zijn stresstesten en risicodialogen uitgevoerd, die erop zijn gericht om te komen tot een gezamenlijke uitvoeringsagenda en actieplannen (zie ook het programma Voldoende en robuust watersysteem).
- Ook in bebouwd gebied wordt invulling gegeven aan het tweede en derde uitvoeringsprogramma wateroverlast.

1.1.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 5: Saldo lasten en baten

INPUT-VERANTWOORDING VEILIG EN BEWOONBAAR BEHEERGEBIED (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %	Verskil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	14.640	214	14.854	15.865	107%	N 1.011
Totaal baten	486		486	904	186%	V 418
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	14.155	214	14.369	14.961	104%	N 593
Totaal beschikking bestemmingsreserves	56		56	43	76%	N 14
Netto lasten	14.098	214	14.312	14.919	104%	N 606

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

Per saldo zorgen de hogere lasten voor een nadelig nettoresultaat van € 606.000 (een realisatiegraad van 104%).

De hogere lasten voor de inrichting en het onderhoud van de waterkeringen en het watersysteem zorgen voor een nadeel. Specifiek betreft het kosten voor de dijkbewaking en de

calamiteitenbestrijding (zowel de waterkeringen als het watersysteem) en dan voornamelijk als gevolg van de hoge waterstand in de Maas in de zomerperiode. Een deel van deze kosten betreft de aanleg van een stabiliteitsberm op eigendom van de stichting Brabants Landschap in Linden. De als noodmaatregel aangelegde berm heeft een structureel karakter gekregen, in ieder geval tot de realisatie van de dijkversterking ter plaatse in het project Cuijk Ravenstein.

Gedurende het jaar zijn ook de nodige inspanningen verricht en kosten gemaakt om de schade door das of bever te herstellen of te voorkomen, naast die van andere activiteiten en boven op de reguliere bedrijfsvoering (als voorbeeld het ruimen van illegaal gedumpt chemisch afval in het gebied). De kosten voor dergelijke activiteiten zijn niet voorzien in de begroting.

Het laatste meldenswaardige punt zijn de hogere kosten voor de veiligheidstoetsing van de waterkeringen als gevolg van vernieuwing van sluitingsprocedures en bedieningsinstructies.

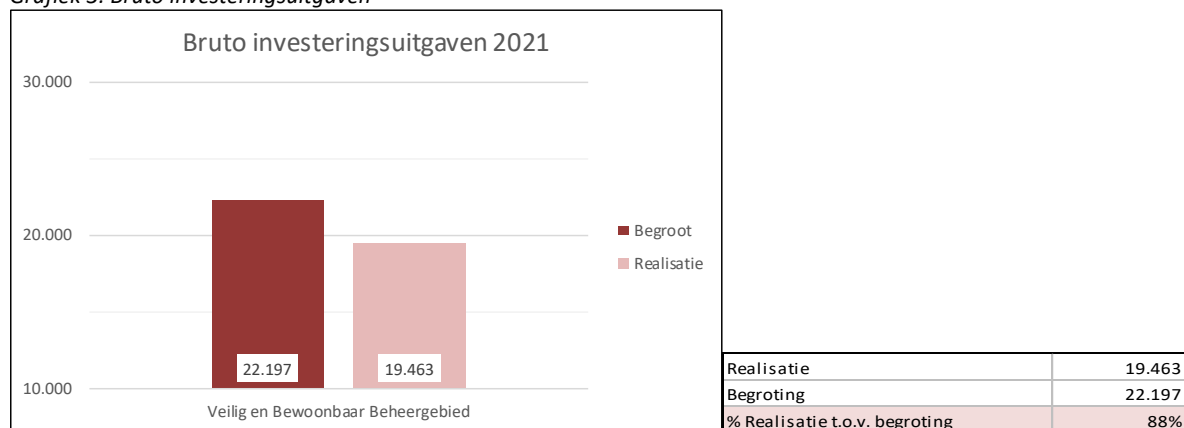
Per saldo zijn de baten hoger. Dit komt onder andere door de hogere dividenduitkering van de NWB en de hogere opbrengst bij incidentele verkoop van gronden. Voor een nadere toelichting op de baten verwijzen wij naar paragraaf 2.2.1.2.

Dit geldt eveneens voor de lagere onttrekking uit de bestemmingsreserve.

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2021.

Grafiek 3: Bruto investeringsuitgaven

De besteding bedraagt 88% van het geraamde volume voor dit begrotingsjaar. De jaarlijkse financiële bijdrage aan het HWBP Deltaprogramma en de twee dijkversterkingsprojecten (Ravenstein-Lith en Cuijk-Ravenstein) zijn voor een substantieel deel verantwoordelijk voor de besteding (81%). Andere projecten die bijdragen aan het behaalde resultaat zijn Gebiedsplan Raam en de aanpak van de kunstwerken in de regionale kering van het Drongelens Kanaal.

Voor een aantal projecten is in het Bestuursverslag 2021 aangegeven dat vertraging en uitloop naar 2022 plaatsvinden. Het tweede uitvoeringsprogramma knelpunten wateroverlast kent vertraging bij de voorbereiding of uitvoering van de laatste knelpunten. De uitvoering van de klimaatadaptieve aanpak Oeffeltse Raam gaat later van start dan voorzien door wijziging in het ontwerp. De aanbesteding en gunning zijn nu voorzien in het eerste kwartaal van 2022. Het bestuur heeft hiervoor middelen ter beschikking gesteld.

In 2021 is een start gemaakt met het project Regionale kering Aa-Afleidingskanaal. Het project kent een langere doorlooptijd dan gedacht. In het laatste kwartaal van het jaar zijn de varianten heroverwogen en de uitvoering vindt plaats in 2022.

1.2 Voldoende water en robuust watersysteem

1.2.1 Doelstellingen

De doelstellingen van het programma Voldoende water en robuust watersysteem zijn:

- Een klimaatbestendig, robuust en veerkrachtig, stuurbaar watersysteem.
- Transparantie en draagvlak voor inrichting en beheer.

1.2.2 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel toont voor het programma Voldoende water en robuust watersysteem welke prestaties voor 2021 waren opgenomen in de programmabegroting en wat daarvan gerealiseerd is. Om beter recht te doen aan de inspanningen die wel geleverd worden, maar niet terug te zien zijn in de gerealiseerde prestaties hebben we ook een kolom toegevoegd met inspanningsprestaties.

Bij de inspanningsprestaties wordt rekening gehouden met de voortgang van een project:

- 10% van de prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan Waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

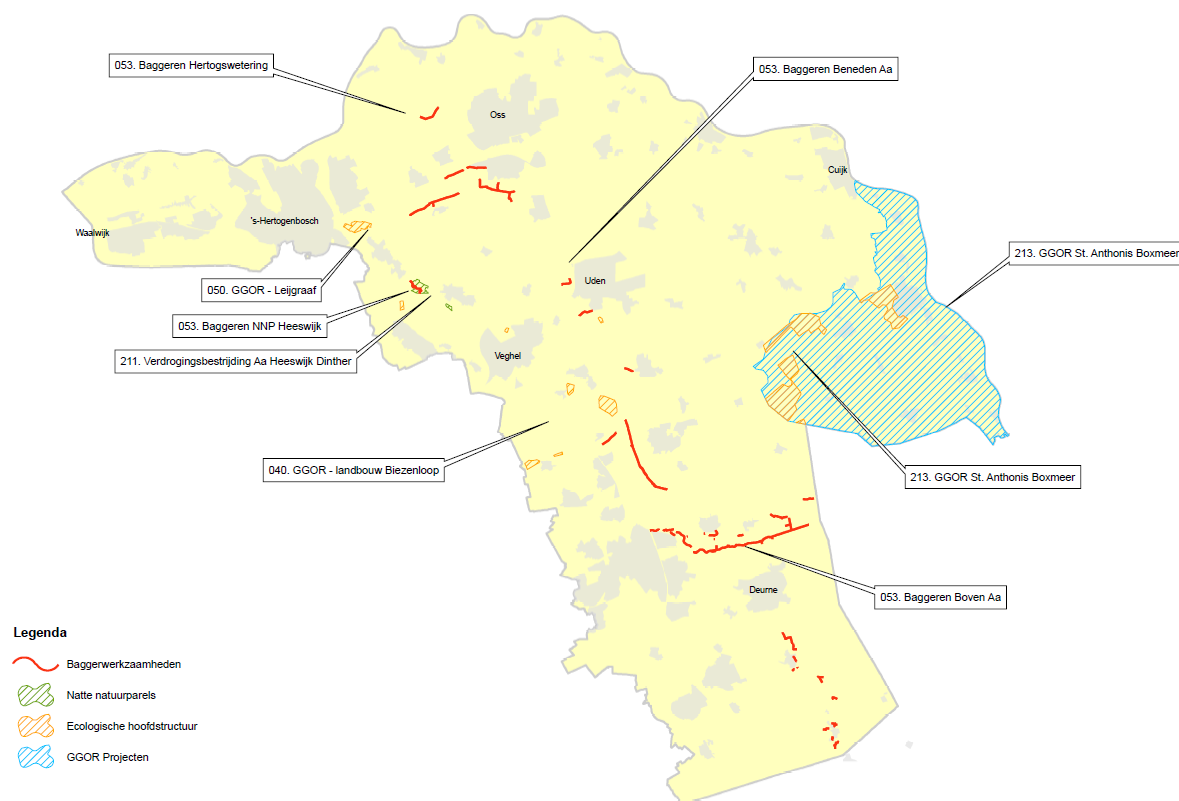
Tabel 6: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	PJB	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2021	Prognose Burap 2021	Realisatie 2021	Inspannings-prestaties 2021	T.o.v. Begroting 2021
Investeringsprojecten								
Natura 2000		ha	2.250					
Natte Natuurparels		ha	1.000	107	87,7	87,7	93,0	
Overige EHS (bv Maashorst, Raam vallei)		ha	5.000	1.728	332	1.595	1.671	
Wijstherstel		ha	83	20		10		
GGOR landbouw (waterconservering)		ha	61.000	20.899	0	14.189	17.215	
Wegwerken baggerachterstand	53	km	500	50	50	53		
Verbreden te krappe profielen/aanpak krappe duikers	240	aantal	1.200	50	50	37		
Automatiseren stuwen	268	aantal			5	5		
Exploitatie								
Maaien		km		2.466	2.466	2.450		
Cyclisch groot onderhoud		km		200	200	200		
Wijzer onderhoud		km		200		65*		

*) inclusief 40 km pilot Wijzer Onderhoud gemeente Oss

Verkenningen en beleid voor 2021		
Klimaatadaptatie (DHZ)	Planvormen/Uitvoeren	
Slim Sturen	Planvormen/Uitvoeren	
Beregeningsbeleid	Planvormen/Uitvoeren	

Kaart 2: Grafische weergave van activiteiten die vallen binnen het programma Voldoende water en robuust watersysteem

Voor het programma Voldoende en robuust watersysteem worden veel van de geplande prestaties geleverd. Voor de Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregimes (GGOR's) blijven de prestaties wat achter bij wat was begroot. De uitvoering hiervan loopt wel, maar wordt niet in 2021 afgerond. Het afspraken maken over wijzer onderhoud loopt vertraging op als gevolg van corona.

Hieronder staan de belangrijkste prestaties en ontwikkelingen in de eerste helft van 2021.

Natuurnetwerk Brabant

Natuurontwikkeling in en rondom de Peelvenen is nu onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak (gga) Vitale Peel, waarin verdergaand hydrologisch herstel opgepakt wordt samen met andere opgaven, zoals de stikstofproblematiek, de landbouw- en energietransitie en de revitalisatie van het platteland (zie ook verderop onder het kopje Klimaat). Los van de gebiedsaanpak gaan de lopende inrichtingsprojecten in en om de N2000 Deurnsche en Mariapeel en Groote Peel onverminderd door. Op 13 januari heeft de Raad van State een tussenuitspraak gedaan in de 34 beroepsprocedures tegen de plannen voor Leegveld. Grotendeels zijn de beroepen niet gehonoreerd. Op twee punten is een nadere onderbouwing nodig, waaraan provincie en waterschap inmiddels werken. Ondertussen loopt de uitvoering, vooruitlopend op de definitieve uitspraak van de Raad van State. In de uitvoering zijn enkele werkzaamheden niet conform het Projectplan Waterwet uitgevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat de werkzaamheden ter plekke zijn stilgelegd en gewerkt is aan een herstelplan om de situatie weer terug te brengen naar hoe die was voor die werkzaamheden.

Er is onvoldoende zicht op het verkrijgen van een goede grondpositie in en om Sang en Goorkens. Realisatie van de Natte Natuurgebieden daar is nu ondergebracht in de gga Strabrechtse Heide. De hoop is dat er door het groter maken van de scope kansen ontstaan om weer snelheid te maken in dit project.

De werkzaamheden ten behoeve van de NNP Aa Heeswijk-Dinther zijn conform de planning in 2021 afgerond en het project dat het waterschap hier trekt is daarmee afgerond. Er liggen nog enkele

percelen die verpacht worden door Brabants Landschap en die volledige realisatie van de NNP in de weg zitten. Hierop is actie ondernomen in samenwerking met Brabants Landschap en de provincie.

Het Rijk heeft voor de periode tot en met 2030 € 3 miljard uitgetrokken voor verbeteringen in en om stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (het landelijke Programma Natuur). Onder initiatief van de provincie is hiervoor met alle relevante partners een overzicht van mogelijke maatregelen in Brabant samengesteld. In het gebied van Aa en Maas gaat dit om mogelijke aanvullende maatregelen rondom de Peelvenen, rondom de Strabrechtse Heide (grotendeels Dommelgebied) en rondom Moerputten/Vlijmens Ven.

Op het overige deel van het natuurnetwerk (Overige EHS) gaan we in onder het kopje GGOR.

Wijstherstel

Eind 2021 hebben zeven gemeenten in Brabant, waterschap Aa en Maas, de provincie Noord-Brabant en drie gemeenten in Limburg een convenant getekend om samen te gaan werken aan de totstandkoming van het UNESCO Geopark Peelhorst en Maasvallei. In februari 2022 nemen ook het waterschap Limburg en de provincie Limburg een besluit over de deelname hieraan.

Verder zijn in 2021 maatregelen gericht op wijstherstel gerealiseerd in in totaal circa 10 ha in het Sint Annabos, 1^e fase Kooldert en bij de Esperloop. Bovendien zijn de voorbereidingen gestart voor nog meer projecten: St. Annabos (fase 2) (Uden), Venloop en Palmvenloop (Bernheze), Meerkensloop en Kooldert 2^e fase (Maashorst), wonen in wijstgebied de Burgt (Boekel) en door een particulier op de Maashorst.

Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR 2.0) en overige Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

- In 2021 is de GGOR Sint-Anthonis Boxmeer (begroot 17.700 ha) grotendeels gerealiseerd (ruim 14.000 ha). De resterende hectares volgen in de komende jaren. Verder zijn in 2021 diverse maatregelen voorbereid die begin 2022 in uitvoering gaan (Gebiedsplan Raam, Aa-dal Zuid). De totale realisatie komt daarmee in 2021 wat lager uit dan begroot.
- De 'overige EHS' lift mee met de GGOR-projecten en komt daarom ook wat lager uit dan begroot. In de GGOR-projecten betrekken wij terreinbeheerders en optimaliseren we de waterhuishouding, ook voor natuur. Dit is niet hetzelfde als volledige verwerving en inrichting van het natuurnetwerk. Er is bijna 1300 ha gerealiseerd in GGOR Sint-Anthonis Boxmeer. De overige hectares (ruim 300) betreffen 'administratieve' hectares. Deze waren in eerdere jaren al gerealiseerd (onder andere in het project GGOR Biezenloop), maar over deze realisatie was nog niet gerapporteerd.
- De evaluatie GGOR 2012-2020 is afgerond en er is gestart met de uitwerking van GGOR 2.0. GGOR 2.0 heeft als algemene doelstelling: Vanuit een integrale gebiedsgerichte aanpak werken aan een klimaatbestendig, robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem in overleg (co-creatie/participatie) met belanghebbenden. Aan de hand de pilotprojecten Maashorst en Peelvenen wordt onderzocht hoe de begrenzing van het gebied kan bijdragen aan het gewenste hydrologisch herstel van natuur en het hydrologisch systeemherstel, en of het vaker evalueren van streefpeilen positief kan bijdragen aan de doelstellingen voor een klimaatrobuust watersysteem. Tegelijkertijd zal worden gewerkt aan de heldere formulering van doelstellingen en het meet- en toetsbaar maken van doelstellingen. GGOR Maashorst (inclusief Herperduin) en Peelvenen zijn inmiddels opgestart. Voor de Peelvenen wordt bekeken hoe de nieuwe opgave in de lopende processen (de gga) wordt opgenomen.

Klimaat

- De integratie van het thema Voldoende water met wateroverlast, droogte, gezond en natuurlijk water (robuuste beekdalen, water in bebouwd gebied) en waterkwaliteit (de bodem als buffer) zet door en krijgt steeds meer vorm (onder andere in het nieuwe Waterbeheerprogramma (WBP)). Er wordt in samenhang gewerkt aan een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem en de elementen uit het programma Weer, een uitdaging zijn hierin ondergebracht.
- Met de provincie, de terreinbeherende organisaties en ZLTO zijn gebieden geduid waar we willen verkennen of een gebiedsgerichte aanpak (gga) helpt om de doelen te realiseren. In zo'n gga werken we in samenhang aan de wateropgaven, de natuuropgaven en de stikstofproblematiek aan perspectief voor de landbouw en aan andere relevante opgaven die spelen. In het gebied van Aa en Maas speelt dit in het gebied rondom de Peelvenen, het gebied rondom de Strabrechtse Heide (met voor ons omgeving Someren en NNP Sang en Goorkens), het Aa-dal tussen Helmond en Heeswijk-Dinther en het gebied rondom Vlijmens Ven/Moerputten. Wij participeren in de gga's Peelvenen (trekker provincie) en Strabrechtse Heide (trekker Staatsbosbeheer). Wij trekken de verkenningsfase van de gga in het Aa-dal en het gebied rondom Vlijmens Ven/Moerputten.
- Op 15 december 2021 hebben alle partijen vanuit het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg het grondwaterconvenant ondertekend. Met dit convenant gaan alle partijen samen werken aan herstel en bewaking van de grondwaterbalans in Brabant. In het convenant zijn acties opgenomen om meer water vast te houden en aan te voeren en om minder grondwater te gebruiken en te verdampen. Bovendien zijn afspraken opgenomen over de ruimtelijke aspecten hiervan, over innovatie en over de governance. Een van de acties waarvoor Aa en Maas als trekker zal optreden is herzien van het beregeningsbeleid.
- We werken aan een grotere wateraanvoercapaciteit via de Noordervaart en de Peelkanalen. De planning is dat het traject in de Peelkanalen van de waterschappen Aa en Maas en Limburg in het eerste kwartaal van 2023 gereed is. Bij Rijkswaterstaat voor het traject op de Noordervaart is er vertraging naar 2025. We zijn met Rijkswaterstaat in gesprek om te kunnen versnellen in de uitvoering of anderzijds eerder water te leveren.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

- In 2021 hebben alle vier de werkregio's (Land van Cuijk, As50+, Brabantse Peel en Meierij) een aanvraag impuls gelden ingediend bij het ministerie en toestemming gekregen om aan de slag te gaan met de uitvoering van de klimaatplannen. In deze eerste fase zijn de plannen vooral gericht op maatregelen in bebouwd gebied. Aa en Maas ondersteunt deze activiteiten. Het merendeel van de maatregelen draagt bij aan vermindering van de regenwaterafvoer naar rioolwaterzuiveringen en het laten infiltreren van regenwater naar het grondwater.
- Een eerste analyse is gedaan naar vitale en kwetsbare functies, waaronder keringen en rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Bij de keringen is een uitgebreide analyse gedaan naar de impact van droogte, hitte, wateroverlast en overstromingen. Al in een eerdere fase zijn aanvullende maatregelen geformuleerd. Voor de rwzi's is een eerste analyse gestart. De verwachting is dat in 2022 maatregelen geformuleerd kunnen worden en de afstemming met andere deelnemers in het hoogwateroverleg van de veiligheidsregio van start gaat.

Deltaplan Hoge Zandgronden

Op Prinsjesdag (21 september 2021) is het Deltaprogramma 2022, met als onderdeel het Deltaplan Zoetwater 2022-2027, aangeboden aan de Tweede Kamer, samen met de begroting van het Deltafonds. In het Deltaplan Zoetwater is opgenomen dat € 50 miljoen Deltafondsmiddelen bestemd zijn als cofinanciering van de zoetwateraanpak op de Hoge Zandgronden regio Zuid in de periode 2022-2027.

De verdeling van die € 50 miljoen over de partners in regio Zuid is vastgelegd in een bestuursovereenkomst, die in december 2021 is ondertekend. Aan Aa en Maas is voor de

samenwerking tot en met 2027 € 8 miljoen toegekend. Dit is conform de uitgangspunten hierover in het WBP 2022-2027.

Beheer en onderhoud

- Het peilbeheer is gericht op de conservering van water met inzet van de conserveringsmarge. In de winter en het vroege voorjaar is zeer kritisch omgegaan met verzoeken tot peilverlaging ten behoeve van landbewerkingen. Hierbij is het ‘nee, tenzij-principe’ toegepast en slechts in uitzonderlijke gevallen is ingegaan op peilverlagingsverzoeken voor een tijdelijke verlaging. Het jaar 2021 kende ook nattere perioden, met name in juli met hoogwater op de Maas. In de nattere perioden is in het peilbeheer geanticipeerd met peilverlagingen in het hoofdwatersysteem en kwetsbare lagere gelegen gebieden en percelen in het beheergebied. Daarbij is op de hoge gronden van de Horst en langs natuurgebieden (onder andere Maashorst en Peelvenen) de conserveringsmarge onverminderd ingezet.
- In het project Aanpak krappe duikers zijn inmiddels ruim vijfhonderd duikers vervangen door grotere exemplaren. Hierdoor is het watersysteem robuuster gemaakt en de effectiviteit van het beheer en onderhoud is verbeterd. Vanwege de complexiteit en benodigde afstemming met wegbeheerders en kabel- en leidingeigenaren wordt de uitvoering van een vijftigtal complexe krappe duikers voorzien in 2022.
- Het cyclisch groot onderhoud loopt weer op schema. De stagnatie door de PFAS-problematiek is ingelopen. Wel zijn de afzetkosten voor baggerpartijen met verhoogde PFAS-waarden toegenomen (in 2021 met € 1.000.000 waarvan het overgrote deel is toe te wijzen aan het uitvoeringprogramma wateraanvoer Noordervaart). Bovendien leidt het PFAS-onderzoek inmiddels tot structureel hogere onderzoekskosten (in 2021 € 200.000).
- Het maaionderhoud aan de waterlopen is overeenkomstig de bestekken uitgevoerd. In elk district loopt een proef, waarin op basis van gegevens over opstuwing een ‘real time’ maaiadvies kan worden gegeven. Daarnaast loopt er in elk district een proef met 3D-maaien, waarbij we onderzoeken of we met de beweging van de maaikorf ook de slibdikte kunnen bepalen en de gegevens kunnen gebruiken om het watersysteem beter te modelleren van het watersysteem.
- Als gevolg van de beperkingen door de coronapandemie konden we slechts op een beperkt aantal trajecten afspraken met aangelanden maken over het toekomstbestendig maken van het onderhoud van waterlopen (Wijzer Onderhoud). Wel zijn we met de gemeente Oss een pilot gestart met werkafspraken langs waterlopen die geheel vanaf de openbare weg kunnen worden gemaaid (enkelzijdig onderhoud). Het betrof in 2021 40 km A-waterlopen. Dit kan mogelijk als voorbeeld dienen voor het maken van afspraken met andere gemeenten en terreinbeherende organisaties.
- Op basis van een Lange Termijn Asset Planning (LTAP) voor gemalen en bijbehorende integrale inspecties is het renovatieprogramma voor de komende vijf jaar opgesteld. Het algemene beeld van onze gemalen is dat ze er in praktijk beter voor staan dan op basis van de theorie verwacht zou worden. Goede inspecties en periodiek onderhoud betalen zich dus uit, zodat renovatie-investeringen verantwoord uitgesteld kunnen worden. We zijn gestart om de risico gestuurde LTAP uit te breiden met de stuwen en vispassages.

Kennisvragen en waterkamer

De afgelopen zomers hebben de urgentie van veel kennisvragen op het gebied van droogte, waterconservering en voorraadbeheer duidelijk gemaakt. In 2021 hebben we hier onder andere op ingezet via het project KLIMAP. We nemen deel aan de Vitale Peel, met daarin aandacht voor de modellering van de waterhuishouding in meebewegend (levend) hoogveen. Daarnaast verkennen we binnen KLIMAP verschillende concepten die betrekking hebben op de lokale waterhuishouding: Melkveehouderij naast de Peelvenen (subirrigatie), Natte teelten (Interreg), en Watergebruik toedieningstechnieken (Klimaatpilot Vinkel).

In 2021 is de Waterkamer gegroeid tot een zichtbaar team met een duidelijker rol: dé plek binnen waterschap Aa en Maas waar je terecht kunt voor integraal advies over droogte en water(overlast) bij normaal en extreem weer.

Een opdrachtgever, de werkagenda, aanscherping van de overlegstructuur en aandacht voor teamontwikkeling hebben gezorgd voor de stroomlijning van het werkproces.

Voldoende water en robuust watersysteem in bebouwd gebied

- Via de Regio Noordoost-Brabant (RNOB) is het eindrapport Risicodialogen begin 2021 opgeleverd en zijn de eerste regionale risicodialogen inmiddels uitgevoerd. De uitkomsten van de risicodialogen vormen (nieuwe) opgaven voor de regio: welke knelpunten en kansen pakken we gezamenlijk met de gebiedspartners op, wanneer en wat is daarvoor nodig? Hieruit volgt een uitvoeringsagenda voor de korte, middellange en lange termijn.
- Ook ligt er in de Peel inmiddels een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en heeft de gemeente Helmond een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie vastgesteld.
- Op 20 maart 2021 is de Subsidieregeling klimaat in samenwerking met de regio As50+-gemeenten in werking getreden. Kenmerkend voor deze regeling is de één-overheidsgedachte: de aanvrager dient bij één loket de aanvraag in en wordt gesubsidieerd door zowel het waterschap als de betreffende gemeente. Deze subsidieregeling loopt parallel aan de huidige Stimuleringsregeling klimaatadaptief bebouwd gebied. Dit initiatief en een online marketingcampagne hebben ervoor gezorgd dat de bekendheid van de subsidieregelingen is toegenomen. Dit blijkt uit het aantal aanvragen: in 2020 zijn 160 subsidieaanvragen ingediend en is het budget volledig benut. In 2021 heeft wederom een enorme stijging plaatsgevonden. Er zijn in totaal 274 aanvragen ingediend, waarvan 142 aanvragen uit de regio As50+. Inmiddels hebben bijna alle gemeenten een eigen regeling, of een regeling samen met ons waterschap.
- In samenwerking met de Tuinbranche Nederland zijn via onze Subsidieregeling klimaatadaptatie inmiddels een drietal klimaatpleinen opgericht bij tuincentra, waar ingezetenen gericht informatie kunnen krijgen over het klimaatadaptief maken van eigen tuin, woning en omgeving.
- Via de regio's NOB en MRE is een traject gestart rondom het klimaat adaptief maken van bedrijventerreinen in Oost-Brabant. De rapporten Planologische en juridische instrumenten voor klimaatbestendige bedrijventerreinen, Communicatie handleiding klimaatbestendige bedrijventerreinen en het onderzoek naar de financiële instrumenten en prikkels voor klimaatbestendige bedrijventerreinen zijn gereedgekomen en met enthousiasme ontvangen en gedeeld.
- Ook is inmiddels gestart met het klimaatbestendig maken van twee pilot-bedrijventerreinen. Het betreft een pilot in Meierijstad samen met het Platform Ondernemend Meierijstad (POM) en een pilot met bedrijventerrein Beierd en 't Riet in Cuijk, waarbij ook de ondernemersvereniging is betrokken. De derde pilot bij industrieterrein Kranenmortel in Deurne zal naar alle waarschijnlijkheid in 2022 starten.
- Met de provincie Noord-Brabant en VNO-NCW is ingezet op het klimaatadaptief maken van bestaande bedrijventerreinen. Hiervoor is vanuit de provincie de aanpak Grote Oogst opgestart, waarin de waterschappen participeren met gebiedskennis. Het betreft een dertiental bedrijventerreinen Brabant breed, waarvan Rietvelden ('s-Hertogenbosch), De Dubbelen (Meierijstad), BZOB-Hoogeind (Helmond) en Moleneind (Oss) in ons beheergebied vallen.
- In navolging van het duurzaamheidsakkoord 's-Hertogenbosch, Oss en Meierijstad, waarin woningstichting, waterschap en gemeente afspraak hebben gemaakt op het gebied van klimaatadaptatie, zijn inmiddels ook de gesprekken opgestart met de gemeente Bernheze en Helmond om eveneens te komen tot een dergelijk duurzaamheidsakkoord. De ondertekening van het duurzaamheidsakkoord Bernheze met de woningbouwcorporaties heeft in oktober plaatsgevonden.

1.2.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 7: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING VOLDOENDE WATER EN ROBUUST WATERYSYSTEEM (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 ind. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %	Vershil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	48.854	413	49.267	48.833	99%	V 434
Totaal baten	760		760	2.036	268%	V 1.276
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	48.094	413	48.507	46.797	96%	V 1.710
Totaal beschikking bestemmingsreserves	113		113	85	76%	N 27
Netto lasten	47.981	413	48.394	46.712	97%	V 1.682

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

De lagere lasten en de hogere baten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat van € 1.682.000 (een realisatiegraad van 97%).

De afwijkingen in de lasten kennen de volgende oorzaken:

- De kapitaallasten vallen lager uit (€ 306.000). Door een lagere realisatiegraad in eerdere jaren is de boekwaarde per 1 januari 2021 lager dan waarmee bij de begroting rekening is gehouden. Het effect is lagere rente- en afschrijvingslasten.
- De doorberekende kosten voor uren en ondersteuning zijn lager (€ 608.000).
- De kosten voor goederen en diensten en bijdragen aan derden zijn per saldo hoger (€ 148.000). Een combinatie van hogere energiekosten en lagere kosten voor onderhoud door derden.
- De hogere personele lasten (€ 351.000) binnen dit programma zijn het deel van de bijstelling van het te reserveren bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum. Een post als deze wordt niet begroot.

Per saldo zijn de baten hoger (€ 1.276.000). Dit komt onder andere door de hogere dividenduitkering van de NWB en de geboekte hogere opbrengst van incidentele verkoop van gronden uit verleden.

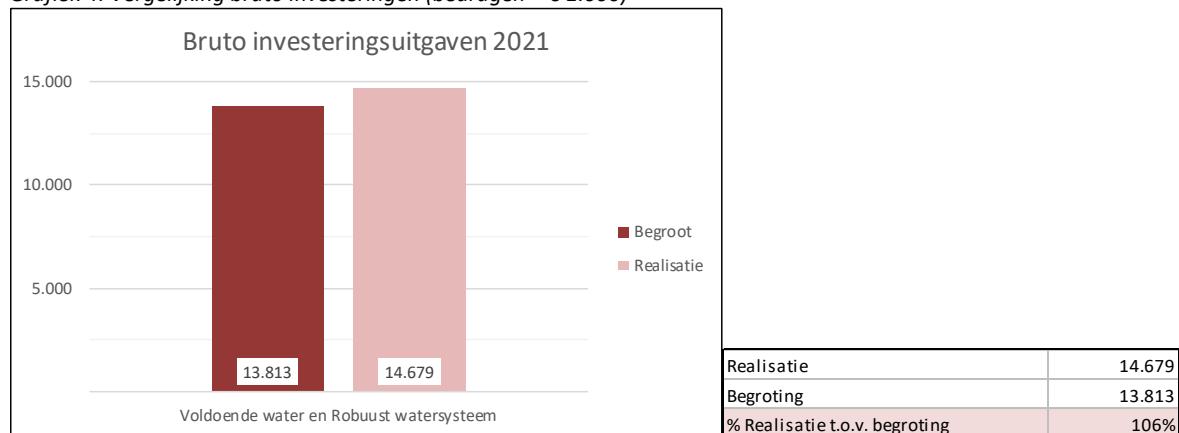
Voor een nadere toelichting op de baten verwijzen wij naar paragraaf 2.2.1.2.

Dit geldt eveneens voor de lagere onttrekking uit de bestemmingsreserve.

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2021.

Grafiek 4: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)

De realisatie binnen dit programma is hoger dan het begrote volume (106%). Projecten als het wegwerken van baggerachterstanden, de Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk-Dinther en OMDISK

hebben hierin een substantieel aandeel. Dat geldt eveneens voor de uitvoering van Gebiedsplan Raam en het uitvoeringsprogramma Noordervaart/Peelkanaal. Sommige van deze projecten kennen een hogere realisatiegraad dan 100%.

De bijdrage dit jaar aan de spuiwerken bij sluis 8 en 9 in Helmond is mede van invloed. Bij het opmaken van de begroting bestond de verwachting dat de bijdrage van € 1.900.000 zou zijn voldaan in 2020, dit is echter doorgeschoven naar 2021. Overigens zijn de ramingen voor de werkzaamheden bij sluis 8 en 9, maar ook bij sluis 0, al enkele jaren oud. De prijsontwikkelingen van onder andere staal gaan zo snel, dat dit grote invloed zal hebben op (de werkelijke kosten van) deze projecten.

In tegenstelling tot het bovenstaande kennen enkele projecten een lagere realisatie dan geraamd. De aanpassing van de hoogwaterafvoer bij sluis 0 in samenwerking met de gemeente 's-Hertogenbosch kent een langere doorlooptijd om te komen tot een definitief ontwerp, waardoor de uitvoering doorschuift in tijd. Voor het project GGOR St. Anthonis Boxmeer geldt dat een te optimistische raming en enige vertraging als gevolg van de coronamaatregelen zorgen voor een lagere realisatie. Eind juni heeft de aanbesteding plaatsgevonden, waarbij sprake is van aanbestedingsvoordeel. Het project Optimalisatie automatiseren watersysteem heeft de helft gerealiseerd van de raming voor dit begrotingsjaar. Doordat materiaal lastiger leverbaar is en de langere levertijden ontstaat enige vertraging in de uitvoering. Volledige afronding wordt nu voorzien in 2023 in plaats van in 2022.

De GGOR Goorloop Snelle Loop kent vertraging in het proces van vaststellen van de projectplannen waterwet (Esperloop, Molenbroekse Loop en Peelse Loop). Hierdoor blijft de realisatie achter op de planning.

1.3 Gezond en natuurlijk water

1.3.1 Doelstellingen

De doelstellingen voor dit programma zijn:

- Een ecologisch goed functionerend systeem.
- Geen problemen met de waterkwaliteit in relatie tot gezondheid.

1.3.2 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het programma Gezond en natuurlijk water weer welke prestaties voor 2021 zijn opgenomen in de programmabegroting. Daarnaast toont de tabel wat er in 2021 gerealiseerd is.

Waar tot nu toe alleen 100% van de prestatie werd meegeteld na afronding van een project, wordt bij de inspanningsprestaties rekening gehouden met de voortgang van een project:

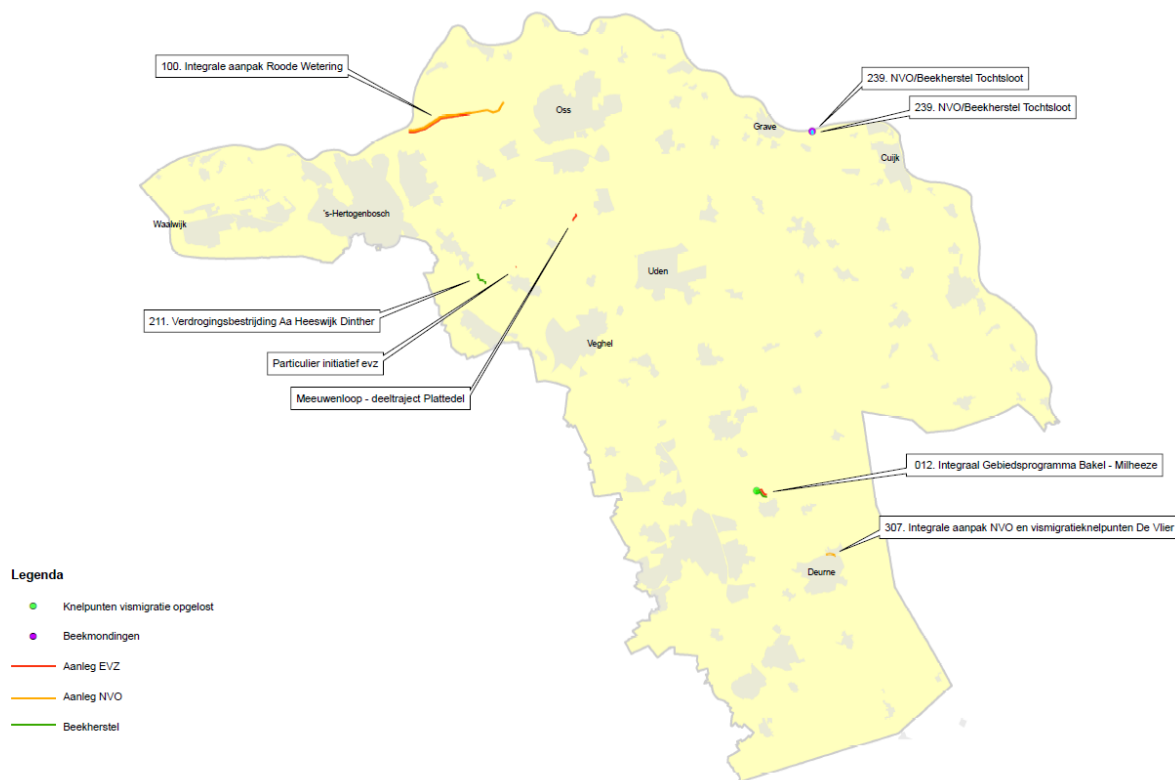
- 10% van de prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het Projectplan Waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 8: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	PJB	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2021	Prognose Burap 2021	Realisatie 2021	Inspanningsprestaties 2021	T.o.v. Begroting 2021
Beekherstel		km	60	15,1	2,8	2,8	9,7	
Ecologische verbindingzones		km	80	17,2	7,0	6,6	10,2	
Natuurvriendelijke oevers (Clusterproject NVO e.a. proj.)		km	90	27,9	19,7	13,9	21,2	
Vispassages		aantal	80	10	1	1	5,8	
Beekmondingen		aantal	2	2	2	1		
Recreatie		aantal	60	24	21	20		

Verkenningen en beleid voor 2021		
Verbreden grondstrategie	Uitvoeren	
Kennisontwikkeling kleinschalige beheer- en inrichtingsmaatregelen	Uitvoeren	
Beleidsontwikkeling vitaal platteland incl. bodem	Uitvoeren	
Waterverdeling - voldoende water	Uitvoeren	
Kennisontwikkeling waterkwaliteit (o.a. opkomende stoffen)	Uitvoeren/Opstellen	
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen	Uitvoeren	

Kaart 3: Grafische weergave van de activiteiten die vallen binnen het programma Gezond en natuurlijk water

In tabel 8 valt op dat de realisatie in 2021 voor diverse doelstellingen onder het programma Gezond en natuurlijk water lager is dan begroot. Bij het inzoomen op de getallen (zie hieronder) blijkt dat deze verschillen goed uit te leggen zijn en deels ook al waren aangekondigd in de programmabegroting.

Beekherstel

In de begroting is opgenomen dat we werken aan 15,1 km beekherstel in ons gebied. Ruim tien km hiervan ligt in het project Aa-dal Zuid. De uitvoering hiervan loopt, maar de afronding van de realisatie vindt plaats in 2022. In de programmabegroting was ook al aangekondigd dat de realisatie van Aa-dal Zuid naar verwachting nog zou doorlopen in 2022. In het project Aa Heeswijk-Dinther is 1,8 km beekherstel gerealiseerd en het project bij de bovenloop van de Snelle Loop (1,1 km) is conform de prognose in het Bestuursverslag ook in 2021 afgerond. De realisatie van een km beekherstel bij de Groene Punt en 1,1 km in de Campagnebeek is vertraagd. Bij de Groene Punt is eerst bodemonderzoek nodig. Bij de Campagnebeek is realisatie nog afhankelijk van het beschikbaar krijgen van de gronden.

Ecologische verbindingzones (evz's)

In 2021 is 6,6 km evz gerealiseerd langs de Roode Wetering, Meeuwenloop en de bovenloop van de Snelle Loop. De 2,4 km evz in Aa-dal Zuid is in uitvoering, maar afronding van de realisatie vindt plaats in 2022. In een aantal projecten is vertraging opgetreden in het planproces als gevolg van de coronapandemie. Dit betreft de projecten Astense Aa fase 3, Oude Aa en Soeloop. In 2021 is de inspraakprocedure voor het projectplan doorlopen voor deze projecten. Realisatie staat in 2022 gepland.

Ook bij de Oeffeltse Raam treedt vertraging op, omdat we daar de gronden nog niet beschikbaar hebben.

De provincie heeft de herijking van de evz-opgave afgerond. Enkele trajecten binnen ons beheergebied krijgen geen prioriteit en zijn in ieder geval tot en met 2027 niet subsidiabel. Naar

aanleiding van een toezegging van de Commissie Watersysteembeheer van 24 juni 2021 blijft het waterschap wel alert op kansen om de trajecten met lage prioriteit toch te realiseren, bijvoorbeeld in combinatie met andere opgaven, zoals natuurvriendelijke oevers.

Natuurvriendelijke oevers (nvo's)

In 2021 is 13,9 km aan nvo's gerealiseerd, in de begroting was 27,9 km voorzien. De realisatie vond plaats langs de Vlier, de Tochtsloot en de Roode Wetering.

In diverse projecten (onder andere Nieuwe Vliet, Snelle Loop, Oeffeltse Raam, Koningsvliet, Engelermeer en Lactariabeek) is de realisatie doorgeschoven naar 2022. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de afstemming met andere projecten (Oeffeltse Raam), de coronapandemie en de beschikbare grond (zo is een grondruil met de gemeente 's-Hertogenbosch niet doorgegaan in verband met onduidelijkheid over bouwplannen). Voor de nvo Koningsvliet wachten we op onderzoek naar grote wateren.

Vismigratie

In de programmabegroting is opgenomen dat we aan tien vismigratieknelpunten werken in 2021. Zeven daarvan zijn onderdeel van het project Aa-dal Zuid, dat doorloopt in 2022. In de bovenloop van de Snelle Loop is een knelpunt opgelost. De aanpak van het knelpunt in de Sint Jansbeek is verschoven naar 2023/2024 en het mogelijk maken van vismigratie in de Soeloop is vanwege corona vertraagd naar 2022.

Beekmondingen

Met Rijkswaterstaat (RWS) geven we verdere invulling aan de uitvoering van het convenant Beekmondingen.

In 2021 is de beekmonding bij de Tochtsloot gerealiseerd. Realisatie van de beekmonding bij Smakterbroek is uitgesteld vanwege te natte terreinomstandigheden. Herstart van de werkzaamheden staat gepland voor zomer 2022.

Recreatief medegebruik, educatie en participatie

Op het gebied van recreatie, educatie en participatie ondersteunen we projecten die aansluiten bij wat we binnen het waterschap doen. Om de transparantie in de subsidiëring van initiatieven te vergroten, is hiervoor in februari 2021 een subsidieregeling vastgesteld en is het aanvragen van subsidie mogelijk via onze website.

We hebben in 2021 voor 21 activiteiten subsidie uitgekeerd. Het gaat om kleinere initiatieven, zoals de opknappbeurt van een wandelpad in Helenaveen of ontdekkingstochten door het Land van Ravenstein, maar ook grotere projecten, zoals samenwerking binnen de Alliantie Zuiderwaterlinie, een halfjaar durend project in zes brugwachtershuisjes rondom 200 jaar Zuid-Willemsvaart en de aanleg van een belevingspad langs de Stads-Aa in 's-Hertogenbosch. Van het totale jaarlijkse budget voor de subsidieregeling van € 250.000 is € 160.000 uitgekeerd. Voor 2022 staan meerdere aanvragen klaar voor een bedrag dat al groter is dan de totale uitkering in 2021.

Naast de initiatieven die lopen via de subsidieregeling, is er in de inrichtingsprojecten die we realiseren aandacht voor recreatie en beleving van water.

Ten aanzien van water en erfgoed richt de inzet van het waterschap zich vooral op de benutting van meekoppelkansen voor het beter zichtbaar maken van cultuurhistorisch waardevol erfgoed en landschap. We ondersteunen en werken mee aan lokale projecten, waaronder de Pontjesdagen met de lancering van de Maasverhalenapp (Zuiderwaterlinie) en het project Tien ontdekkingstochten door het Land van Ravenstein.

Actieplan biodiversiteit

Er is een actieplan biodiversiteit opgesteld dat het dagelijks bestuur in de tweede helft van 2021 bestuurlijk heeft vastgesteld en ter informatie is gedeeld met het algemeen bestuur.

Er is een coördinator aangesteld die de acties uit het plan aanstuurt. In 2021 is het beschikbare bedrag van € 50.000 voor biodiversiteit nagenoeg helemaal besteed.

Waterkwaliteit

De inspraakperiode van het WBP, inclusief het KRW-maatregelenpakket (Kaderrichtlijn Water) voor de nieuwe beheerplanperiode 2022-2027, is afgelopen. Ingebrachte zienswijzen zijn beoordeeld en waar nodig verwerkt in het definitieve WBP. De KRW-maatregelen die in 2021 nog niet zijn afgerond of uitgevoerd, zijn toegevoegd aan de opgave in het nieuwe WBP.

In 2021 is ten aanzien van waterkwaliteit het volgende gedaan:

- Landelijk is gewerkt aan een aanpak voor ammonium. Aa en Maas neemt hier actief in deel.
- Er is veel aandacht voor opkomende stoffen in oppervlaktewateren (zoals PFAS). Het STOWA-onderzoek naar PFAS bij rwzi's (2021) laat zien dat afvalwater, naast aanvoer vanuit het buitenland, een bron is van PFAS voor ons watersysteem. Daarnaast is het handelingskader PFAS voor grond en bagger geactualiseerd, waarbij nog een toetsing aan de KRW moet plaatsvinden. Dit wordt voor 2022 verwacht. Bij Aa en Maas is het meetnet opkomende stoffen van start gegaan om meer inzicht te verkrijgen in onder meer de aanwezigheid van PFAS in zowel waterketen als watersysteem.
- Vanuit de bronaanpak medicijnresten zijn twee FTO's (FarmacoTherapeutisch Overleg (lokaal overleg tussen huisartsen en apothekers) begeleid en zijn in een pilot bij zorglocatie Nieuwe Hoeven metingen in het rioolwater uitgevoerd, waarbij is gekeken naar medicijnresten, COVID en antibioticaresistentie. Er is een studie uitgevoerd naar de complexe situatie van het watersysteem rond de Aa bij Helmond en de rol van de zuivering Aarle-Rixtel daarbij om te komen tot een passende set maatregelen in het systeem en bij de zuivering.
- Er is een start gemaakt met het verkrijgen van inzicht in de impact van waterinlaat op de waterkwaliteit. Vooralsnog heeft dit niet geleid tot aanpassing van de maatregelen ten behoeve van het behalen van de KRW-opgaven. Nadere studie is echter gewenst.
- Er zijn meer sensoren geplaatst in landbouwgebieden, bij overstorten en bij zuiveringen waar stikstof, ammonium en zuurstof worden gemeten.
- Er is gestart met de voorbereidingen voor een pilot voor rwzi Dinther (zie Schoon water), waarbij onderzoek wordt gedaan naar aanvullende zuiveringstechnieken voor medicijnresten.

Daarnaast hebben we in 2021 opnieuw ingezet op kennisontwikkeling en kennisoverdracht, onder andere door de pilot Sensorgestuurd boeren en KLIMAP (de opvolger van Lumbricus) en bijdragen aan agrarische projecten, zoals Grondig boeren met mais, de pilot Brabantse Biodiversiteitsmonitor, emissiebeperking glastuinbouw (landelijk) et cetera.

Aa en Maas heeft in het project Sensorgestuurd boeren gewerkt aan kennisontwikkeling rond de stikstofkringloop op en rond agrarische percelen en sloten. In 2021 hebben de deelnemende boeren diverse maatregelen genomen in zowel maisteelt, lilieteelt en aardappelteelt, gericht op vermindering van stikstofverliezen, mede ondersteund door metingen vanuit de landelijke Kennisimpuls waterkwaliteit. Binnen dit project is het instrument Bedrijfsbodem en -waterplan (BBWP) getoetst aan de praktijk. Het bleek een zeer bruikbare tool om met agrariërs het gesprek aan te gaan over op maatregelen op perceelniveau.

In samenwerking met provincie, ZLTO en waterschappen is in 2021 het volgende gedaan:

- Voor de DAW-aanpak is per waterschap een Gebiedsdocument Agrarisch Waterbeheer opgesteld. In 2022 wordt een uitvoeringsprogramma voorbereid om hier gericht uitvoering aan te geven. Vanuit Brabant is het instrument Bedrijfsbodem en -waterplan landelijk op de kaart gezet als advies- en monitoringstool binnen DAW ten behoeve van prestatie monitoring.

- Een nieuwe aanpak rond Schoon water voor Brabant is opgesteld. Deze aanpak wordt vanaf 2022 uitgevoerd. De nieuwe aanpak behelst een meer vraaggestuurde aanpak en stuurt aan op een meer integrale aanpak van andere projecten, zoals Bodem Up 2.0, en de gebiedsgerichte aanpakken rond natuur.
- Er is gewerkt aan de opzet voor een Brabant-breed bodemprogramma Bodem Up 2.0. Met deze aanpak worden zowel waterkwaliteitsdoelen (KRW) als -kwantiteitsdoelen (verdrogingsbestrijding, grondwateraanvulling) gediend. Dit moet in 2022, na bestuurlijke goedkeuring in het eerste kwartaal, gaan lopen.

In Regio Noordoost-Brabant is met gemeenten en provincie samengewerkt aan thema's die spelen in Vitaal platteland. In dit kader is in 2021 de plan MER-Mest-locaties stilgelegd en is de provincie gestart met het opstellen van het beleidskader Landbouw en Voedsel, waarin ook mest een specifiek uitvoeringsprogramma krijgt. Het beleidskader is in 2021 vastgesteld en het uitvoeringsprogramma krijgt begin 2022 vorm.

Verder loopt in ons gebied de gebiedsgerichte aanpak rond de handhaving van het mestbeleid en is samen met andere waterbeheerders in Nederland een (concept) Best beschikbare technieken (BBT)-document opgesteld over de zuivering van het afvalwater van mestverwerkers.

Op het gebied van indirecte lozingen is een provincie-brede afstemming in gang gezet tussen waterschappen en omgevingsdiensten gericht op een goede en uniforme regulering en adequaat toezicht.

Natuurlijk en gezond water in bebouwd gebied

- Naast de monitoring van waterkwaliteit in de bebouwde omgeving ten aanzien van werking, aanpassingen of voorgenomen aanpassingen in watersystemen in de gemeenten Heusden (Geerpark, roeivijver Drunen), 's-Hertogenbosch (Groote Wielen, Overlaet, Hambaken en Noord) en Oss (stadsgracht Ravenstein, Hamelspoel), loopt er samen met de gemeente 's-Hertogenbosch een pilot voor de meting van blauwalg in oppervlaktewateren via sensoren. In 2021 is er een publieksanimatie gemaakt die het principe van de pilot toelicht en is de pilot opgenomen in de data-route-app (Den Bosch Datastad) van de gemeente 's-Hertogenbosch.
- Net als in voorgaande jaren zijn, vooral gedurende de periode april-oktober, diverse waterpartijen bemonsterd en is hierover geadviseerd naar aanleiding van meldingen over de waterkwaliteit. In 2021 ging het om 67 verschillende locaties met meldingen/signalen over blauwalg (23), vissterfte (14), vogelsterfte (3) en laag zuurstof (25).
- Er wordt gewerkt aan beleid rondom de waterkwaliteit, gezondheid en beleving in de bebouwde omgeving.
- Als het gaat om inrichtingsprojecten, zoals beekherstel, evz's en nvo's in bebouwd gebied, werken we onder andere samen met de gemeente Helmond aan een plan voor het terugbrengen van de StadsAa in Helmond en aan een plan van aanpak voor het Gulden Land ten noorden van de gemeente Helmond.
- Samen met de gemeente 's-Hertogenbosch is het project StadsAa weer opgestart. We zijn met de gemeente in gesprek over de mogelijkheden voor onze opgaven in de gebiedsontwikkeling De Bossche Stadsdelta. Daarnaast is samen met de gemeente een verkenning voorbereid voor het gebied rondom de Zandvang (natuurontwikkeling in combinatie met waterberging). In 2021 hebben gemeente en waterschap deelgenomen aan het klimaatbufferproject van het ministerie van LNV. De gemeente is in 2021 gestart met de opzet van een vaarbeleid voor de oppervlaktewateren in 's-Hertogenbosch. Ons waterschap heeft hier de nodige input voor geleverd. Tenslotte is in 2021 een studie uitgevoerd naar de mogelijkheden voor optimalisering van het regionale systeem in 's-Hertogenbosch. De gemeente is bij deze studie betrokken.

- In Vught is in 2021 samen met waterschap De Dommel en de gemeente het project Waterberging in de buitengracht fort Isabella - buitengracht gestart.
- Er zijn in het oppervlaktewater sensoren bij overstorten geplaatst waar onder andere zuurstof, ammonium en het waterniveau worden gemeten.
- Voor Boxmeer (Oeffeltse Raam), Someren (Slievense Loop) en Asten (Beekerloop) zijn maatregelen ontworpen om overlast in/ vanuit het bebouwde gebied te beperken.
- Er is een Overstortschatter ontwikkeld die voor 710 lozingspunten (overstorten en uitlaten) aan de hand van radarneerslag inschat hoeveel water geloosd wordt vanuit het stedelijk gebied.
- Er is een eDNA-onderzoek uitgevoerd op oppervlaktewater en bodemslib in de Goorloop.

1.3.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 9: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING GEZOND EN NATUURLIJK WATER (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %	Verskil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	10.198	109	10.307	9.562	93%	V 745
Totaal baten	485		485	1.133	234%	V 648
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	9.713	109	9.822	8.430	86%	V 1.393
Totaal beschikking bestemmingsreserves	56		56	43	76%	N 14
Netto lasten	9.657	109	9.766	8.387	86%	V 1.379

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

De lagere lasten en de hogere baten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat van € 1.379.000 binnen dit programma (een realisatiegraad van 86%).

Het voordeel op de lasten ontstaat doordat de doorberekening van de uren en de kosten voor ondersteuning lager uitvallen (€ 353.000). Vervolgens zijn de besteding binnen de goederen en diensten en bijdragen aan derden lager (€ 586.000). Dit heeft voornamelijk betrekking op diensten van derden voor de monitoring van waterkwaliteit en bijdragen aan derden in relatie tot de voorziening verwante belangen watersysteembeheer.

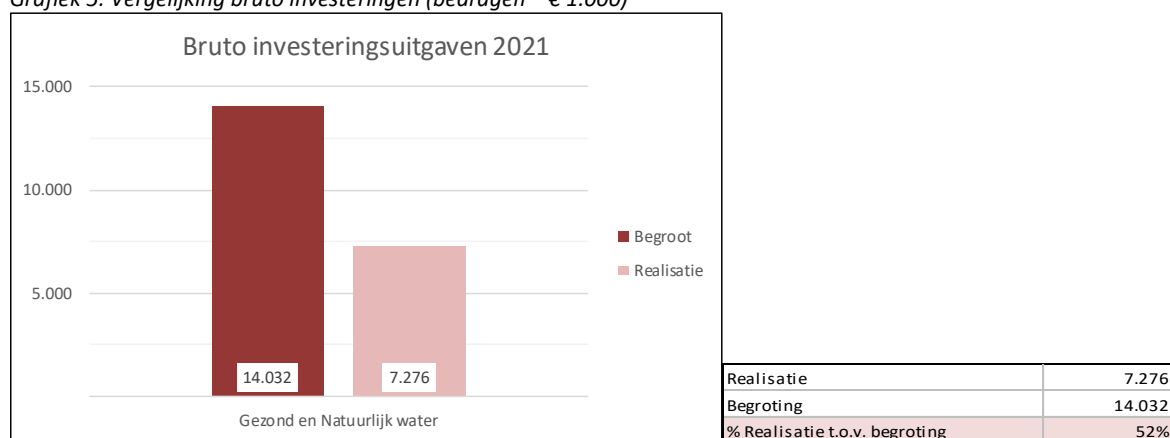
Daarnaast zijn de personele lasten per saldo hoger (€ 175.000) als gevolg van de bijstelling van het te reserveren bedrag van het saldo aan verlofuren en plus- en min-uren.

De baten kennen per saldo een voordelig resultaat (€ 648.000). Dit komt onder andere door de hogere dividenduitkering van de NWB en de geboekte hogere opbrengst van incidentele verkoop van gronden uit verleden. Voor een nadere toelichting op de baten verwijzen wij naar paragraaf 2.2.1.2. Dit geldt eveneens voor de lagere onttrekking uit de bestemmingsreserve.

Investeringsen

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2021.

Grafiek 5: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)

Binnen dit programma is een realisatiegraad van 52% behaald. Het behaalde resultaat is voor een groot deel toe te schrijven aan de projecten EVZ Roode Wetering, verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk-Dinther, Aa-dal Zuid en de uitvoering van Gebiedsplan Raam. Gezamenlijk nemen deze projecten 44% van de realisatie voor hun rekening.

Twee van voornoemde projecten, EVZ Roode Wetering en Aa-dal Zuid, kennen beide een realisatie van 52%. Voor EVZ Roode Wetering heeft de besteding van het krediet plaatsgevonden in 2020 terwijl deze voor 2021 was begroot. Een verschuiving van realisatie over de jaren. Het project is opgeleverd en het begrotingsjaar 2022 wordt gebruikt voor de nazorg en financiële afwikkeling. Aa-dal Zuid kent als project een beperkte vertraging. Voortschrijdend inzicht laat zien dat te optimistisch is geraamd voor wat betreft de uitgaven in deze verslagperiode. In augustus is gestart met de uitvoering van het project.

Een ander project, Clusteraanpak NVO, verloopt minder vlot dan verwacht. De voorbereiding kost meer tijd, de beoogde trajecten zijn ingewikkelder dan voorzien, en verloopt het verkrijgen van de nodige grondposities stroef. In 2021 is van het geraamde bedrag voor dit project 25% gerealiseerd en de totale realisatie voor dit project tot en met 2021 bedraagt 37%.

1.4 Schoon water

1.4.1 Doelstellingen

De doelstelling voor dit programma is te komen tot een duurzame en doelmatige afvalwaterketen.

1.4.2 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel toont de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten. Op de kaart staat een geografisch overzicht hiervan.

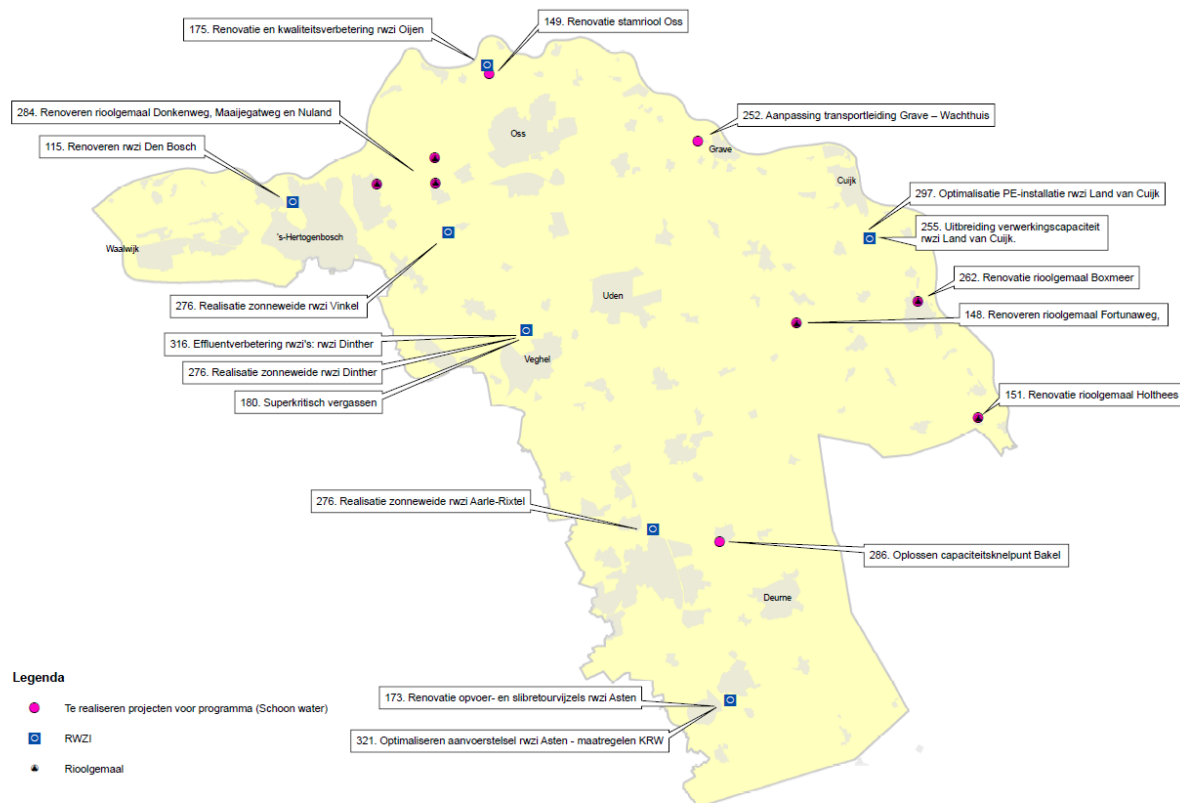
Tabel 10: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Wettelijke norm *1	Begroting 2021	Prognose Burap 2021	Realisatie 2021	T.o.v. Begroting 2021
Uitvoeren wettelijke taak: Zuiveren van afvalwater						
Voldoen aan afname afspraak, operationele beschikbaarheid	%		> 98	>98	99,7	
Voldoen aan lozingseisen vergunningen	j/n		j	j	j	
Verbetering effluentkwaliteit						
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie fosfor						
rwzi Dinther	mg/l	1,00	0,70		0,53	
rwzi Vinkel	mg/l	2,00	1,40		0,78	
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	1,00	0,70		0,60	
rwzi Asten	mg/l	2,00	0,45		0,57	
rwzi Oijen	mg/l	1,00	1,00		0,94	
rwzi Land van Cuijk	mg/l	*2 1,60	0,70		0,70	
rwzi Den Bosch	mg/l	*2 2,45	1,55		0,83	
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie stikstof						
rwzi Dinther	mg/l	10,0	5,0		3,3	
rwzi Vinkel	mg/l	10,0	5,0		3,6	
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	10,0	5,0		3,2	
rwzi Asten	mg/l	10,0	2,5		2,1	
rwzi Oijen	mg/l	10,0	3,0		2,6	
rwzi Land van Cuijk	mg/l	10,0	5,3		5,4	
rwzi Den Bosch	mg/l	*2 16,0	10,0		9,2	
Doelmatige en duurzame bedrijfsvoering:						
Silbafvoer naar extern	ton		74.649	73.500	74.450	
Energie besparing	% tov 2005					
Elektriciteit opwekking	MWh		12.020	10.211	9.600	
Elektriciteit verbruik	MWh		42.602	43.050	42.500	
Energie neutraliteit	%		>50	>50	53	
Productie biogas	m3		6.700.000	>7.000.000	7.535.000	
Bijproducten i.v.m. doelmatige bedrijfsvoering						
Winning struviet	ton		350	100	133	
Winning zeefgoed	ton		2.500	1.000	1.211	

*1. Actuele norm, betreft de waarden uit het activiteitenbesluit. Dit zijn voortschrijdend jaargemiddelden voor de nutriënten P en N.

*2. Betreft maatwerkvoorschrift (vergunde afwijking van de norm).

Kaart 4: Grafische weergave van activiteiten die vallen binnen het programma Schoon water

Toelichting op de kaart:

De belangrijkste behaalde mijlpalen op het gebied van investeringsprojecten over 2021 zijn:

- Zonneweide rwzi Dinther : opgeleverd
- Aanpassing transportleiding Grave - Wachthuis : opgeleverd
- Renovatie opvoer- en slibretourvijsels rwzi Asten : opgeleverd
- Optimalisatie PE-installatie rwzi Land van Cuijk : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Holthees : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Boxmeer : opgeleverd
- Renovatie RG Fortunaweg : opgeleverd
- Renovatie rioolgemalen Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland : 2 van de 3 gemalen opgeleverd, te weten Maaijegatweg en Nuland
- Zonneweide rwzi Vinkel : nagenoeg gereed
- Realisatie zonneweide rwzi Aarle-Rixtel : nagenoeg gereed
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen : aanbestedingen gestart (in 3 delen) van 2 delen uitvoeringsfase gestart
- Renovatie stamriool Oss : fase 3 grotendeels gereed, fase 4/5 in voorbereiding
- Renovatie rwzi Den Bosch : aanvullende geurbehandelingsinstallatie gereed

Al onze zuiveringen voldoen aan de lozingsseisen voortvloeiend uit het Activiteitenbesluit (de huidige vergunningseisen als voortschrijdend jaargemiddelde waarden) en met een prestatie van 99,7% wordt voldaan aan de operationele beschikbaarheid.

Vanaf 2021 sturen we op de gewenste zomerhalfjaargemiddelde effluentconcentraties van totaal fosfor en totaal stikstof per zuivering, deze zijn veel ambitieuzer dan de wettelijke norm. Dit omdat deze concentraties bepalen of we onze bijdrage leveren aan het realiseren van de KRW-doelen van het ontvangende oppervlaktewater in 2027. Het zomerhalfjaar loopt van april tot en met september.

Voor fosfor zijn de doelen van het zomerhalfjaargemiddelde nagenoeg overal behaald. Ondanks dat de rwzi Asten een van onze best presterende zuiveringen is, is daar de zeer ambitieus gestelde streefwaarde van 0,45 mg P/l net niet gerealiseerd. Oorzaak hiervan is dat de hiervoor benodigde chemicaliëndosering pas later is gerealiseerd dan bij het stellen van de streefwaarde is aangenomen. Voor stikstof is de realisatie van het zomerhalfjaargemiddelde nagenoeg overal gehaald: alleen de rwzi Land van Cuijk presteert met 5,4 mg N/l iets boven de streefwaarde van 5,3 mg N/l. Voor rwzi 's-Hertogenbosch worden de voor 2021 gestelde streefwaarden voor het zomerhalfjaargemiddelde gehaald, maar de jaargemiddelde waarden volgens de overeenkomst met de aannemer niet. De slibproductie, en daarmee de afgevoerde hoeveelheid slibkoek naar de Slibverwerking Noord-Brabant (SNB), is conform de verwachting.

De elektriciteitsopwekking blijft achter bij de begroting, vanwege de latere oplevering en ingebruikname van de zonneweides. Het energieverbruik is nagenoeg gelijk aan de begroting. Met een energieneutraliteit van meer dan 50% presteren we ruim volgens de begroting. Doordat op de rwzi 's-Hertogenbosch aanzienlijk meer biogas wordt geproduceerd dan verwacht, is de totale productie aan biogas hoger dan begroot. Dit ondanks dat we door discontinuïteit in de afname van het biogas bij de eindgebruiker, afgelopen jaar 500.000 m³ biogas hebben moeten affakkelen, omdat onze warmtekrachtkoppeling deze ook niet meer kon verwerken. Affakkelen proberen we zoveel mogelijk te voorkomen, hiertoe zoeken we onder andere naar alternatieve bestemmingen voor het biogas.

Het gebied van waterschap Aa en Maas heeft om en nabij 770.000 inwoners. Er is in 2021, uitgaande van onze biogasproductie, 6,2 m³ methaan per inwoner opgewekt. Daarnaast is 0,8 kg roostergoed per inwoner verwerkt en is 135 m³ per inwoner aan water gezuiverd.

Tabel 11: Verkenningen en beleid 2021

Verkenningen en beleid voor 2021		
Strategische visie klimaatneutrale en circulair waterschap	Bestuurlijk bespreken en uitwerken voor de afvalwaterketen	
Uitvoeringsprogramma Afvalwaterstrategie	Uitwerken investerings-projecten voor aanvullende zuivering	
Herziening beleidslijn doelmatigheid zuivering (in relatie tot indirecte lozingen)	Opstellen	

Kwaliteit effluent

In het WBP 2022- 2027 en de afvalwaterstrategie is aangegeven dat de effluentkwaliteit van onze zuiveringen verbeterd moet worden ten aanzien van de nutriënten stikstof en fosfor. Om aan onze wettelijke taak te blijven voldoen en onze ambities voor 2027 te realiseren optimaliseren we de bestaande zuiveringen en realiseren we waar nodig aanvullende zuiveringen. De implementatie hiervan begint zich te vertalen naar concrete investeringsprojecten.

Nutriënten:

- Voor de verdere verwijdering van fosfaat is eind 2021 op de rwzi Asten een chemicaliëndosering gerealiseerd.
- In navolging van de optimalisatietrajecten in Asten en Aarle-Rixtel is begin 2021 een start gemaakt op de rwzi Dinther. Door de coronamaatregelen is het niet mogelijk geweest de rwzi in detail door te lichten. Wel zijn deeloptymalisaties gerealiseerd.
- Door een optimalisatietraject is de effluentkwaliteit van de rwzi 's-Hertogenbosch aantoonbaar verbeterd. Voor een verdere verbetering zijn aanvullende maatregelen, die nog door de aannemer moeten worden gerealiseerd.
- Mede gelet op de complexiteit van het watersysteem rondom Helmond en de kansen die ontvlechting ervan biedt om droogte in het gebied te bestrijden, is afgelopen jaar een integrale systeemstudie uitgevoerd. De resultaten van deze studie worden begin 2022 aan het bestuur voorgelegd.

- Voor rwzi Land van Cuijk is in februari 2021 een krediet goedgekeurd voor de eerste fase van voorbereiding voor de aanpassing van en kwaliteitsverbetering op de rwzi. De verwachting is dat in de eerste helft van 2022 het vervolg hiervan bestuurlijk kan worden ingebracht.
- Een krediet voor de voorbereiding van een aanvullende zuiveringsstap voor de verbetering van de effluentkwaliteit op rwzi Dinther is aangevraagd en toegekend.
- Om te komen tot een datagestuurde afvalwaterketen is op de rwzi Aarle-Rixtel een pilot met Artificial Intelligence (AI) uitgevoerd. De verdere uitrol en implementatie van AI op onze rwzi's wordt vormgegeven in het bestuurlijk goedgekeurde project Datagestuurde waterketen.

Medicijnresten:

- De engineering van de poederkoolinstallatie op rwzi Oijen wordt begin 2022 afgerond, waarna de realisatie kan starten.
- De pilot Chemicaliëndosering gevolgd door doekfiltratie, voor de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op rwzi Vinkel, is succesvol verlopen. De resultaten zijn zodanig dat deze begin 2022 vertaald worden in een bestuursvoorstel om een installatie te gaan bouwen.
- De ontwerpfase voor de demonstratie-installaties met poederkool en ozon voor rwzi Dinther is afgerond en de aanbesteding kan gestart worden.
- Vooruitlopend op een landelijke norm voor de lozing van bromaat is in de zuiveringsregio Dinther onderzoek gestart naar de herkomst van bromide. De aanwezigheid van bromide in afvalwater kan de toepassing van ozon voor de verwijdering van medicijnresten beperken of zelfs geheel belemmeren.
- Er is vervolg gegeven aan het actieprogramma 2022-2027 van de Schone Maaswaterketen. De focus is verbreed van medicijnresten naar probleemstoffen van industriële herkomst.

Rwzi 's-Hertogenbosch

Voor de rwzi is een nieuw maatwerkvoorschrift tot en met 31 december 2026 verleend met als lozingseisen:

- totaal fosfor 1,0 mg/l (jaargemiddeld) en 0,8 mg/l (zomerhalfjaargemiddelde)
- totaal stikstof 12 mg/l

De rwzi 's-Hertogenbosch functioneert nog steeds onvoldoende en het werk kan dan ook nog niet worden opgeleverd. De discussie met de aannemer is nog altijd niet beslecht, ook niet na twee gerechtelijke uitspraken in kort geding en hoger beroep, waarbij het waterschap in het gelijk is gesteld. De bodemprocedure loopt en de eerste zitting zal pas voorjaar 2022 plaatsvinden. Urgente knelpunten worden nu (gezien het uitblijven van handeling door de aannemer) door het waterschap opgepakt. In augustus 2021 is de nieuwe geurbehandeling opgeleverd en in het voorjaar van 2022 komt de installatie voor legionellabestrijding in bedrijf. Deze zaken maken uiteraard deel uit van de procedures voor schadeverhaal. Onze sterke juridische positie op basis van het contract biedt nog altijd vertrouwen in de uitkomsten van dat traject.

Verwaarden afvalwater

Op de rwzi's Land van Cuijk en Dinther wordt in de zomermaanden effluent al nuttig ingezet voor droogte bestrijding. Om te komen tot een verder hergebruik van effluent (waterfabrieken), is eind 2021 een strategische verkenning gestart in nauwe samenwerking met Brabant Water. De conclusies voor de verschillende zuiveringsregio's zullen in het tweede kwartaal van 2022 gedeeld en besproken worden. Parallel daaraan zijn al wel concrete waterfabriek-cases opgepakt, zoals:

- Waterfabriek Asten: hier is een pilot met 'capillaire nanofiltratie' gestart om te onderzoeken of effluent opgewerkt kan worden tot gietwater voor de glastuinbouw en/of proceswater voor de industrie. Deze testen zullen ook nog in 2022 worden voortgezet.
- Waterfabriek Oijen/Oss: hier wordt verkend of het opgewerkte effluent van rwzi Oijen (PACAS) via een oude drinkwaterplant van Brabant Water kan worden opgewerkt tot proceswater voor

de industrie in Oss. Dit gebeurt in een nauwe samenwerking met Brabant Water, de provincie, de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij, gemeente Oss en de lokale industrie.

- Infiltratie Maashorst: in een modelstudie wordt gekeken of infiltratie van effluent kan bijdragen aan verdrogingsbestrijding op de Maashorst.

Begin 2021 is bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) een projectvoorstel ingediend en goedgekeurd voor de uitvoering van een pilot met een Torwash-installatie op de zuivering Land van Cuijk. Torwash is een veelbelovende technologie, die een flinke bijdrage zou kunnen leveren aan de reducering van de hoeveelheid zuiveringsslib. Ook het terugwinnen van fosfaat uit zuiveringsslib kan mogelijk worden vergroot. Momenteel vinden de voorbereidingen en het ontwerp van de pilotinstallatie plaats. Medio 2022 kan de pilot gebouwd worden.

Energie, klimaat en circulair

In het najaar van 2021 is de routekaart 'Naar een klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050' besproken met en goedgekeurd in het algemeen bestuur. Doordat het energieverbruik op onze rwzi's de komende jaren zal toenemen door de invulling van de afvalwaterstrategie (aanvullende zuiveringstappen) is nog extra duurzame energieopwekking nodig. We zoeken hiervoor naar de beste alternatieven, soms in de vorm van meekoppelkansen bij initiatieven in de regio.

Voor broeikasgassen gaan we uit van de klimaatmonitor, maar kijken we ook verder naar broeikasgassen die hier (nog) niet onder vallen. We voeren studies uit naar de meest impactvolle en kostenefficiënte reductiemogelijkheden. Voor circulair kijken we enerzijds naar beperking van primaire grondstoffen (fossielen, metalen, mineralen), onder andere door vergroening van hulpstoffen (eveneens effect op klimaatdoelstellingen) en vergroting van terugwinning.

Broeikasgassen (klimaat)

De vorming van broeikasgassen op de zuiveringen levert een belangrijke bijdrage aan de klimaatvoetafdruk van Aa en Maas. Het gaat hier om CO₂, methaan en lachgas. Om inzicht te krijgen hoe en waar het lachgas in het zuiveringsproces ontstaat en hoe we dit kunnen verminderen, zijn veertien lachgassensoren aangeschaft en geïnstalleerd. De aanschaf van de benodigde sensoren was niet begroot (want nog onbekend), maar gezien het belang van het terugbrengen van deze emissie en de inzichten in de benodigde middelen om dat te bereiken, zijn de sensoren toch via een begrotingswijziging aangeschaft (€ 185.000).

CO₂-prestatieladder

In 2021 zijn we gecertificeerd op trede 3 van de CO₂-prestatieladder. Certificering houdt in dat we de ambitieuze doelstellingen moeten vaststellen om de hoeveelheid CO₂ te reduceren binnen de gehele organisatie. Daarnaast moeten we twee keer per jaar worden communiceren over de ambities, doelstellingen en wat we tot dan toe hebben bereikt.

Samenwerking gemeenten

Afvalwaterketen

Met behulp van data science bekijken we of afvalwater gelijkmatiger aan de rwzi kan worden aangeboden. De samenwerking met een marktpartij om pilots met Peelgemeenten en gemeente 's-Hertogenbosch te realiseren, is geconcretiseerd en bestuurlijk goedgekeurd (Datagestuurde Waterketen). De pilot kan van start.

Om beter in het stelsel te kunnen sturen en te bufferen, is op sommige locaties een uitruil van eigendom nodig. De overeenkomsten voor de uitruil van gemalen in de gemeente Oss (Berghem/Huisseling) en Meierijstad (Kelkdonk/Mariaheide) zijn afgerond.

Regionale Energiestrategieën

Gemeenten hebben in het najaar hun plannen (RE(K)S 1.0) in het kader van RES landelijk ingediend. Vanuit de samenwerking van de RESSen heeft het waterschap input geleverd voor de ontwikkeling

van de warmtetransitie en specifiek voor de Transitievisies Warmte. De binnen onze RE(K)S-regio's opgesteld plannen zijn bestuurlijk gedeeld en vastgesteld.

1.4.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 12: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING SCHOON WATER (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %	Vershil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	61.191	409	61.600	62.198	101%	N 599
Totaal baten	3.914		3.914	4.654	119%	V 740
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	57.277	409	57.686	57.544	100%	V 142
Totaal beschikking bestemmingsreserves	296		296	538	182%	V 242
Netto lasten	56.981	409	57.390	57.006	99%	V 384

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

Het saldo van de lasten en baten omvat voornamelijk het beheer en onderhoud van de rioolwaterzuiveringen en het bijbehorende transportstelsel.

Het totaal van de lasten en baten laat een voordelig saldo zien van € 142.000 (realisatiegraad van 100%).

Binnen de lasten zijn er enkele grote kostenposten. Naar de SNB is 75.662 ton slibkoek afgevoerd (tegen 77.200 ton begroot). Door tegenvallers bij de energiekosten en -baten bij de SNB levert dit desondanks een nadeel op van € 346.000. De tegenvallers bestaan uit hogere inkooptarieven voor energie (elektriciteit en gas) en het wegvallen van de SDE-subsidie. Dit staat tegenover het voordeel van € 344.000 waarop in de Bestuursrapportage nog gerekend was.

Aan chemicaliën is € 3.045.000 uitgegeven in 2021. Dat is iets minder dan begroot, voornamelijk doordat de poederkoolinstallatie in Oijen nog niet gerealiseerd is.

Bij het onderhoud van zuiveringen en het transportstelsel is per saldo € 338.000 meer uitgegeven dan begroot. De belangrijkste posten hiervoor zijn: kosten van de instandhouding van de rwzi Oijen (€ 210.000), kosten van de aanpassing van de ventilatie op verschillende bedrijfsgebouwen ter voorkoming van het onbedoeld verspreiden van COVID-19 (en andere ziektes) via de lucht(behandeling) (na aftrek van de inzet van de post onvoorzien € 41.000) en kosten in het kader van het amoveren van de slibgisting (€ 83.000) en de levering van een FeCl₃-doseerinstallatie (€ 100.000) op de rwzi Asten, terwijl de aanschaf van monsternamekasten bij de zuiveringen ten behoeve van COVID-bemonsteringen tot € 183.000 aan kosten hebben geleid. Tegenover de onderhoudskosten in het kader van de instandhouding van de rwzi Oijen en de aanschaf van monsternamekasten bij de zuiveringen ten behoeve van COVID-bemonsteringen staan een onttrekking uit de bestemmingsreserve respectievelijk vergoedingen van de Unie van Waterschappen.

Aan de inkoop van elektriciteit is in 2021 € 473.000 meer uitgegeven dan begroot. Dit komt doordat de zonneweides op de rwzi's Dinther en Vinkel later opgeleverd zijn dan begroot en door gestegen prijzen.

De opbrengsten binnen het programma kennen enkele mee- en tegenvallers. De opbrengsten van de verkoop van biogas zijn door de gestegen gasprijzen en hogere volumes € 669.000 hoger uitgekomen dan begroot. Daar staat tegenover dat door dezelfde gestegen prijzen voor gas en elektriciteit en vertraging in de aanleg van de zonneweides op de rwzi's Dinther en Vinkel € 201.000 minder SDE-subsidie is verantwoord in 2021. De begrote bijdrage aan de exploitatie van de poederkoolinstallatie bij de rwzi Oijen komt niet eerder dan 2022 (nadeel € 400.000) doordat de installatie nog niet gerealiseerd is. De grootste opbrengst binnen het programma, de bijdrage van waterschap De

Dommel voor de verwerking van het afvalwater van Vught op de rwzi 's-Hertogenbosch, is € 51.000 lager uitgekomen door een creditbetaling voor eerdere jaren (voornamelijk door de lockdowns in 2020). Voor werkzaamheden die uitgevoerd zijn voor de gemeenten binnen het verzorgingsgebied van het waterschap is in 2021 € 11.000 meer ontvangen dan begroot. Van de Belastingdienst is € 112.000 aan te veel betaalde btw terugontvangen. Het dividend van de NWB over voorgaande jaren is hoger dan begroot, waarvan € 94.000 toe te rekenen is aan het programma Schoon water. De bespaarde rente over eigen middelen valt daarentegen € 172.000 lager uit. Samengevat zijn de baten € 740.000 hoger dan begroot.

Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve Instandhouding rwzi Oijen van € 368.000 ter dekking van de kosten van 2021 resteert nog een bedrag van € 479.455.

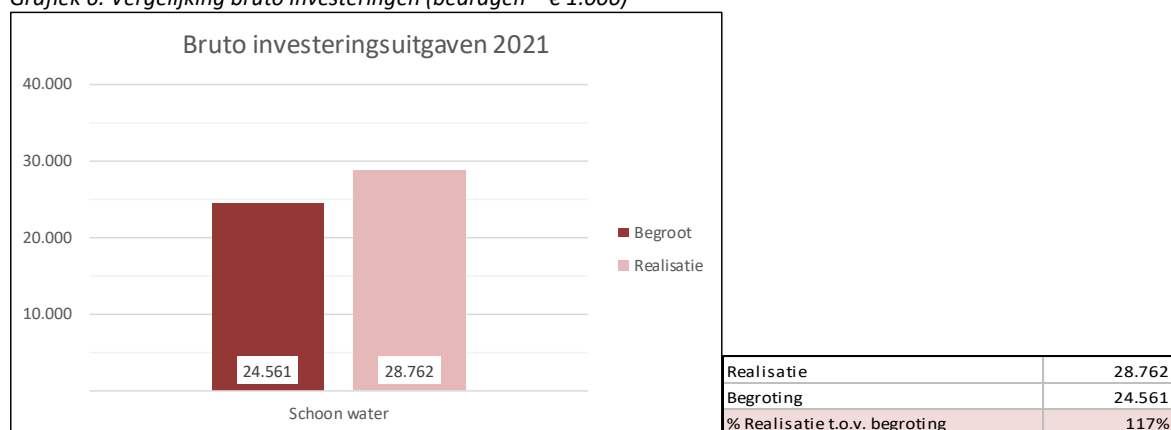
Personele lasten en baten

Binnen de personele lasten en baten is een nadeel gerealiseerd van € 42.000.

Investeringsen

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2021.

*Grafiek 6: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)*

De (bruto)realisatiegraad ten opzichte van projectenboek 2021 is 117%.

Het algemene beeld is dan ook dat ondanks de impact van de coronacrisis, door actief te sturen op de planning en te versnellen waar mogelijk of noodzakelijk, de voortgang van de investeringsprojecten zeer goed is geweest.

De financiële realisatie van de investeringen over 2021 wordt voornamelijk bepaald door de volgende investeringsprojecten:

- Renovatie stamriool Oss
- Grootschalige realisatie van zonneweides
- Renovatie rwzi Den Bosch
- Renovatie rioolgemaal Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen
- Voorbereiding verbetering effluentkwaliteit rwzi Dinther (medicijnen en nutriënten)
- Renovatie opvoer- en slibretourvijsels rwzi Asten

De in 2020 ingezette ontwikkeling dat stijgende materiaalprijzen en een krappe markt voor een prijsopdrijvend effect zorgen heeft zich in 2021 doorgezet. Daarnaast zorgt de krappe markt ervoor

dat het steeds moeilijker wordt om geschikte opdrachtnemers te vinden om onze investeringsprojecten uit te voeren.

1.5 Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde

Diverse activiteiten van het waterschap zijn overkoepelend over de inhoudelijke programma's. Bovendien is waterschap Aa en Maas er niet alleen om zijn eigen waterdoelen te realiseren; we hebben ook een maatschappelijke rol. Daar gaan we in deze paragraaf dieper op in.

1.5.1 Prestaties en activiteiten

Strategie en organisatieontwikkeling

De afgelopen jaren is via de Meerjaren Organisatie Ontwikkeling (MOOi) ingezet op verbetering van de samenwerking met partners, op versterking van de organisatie en op ontwikkeling van de individuele medewerkers. Gekoppeld aan het opstellen van het nieuwe WBP is MOOi afgerond en werken we aan organisatieontwikkeling via de lijnen Samen, Duurzaam, Slim en Effectief.

Op verschillende vlakken is er energie in gestoken om beter voorbereid te zijn op de grote realisatieopgave voor de komende jaren op het gebied van waterveiligheid, klimaat, KRW en waterketen.

Er is extra personele capaciteit opgenomen in de programmabegroting voor 2022 en daarna. We werken aan een goede (flexibele) programmering voor de periode tot en met 2027 en aan een goede organisatie van de manier waarop we binnen het waterschap en met onze partners over die programmering in gesprek zijn. De afstemming tussen onze opgaven voor KRW, verdroging en wateroverlast is versterkt. Met onze partners doen we ervaring op met de gebiedsgerichte aanpak, waarin we in samenhang werken aan water-, natuur-, stikstof-, landbouw- en energieopgaven. En met de provincie werken we aan een goede instrumentenkoffer voor de watersysteemopgaven.

Gebiedsgericht werken en samenwerken met partners

In goede afstemming met partners, zoals gemeenten, provincie, buurwaterschappen, maar ook belangenorganisaties en individuele burgers, is een nieuw Waterbeheerplan voor de periode 2022-2027 opgesteld en in november 2021 definitief vastgesteld.

Gekoppeld aan dit nieuwe WBP zijn nieuwe samenwerkingsafspraken met de provincie vastgelegd in de Koepelovereenkomst groenblauw 2021-2027 en de Maatwerkovereenkomst groenblauwe opgaven in het gebied van Aa en Maas. Hiermee is de medefinanciering van de provincie in de water- en natuurprojecten voor de komende jaren (orde van grootte: € 60 miljoen aan bijdrage van de provincie) geregeld.

Regio Noordoost-Brabant

Samen met de Regio Noordoost-Brabant zijn ten aanzien van de klimaatadaptatie-aanpak het rapport Planologische en juridische instrumenten voor klimaatbestendige bedrijventerreinen en het eindrapport Risicodialogen opgesteld. Daarnaast is in samenwerking met Wageningen Universiteit en Research Center (WUR) het rapport 'Klimaatrobuste beek(dal) landschappen' afgerond in opdracht van de RNOB. Dit laatste rapport biedt input en afwegingen voor de gemeenten bij het opstellen van hun omgevingsvisies rondom beek(dal)landschappen.

Samenwerking in de Peelregio

Na de evaluatie in 2019 is besloten om de samenwerking binnen Innovatiehuis De Peel te continueren tot 1 januari 2023. Voor waterschap Aa en Maas ligt het accent voor 2021 op water binnen het thema Duurzaamheid en circulair. Het waterschap heeft onder meer bijdragen geleverd aan materialenscans voor het mkb en agrarische ondernemers. De Economische Agenda ligt aan de basis van het Innovatiehuis en is dit jaar geactualiseerd. Mede door de inbreng van het waterschap is aan de nieuwe Economische Agenda De Peel 2022-2026 een Duurzaamheidsstrategie toegevoegd.

Peelgemeenten en het waterschap hebben het Ruimtelijk Afwegingskader De Peel vastgesteld. Het water- en bodemsysteem heeft hierin een duidelijke plek gekregen als kenmerkende waarde van het landschap. Het Afwegingskader dient ertoe dat 'landschap' voldoende wordt meegewogen bij ruimtelijke visies (zoals de Omgevingsvisie) en inpassingen (zoals energieopweklocaties en bouwlocaties).

Peelgemeenten en het waterschap hebben samen de Ontwikkelstrategie voor De Peel laten opstellen. De Ontwikkelstrategie schetst de positionering van De Peel en beschrijft de kansen en opgaven op het vlak van wonen, werken, mobiliteit en duurzaamheid.

Binnen Zuid-Nederland is De Peel door het Rijk aangeduid als zogeheten NOVI-gebied (Nationale Omgevingsvisie)/aandachtsgebied voor de transitie van het landelijke gebied. Hier is een proces gestart om de verschillende opgaven aan zowel Brabantse als Limburgse kant beter met elkaar te verbinden. Waterschap Aa en Maas levert de kwartiermaker voor dit NOVI-traject.

In juni is voor gemeentelijke raadsleden en collegeleden de Masterclass Klimaatadaptatie mede door het waterschap georganiseerd. Dit om gemeenten kansen voor klimaatadaptatie mee te geven in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Ook is de Regionale Omgevingsagenda 2.0 (ROA) en de Voortgangsrapportage ROA voor de Metropoolregio Eindhoven (MRE) in december vastgesteld.

IBP Vitaal Platteland

Begin 2020 heeft het Rijk (het ministerie van LNV) in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland positief besloten over de ingediende actieprogramma's van veertien gebieden in heel Nederland. Voor Aa en Maas zijn twee gebiedssamenwerkingen relevant: Van Gogh Nationaal Park (VGNP) en Zuidoostelijke Zandgronden. Uitvoering van de actieprogramma's in zowel Van Gogh Nationaal Park als Zuidoostelijke Zandgronden is vanaf najaar 2020 gestart. De formele toekenning van de status Nationaal Park voor VGNP is vooralsnog niet toegekend. De samenwerking wordt wel doorgezet en mogelijk volgt later alsnog een toekenning van de status Nationaal Park. Door deelname aan VGNP is de bijdrage aan Het Groene Woud overbodig geworden en heeft het waterschap in 2021 zijn bijdrage aan Het Groene Woud beëindigd.

Brabantstad

In de samenwerking Brabantstad is gestart met de uitwerking van de duurzame verstedelijkingstrategie voor stedelijk Brabant. Hierin wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de opgaven van de waterschappen ten aanzien van klimaatadaptatie (wateroverlast, droogte, hitte en waterkwaliteit), recreatie en beleving van water in de gebouwde omgeving, de lagenbenadering, de toegevoegde waarde van water voor de gezonde leefomgeving en de kansen voor aquathermie in de energietransitie. Het feitenrelaas is inmiddels gereed en ook is gestart met de uitwerking van de verstedelijkingsakkoorden voor de Stedelijke Regio 's-Hertogenbosch (SRsH) en het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE). Eind 2022 worden verstedelijkingsakkoorden en de Brabant-brede strategie vastgesteld en worden hierover in het bestuurlijk overleg (BO) MIRT en/of BO Leefomgeving afspraken vastgelegd tussen stedelijke regio's, waterschappen, PNB en het Rijk.

Landschapstriënnale

In 2020-2021 was Van Gogh Nationaal Park gastheer voor de Landschapstriënnale, een driejaarlijks evenement over het cultuurlandschap van Nederland. De Brabantse waterschappen zijn gezamenlijk 'parent' van deze triënnale. De eindmanifestatie vond plaats in april 2021. Aa en Maas heeft in een landschapslaboratorium, samen met De Dommel, Brabantse Delta en gemeente Meijerijstad, het thema Brabantse beeklandschappen onder de aandacht gebracht.

Zuiderwaterlinie

In de Zuiderwaterlinie (ZWL) wordt in samenwerking met gemeenten en provincie, als meekoppeling in bestaande programma's voor waterveiligheid, klimaatadaptatie en Gebiedsplan Raam, gewerkt aan het beter zichtbaar maken van historische waterwerken, waaronder de Beerse Overlaat. In 2021 heeft de stuurgroep ZWL het Ambitiedocument 2021-2029 van de Alliantie Zuiderwaterlinie, de bijbehorende Linieplanner (meerjarig uitvoeringsprogramma 2021-2024) en het Addendum van de Samenwerkingsovereenkomst Zuiderwaterlinie vastgesteld.

Crisisbeheersing

In 2021 is viermaal de calamiteitenorganisatie actief geworden, omdat er opgeschaald werd voor een calamiteit. In de vroege ochtend van zondag 17 januari brak brand uit bij een bedrijf in Cuijk (coördinatiefase 1), in maart hadden we te maken met een grote brand bij AVI op een industrieterrein in 's-Hertogenbosch (coördinatiefase 2), in juli met een hoogwatercalamiteit op de Maas (coördinatiefase 2) en in oktober een tweede keer met brand in 's-Hertogenbosch op dezelfde locatie als in maart (coördinatiefase 1). Er is ervaring opgedaan met het online overleg van crisisteams. Dit bracht veel snelheid in de actiefase bij een flitscalamiteit en bleek nuttig, bijvoorbeeld qua belasting van mensen, in de nazorgfase.

Een aantal leerpunten uit de ervaringen in 2021 zijn:

- De bemensing/aflossing/bezetting, specifiek in vakantieperiodes en voor langdurige calamiteiten.
- Snel de crisiscommunicatie tijdens (dreigende) calamiteiten op hoog niveau hebben.

Aanvullend op wat in andere hoofdstukken al is verteld over de hoogwaterperiode in juli, werd bij de calamiteit Hoogwater Maas voor het eerst gewerkt met een herstelteam. Deze ervaringen waren heel positief en met de opgedane ervaring worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van een herstelteam in 2022 verder uitgewerkt en vastgelegd.

Om goed voorbereid te zijn op calamiteiten worden jaarlijks meerdere leeractiviteiten aangeboden. Dit zijn de opleidingen, trainingen en oefeningen (OTO) op het gebied van crisisbeheersing. Sinds 1 januari 2021 werken de waterschappen De Dommel en Aa en Maas als één team voor de opleiding, training en oefening en vanaf 2022 worden wij ondersteund door Berenschot in de verdere professionalisering van het OTO-programma. In 2021 hebben 82 leeractiviteiten plaatsgevonden. Ook is gekeken naar mogelijkheden voor toekomstbestendige leeractiviteiten, waarbij we anticiperen op hybride en digitale trainingsvormen die hiervoor nodig zijn.

Het plan was om in 2021 een (bestuurlijke) Brabant-brede hoogwateroefening te doen met de drie veiligheidsregio's, vier waterschappen en Rijkswaterstaat. Deze oefening is doorgeschoven naar najaar 2022. Voor dezelfde doelgroep is in 2021 wel een dilemmatraining georganiseerd.

Digitale transformatie

Met Een blik op onze toekomst hebben we in 2021 grote stappen gezet in de realisatie van de doelen van onze Strategie digitale transformatie 2020-2024. Met name als het gaat om het fundament: digitaal leiderschap en data, informatie en technologie. De uitvoering van de strategie vond een plek in de digitale agenda 2021, als onderdeel van investeringsprojecten en via de hieronder genoemde ontwikkelingen.

Versterking fundament data, informatie en technologie:

- De nieuwe afdeling Waterdata & Informatie (WaDI) is na de kwartiermaakfase in 2021 klaar voor de start in 2022. In deze nieuwe afdeling ontstaat synergie en slagkracht door het samensmeden van informatiemanagement, zaakgericht werken, het DataLab, applicatiebeheer, informatievoorziening (DIV) en geo-informatie (GIS). Deze opgave is uitdagend en vraagt om

ruimte voor groei. De nieuwe afdeling beslaat namelijk het gehele domein van data en informatie: van data- en informatiebeleid tot de vertaling naar de operatie.

- Met concrete producten en ondersteuning worden data en informatie onderdeel van al onze processen. Dat vraagt ook ontwikkeling van de vraagkant in de organisatie en in samenwerking met onze omgeving. Hiermee versnellen we daadwerkelijk het datagedreven waterbeheer.
- Ook is in de kwartiermaakfase gewerkt aan het samenspel van de nieuwe afdeling met Servicestaf (ICT), om de data en informatie te laten stromen. Hiervoor is de noodzakelijke ontwikkeling van datamanagement en baselinebasis bij Servicestaf op orde, evenals versterking van de procesautomatisering. Dit is randvoorwaardelijk om te kunnen versnellen op ons datagedreven waterbeheer.

Door data en informatie samenhangend en stevig in te bedden binnen het waterschap, wordt het handelen van het waterschap – binnen en buiten – ondersteund en verrijkt.

Digitaal Leiderschap

Het afgelopen jaar was er veel aandacht voor bewustwording en leren. Zoals in het voorjaar met de themamaand van de '21^e-eeuwse waterschapper' voor alle medewerkers, de Leerlijn voor leidinggevenden die we Brabant-breed volgen en de pilot Leerlijn voor bestuurders, georganiseerd door het Waterschapshuis. Ook is een eigentijdse benadering van huidige arbeidsmarktvraagstukken opgepakt, met als start het project Welkom aan boord voor de introductie van nieuwe medewerkers. Hiervan worden de resultaten in de eerste helft van 2022 opgeleverd.

Enkele *concrete voorbeelden* van het afgelopen halfjaar waarbij we steeds slimmer met data, informatie en technologie werken aan schoon water, water vasthouden waar het kan, keren en afvoeren waar het moet zijn:

- De doorontwikkeling van de Perceelwijzer (landelijk).
- De pilot Vakmanschap op afstand rwzi 's-Hertogenbosch, voortgekomen uit Brabantse Innovatiecampagne en genomineerd voor Waterinnovatieprijs.
- De ontwikkeling van het nieuwe Programma In Beeld (PIB) en digitaal planbord rwzi's.
- Webinars voor verbinding binnen en buiten.
- Onze bijdrage aan Dataweek NL als kennispartner (founding partners zijn de gemeente 's-Hertogenbosch, de provincie Noord-Brabant, het ministerie van BZK en het Jheronimus Academy of Data Science (JADS).
- Mogelijkheden van en randvoorwaarden voor de professionele inzet van drones in kaart gebracht.
- De ontwikkeling van een redactieteam en kennisbank voor een goede afstemming van klantcontact en communicatie binnen en buiten het waterschap.

Communicatie en participatie

In 2021 stonden klimaat en weersextremen centraal in onze communicatie. Met de regionale versie van de landelijke Waterbazen-campagne inspireerden we onze inwoners en bedrijven om bewust(er) met water om te gaan. Tips en weetjes op onze sociale media, artikelen op de website en interviews met waterbazen uit de regio waren onderdeel van de online-campagne. In september was er ook een fysieke activiteit mogelijk. Samen met inwoners supten en schepten we op World Clean up Day afval uit de Dieze in 's-Hertogenbosch. De actie kwam volop in de media.

Een ander communicatief hoogtepunt was het hoogwater op de Maas in juli. Voor het eerst zetten we een liveblog in met de laatste stand van zaken en duidelijke kaarten met waterstanden. Pers, inwoners en gemeenten volgden de liveblog gretig en waardeerden ook onze communicatie via de sociale media. In november is het WBP vastgesteld. Verschillende journalisten schreven hierover. Om de betrokkenheid van medewerkers bij de uitvoering van het WBP te stimuleren, maakten we een begrijpelijk en aantrekkelijk online magazine met onze plannen.

Onze vertrekkend dijkgraaf Lambert Verheijen, onze nieuwe dijkgraaf Mario Jacobs en jeugddijkgraaf Julia Voets zetten we flink in de schijnwerpers.

We verbeterden onze digitale dienstverlening en informatie aan inwoners en bedrijven. Zo maakten we onze website toegankelijk(er) voor inwoners met een visuele, motorische of auditieve beperking. En kunnen onze inwoners inmiddels bijna alles digitaal regelen via de website. We lopen hierin voorop ten opzichte van andere waterschappen.

Hoe trots we zijn op ons werk en wat we allemaal doen voor onze klanten, wordt duidelijk in onze nieuwe bedrijfsfilm.

Omgevingswet

In 2021 zijn concrete stappen gezet om toe te werken naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet, die uitgesteld is naar eind 2022/begin 2023. Denk hierbij aan:

- De waterschapsverordening is gereed en ter goedkeuring in het algemeen bestuur ingebracht. Dit was een veelomvattend traject. De waterschapsverordening is een beleidsneutrale omzetting van de Keur, maar bestaat ook uit juridische regels, werkingsgebieden en beperkingengebieden. Een veelomvattend instrumentarium met veel onderlinge afhankelijkheden. Dit instrumentarium is volledig in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) geïmplementeerd.
- Naast de implementatie van de waterschapsverordening in het DSO is ook gewerkt aan de inrichting van het DSO in algemene zin. Het startportaal voor de klant is opnieuw ontworpen (waar mogelijk), waarbij kansen zijn benut om het aanvraagformulier voor bijvoorbeeld een vergunning dienstverlenender en efficiënter te maken. De inrichting van DSO is een uitdaging op zich, vanwege enerzijds de afhankelijkheid van mogelijkheden (het is immers een landelijk platform) en anderzijds de afhankelijkheid van het tijdig gereed zijn. In 2022 vindt verdere inrichting van het DSO plaats.

Daarnaast is in 2021 het afwegingskader (onderdeel van het projectbesluit) voor akkoord aan het bestuur aangeboden en hebben diverse afdelingen gezamenlijk gewerkt aan de veranderingen in de werkprocessen die de Omgevingswet met zich meebrengt.

Vergunningverlening en handhaving

Voor een uitgebreid jaarverslag verwijzen we naar het Jaarverslag Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving dat separaat aan het dagelijks en algemeen bestuur wordt verzonden. Enkele highlights uit 2021 zijn:

- Ondanks langdurig ziekteverzuim bij Handhaving, COVID-19 en restricties door vogelgriep in de pluimveesector is het uitvoeringsprogramma grotendeels gerealiseerd. De omgang met COVID-19 restricties is onderdeel geworden van de werkprocessen en dat zal ook in 2022 zo blijven.
- In 2021 zijn er 1.368 toezichtsmomenten geweest, waarbij 315 overtredingen zijn geconstateerd. Dit waren meer toezichtsmomenten dan in 2020 met zowel absoluut als relatief meer overtredingen.
- Daarnaast zijn meerdere preventieactiviteiten uitgevoerd en onder meer afspraken gemaakt met gemeenten over de afvoer van spoelwater bij vleeskuikenhouders. Omdat vleeskuikenhouders vaak niet beschikten over landbouwgrond en niet op riolering mochten lozen, werden regelmatig illegale en ongewenste lozingen gesignaleerd. In 2021 hebben we met twee gemeenten afspraken gemaakt dat dit spoelwater onder maatwerkvoorschriften toch op het riool mag worden geloosd. Voor twee andere gemeenten zijn dergelijke afspraken vergesmeerd.
- Via toezicht op bronbemalingen is meer dan € 306.000 aan verontreinigingsheffing opgelegd. Deze duidelijk hogere opbrengst dan voorgaande jaren is het resultaat van meerdere verbeteringen in het proces en toezicht op bronneringen.
- Met fiscaal toezicht bij bedrijven zijn 5.750 extra vervuilingseenheden opgespoord. Dit levert ongeveer € 288.000 op aan extra heffing.

- Nagenoeg alle aantallen van afgehandelde producten van planadvies en vergunningen zijn wederom gestegen ten opzichte van 2020 en voorgaande jaren.
- In 2021 is een proces gestart om de behandeling van vergunningaanvragen te verslimmen. Dit zal in 2022 nog een vervolg krijgen. In 2021 is bijvoorbeeld voor een aantal specifieke typen vergunningen het proces dusdanig aangepast dat deze binnen vijf dagen verleend kunnen worden in plaats van acht weken. Deze verandering is in conceptfase uitgewerkt en wordt in een pilot in 2022 uitgetoetst.
- Door de inzet van een online campagne voor de Subsidieregeling klimaatactief zijn ruim honderd subsidieaanvragen voor klimaatbestendige initiatieven meer ontvangen.

Kennisontwikkeling en innovatie

Omdat extreme weersituaties een steeds groter effect hebben op het (operationele) waterbeheer is het niet alleen belangrijk om kennis te blijven ontwikkelen over de effecten van klimaatontwikkeling (onderzoeksprogramma KLIMAP, zie eerder), maar ook meer actuele informatie te verzamelen over de status van het systeem. Zo heeft binnen het programma OMDISK in 2021 een uitbreiding plaatsgevonden van de (online) meetnetten voor waterstanden en debieten in het oppervlaktewatersysteem. Begin 2022 worden daar meetlocaties voor neerslag en bodemvocht toegevoegd, waardoor we beter in staat zijn om regionale waterbalansen op te stellen. Hiermee zijn we niet alleen in staat om bij (dreigende) droogte of wateroverlast de juiste maatregelen te treffen, maar kunnen we met de data ook scenarioberekeningen voeden om toekomstig beleid te formuleren. Veel van de actuele informatie wordt ontsloten via dashboards onder regie van de Waterkamer.

Binnen het OMDISK-onderdeel Sensorgestuurd boeren worden nutriëntenstromen met sensoren op veldschaal in beeld gebracht. Het betreft een unieke locatie in Westerbeek, waar waterschap Aa en Maas nauw samenwerkt met de grote kennisinstituten van Nederland. In 2021 zijn binnen Sensorgestuurd boeren veel data verzameld, zowel in het water als op het land (bodem, gewas). Ook is de meetinfrastructuur inclusief de dataopslag en -verwerking sterk verder verbeterd. Immers, op het gebied van waterkwaliteit is dit een van de koploperprojecten in Nederland. Samen met de deelnemende agrariërs is een landbouwkundige knelpuntenanalyse uitgevoerd naar de deelnemende percelen. Dit heeft onder andere geresulteerd in drie perceelproeven gericht op de beperking van emissies van nutriënten naar het oppervlaktewater.

De belangrijkste ontwikkelingen in 2021 rondom innovatie waren:

- Diverse initiatieven rondom digitale transformatie (zie ook eerder in dit Jaarverslag), met onder andere dit visiestuk. Innovatieve trajecten zijn: de inzet satellietdata om mutaties rondom waterlopen en keringen te detecteren, de inzet van de hololens voor vakmanschap op afstand (top 3-nominatie voor de Waterinnovatieprijs) en het concept voor een autonome/zelflerende waterketen ('s-Hertogenbosch en Peelregio). Voor ons initiatief van De Perceelwijzer is via Het Waterschapshuis een subsidie verworven voor een Perceelwijzer voor burgers ('Waterwegwijs', uitrol 2022).
- Gezondheid en geneesmiddelen: diverse activiteiten bij Vital Zone, de samenwerking Schone Maaswaterketen en de Brabantse aanpak humane medicijnresten. Onder andere met een nieuwe pilot bij verzorgingshuis Nieuwe Hoeven (Schaijk). Verder is landelijk een belangrijke bijdrage geleverd aan de COVID-campagne en is gewerkt aan het concept om rioolwaterdata in brede zin in te zetten voor gezondheidsvraagstukken (Big Brown Data - winnaar Waterinnovatieprijs 2021, een concept dat bij Aa en Maas bedacht is).
- Circulaire economie: de proef met de inzet van wormen voor de afbraak van waternavel is succesvol én stond in de top 3 van de genomineerde inzendingen bij de landelijke Waterinnovatieprijs. Initiatieven voor de inzet van effluent (Waterfabrieken), in nauwe samenwerking met Brabant Water, zijn opgestart (onder andere rwzi Oijen, Asten en Dinther).

Er wordt nog steeds druk gewerkt aan nieuwe thermische technologieën voor slibverwerking (superkritische vergassing en Torwash). Ook is een verkenning gestart om bitumen uit slib te produceren én is samen met STOWA een verzuringsreactor voor het zeefgoed getest op rwzi Aarle-Rixtel.

- **Winnovatie:** het digitale innovatieplatform is al veelvuldig ingezet en positief ontvangen. Nagenoeg alle waterschappen zijn aangehaakt. In het najaar van 2021 is het platform ook gebruikt voor de landelijke Waterinnovatieprijs.
- Tot slot zijn diverse verkenningen uitgevoerd naar onder andere de productie van waterstof, de potentie van een (vrijwillige) regionale koolstofmarkt, de inzet van bagger als bouw materiaal en een nieuwe thermische techniek voor PFAS-verwijdering.

Bedrijfsvoering

We zijn overgegaan op hybride werken: een combinatie van thuis werken en gemiddeld 50% op kantoor. In 2021 is gestart met de voorbereiding van de benodigde aanpassingen hiervoor. De kosten hiervan zijn binnen de bestaande begroting opgevangen.

Om de digitale weerbaarheid van waterschappen verder te verhogen, is het van essentieel belang dat kennis meer gebundeld wordt en in lijn wordt gebracht met deze nieuwe digitale manier van bedrijfsvoering. Het Waterschapshuis heeft voor het programma Informatieveiligheid en privacy een aantal speerpunten voor vergroting van de cybersecurity: de opzet van verbeterprogramma's en onderzoek naar centrale SOC (Security Operations Center) voor alle waterschappen, onderzoek naar gecentraliseerde diensten en een kenniscentrum voor het programma Informatieveiligheid en privacy. Onze digitale weerbaarheid verbeteren we zo continu.

Voor Nederlandse overheden geldt dat websites en mobiele apps moeten voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen. Hierover wordt verantwoording afgelegd in een toegankelijkheidsverklaring. In deze verklaring staat welke maatregelen Aa en Maas neemt, inclusief een planning, om onze website toegankelijk te maken en te houden.

De Wet open overheid (Woo) is bedoeld om overheden transparanter te maken en hierdoor zal bij waterschap Aa en Maas de informatie nog beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het project Zaakgericht werken, met onder andere de succesvolle ingebruikname van het systeem Djuma, zorgt ervoor dat we onze informatiehuishouding op orde brengen ter voorbereiding op de Wet open overheid. Bovendien dragen we hiermee bij aan een efficiëntere bedrijfsvoering met onder meer een flinke afname van registratiewerkzaamheden.

Er is een landelijke audit informatieveiligheid en privacy bij waterschappen uitgevoerd. De resultaten hiervan volgen in 2022.

Energieneutraal en duurzaamheid

Met de vaststelling van de routekaart Naar een klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050 in het najaar van 2021 is richting gegeven aan onze ambities op dit vlak. In het programma Schoon water is nader ingegaan op diverse maatregelen en onderzoekstrajecten die al voor een deel aan die ambities invulling geven.

Voor Aa en Maas is het percentage energieneutraal de hoeveelheid jaarlijks op ons eigen terrein door onszelf duurzaam opgewekte energie gedeeld door de hoeveelheid jaarlijks gebruikte energie (maal 100). Het waterschap wil net zoveel duurzame energie zelf produceren als dat zij verbruikt. Hiervoor wordt momenteel ingezet op biogasproductie, zonne-energie, windenergie, waterkracht en aquathermie.

Ontwikkelingen met andere partijen

Gemeenten hebben in najaar hun plannen (RE(K)S 1.0) in het kader van de Regionale Energie Strategie landelijk ingediend. Vanuit de samenwerking in de RESSen heeft het waterschap input geleverd op de ontwikkeling van de warmtetransitie en specifiek op de transitie visies warmte. De binnen onze RE(K)S regio's opgestelde plannen zijn bestuurlijk gedeeld en vastgesteld.

In de tweede helft van 2021 is de Brabant brede strategienota aquathermie 1.0 vastgesteld. In deze strategie wordt ruimte en sturing gegeven aan de ontwikkeling van aquathermie en aan kennisontwikkeling. Kansrijke wateren zijn aangemerkt en worden weergegeven in een kanskaart waarmee gemeenten proactief benaderd worden en die daarmee als input kan dienen bij de gemeentelijke transitievisie warmte.

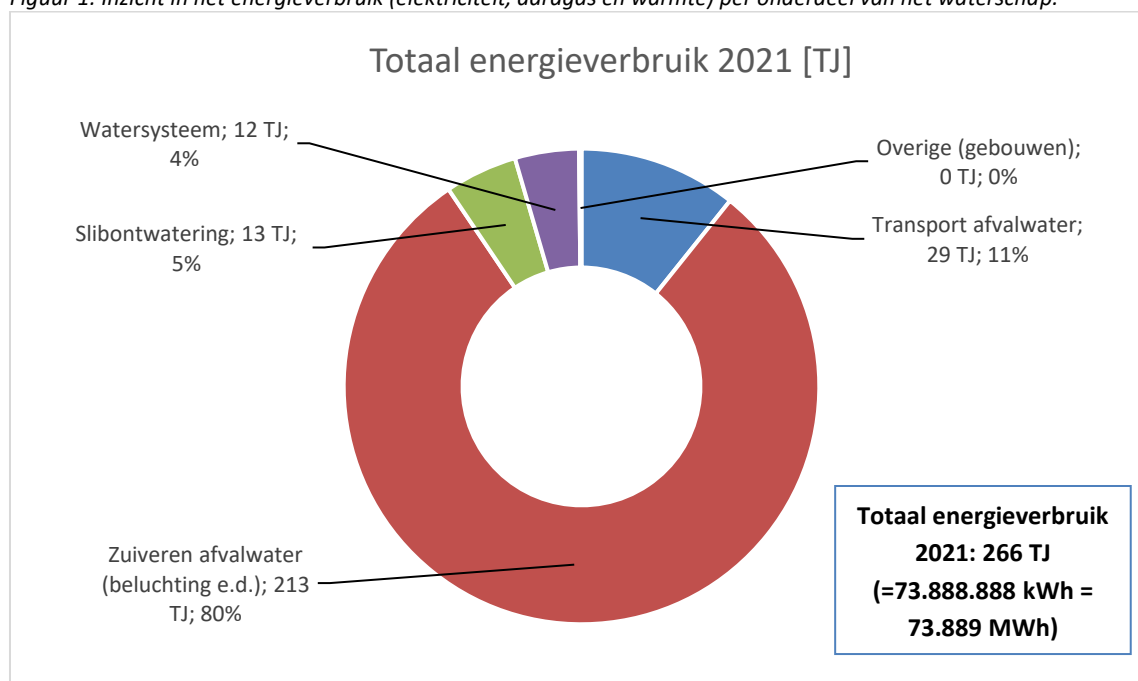
In dit najaar is de haalbaarheidsfase gestart van project Gulden Energie om te onderzoeken hoe het beste warmte kan worden onttrokken uit het effluent (al dan niet in combinatie met andere warme-concepten) van rwzi Aarle-Rixtel ten behoeve van de verwarming van de omliggende wijken. De resultaten hiervan worden in de tweede helft van 2022 verwacht.

Waar staat Aa en Maas

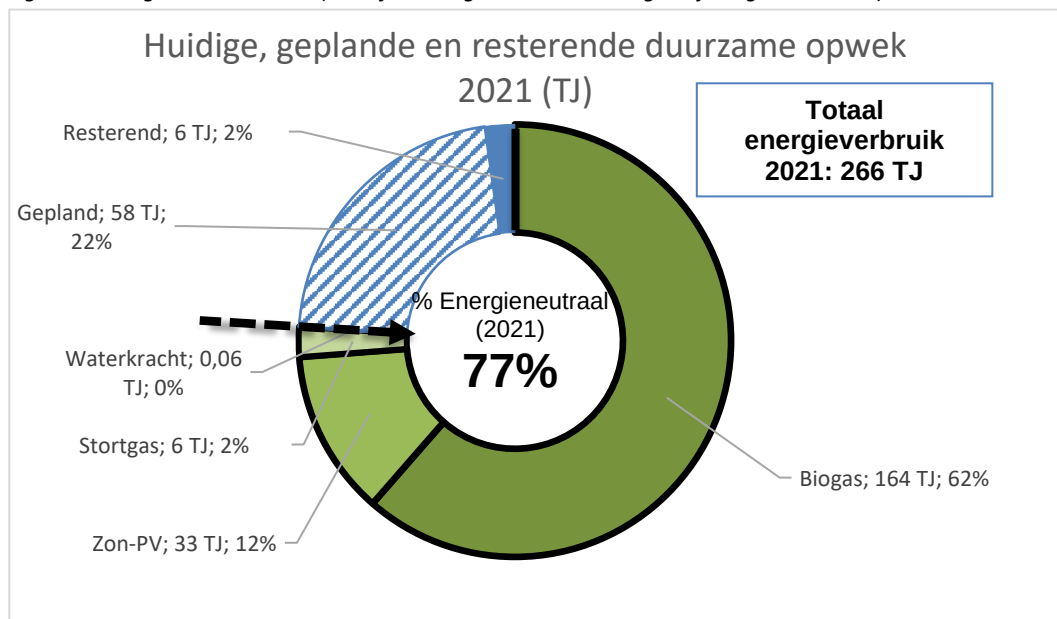
In 2021 zijn we gecertificeerd op trede drie van de CO₂-prestatieladder. Certificering houdt in de we ambitieuze doelstellingen moeten vaststellen om de hoeveelheid CO₂ te reduceren, binnen de gehele organisatie. Daarnaast moet twee keer per jaar worden gecommuniceerd over de ambities, doelstellingen en wat we tot dan toe hebben bereikt.

Door het opstellen van een duurzaamheidsverslag wordt invulling gegeven aan het Bestuursakkoord. Hierna wordt verslag gedaan van energieparameters (opwek, verbruik en percentage energieneutraliteit), CO₂-prestatieladder, klimaatmonitor en dit wordt uitgebreid met kpi's op het gebied van grondstoffen en circulaire economie.

Figuur 1: Inzicht in het energieverbruik (elektriciteit, aardgas en warmte) per onderdeel van het waterschap.

Figuur 2: Energieoverzicht 2021 (de definitieve getallen voor stortgas zijn nog niet bekend)

Planning duurzame opwek. Voor de opwekking van duurzame energie wordt een aantal zonneweides gerealiseerd. Hieronder is een overzicht gegeven van de realisatie en planning van zonneweides op de rwzi's.

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Budget 7 zonneweides toegekend	Den Bosch in werking	Dinther en Vinkel in werking, Asten gereed	Aarle-Rixtel gereed	Oijen gereed	Land van Cuijk gereed	Overige projecten

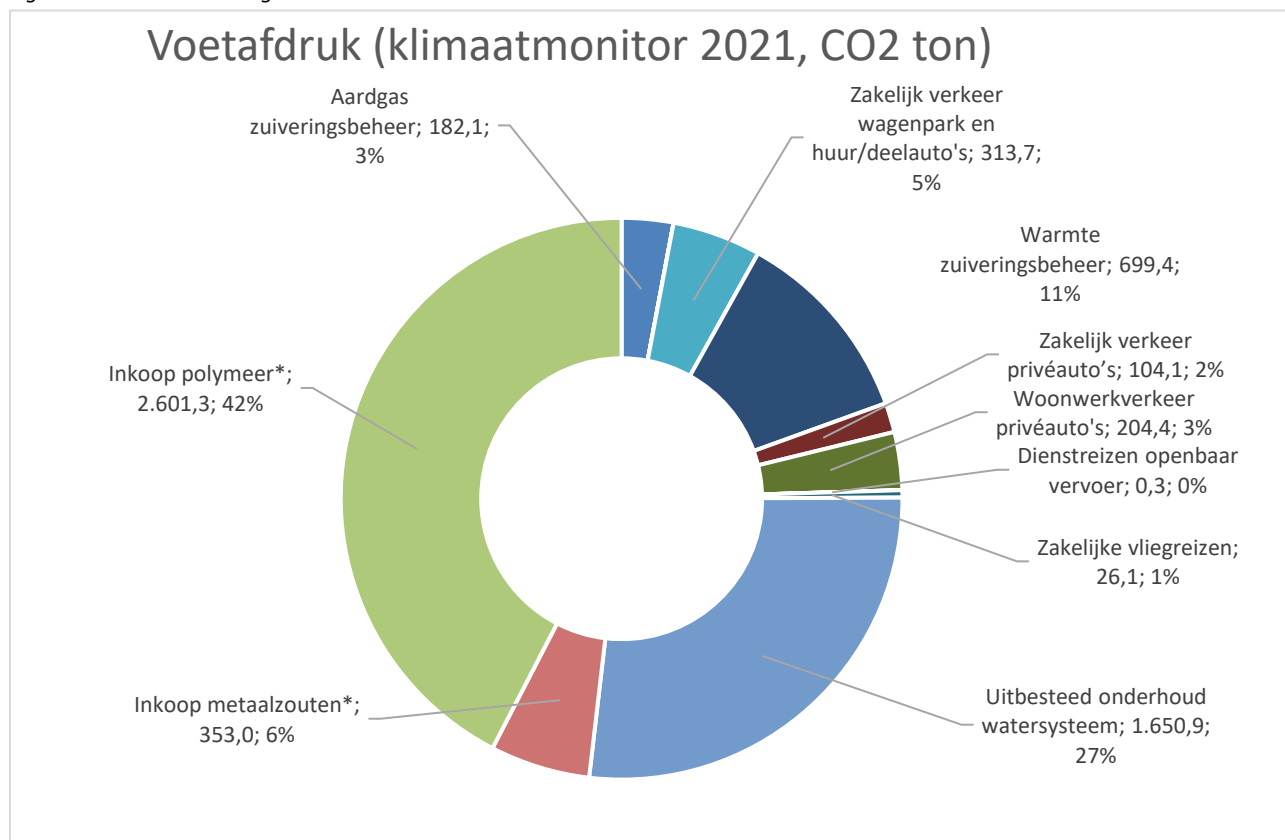
Opmerkingen:

- 's-Hertogenbosch: in 2020 zonnepanelen geïnstalleerd en in bedrijf genomen.
- Dinther en Vinkel: in 2020 zonnepanelen geïnstalleerd (nog niet bedrijf).

Algemeen 2020: zonnepanelen geïnstalleerd op daken districtskantoren, gemaal Gewande en kantoren rwzi's.

In figuur 3 staat een overzicht van de uitstoot van alle bronnen waarmee, op grond van de klimaatmonitor en CO₂-prestatieladder gerekend moet worden om de CO₂-voetafdruk te bepalen.

Figuur 3: Emissie broeikasgas uit de klimaatmonitor 2021

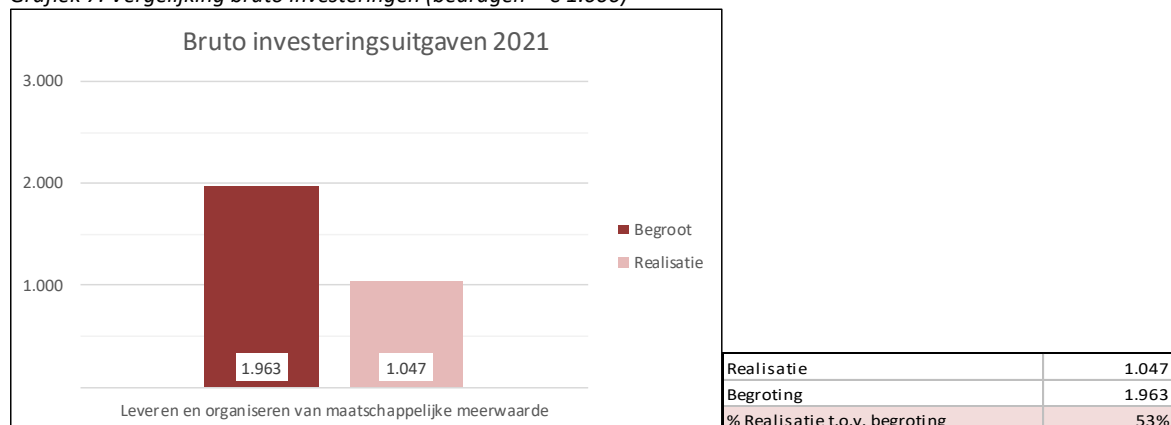
Toelichting: het grote verschil met de klimaatmonitor 2019 ontstaat door minder personenvervoer vanwege COVID-19. Ingekochte elektriciteit is 100% groen (geen uitstoot CO₂) en komt niet terug in deze figuur.

1.5.2 Financieel

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2021.

Grafiek 7: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)

De realisatiegraad over de eerste helft van het jaar bedroeg 21% (34% in 2020) van het geraamde investeringsvolume. De prognose voor 2021 is naar beneden bijgesteld tot 67%. Uiteindelijk is 53% gerealiseerd. Dat is lager dan de prognose en uitgestelde leveringen/vertragingen door de coronaproblematiek zijn hieraan debet.

De realisatie is toe te schrijven aan het krediet Vervanging vervoermiddelen en gereedschappen; Zaakgericht werken en Digitale transformatie. De laatste 2 kredieten lopen door naar 2022.

1.6 De verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit

Hieronder gaan we in op de verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit. In deze paragrafen staat de verantwoording voor hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen.

1. Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar
2. Incidentele baten en lasten
3. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
4. Waterschapsbelastingen
5. Weerstandsvermogen
6. Financiering
7. Verbonden partijen
8. Bedrijfsvoering
9. EMU-saldo

1.6.1 Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar

De uitbraak van het coronavirus heeft wereldwijd grote gevolgen, en heeft ook invloed op de activiteiten van het waterschap. Via de update van het Bestuursverslag 2021 is inzicht gegeven in de financiële gevolgen van de pandemie, die vooralsnog betrekking hebben op een lagere belastingopbrengst zuiveringsheffing.

Waterschap Aa en Maas kreeg te maken met een uitzonderlijke situatie van hoogwater op de Maas in de zomer. Ondanks de andere, soms pittige, omstandigheden gingen een heleboel dingen goed en wordt er veel werk verzet om te zorgen voor schoon en voldoende water en veilige dijken.

Onderhoud en beheer van dijken en sloten

Wij beheren, controleren, versterken en onderhouden dijken in Noord-Brabant. Als sloten en beken dichtgroeien, belemmert dat de aanvoer en afvoer van water. Wat deden we in 2021?

- We baggerden 200 kilometer sloten en beken.
- We vergrootten 37 krappe duikers, zodat ze minder snel verstopt raken.
- We maaiden 2.499 kilometer sloten en beken één of meer keren.
- We maaiden 180 km dijk langs de Maas.
- Onze 150 (burger) dijkwachters kregen een theorie- en praktijktraining.

Hoogwater

Afgelopen zomer kreeg ons werkgebied te maken met hoog water. De hoogwatermaatregelen die we hebben genomen werkten goed. Wat deden we om wateroverlast te voorkomen of te beperken?

- We sloten 49 gemalen, sluizen en vistrappen in de dijken langs de Maas om te voorkomen dat het Maaswater het binnenland in kwam.
- We zetten 24-uurs dijkbewaking in.
- We legden een nooddijk aan bij Sambeek.
- We haalden dassenburchten weg die de dijk verzwakten.
- We maakten een sloot bij Doeverten dicht, omdat daar wellen ontstonden.

Zuivering van rioolwater

In onze rioolwaterzuiveringsinstallaties zuiveren we het afvalwater van inwoners en bedrijven in Oost-Brabant. Wat deden we in 2021?

- We zuiverden 106 miljard liter water.

- We produceerden 7,4 miljoen m³ biogas, omgerekend het gasverbruik van ongeveer 3.000 huishoudens. 4,8 miljoen m³ ging naar Heineken en 650.000 m³ naar de Afvalstoffendienst in 's-Hertogenbosch als brandstof voor hun vuilniswagens.
- We wekten ruim 6 miljoen kilowatt stroom per uur (kWh) op met zonne-energie en ruim 3 miljoen kWh door verbranding van biogas in onze eigen generatoren. Deze energie gebruikten we zoveel mogelijk zelf.

Innoveren

We blijven zoeken naar manieren om ons werk slimmer en duurzamer uit te voeren. Dat doen we onder andere met:

- Pilots en demonstraties:
 - De toepassing van nieuwe membranen voor de verwijdering van medicijnresten (Asten).
 - Een nieuw doekfilter voor de verwijdering van fosfaat (Vinkel).
 - De toepassing van wormen voor de verwerking van de waternavel plant.
 - De toepassing van superkritisch vergassen voor onze slibverwerking (Dinther).
- Slimme toepassingen van data, zoals satellietdata voor handhaving en digitale technieken als de hololens.
- Met een op afstand bestuurbaar bootje via sonarsignalen bepalen of een sloot gebaggerd moet worden (3D-maaien van onze sloten en beken).
- Proeven met gps-meetapparatuur op maaimachines, zodat tijdens het maaien meteen de diepte en breedte van sloten en beken wordt ingemeten.

Projecten

We zijn volop bezig met projecten die bijdragen aan schoon, veilig en voldoende water. Wat deden we in 2021?

- We voerden maatregelen uit om verdroging van de natte natuurplek Landgoed Heeswijk tegen te gaan.
- We legden een tweede waterbassin aan in Someren-Noord nabij de Slievensse Loop om de wateroverlast bij piekbuien voor de wijk en het buitengebied te verminderen.
- We legden meerdere natuurvriendelijke oevers aan, bijvoorbeeld bij de Tochtsloot, met onder meer flauwe oevers en houtpakketten in de waterloop.
- We ontwikkelden meerdere kilometers aan beek om beter om te gaan met de gevolgen van de klimaatverandering, zoals bij de Snelle Loop.
- We organiseerden tientallen informatiebijeenkomsten en werksessies om inwoners en belanghebbenden bij te praten over projecten in de omgeving en om ideeën te horen.

Energieneutraal waterschap

Een energieneutraal waterschap, daar gaan we voor! Waterschap Aa en Maas wil in 2030 alle energie die we verbruiken, zelf opwekken. Wat deden we in 2021?

- De oplevering van de zonneweides Vinkel, Dinther en Aarle-Rixtel met bijna 20.000 panelen, in totaal goed voor een verwachte elektriciteitsproductie van 7,4 GWh per jaar en een bijdrage van 16,3% in onze energieneutraal-ambitie.
- De oplevering van de waterkrachtcentrale Kilsdonkse Watermolen, goed voor een bijdrage van 0,1% aan onze energieneutraal-ambitie.

Verdere verbetering van onze dienstverlening

Wij vinden het belangrijk om onze dienstverlening aan inwoners, boeren, ondernemers en samenwerkingspartners te blijven verbeteren. Wat deden we in 2021?

- We breidden onze digitale diensten uit op onze website. Zo kunnen inwoners en bedrijven steeds meer zaken digitaal (met DigiD en eHerkenning) regelen op onze website, bijvoorbeeld een melding doen, subsidie aanvragen of een klacht indienen.
- We lanceerden de Vergunningenchecker: inwoners kunnen digitaal eenvoudig controleren of ze een vergunning nodig hebben.

Samenwerken

Onze opdracht is groot en complex. Veel van ons werk hangt direct samen met andere maatschappelijke opgaven. We stemmen af en werken samen met partners, inwoners en bedrijven in ons werkgebied.

- We maakten een nieuw Waterbeheerplan; onze plannen voor de komende zes jaar om te zorgen voor schoon, voldoende en veilig water.
- We maakten nieuwe afspraken met de provincie over de samenwerking in de periode tot en met 2027, onder meer over een bijdrage van circa € 75 miljoen van de provincie aan projecten in ons gebied.
- We hebben met partners afgesproken hoe we werken aan een goede grondwatervoorraad: het Bestuursconvenant Grondwater.

Bestuurlijk

2021 is het eerste uitvoeringsjaar van de nieuwe dijkgraaf van waterschap Aa en Maas.

Overzicht realisatie uitgangspunten ten opzichte van vastgestelde norm bij de Programmabegroting 2021

Tabel 13: Verschil norm en werkelijk

Variabelen / uitgangspunten / normen	Norm 2021	Werkelijk 2021
Inflatiecorrectie	1,50%	2,70%
Formatie omvang	471,76	487,78
Loonontwikkeling	1,00%	€ 50 + 0,75%
Rente toerekening reserves	1,00%	0,38%

1.6.2 Incidentele lasten en baten

In onderstaande tabellen worden de incidentele lasten en baten weergegeven (geselecteerd op bedragen > € 25.000) welke gerealiseerd of deels gerealiseerd zijn in 2021. Alleen de incidentele lasten of baten die begroot zijn maken onderdeel uit van onderstaande tabellen.

Tabel 14: Incidentele lasten

Omschrijving	Begrote incidentele last	Realisatie incidentele last	Uitgevoerd ja / nee / deels
PMO Preventief medisch onderzoek, uitgesteld van 2020	€ 50.000	€ -	Nee
Doorontwikkelen U4F/specialistische kennis Zaakgericht Werken	€ 60.000	€ 33.470	Ja
Data- en Informatiemanagement Waterkwantiteit	€ 12.500	€ -	Nee
Data- en Informatiemanagement Waterkwaliteit	€ 62.500	€ -	Nee
Landmeter	€ 60.000	€ -	Nee
WBP 2022-2027 (wsb)	€ 150.000	€ 157.043	Ja
WBP 2022-2027 (wzb)	€ 150.000	€ 86.391	Ja
INTERREG VB-NWE CarbonConnects 2019-2021	€ 30.000	€ 23.188	Ja
Participatie LIFE IP NAS	€ 50.000	€ -	Nee
Blackline man-down systeem districten	€ 80.000	€ -	Nee
Peelvenen/uren extra voor de duur van 2 jaar	€ 60.500	€ 60.694	Ja
Verleggen Goorloop t.h.v. hockeyveld	€ 50.000	€ 59.506	Ja
Aanpassen EVZ t.h.v. Swinkels	€ 25.000	€ -	Nee
Extra ondersteuning voor bestrijden invasieve exoten	€ 40.000	€ -	Nee
GOL/financiële bijdrage project	€ 80.000	€ -	Nee
Optimalisering doorstroming Bossche Sloot	€ 65.000	€ 48.413	Ja
Bijdrage Schone Maaswaterketen	€ 32.500	€ 32.500	Ja
Potentiele participaties	€ 25.000	€ 5.625	Ja
Implementatie afvalwaterstrategie	€ 30.000	€ -	Ja
Extra kosten tbv biogas installatie	€ 40.600	€ 18.103	Ja
Overdracht RG gemeente Oss, aangepaste planning	€ 171.035	€ 153.863	Ja
Nieuwe metingen AT's	€ 40.000	€ 9.045	Ja
Revisie borstelbeluchters	€ 100.000	€ 113.920	Ja
Schakelkast vervangen	€ 35.000	€ 43.847	Deels
Gefaseerd vervangen ontluichters (N279) en afsluiters	€ 95.000	€ 47.980	Deels
E-installatie RG Mariahout + behuizing tb	€ 95.000	€ -	Nee
Werk vanuit SGA fijnzeef	€ 25.000	€ 22.966	Ja
Vermogensschakelaars vervangen	€ 65.000	€ -	Nee
Smartpiggen Neerkant/Hutten	€ 90.000	€ 43.838	Ja
Beplanting regionale kering, omvorming n.a.v. toetsing	€ 50.000	€ -	Nee
Uitwerking nadere toetsing regionale kering	€ 50.000	€ -	Nee
Totaal	€ 1.969.635	€ 960.392	

Tabel 15: Incidentele lasten naar taak

Kostendrager	Begrote incidentele last	Realisatie incidentele last
Ondersteuning	110.000	33.470
Watersysteembeheer	865.500	348.843
Waterzuiveringsbeheer	994.135	578.078
Totaal	1.969.635	960.392

Over het algemeen kan worden gesteld dat de begrote incidentele lasten qua besteding lager uitvallen. Deels komt dit door verschuiving in de tijd en door lagere uitvoeringskosten. Voor de niet gerealiseerde lasten geldt dat deze of zijn uitgesteld naar 2022 (PMO in verband met corona, project GOL, E installatie rioolgemaal Mariahout), al in 2020 zijn gerealiseerd (aanpassen evz ter hoogte van Swinkels), niet nodig zijn gebleken of op een andere wijze tot stand gekomen.

De realisatie van de grootste incidentele last, de laatste voorbereidingskosten van het waterbeheersplan 2021-2027 WBP, blijft binnen de begroting. Ook de overdracht van de rioolgemaal aan de gemeente Oss loopt conform de (in 2020 aangepaste) planning en blijft binnen de begroting. De realisatie van de revisie van de borstelbeluchters op de rwzi Dinther is wel iets duurder gebleken dan begroot. Dit wordt opgevangen binnen het totaal aan incidentele lasten.

Tabel 16: Incidentele baten

Omschrijving	Begrote incidentele baat	Realisatie incidentele baat	Uitgevoerd ja / nee / deels
Overschot subsidie Lumbricus	€ 25.000	€ 78.270	Ja
Subsidie Sensor Gestuurd Boeren	€ 50.000	€ 50.000	Ja
Participatie LIFE IP NAS	€ 30.000	€ -	Nee
Omgevingsmananager PAS Peelvenen, subsidie Provincie	€ 60.000	€ 72.864	Ja
Natuur Netwerk Brabant (NNB), capaciteit	€ 75.000	€ 74.800	Ja
Grond verkoop	€ -	€ 450.551	Ja
Totaal	€ 240.000	€ 726.485	

Tabel 17: Incidentele baten naar taak

Kostendrager	Begrote incidentele baat	Realisatie incidentele baat
Ondersteuning		
Watersysteembeheer	240.000	726.485
Waterzuiveringsbeheer		
Totaal	240.000	726.485

Bij de waardering van strategische gronden in de grondbank is gebleken dat een gedeelte van de waarde vrijvalt (€ 450.551) en resulteert in een overboeking vanuit de grondbank ten gunste van de exploitatie. Van deze boekwinst is € 389.000 niet eerder verantwoord en is € 61.000 (incidenteel) resultaat op grondverkoop.

Het exploitatieproject Lumbricus is afgerond met een hogere subsidie dan waarmee rekening was gehouden. Verder komt de realisatie van de incidentele baten in grote lijnen overeen met de begroting.

1.6.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Tabel 18: Bestemmingsreserves (* € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne			
		Rente	Mutaties	Rente	Mutaties		Bedrag
Bestemmingsreserves							
Natschadeloket Peil opzet Maas	1.427	5		5		1.427	5
PBB	892	3		3	341	551	3
IBP2016-2021	339	1		1		339	1
Instandhouding rwzi Oijen	847	3		3	368	479	3
Afschrijving Oijen			1.400			1.400	
Waterveiligheid	2.464	9		9		2.464	9
Totaal bestemmingsreserves	5.969	23	1.400	23	709	6.660	23

Tabel 19: Voorzieningen (* € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd Bedrag
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne	Externe		
		Rente	Overige				
Voorzieningen							
Vz arbeidsgelateerde vpl wachtgelden	12		138		33	118	
Vz arbeidsgelateerde vpl pensioenen	321	1	6	1	29	297	1
Totaal voorzieningen	333	1	144	1	62	415	1

Onder bestemmingsreserves wordt verstaan: een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren middelen wil reserveren.

In 2021 zijn met betrekking tot de vermeerderingen/verminderingen van de overige bestemmingsreserves en voorzieningen de volgende boekingen gedaan:

- De hoogte van de bestemmingsreserve Natschadeloket Peilopzet Maas is in 2021 niet gewijzigd, omdat geen uitbetaling van schadeclaims heeft plaatsgevonden;
- De kosten die zijn gemaakt voor het Persoonsgebonden basisbudget (PBB) worden gedekt uit de bestemmingsreserve. In 2021 bedraagt dit € 341.000;
- De bestemmingsreserve Informatiebeleidsplan 2016-2021 (IBP) loopt dit jaar af. Voorgesteld wordt om deze bestemmingsreserve te continueren (zie “Voorstel en Besluit”). Reden hiervoor is dat de uitgaven (hardware/software) voor het IBP als gevolg van de coronapandemie te maken hebben met vertragingen. De maximale omvang van de bestemmingsreserve wordt gesteld op 50% van het jaarexploitatiebudget (€ 250.000). Via de resultaatbestemming wordt voorgesteld de afwaardering naar het benodigde bedrag door te voeren. Het vrij te vallen bedrag van € 89.000 wordt toegevoegd aan het resultaat.
- Instandhouding rwzi Oijen is in 2021 voor € 368.000 aangewend.
- Het Algemeen Bestuur heeft op 26 februari besloten om een bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000 te vormen ter dekking van de verwachte versnelde afschrijving van activa als gevolg van de renovatie van rwzi Oijen. In 2021 is deze bestemmingsreserve niet aangewend voor de dekking van vervroegde afschrijvingslasten.
- Conform het besluit bij jaarverslag 2020 is de bestemmingsreserve waterveiligheid gevormd. Aanleiding voor het vormen van deze bestemmingsreserve was dat het project Ravenstein Lith (Meanderende Maas) overgegaan was van de verkenningsfase naar de planuitwerkingsfase. Deze fase van het project kent voor het waterschap een gunstiger netto-resultaat dan werd voorzien en het onbenutte deel aan inkomsten (€ 2.464.000) vormt de basis van de bestemmingsreserve Waterveiligheid en blijft daarmee ter beschikking voor de resterende twee fasen van het project Meanderende Maas. Voor 2021 zijn er geen mutaties geweest.

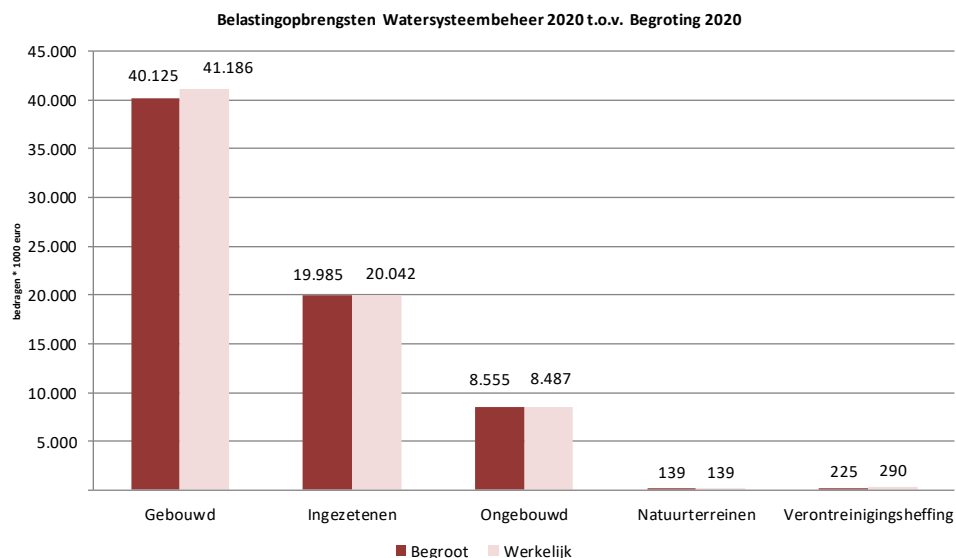
Voorzieningen

- De mutatie op de voorziening arbeidsgerelateerde verplichting wachtgeld betreft enerzijds de rechtstreekse uitkeringen in 2021 van € 32.774 en anderzijds de storting van € 138.164 om de voorziening op het gewenste peil te brengen conform de laatst bekende informatie;
- De mutatie op de voorziening arbeidsgerelateerde verplichting pensioen bestaat enerzijds uit rechtstreekse uitkeringen in 2021 van € 29.423 en anderzijds uit een storting van € 6.115 zodat de voorziening voldoet aan de toekomstige verwachting van uitgaven.

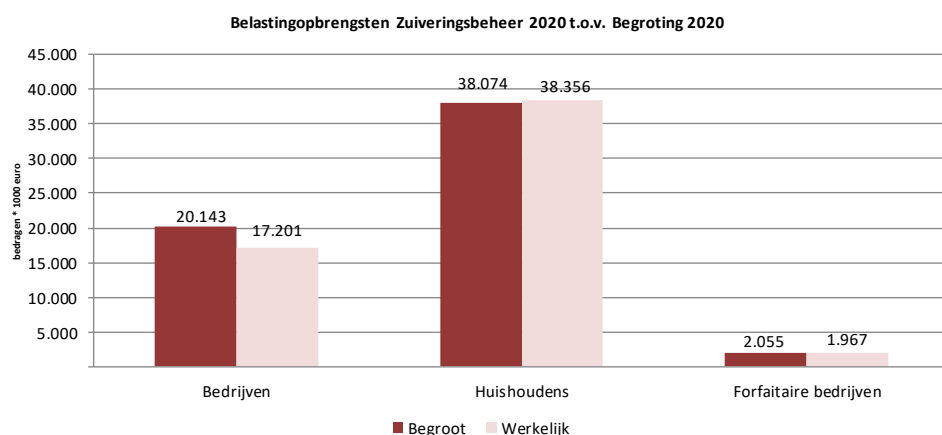
1.6.4 Waterschapsbelastingen

In onderstaande tabellen worden de belastingopbrengsten van de taken weergegeven.

Grafiek 8: Netto belastingopbrengsten Watersysteembeheer 2021
(inclusief invorderingsopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar)

Grafiek 9: Netto belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer 2021
(inclusief invorderingsopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar)

In hoofdstuk 2 Jaarrekening 2021 wordt bij de toelichting van de realisatie per taak de belastingopbrengst per categorie nader toegelicht.

1.6.5 Weerstandvermogen

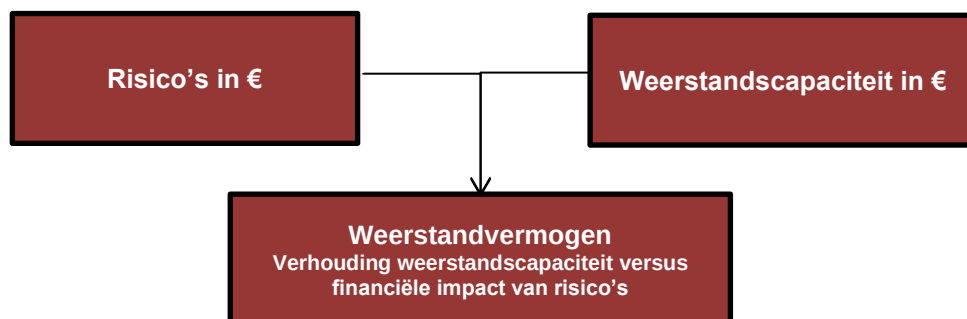
1.6.5.1 Weerstandvermogen

In 2021 zijn de risico's geactualiseerd, wat niet heeft geleid tot aanpassing van de gevormde reserves.

Om het weerstandvermogen te bepalen, wordt de risico-inventarisatie periodiek herijkt. Hierbij hanteren we een methode waarbij de geïnventariseerde risico's vertaald zijn naar financiële omvang op basis van kans en financiële impact.

Voor de bepaling van het weerstandvermogen wordt de weerstandscapaciteit vergeleken met de financiële omvang van de geïnventariseerde risico's.

Schematisch:

Uitgaande van de kans dat risico's optreden, zijn drie scenario's doorgerekend: optimistisch, gematigd en pessimistisch. Afhankelijk van het gekozen rekenscenario is de totale financiële impact van de geïnventariseerde risico's na het nemen van preventieve, repressieve en correctieve maatregelen als volgt:

Financiële impact van de risico's

Scenario	Financiële omvang van alle risico's
Optimistisch	€ 1.650.500
Gematigd	€ 2.463.000
Pessimistisch	€ 3.275.500

1.6.5.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van Aa en Maas in 2021 bestaat uit de volgende componenten:

- Een reserve van € 3.350.000 als specifiek aangemerkte weerstandsreserve;
- Overige algemene reserves.
- Het vermogen om extra inkomsten te genereren door verhoging van de belastingen.
- Het vermogen om uitgaven te verminderen door middel van bezuinigingen/temporiseren (creëren van extra begrotingsruimte).

Dit levert het volgende beeld op, waarbij voor het gemak de weerstandscapaciteit beperkt is tot de specifiek gehanteerde weerstandsreserves. De weerstandscapaciteit is afgezet tegen de geldwaarde

van de risico's. Een weerstandsvermogen kleiner dan 1 is dan als onvoldoende te kwantificeren. Een weerstandsvermogen groter dan 1 is dan als voldoende aan te merken.

Scenario	Financiële weerstandsvermogen
Optimistisch	2,03
Gematigd	1,36
Pessimistisch	1,02

Conclusie

De specifieke gevormde weerstandsreserve van € 3.350.000 is ook in het pessimistische scenario toereikend (het overschot bedraagt dan € 74.500) voor de geïnventariseerde risico's. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de risico's samenhangend met de renovatie van de rwzi 's-Hertogenbosch, de coronacrisis en de gestegen grondstofkosten. De ontwikkeling van de algemene reserve en bestemmingsreserve's laten zien dat de omvang van de reserve's de risico's kunnen opvangen.

1.6.5.3 Risico's

Van onderstaande risico's is waar mogelijk een indicatieve schatting gegeven van de hoogte van het risicobedrag.

De van belang zijnde risico's in 2021, worden verdeeld in drie categorieën:

1. Risico's die doorlopen in het nieuwe jaar.
2. Lopende het jaar nieuw ontstane risico's.
3. Gedurende het boekjaar afgeronde risico's.

Deze categorieën worden hieronder nader toegelicht.

Risico's die doorlopen in het nieuwe jaar

Risico's SNB

SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. Dit betekent dat SNB maximaal een laag tot gematigd risico accepteert. Het risicomanagementsysteem van SNB heeft tot doel significante risico's te identificeren, de realisatie van doelstellingen te bewaken en het naleven van relevante wet- en regelgeving te waarborgen. Het risicomanagement is geïntegreerd in de gehele bedrijfsvoering en de planning- en controlecyclus. In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. Waterschap Aa en Maas tracht deze afstemming met SNB en de overige aandeelhouders te vinden.

Fiscale risico's

SNB is vrijgesteld van Vennootschapsbelasting en Omzetbelasting (BTW) voor de activiteiten die verricht worden voor de aandeelhouders. Hierover zijn afspraken gemaakt met de Belastingdienst. Deze afspraken kunnen wijzigen door o.a. nieuwe fiscale wetgeving en jurisprudentie, en veranderingen in activiteiten met mogelijk financiële gevolgen voor de aandeelhouders. SNB is zich hiervan bewust en voert daarom regelmatig overleg met de belastingdienst hierover. De

Belastingdienst heeft de in het verleden met SNB afgesloten vaststellingsovereenkomst met betrekking tot de BTW-koepelvrijstelling opgezegd per 1 januari 2021. De aandeelhouders en SNB hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de BTW-druk voor de aandeelhouders hetzelfde te houden voor 2021 en de volgende jaren. Op basis van het onderzoek is de bestaande intensieve samenwerking tussen SNB en haar gezamenlijke aandeelhouders met betrekking tot de slibverwerkingsactiviteiten van SNB voor de aandeelhouders, verder geformaliseerd. Daartoe zijn de bestaande samenwerkingsovereenkomst en de bestaande dienstverleningsovereenkomst aangepast om (nog) beter tot uitdrukking te brengen dat SNB en haar aandeelhouders met betrekking tot de slibverwerkingsactiviteiten als (fiscale) eenheid opereren.

Nadat de opzegging van de koepelvrijstelling heeft SNB en haar adviseurs diverse contacten gehad met de Belastingdienst over het alsnog kunnen voortzetten van de koepelvrijstelling. Op 22 september 2021 heeft de Belastingdienst aangegeven dat de Koepelvrijstelling niet kan worden toegepast op de wijze zoals tot en met 2020 werd gehanteerd, maar dat onder voorwaarden een voorzetting van de toepassing van de Koepelvrijstelling mogelijk is. Na diverse afstemming en adviezen omtrent de wijze waarop SNB met de BTW problematiek kan omgaan heeft SNB een nieuwe systematiek aan de Belastingdienst voorgelegd, waarbij onder aangepaste voorwaarden een beroep op de Koepelvrijstelling wordt gedaan. Dit voorstel ligt, op grond van een schrijven van de belastingadviseur van SNB en een second opinion, in lijn met hetgeen de Belastingdienst beoogt. Tevens heeft SNB aan de Belastingdienst gevraagd om een uitspraak te doen over zogenaamd 'bovenlangse verrekening' tussen de aandeelhouders om eventuele kosteneffecten van de nieuwe systematiek op het niveau van de aandeelhouders te nivelleren. Subsidiair is een voorstel gedaan voor de toepassing van een fiscale eenheid tussen SNB en haar aandeelhouders waarmee hetzelfde BTW-effect wordt beoogd als onder de toepassing van de Koepelvrijstelling. Vanuit de Belastingdienst is echter nog geen uitspraak ontvangen op deze voorstellen waardoor op dit moment onzeker is op welke wijze de BTW verwerkt zou moeten worden over boekjaar 2021 en verder. Mede in overleg met de accountant van SNB heeft SNB besloten de in de jaarrekening 2021 van SNB uit te gaan van de "nieuwe" koepelvrijstelling. Bij het toepassen van de koepelvrijstelling onder nieuwe voorwaarden bestaat het risico dat de Belastingdienst alsnog stelt dat deze niet kan worden toegepast. Door SNB wordt dit risico als beperkt ingeschat omdat met de aan de Belastingdienst voorgestelde methodiek wordt voldaan aan de door de Belastingdienst gestelde eisen voor toepassing van de koepelvrijstelling. SNB gaat er daarom ook vanuit dat met de Belastingdienst tot overeenstemming zal worden gekomen.

Geconcludeerd wordt dat met betrekking tot de verwerkingskosten van zuiveringsslib door SNB kan mogelijk sprake zijn van een nabetaling van BTW als gevolg van het mogelijk niet meer mogen toepassen van de BTW-koepelvrijstelling. Het eventueel vervallen van deze koepelvrijstelling zal leiden tot een BTW-heffing over de volledige prestaties die door SNB aan ons waterschap is geleverd, waarbij nu sprake is van een vrijstelling. Het effect hiervan wordt over 2021 door SNB ingeschat op € 1.464.000 wat op basis van ons aandeel in het verwerkte zuiveringsslib zou neerkomen op € 430.000. Omdat de uitkomst van het overleg met de Belastingdienst nog onzeker is, bij het opmaken van de jaarrekening over 2021, is er geen voorziening voor gevormd.

Risico's rond renovatie rwzi 's-Hertogenbosch

Technologie

De beoogde innovatieve technologie waarmee de aannemer heeft ingeschreven, functioneert niet op de rwzi 's-Hertogenbosch.

Contract

Doordat de beoogde technologie niet functioneert op rwzi 's-Hertogenbosch zal de aannemer het werk niet kunnen opleveren. Op 14 september 2020 heeft een kort geding plaatsgevonden waarin het waterschap eist dat de aannemer een ontwerp indient waarmee de rwzi aan de eisen gaat voldoen. Dit kort geding heeft het waterschap gewonnen. De aannemer heeft hoger beroep

aangetekend, dat op 4 april 2021 heeft plaatsgevonden. De eisen van de aannemer in het hoger beroep zijn afgewezen.

Parallel loopt de bodemprocedure, die voornamelijk gaat over de contractuele schades en boetes. De zitting heeft op 22 maart 2022 plaatsgevonden. Vonnis zal op z'n vroegst eind juni 2022 gewezen worden.

Naast het juridische traject vinden gesprekken plaats in het kader van een mogelijke minnelijke schikking. In dat traject is wederzijds de conclusie getrokken dat de inzet van partijen te ver uit elkaar ligt om tot een minnelijke schikking te komen.

Onze sterke juridische positie op basis van het contract biedt vertrouwen in de uitkomsten van dat traject.

Legionella

In een installatieonderdeel (deelstroombehandeling Demon) is legionella aangetroffen. De installatie is essentieel om de stikstofvracht, die vrijkomt bij de verwerking van het slib, te behandelen. De Demon blijkt bij uitstek omstandigheden te creëren om legionella te ontwikkelen. In augustus 2021 is een koelinstallatie in bedrijf genomen om de temperatuur van de demoninstallatie onder de 30 graden te houden, dit beperkt de ontwikkeling van legionella. Daarnaast wordt in het eerste kwartaal van 2022 een doseerinstallatie in bedrijf genomen waarmee in de output van de Demon-installatie de legionellabacteriën afgedood worden.

Geur

De aanvoer van extern slib, de verwerking ervan en de levering van biogas naar zowel Heineken als de Afvalstoffendienst verlopen goed, maar het ontvangen en verwerken van het slib geeft regelmatig geuroverlast voor de omgeving. De benodigde techniek (chemische wasser) is een voor waterschappen nieuwe techniek om geur te reduceren. In september 2021 zijn de nieuwe afzuiginstallatie en de geurbehandelingsinstallatie van het slibgebouw in bedrijf genomen. Deze blijken erg effectief. Wat rest voor 2022 zijn nog een paar kleinere restgeurbronnen. Deze worden samen met nog wat af te werken restpunten in 2022 gerealiseerd. De kosten voor de afwerking van de restpunten worden in de bodemprocedure ten laste van de aannemer ingebracht.

Wateroverlast

Als gevolg van de extreem hevige neerslag in de periode mei-juni 2016 is met name in het zuidoosten van het beheergebied van Aa en Maas veel schade ontstaan door wateroverlast. Naar aanleiding hiervan heeft het waterschap 270 schadeclaims ontvangen van of namens gedupeerden. De laatste ingediende claims (twee) dateren van begin mei 2021.

Een grove inschatting van de totaal geclaimde schade (vooral gewasschade) komt uit op ongeveer € 8 miljoen, met een bandbreedte van € 2 miljoen. Het merendeel van de schadeclaims is door het waterschap en/of de verzekeraar beoordeeld. Momenteel staan nog vier claims open. Voor deze claims is op verzoek van de wederpartijen een deskundig onderzoek gelast voor de rechtbank. De deskundige die in eerste instantie is benoemd, is op verzoek van wederpartijen van zijn taken ontheven. Inmiddels heeft de rechtbank een nieuwe deskundige benoemd. Wederpartijen moeten naar aanleiding van het hydrologisch rapport besluiten de procedure voort te zetten of te staken. Van de beoordeelde schadeclaims heeft het waterschap in het merendeel van de gevallen de aansprakelijkheid afgewezen. In elf gevallen is aansprakelijkheid erkend. Acht van deze claims zijn aangemerkt als één gebeurtenis en vallen onder de dekking van onze aansprakelijkheidsverzekering. Hiervoor geldt een eigen risico van € 50.000. Daarnaast is in vier gevallen besloten om tot vergoeding van nadeelcompensatie over te gaan. In totaal is bij benadering € 108.000 uitgekeerd, hieronder begrepen het eigen risico dat aan onze aansprakelijkheidsverzekeraar moet worden betaald. Naar aanleiding van de afwijzingen heeft het waterschap elf dagvaardingen ontvangen (de laatste dateert van 21 december 2020) en vijftien verzoeken om nadeelcompensatie op grond van artikel 7.14 Waterwet. De laatst ingediende nadeelcompensatieverzoeken zijn in augustus 2021 ingediend en houden verband met een beekherstelproject. Deze liggen voor advisering voor aan Stichting

Adviesbureau Onroerende Zaken (SAOZ). Voor de overige nadeelcompensatieverzoeken loopt nog één hoger beroep, in de andere gevallen is de afwijzing van het verzoek om nadeelcompensatie inmiddels onherroepelijk. Met betrekking tot de dagvaardingsprocedures is in vijf gevallen hoger beroep ingediend, in twee gevallen moet nog een vonnis worden gewezen in eerste aanleg.

Exoten

De uitvoering van de bestrijding van invasieve exoten (plaagsoorten) loopt gelijk op met de maaiactiviteiten in het groeiseizoen. Met name grote waternavel en watercrassula vragen in het voorjaar al de nodige tijd en geld. Beheermaatregelen met betrekking tot overige soorten komen later op gang. De laatste jaren wordt ongeveer € 300.000 per jaar aan de bestrijding van plaagsoorten uitgegeven. Dit is sterk afhankelijk van de groeiomstandigheden per jaar, met name bij de beheerkosten van grote waternavel. Alhoewel naar verwachting structureel van aard, kunnen de kosten jaarlijks dus sterk variëren. Kosten voor de bestrijding van invasieve exoten zijn in de organisatie op verschillende manieren geboekt. Voor de toekomst is een eenduidige registratiemethode afgesproken om de kosten scherper in beeld te krijgen.

Aanleg ecologische verbindingszone

In 2017 heeft de provincie de subsidies aan gemeenten voor de aanleg van ecologische verbindingszones tijdelijk verhoogd van 50% naar 75%. Na deze verhoging zijn alle gemeenten benaderd om opnieuw de ambitie voor realisatie van evz's te bepalen. Voor een aantal gemeenten biedt de verruiming inderdaad nieuwe mogelijkheden. Deze zijn in een gezamenlijk bod aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) aangeboden. Het bod is definitief, ondanks het feit dat een gemeente alleen voor 75% subsidie in aanmerking komt bij het volledig functioneren van de evz. Het effect van de verhoging van het subsidiepercentage voor gemeenten voor de realisatie van evz's is pas over enkele jaren zichtbaar, uiterlijk eerste kwartaal 2024. Een en ander is afhankelijk van de snelheid van vooral de grondverwerving. Mocht realisatie achterblijven, dan is een verlenging van drie jaar van de projectperiode mogelijk.

Calamiteiten/handhavingszaken

Het waterschap loopt het risico op onvoorziene kosten die handhavingszaken met zich meebrengen. Denk aan het opruimen van afvalstoffen (onder andere drugsafval) en herstelkosten bij calamiteiten waarbij de kosten niet op derden verhaald kunnen worden. In 2021 is een aantal drugsdumpingen en lozingen geweest waarvan de dader niet kon worden achterhaald om de kosten te verhalen. De kosten als gevolg van de AVI-brand in 's-Hertogenbosch zijn/worden verhaald.

Als gevolg van de coronamaatregelen is het opleiden en trainen van de crisisorganisatie in 2021 beperkt tot de noodzakelijke trainingen en zijn meerdere trainingen doorgeschoven. Desalniettemin zijn er in 2021 nog 85 leeractiviteiten aangeboden en daarmee zitten we ruim boven het wettelijk minimum. Ook het toezicht ondervindt hinder van de coronamaatregelen doordat fysiek contact met collega's en ingelanden tot het hoogstnoodzakelijke is beperkt en op afspraak gaat om de veiligheidsmaatregelen in acht te nemen. In 2021 heeft vogelgriep zich voorgedaan waardoor de controles van enkele bedrijven in het gebied niet zijn uitgevoerd en uitgesteld zijn tot een later moment.

Subsidierisico's

Diverse projecten van het waterschap ontvangen subsidies op basis van Europese, nationale of provinciale regelingen. In een aantal gevallen in gezamenlijkheid met andere partners. Risico hierbij is dat deze partners niet leveren wat initieel de afspraak is. Daarbij moet worden voldaan aan de (soms aanvullende) voorwaarden die de subsidiegever stelt. In veel gevallen zijn separate accountantsverklaringen nodig. De definitieve uitbetaling van de subsidiegelden is gekoppeld aan tijdige uitvoering, voldoen aan inhoudelijke randvoorwaarden en een accurate financiële verantwoording. Daarnaast is er een bewaarplicht van de stukken behorende bij een verstrekte

subsidie en instandhoudingsplicht. Tot slot kunnen activiteiten staatssteun gevoelig zijn. Als we op één of meer punten afwijken, kan dit leiden tot financiële korting/boetes.

Schadevergoeding waterberging

Voor schade bij de inzet van waterbergingsgebieden (zoals Diesdonk, Bakelse Beemden, Groene Peelvallei, Ham-Havel, Dynamisch Beekdal, HoWaBo) heeft het dagelijks bestuur in de vergadering van 14 februari 2012 een schadevergoedingsregeling in het leven geroepen (Vergoeding schade bij waterberging (inundatieschade)). Vooraf is niet in te schatten of in een bepaald jaar de inzet van waterbergingsgebieden en daarmee uitkering van schadevergoedingen nodig is.

Kosten voorzieningen rijksoverheid

De Unie van Waterschappen (UVW) heeft gemeld dat de rijksoverheid steeds meer voorzieningen direct gaat factureren bij de waterschappen en belastingkantoren. Dit betreft onder andere kosten voor: Mijn overheid, Digid, (Digi-)koppelingen en Basis Registratie Personen (BRP).

Anti-afhaak/aanhaakproblematiek

Waterschap Aa en Maas is zich ervan bewust dat het wegvallen van inkomsten, wanneer grote bedrijven besluiten om hun afvalwater zelf te gaan zuiveren, een negatieve invloed kan hebben op de zuiveringsheffing van de overige belastingbetalers. Om dit risico te reduceren, is gekozen voor het actief onderhouden van de relatie met industriële lozers. Samen met de bedrijven worden kansen tot samenwerking verkend, problemen geïnventariseerd en wordt indien nodig advies gegeven. Hierbij streven we naar win-win situaties.

PFAS in waterbodems

Het cyclisch groot onderhoud loopt weer op schema. De stagnatie door de PFAS-problematiek is ingelopen.

De realiteit is dat PFAS-onderzoek inmiddels tot structureel hogere onderzoekskosten leidt. In 2021 waren de kosten van PFAS-analyses in de waterbodem circa € 120.000 en daarmee circa 12% van de totale kosten voor waterbodemonderzoek.

Daarnaast constateren we dat de afzetkosten voor baggerpartijen met verhoogde PFAS-waarden zijn toegenomen. Een recent voorbeeld daarvan is het baggerwerk van het Kanaal van Deurne en de Helenavaart. Hiervoor heeft het algemeen bestuur in oktober 2021 een aanvullend krediet toegekend van ruim € 4 miljoen dat volledig toe te rekenen is aan PFAS. Naast dit project zijn er enkele kleinere baggertrajecten waarbij door PFAS hogere kosten zijn gemaakt voor afzet. De meerkosten hiervan in 2021 bedragen circa € 100.000.

In december 2021 is het 'definitieve' handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie uitgekomen. Dit op basis van onderzoeken naar PFAS in grondwater, bio-accumulatie en mobiliteit van PFAS. Daarnaast is onderzoek gedaan naar risicogrenzen voor de toepassing van PFAS-houdende grond en baggerspecie in verschillende situaties. De uitkomsten van deze onderzoeken bevestigen keuzes die ten grondslag lagen aan eerdere versies van het handelingskader. Daarom zijn de toepassingswaarden in het voorliggende handelingskader, en daarmee de structurele meerkosten voor onderzoek en baggerafzet, hetzelfde gebleven.

Coronavirus

De uitbraak van het coronavirus eind december 2019/begin 2020 heeft nog steeds grote impact op de Nederlandse samenleving. De gevolgen van deze virusuitbraak zijn ook van invloed op de bedrijfsvoering van het waterschap. Denk hierbij onder andere aan:

- Beperkingen in de uitvoering van de primaire wettelijke taken door contactbeperkingen, verplichte quarantaine en ziekte van medewerkers.
- Onzekere financiële posities bij bedrijven die leiden tot risico's op de inbaarheid van openstaande belastingvorderingen.

- Hogere kosten voor vervanging voor cruciale dienstverlening wegens ziekte.
- Extra kosten door het langdurig werken op afstand en de beschikbaarstelling van kantoor- en ICT-faciliteiten.
- Een afname van de belastingopbrengst met betrekking tot met name de zuiveringsheffing van bedrijven als gevolg van de opgelegde coronamaatregelen.

Het waterschap heeft de risico's als gevolg van de coronacrisis uitgebreid geïnventariseerd en beheersmaatregelen getroffen om onder deze omstandigheden uitvoering te geven aan de primaire wettelijke taken. De financiële effecten op langere termijn zijn onzeker, omdat die afhankelijk zijn van de omvang en duur van de pandemie en de daarbij geldende beperkende maatregelen.

Lopende het jaar nieuw ontstane risico's

Graverij door dieren

Met de sterke toename van het aantal bevers en dassen neemt ook de bedreiging toe voor de waterveiligheid (bijvoorbeeld graverij) en het watersysteem (bijvoorbeeld het bouwen van dammen). Samenhangend daarmee nemen de kosten toe voor preventie- en herstelmaatregelen aan de keringen evenals de kosten voor beheer en onderhoud aan het watersysteem. Alhoewel naar verwachting structureel van aard kunnen de kosten jaarlijks sterk variëren. De geschatte kosten op jaarbasis bedragen € 300.000, maar nemen naar verwachting de komende jaren verder toe. Kosten voor preventie- en herstelwerkzaamheden zijn in de organisatie op verschillende manieren geboekt. Naar de toekomst toe is een eenduidige registratiemethode afgesproken om de kosten scherper in beeld te krijgen.

Stijging projectkosten door prijsstijgingen op de grondstoffenmarkt

Door een tekort aan grondstoffen (door COVID-19, extreem winterweer in Amerika, capaciteitsproblemen bij zeetransport, de hoge prijs van ruwe olie) is de productie en levering van bepaalde producten vertraagd en soms tijdelijk tot stilstand gekomen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kunststoffen, metalen en hout.

Hierdoor kunnen aannemers de prijzen niet meer garanderen. En gaan ze over op dagprijzen voor hun materialen. Het effect is dat kosten voor ons omhooggaan (bijvoorbeeld voor kunststoffen met 80%). Omdat het hier overmacht betreft, mogen de aannemers hun prijzen in veel gevallen ook verhogen.

Ook wanneer er al een aanbidding ligt en een project al is aanbesteed. Hierdoor zullen ook de levertijden langer worden. De stijging van kosten kan per project sterk verschillen en is moeilijk te voorspellen, maar kan oplopen tot 10% van de totale projectbegroting. Voor bestaande kredieten is een post voor onvoorzien opgenomen. Materialen en leveranties maken ook maar een deel uit van de totale kosten van het project en het krediet. Wanneer de uitvoering door de prijsstijging van materialen niet past binnen het bestaande krediet, wordt het algemeen bestuur zo snel mogelijk en specifiek voor dat project hierover geïnformeerd. Het is onduidelijk bij welke projecten dit zich voordoet. Temporiseren om minder financieel risico te lopen zou betekenen dat de doelstellingen vanuit de begroting en het WBP direct in het gedrang komen. Wij hebben juist geïntensiveerd bij voorbereidingen en projecten om aan de ambities en doelstellingen van het algemeen bestuur en afspraken met derden (zoals HWBP) te kunnen voldoen. Temporiseren leidt hierbij ook tot verliezen in efficiëntie en kan leiden tot beperking van de kapitalisering van de personele inzet en daarmee toename van de exploitatiekosten en effect hebben op andere contracten (zoals ingenieursdiensten). Daarom is besloten om voorlopig niet te temporiseren. We investeren continu in onze assets en realiseren projecten in zowel hoogconjunctuur als laagconjunctuur. Met de doorlooptijd van de meeste projecten is hier niet direct op in te spelen en met de spreiding ervaren wij zowel voordelen als soms ook nadelen.

Fluctuaties energieprijzen

De energiemarkt is volop in beweging. In 2021 zijn de gasprijzen (TTF) gestegen van circa € 20 per MWh in januari tot € 110 per MWh in december. De opbrengsten uit de verkoop van biogas stijgen daardoor ook. In de begroting zijn de verkoopopbrengsten conservatief ingeschat. De kans bestaat dus dat ook de komende tijd de opbrengsten hoger zullen zijn. Daar staat tegenover dat dan de SDE-subsidie met betrekking tot het biogas mogelijk helemaal verdwijnt.

Afgeronde risico's

Superkritisch vergassen

In het kader van het project Superkritisch vergassen fase 2 (Supersludge) heeft het algemeen bestuur in 2015 een investeringskrediet beschikbaar gesteld van in totaal € 600.000.

De leerlessen van de afgelopen jaren hebben zich vertaald in een herontwerp van de pilotinstallatie. Deze is in het eerste kwartaal van 2021 uitgevoerd en in het tweede en derde kwartaal van 2021 wordt het proefprogramma voor deelfase 2a uitgevoerd. In deze periode wordt ook een besluit genomen over het vervolg van het project. Van het door het algemeen bestuur beschikbaar gestelde krediet voor fase 2 is tot medio 2021 circa € 190.000 gebruikt. Naar verwachting vallen de kosten lager uit dan begroot; hier staat echter ook een lager subsidiebedrag tegenover. Het financieel risico wordt als beperkt ingeschat, de balans wordt pas echt duidelijk bij het bepalen van het definitieve subsidiebedrag.

1.6.6 Financiering

Deze paragraaf is in samenhang met het treasurystatuut op basis van artikel 108 van de Waterschapswet een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie.

Om de financiële (rente)risico's te beheersen, zijn de volgende twee instrumenten gehanteerd:

- kasgeldlimiet (renterisico vlottende schuld)
- renterisiconorm (renterisico vaste schuld)

Kasgeldlimiet

Volgens de Wet Fido mag maximaal 23% van de begroting kortlopend worden gefinancierd. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering. De voor 2021 vastgestelde kasgeldlimiet bedroeg € 32,6 miljoen.

In 2021 is gebruikgemaakt van de extra financieringsbehoefte. Conform de begroting is er in december 2021 een bedrag van € 20 miljoen geleend, daarnaast is ook middels kortgeld extra financieringsmiddel ontvangen. Aa en Maas beschikt over een rekening-courantlimiet van € 36 miljoen.

De kasgeldlimiet is in 2021 niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft de beperking weer voor de lange schuldpositie en heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De norm voor de waterschappen is 30% van het begrotingstotaal, oftewel voor 2021 een renterisiconorm van € 42,5 miljoen. De aflossing op bestaande vaste geldleningen bedroeg € 27,4 miljoen. Voor 2021 hebben geen renteherzieningen op bestaande leningen plaatsgevonden.

Tabel 20: Berekening en toetsing renterisiconorm

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in jaar 2021 (bedragen x € 1.000)			
		Begroot	Werkelijk
1.	Renteherzieningen	€ 0	€ 0
2.	Aflossingen	€ 27.446	€ 27.446
3.	Renterisico (1+2)	€ 27.446	€ 25.862
4.	Renterisiconorm (4a*4b)	€ 42.471	€ 43.618
5a = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	€ 15.025	€ 17.756
5b = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm		
RENTERISICONORM			
Berekening			
4a	Begrotingstotaal	€ 141.570	€ 145.393
4b	Bij ministerie vast gesteld %	30%	30%

Ontwikkeling van de rente

De tarieven op de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich nog steeds op een historisch laag niveau. In de Begroting 2021 is rekening gehouden met 0,6% rente op het verwachte financieringstekort. Daarnaast waren de tarieven op de geldmarkt (kort geld) nog steeds negatief in 2021.

Geldmarkt

Op de geldmarkt vinden transacties plaats met een korte looptijd (korter dan één jaar). Bij de Begroting 2021 is uitgegaan van een rentepercentage van gemiddeld -0,45%. Het werkelijke percentage op 31 december 2021 bedroeg -0,32%.

Kapitaalmarkt

Op de kapitaalmarkt worden financieringsmiddelen met een lange looptijd (langer dan één jaar) verhandeld. Het gedrag op de kapitaalmarkt (op de langere termijn) wordt voornamelijk beïnvloed door institutionele beleggers. Medio december lag het percentage rond de 0,55% (20 jaar fix).

Liquiditeit en schuldenpositie

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose 2021 is gebaseerd op de Programmabegroting 2021 en het geactualiseerde projectenboek aangevuld met recente ontwikkelingen op het gebied van investeringen. Gezien de ervaringen met de realisatie van investeringen van de afgelopen jaren is rond de 80% hiervan opgenomen in de liquiditeitsprognose.

Financieringsbehoefte

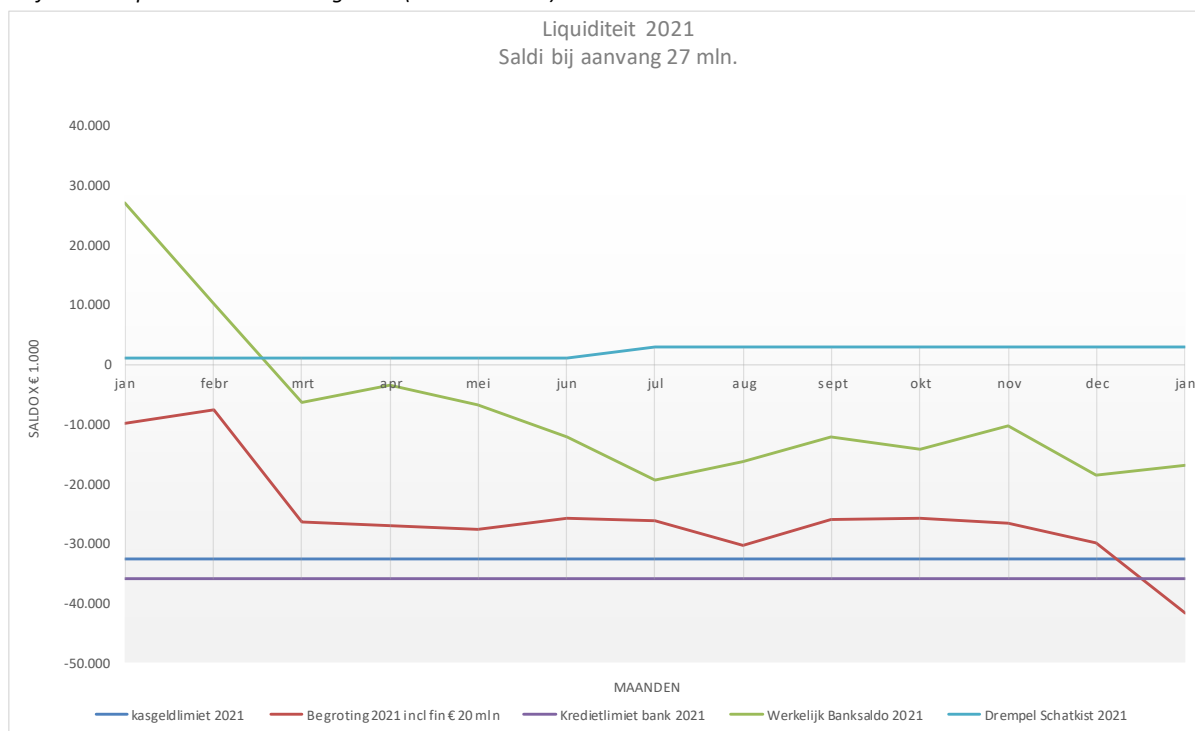
Voor 2021 was een financieringstekort voorzien dat moest worden opgelost met het aantrekken van een nieuwe lening. In december is een nieuwe lening afgesloten van € 20 miljoen (25 jaar aflossing rente 0,499%) .

Schatkistbankieren

Decentrale overheden moeten overtollige middelen boven de vastgestelde drempel van € 250.000 afstorten bij het ministerie van Financiën. In 2021 is vanaf juli het percentage van 0,75% van de begroting gewijzigd in 2%. Per kwartaal vindt toetsing plaats op juiste hantering van de regelgeving. In 2021 is zowel de drempel van 0,75% van de begroting (€ 1.018.000) als de nieuwe norm van 2% van de begroting (€ 2.831.000) niet overschreden.

In onderstaande grafiek wordt per maand het eindsaldo van de liquide middelen weergegeven ten opzichte van de toegestane kasgeldlimiet.

Grafiek 10: Liquiditeitsontwikkeling 2021 (saldi x € 1.000)

Schuldenpositie

Een robuuste financiële huishouding maakt het voor het waterschap mogelijk om ook op de lange termijn de wettelijke taken uit te voeren tegen maatschappelijk aanvaardbare lasten. Waterschappen investeren en activeren veelal de uitgaven die een meerjarig nut hebben volgens het geldende financieel beleid. Investeringsuitgaven worden over langere perioden afgeschreven, omdat investeringen langjarig nut afwerpen. Het activeren in combinatie met langjarig afschrijven betekent lagere kosten per jaar waardoor de effecten op de tarieven zoveel mogelijk worden beperkt. De investeringsuitgaven worden gefinancierd door leningen aan te trekken die zoveel mogelijk aansluiten bij de gemiddelde afschrijvingstermijn van de activa. De gemiddelde looptijd van de leningen bedraagt 20 jaar.

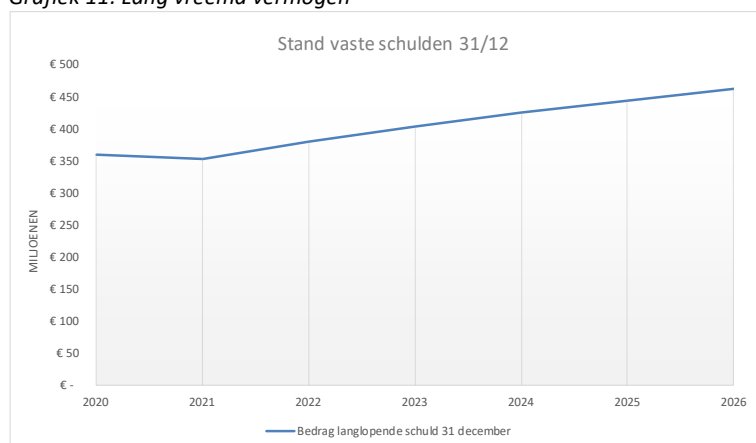
Toezicht

De Waterschapswet schrijft voor dat de provincies toezicht houden op de waterschappen (interbestuurlijk toezicht). Gedeputeerde Staten moeten onder meer vaststellen of de begroting en jaarrekening aan een aantal formele eisen voldoen. De schulddispositie of de hoogte van de kapitaallasten waren daarbij nooit een punt van discussie, omdat er geen wettelijke normen bestaan voor een maximale schuld en andere financiële parameters.

Schuldenpositie Aa en Maas

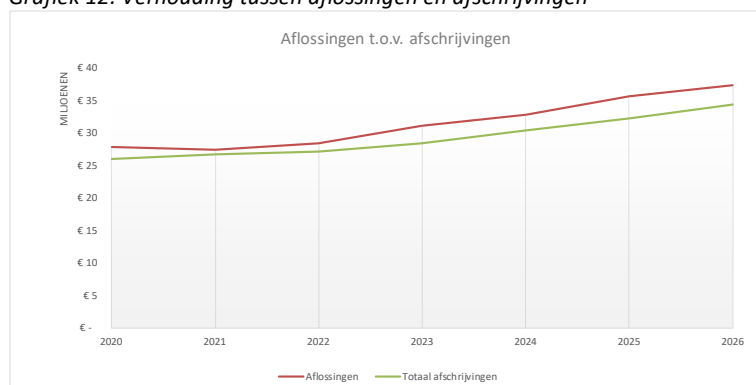
De herfinanciering van een aantal geldleningen heeft vanaf 2015 geleid tot een daling van het rentedeel. De in 2021 afgesloten geldlening draagt hier eveneens aan bij. Het effect op het aflossingsdeel is dat dit nu langer verspreid wordt over de nieuwe looptijd van de lening. Het verloop van de vaste schulden wordt in onderstaande grafiek weergegeven.

Grafiek 11: Lang vreemd vermogen

In 2021 is een beroep gedaan op de kapitaalmarkt doordat de realisatie van de investeringen, in vergelijking met voorgaande jaren, relatief hoog zijn uitgevallen. Daarnaast zijn de belastingopbrengsten wat lager uitgevallen dan was begroot. De schuldpositie bedraagt per 31-12-2021 € 354,6 miljoen. In 2021 is er voor € 27,446 miljoen afgelost op de leningen. Voor het meerjarig kader is vanaf 2022 rekening gehouden met een gemiddeld benodigde lening van circa € 55 miljoen per jaar. De verhouding tussen de aflossingen en de afschrijvingen wordt in onderstaande grafiek gepresenteerd.

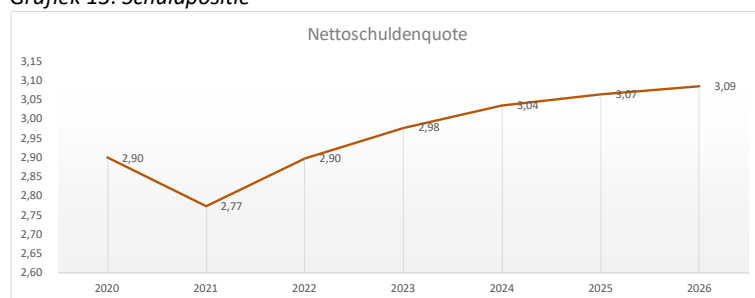
Grafiek 12: Verhouding tussen aflossingen en afschrijvingen

De aflossingen en afschrijvingen zijn voor 2021 nagenoeg gelijk. Vanaf 2022 ontstaat een constant verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen. De reden hiervoor is dat de volledige investeringsuitgaven gedekt worden door de voor de investeringen afgesloten geldlening. Daarnaast leidt de inzet van de reserve waterzuiveringsbeheer tot een groter verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen.

De verhouding tussen langlopend vreemd vermogen en de belastinginkomsten is in onderstaande grafiek tot uitdrukking gebracht. Een veelgebruikt kengetal dat inzicht geeft in de omvang van het vreemd vermogen van een organisatie, is de netto schuldquote. Dit is de verhouding tussen de omvang van het vreemd vermogen en de inkomsten. Voor waterschappen geeft de verhouding tussen de nettoschuld en de belastingopbrengsten een goed beeld, omdat de belastingopbrengsten verreweg de grootste inkomstenbron zijn. Er is geen (wettelijke) norm voor de netto schuldquote.

Grafiek 13: Schuldbenpositie

1.6.7 Verbonden partijen

Waterschap Aa en Maas neemt deel in verschillende verbonden partijen. Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee het waterschap een bestuurlijke en financiële band heeft. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Ons beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de beleidsnota Verbonden partijen/Good Governance, vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 december 2011.

Om inzicht te geven in de bijdragen aan de verbonden partijen zijn in onderstaand overzicht de voor 2021 betaalde en verantwoorde bedragen gepresenteerd. In de bijlage Verbonden partijen worden daar waar bekend de definitieve bedragen opgenomen.

De eventueel aanwezige financiële risico's met betrekking tot de verbonden partijen zijn verder uitgewerkt in § 1.6.5 weerstandsvermogen.

Tabel 21: Verbonden partijen

Verbonden partijen	Deelname / belang*	Begroet 2021	Begrotingswijziging 2021	Begroting 2021 inclusief wijziging	Realisatie 2021	Vershil
(bedragen *€1.000)						
Gemeenschappelijke Regeling Afvalwater Vught met waterschap De Dommel	n.v.t.	€ -1.695	€ -	€ -1.695	€ -1.644	€ 51
Aquaminerals	546 aandelen (€ 40)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 14	n.v.t.
AQUON	10%	€ 2.667	€ -	€ 2.667	€ 3.116	€ 449
BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)	2%	€ 117	€ -	€ 117	€ 117	€ -
BBOB (Belastingsamenwerking Oost-Brabant)	37%	€ 3.292	€ -	€ 3.292	€ 2.986	€ -306
HWH (Het Waterschapshuis)	5%	€ 1.030	€ -	€ 1.030	€ 1.193	€ 163
Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	33%	€ 862	€ -	€ 862	€ 863	€ 1
NBWB (Noord-Brabantse Waterschapsbond)	31%	€ 38	€ -	€ 38	€ 38	€ -
NWB (De Nederlandse Waterschapsbank N.V.)	627 aandelen (€ 211)	€ -865	€ -	€ -865	€ -865	€ -
SNB (NV Slibverwerking Noord-Brabant)	29,42%	€ 5.522	€ -	€ 5.522	€ 6.061	€ 539
STOWA (Stichting toegepast onderzoek water)	5%	€ 442	€ -	€ 442	€ 442	€ -
UVW (Unie van Waterschappen)	4,5%	€ 467	€ -	€ 467	€ 467	€ -
Totale		€ 11.877	€ -	€ 11.877	€ 12.788	€ 897

*aandeel Aa en Maas in het begrotingstotaal van de verbonden partij

Enkele belangrijke (beleids)ontwikkelingen bij de verbonden partijen in het afgelopen jaar zijn:

- **BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum):** Het Rijk heeft besloten bestuurlijk terug te treden uit alle 11 RHC's (Regionale Historische Centra), waaronder de Gr BHIC. Na uittreding blijft het BHIC de overgebrachte analoge (papieren) rijksarchieven beheren en zal de bijdrage hiervoor blijven bestaan. Het BHIC kan dan echter geen gebruik meer maken van de e-depotvoorziening van het Rijk. De terugtreding zal naar verwachting per 1 januari 2024 ingaan. De gemeenschappelijke regeling zal hierop aangepast moeten worden.

Om te anticiperen op de terugtrekking van het Rijk heeft het BHIC een eigen e-depot aangeschaft. Tot nu toe betalen deelnemers van de Gr BHIC nog geen bijdrage voor het e-depot. Vanaf 2024 wil het BHIC de kosten voor het e-depot opnemen in de bijdrage. Hiervoor zijn scenario's uitgewerkt, waarover de deelnemers hun voorkeur kunnen uitspreken.

- **Het Waterschapshuis (HWH):** Eind 2022 loopt het huidige koersplan af. Eind 2021 is een procesvoorstel aan de Opdrachtgeverstafel (OGT) en het Algemeen bestuur (AB) voorgelegd hoe hier mee om te gaan. In 2022 zal middels een aantal bijeenkomsten bij de waterschappen worden opgehaald hoe zij de ontwikkeling van HWH voor zich zien, vanuit de rollen die in het huidige koersplan zijn gedefinieerd:
 - De doorgroei van HWH van een projecten- en beheerorganisatie naar een programma gestuurde organisatie met meer aandacht voor (basis) dienstverlening;
 - De doorgroei van innovatiemakelaar naar innovatie- en kennismakelaar;
 - En tenslotte het ontwikkelen van een (kleine) dienst als ondersteuner bij de digitale transformatie binnen ieder waterschap.
- **De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB);** met ingang van 2019 keert de NWB weer dividend aan de aandeelhouders uit, ook in 2020 heeft de AvA besloten dividend uit te keren. Echter vanwege een dringende aanbeveling van de Europese Centrale Bank (ECB), mochten Europese banken in verband met de corona-crisis tot 30 september 2021 niet overgaan tot uitbetaling van het gereserveerde dividend. In juli 2021 heeft de ECB besloten de aanbeveling niet meer te verlengen. In de eerste week van oktober 2021 heeft NWB alsnog de uitgestelde dividendbetalingen verricht.
- **NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB);** in 2021 heeft SNB in overleg met de aandeelhouders een toetredingsstrategie voor nieuwe aandeelhouders opgesteld, welke is vastgesteld in de AvA van 3 juni 2021 (behandeld in AB-vergadering Aa en Maas 9 april 2021). Een onderdeel van de overeengekomen governance-aanpassingen bij SNB is het overgaan tot een volledig onafhankelijke RvC. Nadat op 17 december 2020 de heer Van den Heuvel is benoemd tot president-commissaris zijn begin 2021 twee andere onafhankelijke commissarissen gevonden. De AvA heeft op 3 juni 2021 ingestemd met de voordracht van beide commissarissen. Dit betekent dat per 3 juni 2021 de RvC bestaat uit 3 onafhankelijke commissarissen. Tevens zijn per dezelfde datum de tot dan toe zittende commissarissen, waaronder DB-lid de Groot, afgetreden.
- **AQUON;** het AB van Aquon heeft in maart 2020 op basis van een opgestelde business case unaniem besloten tot centralisatie van Aquon's laboratoria door middel van nieuwbouw van een eenlaags-gebouw op een centrale locatie. In 2021 heeft Aquon besloten de nieuwbouw in Houten te gaan realiseren en is een grondreserveringsovereenkomst met de gemeente Houten getekend. Momenteel wordt het definitieve ontwerp van de nieuwbouw opgesteld. Het nieuw te bouwen pand wordt flexibel opgezet, zodat elke lab-ruimte groter en kleiner kan worden of voor een ander doel kan worden ingezet. Het is de bedoeling om begin 2022 de aanbestedingsdocumenten gereed te hebben zodat medio 2022 de aanbesteding kan worden gestart. Oplevering is vooralsnog voorzien voor eind 2024.
- **Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB);**
In 2021 heeft het AB van BSOB gekozen voor een toekomstscenario waarbij BSOB inzet op maximale efficiëntie door o.a. automatisering (robotisering). Er is inmiddels een strategisch HRM-beleidsplan opgesteld voor de personele consequenties.
In 2021 heeft BSOB gekozen voor een uitgebreide actieve communicatie en voorlichting over de WOZ-waarde bepaling. Dit heeft geleid tot een significante afname van het aantal ontvangen WOZ-bezwaren. Het vorig jaar ingezette beleid wordt ook in 2022 voortgezet.

Voor nadere toelichting op de afzonderlijke verbonden partijen, zie Bijlage Verbonden partijen.

1.6.8 Bedrijfsvoering

De stand van zaken ten aanzien van de bedrijfsvoering is opgenomen in het subprogramma Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde § 1.5.

1.6.9 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie), zijn in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (lees overheidstekort; het totaal van de inkomsten minus de uitgaven) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het EMU-saldo is opgebouwd uit het totaal van het Rijk, de sociale fondsen, gemeenschappelijke regelingen en de decentrale overheden.

In onderstaand overzicht wordt het EMU-saldo van de Rekening 2021 en de Begroting 2021 weergegeven. De werkelijke referentiewaarde 2021 is voor het waterschap vastgesteld op € 17.100.000 (afgerond). Onder- of overschrijding van de referentiewaarde geeft aan dat het waterschap een positieve, dan wel negatieve bijdrage heeft geleverd in EMU-saldo.

Tabel 22: EMU-saldo

	Begroot 2021	Rekening 2021
OPBOUW EMU-SALDO (bedragen x € 1.000)		
1 EMU-exploitatiesaldo:	€ 585	€ 1.205
2 Invloed investeringen:		
bruto-investeringsuitgaven	-/- € 64.696	€ 63.887
investeringsubsidies	+ € 14.676	€ 15.667
verkoop materiële en immateriële activa	+ € 26.798	€ 27.012
afschrijvingen		
3 Invloed voorzieningen:		
toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	+ € 144	
onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-/- € 62	
onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen		
4 Deelnemingen en aandelen:		
boekwinst	-/-	
boekverlies	+	
EMU-SALDO	-€ 22.637	-€ 19.922
Toegestaan EMU-Saldo volgens referentiewaarde Unie	-€ 17.900	-€ 17.100
Verschil	-€ 4.737	-€ 2.822

Met het positieve verschil (lager EMU-saldo dan referentiewaarde) levert het waterschap een positieve bijdrage aan het EMU-saldo; als individueel waterschap worden wij hierop niet afgerekend en betreft het een landelijke norm. De lagere realisatie van de investeringen, lagere afschrijvingskosten en het hogere EMU-exploitatiesaldo (inclusief de verwerking van de mutaties uit de reserves conform vastgestelde begroting) bepalen met name het resultaat.

1.6.10 Investerings

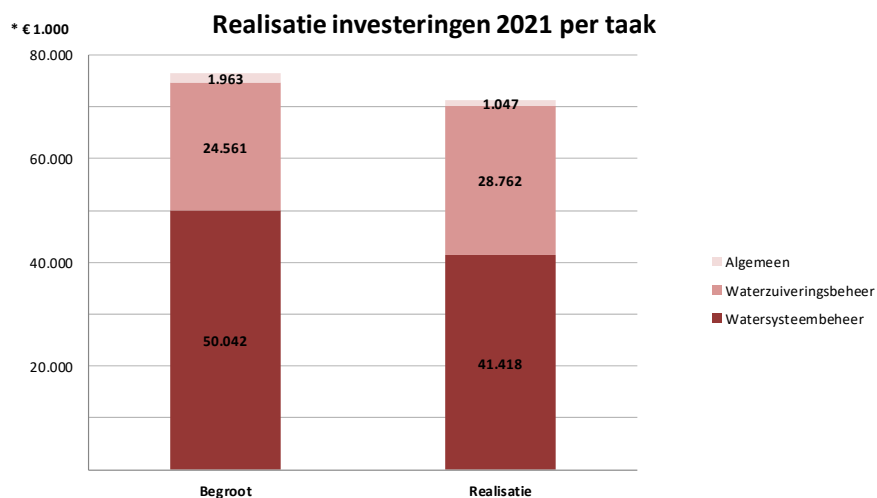
In 2021 zijn diverse investeringsprojecten uitgevoerd en voltooid. Bij de toelichting op de programma's wordt inhoudelijk ingegaan op de gerealiseerde output van de investeringen. In onderstaande tabel wordt algemene informatie weergegeven van de investeringen 2021.

Tabel 23: Algemene informatie investeringen 2021 (* € 1.000)

omschrijving	aantal	bruto bedrag
Gevoteerde kredieten door AB in 2021	27	142.682
Gevoteerde kredieten door AB in 2021 via bestuursverslag	3	50
Gestarte B1 kredieten gevoteerd door DB	5	1.758
Voorbereidingskredieten algemeen	7	330
Totaal geblokkeerd aanbestedingsvoordeel per 31-12-2021	3	662
Onderhanden werken per 31-12-2021	106	187.096
Afgewikkelde projecten 2021	15	16.084
Investerings met kredietoverschrijding (overschreden bedrag)	9	-252

Onderstaand overzicht geeft de vergelijking van de bruto investeringen per taak tussen de begroting 2021 en de realisatie 2021 weer.

Grafiek 14: Totale Realisatiecijfers 2021

De realisatie per taak 2021 ziet er ten opzichte van het vastgestelde Projectenboek 2020-2025 als volgt uit:

Tabel 24: Realisatie per taak (* € 1.000)

Taak	Uitgaven			Inkomsten		
	Begroot	Realisatie	%	Begroot	Realisatie	%
Watersysteembeheer	50.042	41.418	83%	14.592	13.275	91%
Waterzuiveringsbeheer	24.561	28.762	117%	85	285	335%
Algemeen	1.963	1.047	53%			-
Totaal	76.565	71.227	93%	14.677	13.560	92%

Investeringsprojecten met (verwachte) kredietoverschrijdingen

Bij het opmaken van het jaarverslag blijkt dat een aantal investeringskredieten een overschrijding kennen voor een totaalbedrag van € 253.000 en dat op twee investeringskredieten een overschrijding wordt verwacht en daarvoor zijn aanvullende middelen gewenst.

In onderstaand overzicht zijn deze investeringsprojecten weergegeven en worden nader toegelicht. Via het Voorstel en Besluit punt 4 en 5 wordt goedkeuring gevraagd aan het algemeen bestuur voor de afhandeling van de ontstane en verwachte overschrijdingen.

Tabel 25: Investerings met (verwachte) kredietoverschrijding (* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10174 - Aanpassen TPL Grave-Wachthuis	300	309		309	-9	
10192 - Waterkrachtcentrales	100	102		102	-2	
10219 - PE installatie rwzi LVC	300	303		303	-3	
10220 - Renovatie RG Neerkant	346	350		350	-4	
Afgeronde projecten	1.046	1.064		1.064	-18	
10042 - Wegwerk achter cycl ondhoud	9.300	8.372	1.012	9.384	-84	150
10050 - BHS Snelle Loop dtj Benedenloop	1.425	1.407	17	1.424	1	35
10178 - Aanpak Krappe Duikers	1.800	1.637	227	1.864	-64	90
10227 - Spuiwerken sluis 8 en 9	1.920	1.953	24	1.977	-57	
10237 - Renovatie RG Cuijk Sportpark	60	83	7	90	-30	
10251 - Blauwe Poort fase 2	84				84	110
Niet afgeronde projecten	14.589	13.453	1.286	14.739	-150	385
Totaal investeringsprojecten	15.635	14.517	1.286	15.803	-168	385

Toelichting afgeronde investeringsprojecten met kredietoverschrijding

Bij vier projecten is bij de afronding van het project een kleine overschrijding ontstaan.

Toelichting doorlopende investeringsprojecten met (verwachte) kredietoverschrijding

Wegwerken achterstanden cyclisch groot onderhoud

Aan het einde van de WBP-periode 2016-2021, voor het wegwerken van de baggerachterstanden was € 24 miljoen begroot in deze WBP periode, zijn de laatste trajecten ter hand genomen om de achterstand in het cyclisch groot onderhoud weg te werken.

Het toegekende investeringskrediet van € 9.300.000 is niet toereikend. De eenheidsprijzen voor het afvoeren van baggerspecie zijn de laatste jaren toegenomen als gevolg van de PFAS-crisis. De verwachting is dat met het uitvoeren en afronden van deze laatste trajecten de totale kosten uitkomen op € 9.450.000.

Om de voortgang in de uitvoering van deze trajecten te kunnen garanderen, is door het dagelijks bestuur toestemming verleend om tijdelijk te mogen overschrijden tot een bedrag van maximaal € 150.000 (=2%). Via dit jaarverslag wordt gevraagd om € 150.000 aan aanvullende middelen toe te kennen. De afronding van het project vindt plaats in 2022.

Beekherstel Snelle Loop deeltraject Benedenloop

Als gevolg van uitgebreid, aanvullend archeologisch onderzoek (proefsleuven landweer) en het vervangen van twee niet functionerende kunstwerken is het investeringskrediet nagenoeg op. Het project is in september 2021 opgeleverd en kent nog enkele punten van nazorg (o.a. verleggen van kabels door Enexis, lab-analyses archeologie en vervangen twee kunstwerken). Hiervoor zijn aanvullende financiële middelen nodig ter grootte van € 35.000 (=2% van het toegekende investeringskrediet van € 1.425.000). Daarmee wordt het project definitief en in zijn geheel afgesloten in begrotingsjaar 2022.

Aanpak krappe duikers

In 2018 is een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor het robuuster maken van het watersysteem door het vervangen van eenvoudige krappe duikers. Inmiddels zijn 477 eenvoudige krappe duikers vervangen en 40 verwijderd. Door een hogere gemiddelde eenheidsprijs is het toegekende investeringskrediet ontoereikend om de laatste werkzaamheden ten uitvoer te brengen. Het dagelijks bestuur heeft in haar vergadering van 21 december 2021 toestemming verleend om tijdelijk te mogen overschrijden tot een bedrag van maximaal € 90.000 (=5%), dit vooruitlopend op de definitieve besluitvorming van het algemeen bestuur. Met deze aanvullende middelen kan het project in 2022 worden afgerond.

Spuiwerken sluis 8 en 9

Het investeringskrediet voor het aanpassen van de spuiwerken van sluis 8 en 9 in Helmond kent een tijdelijke overschrijding (per ultimo 2021 is deze € 57.000). De overeengekomen lumpsum bijdrage van € 1.900.000 is in 2021 voldaan, maar door aanpassingen in het ontwerp wordt deze bijdrage lager. Naar verwachting bedraagt het minderwerk tussen de € 100.000 en € 200.000. Het voordeel is afhankelijk van de prijsstijgingen. Naar verwachting wordt het bedrag in 2022 gerestitueerd, waarmee de overschrijding teniet wordt gedaan.

Renovatie rioolgemeal Cuijk-Sportpark

De voorbereiding van de renovatie heeft iets meer tijd gekost dan waar bij de aanvraag van het voorbereidingskrediet rekening mee is gehouden. Op 25 februari 2022 heeft het algemeen bestuur het uitvoeringskrediet goedgekeurd, waardoor inmiddels geen overschrijding meer op het krediet aanwezig is.

Blauwe Poort fase 2

In juli 2021 is het startsein gegeven tot het opstellen en uitwerken van het projectplan voor het realiseren van 3,5 km beekherstel langs De Aa en de Boerdonkse Aa vanuit de gebiedsvisie voor de Blauwe Poort. De hiervoor toegekende middelen blijken bij de aanbestedingsprocedure voor advies- en onderzoeksdiensten en ondersteuning in het kader van de voorbereiding niet toereikend. Enerzijds zijn de kosten hoger doordat in de uitvraag werkzaamheden zijn meegenomen die niet in deze vorm waren voorzien, waaronder een gebiedsproces om de omgeving bij de planuitwerking mee te nemen. Anderzijds zijn de eenheidsprijzen hoger dan waarmee in de kostenraming rekening is gehouden. Dit als gevolg van de ontwikkelingen in de markt. Daarnaast is in de eerste raming geen rekening gehouden met de mogelijkheid om eigen uren in de ontwerpfase te activeren conform het per 1 januari 2022 aangepaste financieel beleid. Via dit jaarverslag wordt gevraagd om € 110.000 aan aanvullende middelen toe te kennen.

Om de voortgang van het project te behouden en rechtmatig te kunnen aanbesteden is in januari 2022 door het dagelijks bestuur toestemming verleend om tijdelijk te mogen overschrijden met een maximum van € 100.000, dit voorafgaand aan de definitieve besluitvorming door het algemeen bestuur.

2 Jaarrekening 2021

In de navolgende hoofdstukken wordt de toelichting van de jaarrekening 2021 gepresenteerd.

Toelichting realisatie exploitatie naar programma's:

Programma overstijgend:

De consequenties van de lagere bijdragen aan de BSOB en lagere kosten op ondersteunende producten hebben effect op alle programma's. Daarnaast zijn door het achterblijven van de realisatie op de investeringen minder uren geactiveerd. Deze uren zijn volledig ingezet bij andere programma's t.b.v. droogtebestrijding en het hoogwater in afgelopen juli bijvoorbeeld.

Binnen de baten hebben de verwerking van boekwinst uit verleden op gronden en de ontvangen dividenduitkering van de NWB (beperkt) effect op alle programma's.

Rechtmatigheid

Het dagelijks bestuur is bevoegd de netto-kosten van een programma met 10%, tot een maximum van € 1 miljoen, van de netto-kosten te overschrijden zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur indien de middeleninzet past binnen het vastgestelde beleid en indien de hiervoor benodigde financiële ruimte elders binnen de begroting, binnen de totale budgetten van watersysteembeheer respectievelijk zuiveringsbeheer kan worden gevonden.

Voor het programma Veilig en bewoonbaar beheergebied is sprake van een overschrijding die binnen de marge van 10% van het programma valt en kleiner is dan € 1 miljoen. Deze overschrijding wordt gecompenseerd door onderschrijdingen op de programma's Voldoende en Robuust watersysteem en Gezond en natuurlijk water binnen watersysteembeheer.

Per programma:

Veilig en bewoonbaar beheergebied

Tabel 26: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %
Totaal lasten	14.640	214	14.854	15.865	107%
Totaal baten	486		486	904	186%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	14.155	214	14.369	14.961	104%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	56		56	43	76%
Netto lasten	14.098	214	14.312	14.919	104%

Het programma kent in 2021 een realisatiegraad van 104%.

De hogere lasten voor de inrichting en het onderhoud van de waterkeringen en het watersysteem zorgen voor een nadeel. De kosten voor de dijkbewaking en de calamiteitenbestrijding (zowel de waterkeringen als het watersysteem) vallen vooral door de hoge waterstand in de Maas in de zomerperiode hoger uit.

In 2021 zijn de nodige inspanningen verricht en kosten gemaakt om de schade door das of bever te herstellen of te voorkomen, naast die van andere activiteiten en boven op de reguliere bedrijfsvoering (als voorbeeld het ruimen van illegaal gedumpt chemisch afval in het gebied). Deze kosten zijn niet voorzien in de begroting.

Er zijn hogere kosten voor de veiligheidstoetsing van de waterkeringen als gevolg van vernieuwing van sluitingsprocedures en bedieningsinstructies.

Voldoende en robuust watersysteem

Tabel 27: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %
Totaal lasten	48.854	413	49.267	48.833	99%
Totaal baten	760		760	2.036	268%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	48.094	413	48.507	46.797	96%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	113		113	85	76%
Netto lasten	47.981	413	48.394	46.712	97%

Het totaal aan lasten toont een voordelig saldo en een realisatiegraad van 97%.

De kapitaallasten vallen lager uit. Door een lagere realisatiegraad in eerdere jaren is de boekwaarde per 1 januari 2021 lager dan waarmee bij de begroting rekening is gehouden. Het effect zijn lagere rente- en afschrijvingslasten.

Ook vallen de doorberekende kosten voor uren en ondersteuning zijn lager uit en zijn de kosten voor goederen en diensten en bijdragen aan derden zijn per saldo hoger

De hogere personele lasten binnen dit programma zijn het deel van de bijstelling van het te reserveren bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum. Een post als deze wordt niet begroot.

Een voordeel ontstaat doordat de dividenduitkering van de NWB over voorgaande jaren is ontvangen die niet geheel was begroot, de verwerking van opbrengst op incidentele verkoop van gronden uit verleden, de hogere opbrengst van (erf)pacht en de overige opbrengsten en bijdragen van derden.

Gezond en natuurlijk water

Tabel 28: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %
Totaal lasten	10.198	109	10.307	9.562	93%
Totaal baten	485		485	1.133	234%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	9.713	109	9.822	8.430	86%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	56		56	43	76%
Netto lasten	9.657	109	9.766	8.387	86%

De lagere lasten en de hogere baten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat binnen dit programma en een realisatiegraad van 86%.

De doorberekening van de uren en de kosten voor ondersteuning vallen lager uit. De besteding binnen de goederen en diensten en bijdragen aan derden zijn lager doordat de diensten van derden voor de monitoring van waterkwaliteit en bijdragen aan derden in relatie tot de voorziening verwante belangen watersysteembeheer lager zijn uitgevallen.

De personele lasten zijn per saldo hoger door de bijstelling van het te reserveren bedrag van het saldo aan verlofuren en plus- en min-uren. Een dergelijke post wordt niet begroot.

De baten kennen per saldo een voordelig resultaat door de hogere dividenduitkering van de NWB over voorgaande jaren die niet geheel was begroot, de verwerking van boekwinst op incidentele verkoop van gronden uit verleden, hogere opbrengst voor (erf)pacht, opbrengsten uit diensten voor derden en overige opbrengsten en bijdragen van derden.

Schoon water

Tabel 29: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie 2021	Realisatie %
Totaal lasten	61.191	409	61.600	62.198	101%
Totaal baten	3.914		3.914	4.654	119%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	57.277	409	57.686	57.544	100%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	296		296	538	182%
Netto lasten	56.981	409	57.390	57.006	99%

Het totaal van de lasten en baten laat een voordelig saldo zien en een realisatiegraad van 99%. Binnen de lasten zijn er enkele grote kostenposten. Door tegenvallers bij de energiekosten en -baten bij de SNB levert dit een nadeel op. Aan chemicaliën is iets minder dan begroot uitgegeven doordat de poederkool-installatie in Oijen nog niet gerealiseerd is.

Bij het onderhoud van zuiveringen en het transportstelsel is meer uitgegeven dan begroot. Zo zijn de kosten voor de instandhouding van de rwzi Oijen hoger en ook het aanpassen van de ventilatie op verschillende bedrijfsgebouwen ter voorkoming van het onbedoeld verspreiden van COVID-19.

Het leveren van een FeCl₃-doseerinstallatie op de rwzi Asten is hoger uitgevallen en ook de aanschaf van monsternameteksten bij de zuiveringen ten behoeve van COVID-bemonsteringen.

Tegenover de onderhoudskosten in het kader van de instandhouding van de rwzi staat een onttrekking uit de bestemmingsreserve.

Aan inkoop van elektriciteit is in 2021 meer uitgegeven dan begroot. Dit doordat de zonneweides op de rwzi Dinther en Vinkel later opgeleverd zijn dan begroot en gestegen prijzen.

Bij de verantwoorde anti-afhaak/aanhaaksubsidies is een nadeel gerealiseerd.

De opbrengsten voor de verkoop van biogas zijn door de gestegen gasprijzen en volumes hoger uitgekomen dan begroot. Daar staat tegenover dat door dezelfde gestegen prijzen voor gas en elektriciteit en vertraging in de aanleg van de zonneweides op de rwzi Dinther op Vinkel minder SDE-subsidie is verantwoord in 2021. De begrote bijdrage aan de exploitatie van de poederkool-installatie bij de rwzi Oijen komt niet eerder dan 2022 doordat de installatie nog niet gerealiseerd is.

Van de belastingdienst is te veel betaalde btw terugontvangen en aan dividend van de NWB is meer ontvangen. De bespaarde rente over eigen middelen vallen daarentegen lager uit.

De kostenverdeelstaat van de programma's naar de kostendragers wordt in onderstaande staat gepresenteerd.

Tabel 30: Realisatie Programma's naar kostendragers (* € 1.000)

Programma	Totaal Begroting 2021	Begrotingswijziging	Totaal Begroting 2021 incl. wijziging	Realisatie Water-systeem-beheer	Realisatie Zuiverings-beheer	Totaal Realisatie 2021	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Veilig en bewoonbaar beheergebied	14.098	214	14.312	14.919		14.919	N	-606
Voldoende water en robuust watersysteem	47.981	413	48.394	46.712		46.712	V	1.682
Gezond en natuurlijk water	9.657	109	9.766	8.387		8.387	V	1.379
Schoon water	56.981	409	57.390		57.006	57.006	V	384
Dekkingsmiddelen	-128.717	-1.145	-129.862	-73.587	-54.642	-128.228	N	-1.634
Eindtotaal	0	0	0	-3.569	2.365	-1.205	V	1.205

2.1 Kostenverdeelstaat

Deze paragraaf presenteert de financiële effecten naar kostendragers. Vanuit de totale kostenverdeelstaat wordt per kostendrager een nadere toelichting gegeven.

Tabel 31: Kostenverdeelstaat

(Bedrag x € 1.000)	Totaal	Afdelingskosten- plaats	Ondersteuning	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Geactiveerde kosten
Totaal lasten	143.993	1.571	319	74.261	62.198	5.643
Totaal baten	16.260	1.571	319	4.073	4.654	5.643
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	127.732			70.188	57.544	
Totaal beschikking bestemmingsreserves	709			171	538	
Netto lasten	127.023			70.017	57.006	
Totaal belastingopbrengsten	127.668			70.144	57.524	
Saldo resultaat voor bestemming	645			127	518	
Totaal resultaatbestemming	560			3.443	-2.882	
Nog te bestemmen resultaat	1.205			3.569	-2.365	

Ten opzichte van de vastgestelde begrote nettolasten (€ 128.717.000) komt de realisatie van € 127.023.000 uit op 98,6%.

2.2 Exploitatierekening naar kostendragers

2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer

Tabel 32: Kostenverdeelstaat Watersysteembeheer

(Bedrag x € 1.000)	Watersysteembeheer				
	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	R2021	Verschil tov B2021 incl. wijziging)
Lasten					
Kapitaallasten	14.178		14.178	13.929	250
Personeelslasten (direct)	262		262	964	-702
Personeelslasten (uren verantwoording)	27.329	436	27.764	27.585	180
Goederen en diensten van derden	19.670	390	20.060	21.952	-1.892
Bijdragen aan derden	4.389		4.389	2.866	1.523
Reserveringen	83		83	34	48
Voorzieningen				72	-72
Onvoorzien	150	-90	60		60
Doorberekende kosten ondersteuning	7.632		7.632	6.859	773
Totaal lasten	73.693	736	74.428	74.261	167
Baten					
Financiële baten	971		971	1.476	-505
Personeelsbaten	78		78		78
Goederen en diensten aan derden	521		521	1.403	-881
Bijdragen van derden	161		161	1.194	-1.033
Onttrekkingen aan voorzieningen					
Totaal baten	1.731		1.731	4.073	-2.342
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	71.962	736	72.697	70.188	2.509
Beschikking bestemmingsreserves					
PBB	225		225	171	54
Totaal beschikking bestemmingsreserves	225		225	171	54
Netto lasten	71.737	736	72.472	70.017	2.455
Belastingsopbrengsten					
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-844		-844	-891	47
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen				-77	77
Opbrengst invorderingskosten ingezetenen	181		181	200	-18
Opbrengst invorderingskosten gebouwd	159		159	145	14
Opbrengst invorderingskosten ongebouwd	22		22	17	5
Opbrengst invorderingskosten verontreiniging bedr				1	-1
Opbrengst ingezetenenomslag	20.648		20.648	20.780	-131
Opbrengst omslag gebouwd	39.966		39.966	41.058	-1.093
Opbrengst omslag ongebouwd	8.534		8.534	8.478	56
Opbrengst natuurterreinen	139		139	139	
Opbrengst verontreinigingsheffing t.b.v. WB	225		225	294	-68
Totaal belastingopbrengsten	69.030		69.030	70.144	-1.114
Dekkingsmiddelen					
Beschikking categoriereserve ingezetenen	56		56	56	
Beschikking categoriereserve gebouwd	373		373	373	
Beschikking categoriereserve ongebouwd	-124		-124	-124	
Beschikking categoriereserve natuurterreinen	-1		-1	-1	
Beschikking egaliseringsreserve watersysteembeheer	2.403	736	3.139	3.139	
Totaal resultaatbestemming	2.707	736	3.443	3.443	
Nog te bestemmen resultaat				-3.569	3.569

De totaal te dekken lasten vermindert met de totale dekkingsmiddelen resulteert voor de taak Watersysteembeheer in een positief exploitatieresultaat van € 3.569.394. De afwijkingen ten opzichte van de Begroting 2021 worden in onderstaande toelichting nader verklaard.

2.2.1.1 Lasten

Kapitaallasten (€ 250.000 lager)

De kapitaallasten bestaan uit rente- en afschrijvingslasten. De werkelijke boekwaarde per 1 januari 2021 is lager in vergelijking met de boekwaarde die bij de begroting als uitgangspunt is gehanteerd. Dit is het gevolg van een lagere realisatiegraad in eerdere jaren op de investeringen. Lagere rente- en afschrijvingslasten zijn het effect.

Personeelslasten (direct) (€ 702.000 hoger)

Het berekende bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum zorgt voor een bijstelling naar boven in het te reserveren bedrag. Een post als deze wordt niet begroot.

Personeelslasten (urenverantwoording) (€ 180.000 lager)

Via de uren en uurtarieven zijn minder lasten doorberekend aan de primaire taken binnen watersysteembeheer. Dit komt met name door lagere overheadkosten.

Hier staat tegenover dat de in 2021 overeengekomen cao zorgt voor hogere personeelslasten (stijging van salarissen en schaalbedragen met € 50 en het IKB-percentage met 0,5% per 1 januari en per 1 juli). Ook zijn de sociale premies in 2021 verhoogd.

Per saldo geeft dit een voordeel van € 180.000.

Goederen en diensten en bijdragen aan derden (€ 369.000 hoger)

Per saldo is dit een hogere besteding van 2%. De onderbouwing hiervan kent de volgende toelichting.

- Binnen planvorming is de besteding voor advies- en onderzoekskosten hoger (€ 586.000), voornamelijk voor de thema- en gebiedsgerichte plannen. Voor deze hogere onderzoekskosten zijn bijdragen van derden ontvangen, die grotendeels zorgen voor de dekking hiervan.
- De kosten voor onderhoud waterkeringen is per saldo hoger (€ 580.000). Onder andere als gevolg van de hoge waterstand in de Maas zijn halverwege het jaar extra en onvoorziene kosten gemaakt voor dijkbewaking en calamiteitenbestrijding. Een deel hiervan betreft de aanleg van een stabiliteitsberm op eigendom van de stichting Brabants Landschap in Linden. De als noodmaatregel aangelegde berm heeft een structureel karakter gekregen, in ieder geval tot de realisatie van de dijkversterking ter plaatse in het project Cuijk Ravenstein.
- Het inrichten en onderhouden van de watersystemen kent per saldo een lagere besteding (€ 482.000). Dit betreft met name het onderhoud aan de waterlopen (€ 537.000), de natuurlijk ingerichte gebieden (€ 145.000) en voor het monitoren van waterkwantiteit/-kwaliteit (€ 485.000). Het cyclisch groot onderhoud kent ook een lagere besteding (€ 134.000). Daar staat tegenover dat de onderhoudskosten voor de kunstwerken passief watersysteembeheer, voor peilbeheer en voor aanleg waterlopen hoger zijn (in totaal € 494.000). Daarnaast zijn onvoorziene kosten gemaakt voor het bestrijden van calamiteiten en de daaruit voortkomende herstelactiviteiten binnen watersysteembeheer (€ 278.000).
- Daarnaast zijn de kosten voor heffing en invordering lager (€ 64.000), evenals voor de regulering en dan met name voor de omgevingswet (€ 78.000).

Reserveringen, voorzieningen en onvoorzien (€ 36.000 lager)

Het waterschap kent een voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen wachtgeld en pensioenen. De jaarlijkse dotatie vanuit de taak watersysteem- en waterzuiveringsbeheer bedraagt in 2021 in totaal € 144.280, hiervan valt € 72.140 ten laste van de taak watersysteembeheer. Een dergelijke post wordt niet begroot.

De post onvoorzien is voor een bedrag van € 90.000 aangewend. Deze middelen zijn ingezet voor de aanpassingen aan de luchtbehandelingssystemen van de districtskantoren om te voldoen aan de coronamaatregelen.

Doorberekende kosten ondersteuning (€ 773.000 lager)

De doorberekende kosten voor watersysteembeheer (kosten in het kader van informatiebeleid en automatisering, Geografisch Informatie Systeem (GIS), huisvesting, overhead en de uitgaven op de ondersteunende producten) zijn lager uitgevallen.

2.2.1.2 Baten

Baten (€ 2.342.000 hoger)

De financiële baten zijn per saldo hoger (€ 505.000). Enerzijds door een hogere dividenduitkering van NWB over voorgaande jaren die niet geheel was begroot (€ 626.000) en anderzijds is de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen lager (€ 121.000).

Bij de waardering van strategische gronden in de groundbank is gebleken dat een gedeelte van de waarde vrijvalt (€ 450.551) en resulteert in een overboeking vanuit de groundbank ten gunste van de exploitatie. Van deze boekwinst is € 389.000 niet eerder verantwoord en is € 61.000 (incidenteel) resultaat op grondverkoop.

De verkoop van overtollig materiaal en boekwinst op verkoop duurzame goederen (€ 32.000) zorgt ook voor extra baten, evenals de afkoopsommen bij overdracht eigendommen (€ 48.000). Daarnaast hogere opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) en de grondwateronttrekkingen (€ 53.000).

De extra gemaakte onderzoekskosten als gevolg van de brand bij AVI Den Bosch in maart 2021 zijn/worden verhaald. Dit bedrag is een substantieel onderdeel van de overige opbrengsten (€ 353.000). Vanuit de DHZ-regeling is subsidie ingeboekt voor de pilot sub-irrigatie Peelvenen (€ 190.000). Daarnaast zijn de betaalde (schade)vergoedingen voor mitigatie Peelvenen door de provincie gecompenseerd (€ 105.000). Niet begrote bijdragen van andere overheden (gemeenten, provincie en/of rijk) of derden (€ 454.000) zijn ontvangen, die de hogere kosten voor de thema- en gebiedsgerichte plannen grotendeels compenseren. Als laatste zijn er diverse kleinere posten, zoals bijvoorbeeld de uitkeringen van verzekeringsmaatschappijen, niet begrote opbrengsten in het kader van beheer niet reglementaire taken of bijdragen van gemeente voor de klimaatregeling as50+, die zorgen voor de hogere baten.

Daartegen zijn de opbrengsten voor de uitgevoerde werken voor derden lager (€ 24.000) dan begroot. De detacheringsofbrengsten zijn gerealiseerd, maar niet zichtbaar in de verdeelstaat door een andere wijze van verantwoorden.

Beschikking bestemmingsreserves (€ 54.000 lager)

Vanuit de bestemmingsreserve Persoonsgebonden basisbudget (PBB) is in 2021 € 54.000 minder onttrokken dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Dit als gevolg van een lagere besteding binnen deze regeling.

2.2.1.3 Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Belastingopbrengsten (€ 1.114.000 hoger)

De meeropbrengst heeft hoofdzakelijk te maken met een hogere economische waarde van de onroerende zaken dan waarvan in de begroting is uitgegaan. Ook is er een kleine meeropbrengst in de watersysteemheffing ingezetenen dan begroot. De oninbaarverklaringen laten geen grote verschillen zien met voorgaande jaren.

In de overzichten die volgen wordt een nadere toelichting gegeven over de diverse belastingcategorieën. Hierbij wordt de netto belastingopbrengst 2021 gepresenteerd alsmede de netto-opbrengst over voorgaande jaren.

De bruto/netto berekening ziet er als volgt uit:

Tabel 33: Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Totaal		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	69.512	70.090	578
Invordering	362	363	1
Oninbaar		-6	-6
Dubieus		-55	-55
Kwijtschelding	-844	-841	3
Netto belastingopbrengst 2021	69.030	69.551	521
Belastingopbrengst vgj		636	636
Oninbaar vgj		-71	-71
Dubieus		79	79
Kwijtschelding vgj		-50	-50
Netto belastingopbrengst vgj		593	593
Totaal netto belastingopbrengst	69.030	70.144	1.114

Watersysteemheffing Ingezetenen

Tabel 34: Belastingopbrengsten Ingezetenen

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Ingezetenen		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	20.648	20.718	70
Invordering	181	200	18
Oninbaar		-3	-3
Dubieus		-35	-35
Kwijtschelding	-844	-841	3
Netto belastingopbrengst 2021	19.985	20.038	53
Belastingopbrengst vgj		29	29
Oninbaar vgj		-43	-43
Dubieus		68	68
Kwijtschelding vgj		-50	-50
Netto belastingopbrengst vgj		4	4
Totaal netto belastingopbrengst	19.985	20.042	56

In de begroting is uitgegaan van een bruto aantal eenheden, vóór kwijtschelding, van 327.700. Het aantal kwijtscheldingsverzoeken is geraamd op 13.400, waarmee het netto geraamde aantal ingezetenen uitkomt op 314.300.

Op basis van vervaardigde aanslagen is het bruto aantal ingezetenen (opgelegd-/vernietiging, vermindering en overig biljet) voor kwijtschelding 328.727. In 2021 is aan 13.350 eenheden kwijtschelding verleend. In totaal zijn er netto 315.377 eenheden opgelegd, wat 0,3% hoger is dan de prognose.

Er is nog op te leggen aanslagen van in totaal € 9.000.

Watersysteemheffing Gebouwd

Tabel 35: Belastingopbrengsten Gebouwd

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Gebouwd		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	39.966	40.536	570
Invordering	159	145	-14
Oninbaar		-2	-2
Dubieus		-8	-8
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2021	40.125	40.671	546
Belastingopbrengst vgj		513	513
Oninbaar vgj		-15	-15
Dubieus		18	18
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		515	515
Totaal netto belastingopbrengst	40.125	41.186	1.061

Voor Watersysteemheffing gebouwd is bij de Begroting 2021 de totale waarde in het economisch verkeer van alle onroerende zaken (WOZ-waarde) in het gebied geraamd op bijna € 115 miljard. De werkelijke WOZ-waarde, binnen de Watersysteemheffing gebouwd in 2021 bedroeg afgerond € 116 miljard. Dit heeft geresulteerd in een belastingopbrengst van ruim € 40 miljoen. De afwijking is 0,9% positief ten opzichte van de begroting.

De nog op te leggen aanslagen van € 190.700 zijn in de belastingopbrengsten verantwoord.

Watersysteemheffing Ongebouwd

Tabel 36: Belastingopbrengsten Ongebouwd Incl. wegen

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Ongebouwd		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	8.534	8.506	-28
Invordering	22	17	-5
Oninbaar			
Dubieus		-11	-11
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2021	8.555	8.511	-44
Belastingopbrengst vgj		-4	-4
Oninbaar vgj		-8	-8
Dubieus		-12	-12
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		-24	-24
Totaal netto belastingopbrengst	8.555	8.487	-68

Bij de begroting is uitgegaan van 101.675 herleide ha voor de berekening van de Watersysteemheffing ongebouwd. Het aantal toe te rekenen kadastrale ha naar herleide ha wordt berekend door toepassing van de wegendifferentiatie met 100%. Het is een opslag van het tarief per ha voor de wegen van 100%. Daarbij worden de buitendijks gelegen kadastrale ha slechts voor 25% in de heffing betrokken.

Het aantal herleide ha dat in de aanslagen 2021 betrokken is, bedraagt 101.263 ha.

De lage realisatie heeft grotendeels betrekking op het ongebouwde gedeelte.

Naar verwachting zal nog € 7.000 aan ongebouwd worden opgelegd.

Watersysteemheffing Ongebouwd Natuurterreinen

Tabel 37: Belastingopbrengsten Natuurterreinen

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Natuurterreinen		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	139	139	
Invordering			
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2021	139	139	
Belastingopbrengst vgj			
Oninbaar vgj			
Dubieus			
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj			
Totaal netto belastingopbrengst	139	139	

Het werkelijk aantal ha dat in de aanslag betrokken is, bedroeg 25.358.

Deze opbrengst sluit vrijwel naadloos aan bij de Begroting 2021.

Verontreinigingsheffing ten behoeve van Watersysteembeheer

Tabel 38: Belastingopbrengsten verontreinigingsheffing t.b.v. Watersysteembeheer

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Verontreinigingsheffing		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	225	191	-34
Invordering		1	1
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2021	225	192	-33
Belastingopbrengst vgj		98	98
Oninbaar vgj		-5	-5
Dubieus		5	5
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		98	98
Totaal netto belastingopbrengst	225	290	65

Bij de begroting is uitgegaan van 4.500 ve voor de berekening van de opbrengst verontreinigingsheffing. De door de BSOB opgelegde verontreinigingsheffing 2021, op basis van de aangeleverde gegevens (3.814 ve), heeft betrekking op belastingjaar 2021. Dit aantal ligt 686 ve lager dan de begroting.

De positieve opbrengst voorgaande jaren wordt veroorzaakt door het feit dat de werkelijk opgelegde aanslagen 2020 veel hoger uitgevallen zijn dan de geprognosticeerde nog op te leggen aanslagen bij de jaarverslaglegging 2020 (ruim € 90.000).

2.2.1.4 Resultaatbestemming

Beschikking categorie- en egalisatiereserves (nihil)

De beschikking van de categorie- en egalisatiereserves heeft geheel conform begroting plaatsgevonden, waarbij het volgende is verantwoord.

- € 56.398 onttrekking categorie Ingezeten;en;
- € 372.523 onttrekking categoriereserve Gebouwd;
- € 123.941 toevoeging categoriereserve Ongebouwd;
- € 932 toevoeging Natuurterreinen.
- € 3.138.558 onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer (-/- € 2.402.558 -/- begrotingswijziging € 736.000).

2.2.1.5 Nog te bestemmen resultaat

Na verwerking van alle gegevens ten behoeve van Watersysteembeheer blijft een voordelig saldo van € 3.569.394 over.

De resultaatbestemming is binnen Voorstel en Besluit pagina 121 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Tabel 39: Kostenverdeelstaat Zuiveringsbeheer

(Bedrag x € 1.000)	Zuiveringsbeheer				
	Primaire Begroting 2021	Begrotingswijziging	Begroting 2021 incl. wijziging	R2021	Vershil tov B2021 incl. wijziging)
Lasten					
Kapitaallasten	18.363		18.363	18.646	-282
Personeelslasten (direct)	139		139	275	-136
Personeelslasten (uren verantwoording)	12.228	224	12.452	12.344	108
Goederen en diensten van derden	23.064	335	23.399	25.411	-2.011
Bijdragen aan derden	3.275		3.275	1.916	1.360
Reserveringen					
Voorzieningen				72	-72
Onvoorzien	150	-150			
Doorberekende kosten ondersteuning	3.971		3.971	3.535	436
Totaal lasten	61.191	409	61.600	62.198	-598
Baten					
Financiële baten	396		396	318	79
Personeelsbaten	23		23		23
Goederen en diensten aan derden	870		870	1.800	-930
Bijdragen van derden	2.624		2.624	2.536	88
Onttrekkingen aan voorzieningen					
Totaal baten	3.914		3.914	4.654	-740
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	57.277	409	57.686	57.544	142
Beschikking bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve PBB	225		225	171	54
Instandhouding rwzi Oijen	71		71	368	-296
Totaal beschikking bestemmingsreserves	296		296	538	-242
Netto lasten	56.981	409	57.390	57.006	384
Belastingopbrengsten					
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-1.251		-1.251	-1.352	101
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen				-92	92
Opbrengst invorderingskosten bedrijven	47		47	29	18
Opbrengst invorderingskosten huishoudens	264		264	377	-113
Opbrengst invorderingskosten ff bedrijven	23		23	35	-12
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	20.096		20.096	17.180	2.916
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	39.061		39.061	39.406	-345
Opbrengst zuiveringsheffing ff bedrijven	2.032		2.032	1.940	92
Totaal belastingopbrengsten	60.272		60.272	57.524	2.748
Dekkingsmiddelen					
Beschikking egaliseringsreserve zuiveringsbeheer	-3.291	409	-2.882	-1.482	-1.400
Vorming van bestemmingsreserve afschrijving Oijen				-1.400	1.400
Totaal resultaatbestemming	-3.291	409	-2.882	-2.882	
Nog te bestemmen resultaat				2.365	-2.365

De totaal te dekken lasten, vermindert met de totale dekkingsmiddelen, geeft voor de taak Zuiveringsbeheer een negatief exploitatieresultaat van € 2.364.504. De verklaring van de verschillen ten opzichte van de Begroting 2021 worden in onderstaande toelichting verklaard.

2.2.2.1 Lasten

Kapitaallasten (€ 282.000 hoger)

In 2020 zijn binnen de zuiveren hogere uitgaven gerealiseerd dan waar in de begroting 2021 rekening mee is gehouden. Daardoor vallen de kapitaallasten hoger uit. Dit wordt deels gecompenseerd door de kapitaallasten op ondersteunende producten gerelateerd aan zuiveren.

Directe Personeelslasten (€ 136.000 hoger)

Het berekende bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum zorgt voor een bijstelling naar boven in het te reserveren bedrag. Een post als deze wordt niet begroot.

Personeelslasten (urenverantwoording) (€ 108.000 lager)

Via de uren en uurtarieven zijn minder lasten doorberekend aan de primaire taken binnen zuiveringsbeheer. Dit komt met name door lagere overheadkosten.

Hier staat tegenover dat de in 2021 overeengekomen CAO zorgt voor hogere personeelslasten (stijging van salarissen en schaalbedragen met € 50 en het IKB-percentage met 0,5% per 1 januari en per 1 juli). Ook zijn de sociale premies in 2021 verhoogd.

Per saldo geeft dit een voordeel van € 108.000.

Goederen en diensten van derden (€ 2.011.000 hoger)**SNB**

De reguliere bijdrage aan de SNB komt uit op € 6.061.000. Dit levert een nadeel op van € 346.000.

Onderhoud

Bij het onderhoud van zuiveringen en het transportstelsel is per saldo weliswaar € 338.000 meer uitgegeven. Daar staan ook van € 183.000 extra inkomsten (voor de aanschaf van monsternamekasten) en een onttrekking van € 210.000 uit de bestemmingsreserve voor het in stand houden van de rwzi Oijen tegenover. Verder zijn extra kosten gemaakt voor het aanpassen van de ventilatie op verschillende bedrijfsgebouwen ter voorkoming van het onbedoeld verspreiden van COVID-19 (en andere ziektes) via de lucht (-behandeling) (na aftrek van de inzet van de post onvoorzien € 41.000) en in het kader van het amoveren van de slibgisting (€ 83.000) en het leveren van een FeCl₃-doseerinstallatie (€ 100.000) op de rwzi Asten. Deze extra kosten worden opgevangen binnen het totaal van het onderhoudsbudget.

Overig

De inkoop van elektriciteit levert een nadeel op van € 473.000. Gestegen prijzen en een latere oplevering van de zonneweides op de rwzi Dinther en Vinkel zijn hier debet aan. Aan chemicaliën is € 3.045.000 uitgegeven. Dit is iets minder dan begroot. Voor COVID-bemonsteringen is € 140.000 uitgegeven. Hier staan ook voor eenzelfde bedrag aan inkomsten van het Rijk tegenover.

Kosten voor heffing en invordering belasting

Voor de heffing en invordering van de belasting zijn € 1.448.000 aan kosten gemaakt. Deze waren echter bij 'Bijdragen aan derden' begroot.

Bijdragen aan derden (€ 1.360.000 lager)**Kosten voor heffing en invordering belasting**

Voor de heffing en invordering van de belasting is € 1.454.000 begroot. Deze kosten zijn bij 'Goederen en diensten van derden' gerealiseerd.

Subsidies (overig)

Aan subsidies ter bevordering van het verminderen van de hoeveelheid te zuiveren rioolwater is € 42.000 meer besteed dan begroot.

Beschikking Reserves/voorzieningen en onvoorzien (€ 1.472.000 hoger)

De bij de begroting vastgestelde post onvoorzien van € 150.000 voor de taak Zuiveringsbeheer is bij de Bestuursrapportage ingezet ter dekking van de kosten voor het aanpassen van de ventilatie in de kantoren op de zuiveringen.

Er is een voorziening opgenomen voor de aan arbeid gerelateerde verplichtingen wachtgeld en voor pensioen. De dotatie hieraan voor de taak Zuiveringsbeheer is € 72.000.

Voor versnelde afschrijvingen in het kader van de renovatie en kwaliteitsverbetering Oijen is een bestemmingsreserve gevormd van € 1.400.000;

Doorberekende kosten ondersteuning (€ 436.000 lager)

De doorberekende kosten (kosten in het kader van informatiebeleid en automatisering, Geografisch Informatie Systeem (GIS), huisvesting, overhead en de uitgaven op de ondersteunende producten) vallen lager uit. De oorzaak hiervan zijn de lagere uitgaven op de ondersteunende producten.

2.2.2.2 Baten

Baten (€ 740.000 hoger)

In 2021 is meer dividend ontvangen over voorgaande jaren van de NWB dan was begroot. Dit levert een voordeel op van € 94.000 voor dit programma. Daarentegen is de bespaarde rente over de eigen middelen € 172.000 lager uitgevallen. De begrote personele baten zijn niet gerealiseerd.

Door hogere volumes en gestegen prijzen is voor de verkoop van gas € 669.000 meer opbrengsten gerealiseerd. Ook aan de verkoop van biogas gerelateerde HBE-certificaten hebben meer opgeleverd dan begroot (€ 111.000 voordeel)

In 2021 heeft een correctie plaatsgevonden over eerdere jaren (en met name 2020) van de aangeboden hoeveelheid ve's aan afvalwater van de gemeente Vught. Dit resulteert in een lagere bijdrage van waterschap De Dommel voor de behandeling ervan (€ 51.000 nadeel). De eerste bijdrage van € 400.000 van het ministerie van IenW voor de demo-installatie medicijnresten op de rwzi Oijen is in 2021 nog niet ontvangen doordat de installatie niet in 2021 is opgeleverd. Door een latere oplevering van de demo-installatie wordt de eerste bijdrage in 2022 verwacht. Voor de productie van groengas en zonne-energie is SDE-subsidie ontvangen. Door de stijging van de prijzen voor gas en elektriciteit en vertraging in de aanleg van de zonneweides op de rwzi Dinther op Vinkel levert dat in 2021 dat een nadeel op van € 201.000.

Beschikking bestemmingsreserves/voorzieningen

- Van de bestemmingsreserve PBB is € 54.000 minder gebruikt dan begroot;
- In 2021 is € 368.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve instandhouding rwzi Oijen.

2.2.2.3 Belastingopbrengsten Waterzuiveringsbeheer

Belastingopbrengsten, incl. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen (€ 2.748.000 lager)

De lagere belastingopbrengsten zuiveringsheffing hebben voor een groot deel te maken met de minderopbrengst bedrijven. Hoofdzakelijk het gevolg van de Corona-maatregelen, waardoor de productie bij veel bedrijven in werkelijkheid fors achtergebleven is dan begroot. Opgemerkt hierbij moet worden dat het effect van de forfaitaire bedrijven relatief gezien minder achterblijven dan de meetbedrijven. De oninbaarverklaringen vallen lager uit in vergelijking met voorgaande jaren.

In de overzichten hierna wordt duidelijk welke opbrengsten betrekking hebben op het huidige belastingjaar en welke opbrengsten betrekking hebben op aanslagoplegging van voorgaande jaren.

De bruto/netto berekening ziet er als volgt uit:

Tabel 40: Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer Bedragen * € 1000	Totaal		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	61.189	59.312	-1.877
Invordering	334	442	107
Oninbaar		-5	-5
Dubieus		-54	-54
Kwijtschelding	-1.251	-1.264	-13
Netto belastingopbrengst 2021	60.272	58.430	-1.842
Belastingopbrengst vgj		-834	-834
Oninbaar vgj		-86	-86
Dubieus		103	103
Kwijtschelding vgj		-88	-88
Netto belastingopbrengst vgj		-906	-906
Totaal netto belastingopbrengst	60.272	57.524	-2.748

Zuiveringsheffing Woningen en forfaitaire bedrijven

Tabel 41: Belastingopbrengsten Woningen en forfaitaire bedrijven

Zuiveringsbeheer Bedragen * € 1000	Woningen / ff bedrijven		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2021	41.093	41.135	42
Invordering	288	413	125
Oninbaar		-5	-5
Dubieus		-54	-54
Kwijtschelding	-1.251	-1.264	-13
Netto belastingopbrengst 2021	40.129	40.225	96
Belastingopbrengst vgj		158	158
Oninbaar vgj		-79	-79
Dubieus		106	106
Kwijtschelding vgj		-88	-88
Netto belastingopbrengst vgj		98	98
Totaal netto belastingopbrengst	40.129	40.323	193

Voor de woningen geldt dat de grondslag voor de heffing is gerelateerd aan het aantal bewoners volgens de inschrijving in de GBA.

Bij de begroting is uitgegaan van 679.400 ve van meerpersoonshuishoudens en 101.200 ve van eenpersoonshuishoudens. Na aanslagoplegging is gebleken dat het aantal ve bij meerpersoonshuishoudens ruim 682.000 bedraagt en het aantal ve bij eenpersoonshuishoudens bijna 101.500. Er is nagenoeg evenveel kwijtschelding aangevraagd (25.261 ve) en verleend voor huishoudens dan begroot (25.000 ve).

De verwachting met betrekking tot de nog op te leggen aanslagen voor 2021 en 2020 bedraagt € 35.500.

Voor wat betreft de vervuilingseenheden forfaitaire bedrijven werd bij de begroting uitgegaan van 40.600 ve. Werkelijk is ruim 38.000 ve aan aanslagen opgelegd.

De nog op te leggen aanslagen van € 54.900 zijn in de belastingopbrengsten verantwoord.

Zuiveringsheffing bedrijven

Tabel 42: Belastingopbrengsten bedrijven

Zuiveringsbeheer Bedragen * € 1000	Bedrijven		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2021	20.096	18.177	-1.919
Invordering	47	29	-18
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2021	20.143	18.205	-1.937
Belastingopbrengst vgj		-993	-993
Oninbaar vgj		-8	-8
Dubieus		-4	-4
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		-1.004	-1.004
Totaal netto belastingopbrengst	20.143	17.201	-2.941

Tegenover het begrote aantal heffingseenheden voor bedrijven (400.600 ve) zijn werkelijk in 2021 minder aan aanslagen opgelegd (355.551 ve).

Daarnaast zijn de nog op te leggen aanslagen voor een bedrag van € 701.700 in de belastingopbrengsten verantwoord.

De negatieve opbrengst voorgaande jaren is het gevolg van minder opgelegde aanslagen 2020 en 2021 (€ 2,8 miljoen) ten opzichte van de begrotingen. Dit is veroorzaakt door hoofdzakelijk minder productie als gevolg van de Corona-maatregelen.

2.2.2.4 Resultaatbestemming

Beschikking egalisatiereserve (nihil)

De beschikking van de egalisatiereserve betreft:

- de toevoeging aan de egalisatiereserve Zuiveringsbeheer van € 3.291.494 conform de begroting;
- de onttrekking ten behoeve van de bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000;
- de onttrekking ten behoeve van de begrotingswijziging van € 409.000.

2.2.2.5 Nog te bestemmen resultaat

Verwerking van alle gegevens ten behoeve van Zuiveringsbeheer heeft een nadelig saldo van € 2.364.504 als resultaat.

De resultaatbestemming is binnen het Voorstel en Besluit pagina 121 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Lasten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotings wijzigingen	Begroting 2021 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2020
Kapitaallasten	35.986		35.986	35.794	34.942
Personeelslasten	43.127	660	43.787	44.814	41.339
Duurzame gebruiksgoederen	2.152	440	2.592	2.358	2.260
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	3.962		3.962	3.815	3.845
Energie	4.611		4.611	5.293	4.974
Huren en rechten	2.313		2.313	2.271	2.355
Leasebetalingen					
Pachten en erfpachten	4		4	4	4
Verzekeringen	333		333	377	349
Belastingen	69		69	64	59
Onderhoud door derden	19.114	285	19.399	19.464	17.631
Overige diensten door derden	20.550		20.550	23.295	18.446
Bijdragen aan bedrijven	1.173		1.173	1.236	610
Bijdragen aan overheden	7.256		7.256	4.199	8.031
Bijdragen aan overigen	537		537	830	833
Onvoorzien	300	-240	60		
Voorzieningen				144	51
Reserveringen	83		83	34	-9
Totaal	141.570	1.145	142.715	143.993	135.720
Toevoeging categoriereserve ingezetenen					576
Toevoeging categoriereserve gebouwd					2.336
Toevoeging categoriereserve ongebouwd	124		124	124	51
Toevoeging categoriereserve natuurterreinen	1		1	1	7
Toevoeging egalisatiereserve watersysteembeheer					1.488
Toevoeging egalisatiereserve zuiveringsbeheer	3.291	-409	2.882	2.882	2.766
Toevoeging bestemmingsreserves				1.400	2.464
Totaal toevoeging reserves	3.416	-409	3.007	4.407	9.688
Totaal inclusief toevoeging reserves	144.986	736	145.722	148.400	145.409

Baten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2021	Begrotings wijzigingen	Begroting 2021 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2020
Externe rentebaten					
Interne rentebaten	503		503	209	-71
Dividenden en bonusuitkeringen	865		865	1.584	865
Baten ivm salarissen en sociale lasten	541		541	1.399	991
Verkoop van grond				451	235
Verkoop van duurzame goederen				13	
Verkoop van overige goederen	829		829	1.641	814
Opbrengst uit grond en water	345		345	387	384
Huuropbrengst uit overige eigendommen	13		13	13	12
Diensten voor derden	206		206	721	969
Bijdragen van overheden	3.133		3.133	4.050	6.201
Bijdragen van overigen				150	345
Belastingopbrengsten	129.302		129.302	127.668	125.701
Onttrekking aan voorzieningen					30
Geactiveerde lasten	5.898		5.898	5.643	4.483
Totaal	141.634		141.634	143.929	140.959
Onttrekking categoriereserve ingezetenen	56		56	56	
Onttrekking categoriereserve gebouwd	373		373	373	
Onttrekking categoriereserve ongebouwd					
Onttrekking categoriereserve natuurterreinen					
Onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer	2.403	736	3.139	3.139	3.475
Onttrekking egalisatiereserve zuiveringsbeheer				1.400	
Onttrekking bestemmingsreserves	521		521	709	975
Totaal onttrekking reserves	3.353	736	4.089	5.676	4.450
Totaal inclusief onttrekking reserves	144.986	736	145.722	149.605	145.409

Totaal baten	143.929
Totaal lasten	143.993
Saldo baten en lasten	-64
Mutaties reserves	1.269
Voordelig saldo	1.205

Met betrekking tot de toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten wordt verwezen naar § 2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer en § 2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer. In deze paragrafen wordt per kosten- en opbrengstengroep een toelichting per taak gegeven op de realisatie ten opzichte van de begroting.

In onderstaand overzicht is voor de kostensoorten met een afwijking > € 100.000 ten opzichte van de Programmabegroting 2021, een korte toelichting gegeven.

Tabel 43: Toelichting afwijking kostensoorten (* € 1.000)

Kostensoort	Vershil	Verklaring
Kapitaallasten	-€ 192	In de realisatie van de afschrijvingen zijn de effecten van jaarsluiting 2020 verwerkt. De lagere investeringsuitgaven in dat jaar resulteren in een lagere boekwaarde per 01-01-2021 met als gevolg dat de kapitaallasten lager uitvallen.
Personeelslasten	€ 1.027	Hogere personeelslasten met name door niet begrote aankoop verlofuren en inhuur. Daarnaast zijn de pensioenpremies wat hoger dan begroot uitgevallen.
Duurzame gebruiksgoederen	-€ 233	Er is minder uitgegeven aan huisvestingslasten.
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	-€ 146	Er is minder uitgegeven aan chemicalien en aan schoonmaak.
Energie	€ 682	In 2021 is er meer uitgegeven aan energielasten.
Overige diensten door derden	€ 2.745	De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan overheden	-€ 3.057	De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan overigen	€ 292	Diverse (niet begrote) schadeuitkeringen zorgen ervoor dat er meer wordt uitgegeven. Daarnaast is er een hogere besteding bij monitoring watersystemen.
Voorzieningen	€ 144	Effect aanvulling van voorziening wachtgeld en pensioenen.

Tabel 44: Toelichting afwijking opbrengstsoorten (* € 1.000)

Opbrengstsoort	Vershil	Verklaring
Interne rentebaten	-€ 293	De bespaarde rente over de reserves vallen lager uit door een lagere interne rentepercentage.
Dividend	€ 719	De NWB heeft haar dividenduitkering hervat. Uitkering voorgaande jaren hebben positief effect voor 2021.
Baten ivm salarissen en sociale lasten	€ 858	De hogere baten worden veroorzaakt door de hogere detachingsopbrengsten.
Verkoop van grond	€ 451	Incidentele opbrengst als gevolg van doorgevoerde actualisatie van de grondbank.
Verkoop van overige goederen	€ 812	De opbrengsten voor de verkoop van biogas zijn door de gestegen gasprijzen en hogere volumes hoger.
Diensten voor derden	€ 515	Verwerking saldo buitenlandbeleid project Egypte en inboeking verwachte schade vergoeding inzake brandafwikkeling.
Bijdragen van overheden	€ 916	Diverse bijdragen van overheden (o.a. subsidies) vallen hoger uit. Ook is er meer BTW terugontvangen van de belastingdienst.
Bijdragen van overigen	€ 150	De overige opbrengsten voor beheer niet reglementaire taken dragen aan de hogere opbrengst bij.
Belastingopbrengsten	-€ 1.634	De corona-effecten werken door in de lager dan begrote belastingopbrengsten zuiveringsheffing bedrijven.
Geactiveerde lasten	-€ 255	Lagere opbrengst door minder geactiveerde uren.

Tabel 45: Specificatie aanslagen (bedragen * € 1.000)

	Begroting 2021	Opgelegd 2021	Opgelegd vgj	Totaal opgelegd	Vershil
<u>Watersysteemheffing</u>					
Ingezetenen	19.985	20.038	4	20.042	56
Gebouwd	40.125	40.671	515	41.186	1.061
Ongebouwd	8.555	8.511	-24	8.487	-68
Natuur	139	139		139	
Verontreinigingsheffing indirecte lozingen	225	192	98	290	65
Totaal Watersysteemheffing	69.030	69.551	593	70.144	1.114
<u>Zuiveringsheffing</u>					
Huishoudens en forfaitbedrijven	40.129	40.225	98	40.323	193
Bedrijven (meet en tabel)	20.143	18.205	-1.004	17.201	-2.941
Totaal Zuiveringsheffing	60.272	58.430	-906	57.524	-2.748
Totaal netto	129.302	127.981	-313	127.668	-1.634

2.4 Balans voor resultaatbestemming

ACTIVA	31-12-2021	31-12-2020
bedragen x € 1.000		
<u>Vaste activa</u>		
Materiële vaste activa	364.636	342.053
Immateriële vaste activa	70.816	66.436
Financiële vaste activa	5.811	6.527
Totaal vaste activa	441.263	415.017
<u>Vlottende activa</u>		
Vorderingen en overlopende activa		
Belastingdebiteuren	13.314	14.631
Debiteuren algemeen	5.123	2.793
Overlopende activa	14.862	11.854
Liquide middelen	23	27.024
Totaal vlottende activa	33.322	56.303
TOTAAL ACTIVA	474.585	471.319

PASSIVA	31-12-2021	31-12-2020
bedragen x € 1.000		
<u>Eigen Vermogen</u>		
Totaal reserves	54.028	48.913
Saldo van baten en lasten	<u>1.205</u>	<u>6.349</u>
Totaal eigen vermogen	55.233	55.262
<u>Voorzieningen</u>		
Voorzieningen	415	333
<u>Vreemd vermogen</u>		
<u>Langlopende Schulden</u>		
Langlopende schulden	354.719	361.531
<u>Kortlopende schulden</u>		
Crediteuren	7.719	9.381
Schuld in rekening-courant	16.955	-23
Overlopende passiva	<u>39.544</u>	<u>44.834</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	64.218	54.192
TOTAAL PASSIVA	<u>474.585</u>	<u>471.319</u>

2.4.1 Grondslagen bij de balans en resultaatbepaling

Algemeen

De waardering van de activa, reserves en voorzieningen heeft plaatsgevonden volgens de door het algemeen bestuur goedgekeurde verordening op de uitgangspunten voor het beleid, voor het beheer en voor de inrichting van de beleids- en verantwoordingsfunctie van waterschap Aa en Maas. Deze verordening is opgesteld met inachtneming van artikel 108 van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Ook is met de effecten van het Financieel Beleid 2018, vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 december 2017, rekening gehouden.

In het algemeen bestuur van oktober 2020 is besloten om het voorwaarden van het voorbereidingskrediet te wijzigen. Door het vereenvoudigen van de procedure voor de voorbereiding van investeringsprojecten en het aanpassen van de omvang en de voorwaarden van het algemeen voorbereidingskrediet aan de huidige omstandigheden met oog op een meer flexibele en voortvarende voorbereiding van investeringsprojecten. Op 16 juli 2021 heeft het AB ingestemd met de nota Financieel Beleid 2022 die vanaf 2022 van toepassing is verklaard.

Waarderingsgrondslagen

Het primaire uitgangspunt van het financiële beleid is het voorzichtigheidsprincipe. Bij de toepassing van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling wordt voorzichtigheid betracht. Activa mag niet te hoog en passiva niet te laag worden gewaardeerd.

De vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs van de investeringen, verminderd met eventuele afboekingen wegens directe bijdragen van derden en met afschrijvingen. Vorderingen en schulden worden gewaardeerd op nominale waarde. Ten behoeve van de vorderingen van belastingen is een voorziening dubieuze debiteuren gecreëerd. Voorzieningen wegens oninbaarheid van vorderingen worden in mindering gebracht op de desbetreffende vorderingen.

De in de balans opgenomen reserves zijn nodig voor een gelijkmatige ontwikkeling van de belastingtarieven. De jaarlijkse dotaties of eventuele verminderingen van de reserves worden bepaald aan de hand van de werkelijke uitgaven ten opzichte van de vastgestelde normen.

Resultaatbepaling

Bij de bepaling van het resultaat wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan het eind van het jaar nog te ontvangen en te betalen bedragen over het dienstjaar.

Ten aanzien van de belastingopbrengsten zijn de mutaties (hoeveelheidsverschillen) met betrekking tot de eenheden in het resultaat meegenomen. De afwijkingen per belastingcategorie van het watersysteembeheer zijn gecompenseerd door onttrekkingen/toevoegingen aan de categoriereserves.

Voor wat betreft de zuiveringsheffing zal het positieve/negatieve resultaat volledig ten laste/ten gunste van de bestemmingsreserve tariefegalisatie zuiveringsbeheer geboekt worden.

Afschrijvingen

Afschrijvingen vinden plaats op basis van economische levensduur via de lineaire afschrijvingsmethode uitgaande van de werkelijke aanschafprijs. De afschrijvingen van de investeringen worden voor het eerst in de exploitatierekening opgenomen in het jaar volgend op het gereedkomen van de investering. Uitzondering hierop zijn de investeringen voor watersysteembeheer, betreffende de aanleg van waterlopen. Voor deze investeringen geldt, dat indien de looptijd langer is dan twee jaar, gestart wordt met afschrijven in het eerste jaar na aanvang van het project.

Vaste activa

In de nota Financieel Beleid 2018 zijn de afschrijvingstermijnen van de vaste activa als volgt vastgelegd:

Tabel 46: Afschrijvingstermijnen

	Onderwerp	Termijn verordening Aa en Maas
a.	Vervoermiddelen, machines, apparaten, automatisering *) en werktuigen	5
b.	Bedrijfsgebouwen en woonruimten	40
c.	Technische installaties in bedrijfsgebouwen en woonruimten	15
d.	Veiligheidsvoorzieningen, telefooninstallaties, kantoormeubilair in bedrijfsgebouwen en woonruimten	10
e.	Primaire waterkeringen	40
f.	Overige waterkeringen	40
g.	Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40
h.	Bouwkundig deel watersysteemgemalen	40
i.	Mechanisch deel watersysteemgemalen	15
j.	Transportleidingen en bouwkundig deel transportgemalen	30
k.	Mechanisch deel transportgemalen	15
l.	Bouwkundig deel zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties	30
m.	Mechanisch deel zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties	15
n.	Telemetrie t.b.v. de aansturing van gemalen, zuiveringsinstallaties en eventueel andere voorzieningen	15
o.	Wegen	25
p.	Vaarwegen en havens	35
q.	Peilbesluiten en waterakkoorden	10
r.	Legger en beheerregister	5
s.	Beschoeiing	15
t.	Depot berging saneringsspecie	10
u.	Meerjarige strategische beleidsplannen	5
v.	Overige materiële vaste activa	verwachte gebruiksduur
w.	Hoogwaterbeschermingsprogramma	30
x.	Baggeren	20
w.	Onderzoek en ontwikkeling	5

*) Automatisering met een economische levensduur < vijf jaar wordt via de exploitatie verantwoord (bijvoorbeeld vervanging van pc's om de drie jaar)

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven tenzij de gronden een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. Dergelijke gronden worden conform het object afgeschreven.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

In het kader van oninbaarheid van belastingdebiteuren is hiervoor een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Deze voorziening is op de belastingdebiteuren in mindering gebracht.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat. De reserves zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rentetoerekening aan reserves

Bij de bepaling van het resultaat wordt rekening gehouden met bijschrijving van rente op de stand van reserves aan het begin van het jaar. Aan de reserves wordt niet het geraamde rentepercentage (1,00%) toegerekend, maar de gemiddelde werkelijke marktrente (-0,382%).

Langlopende schulden

Hier zijn de schulden opgenomen met een rente-typische looptijd van een jaar of langer. De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.4.2 Toelichting activa

Voor een nadere specificatie van de totale staat van vaste activa per project wordt verwezen naar de Uitvoeringsinformatie Jaarverslag 2021.

De gebouwde eigendommen zijn voor zover deze daarvoor in aanmerking komen, tezamen met de inboedels op uitgebreide voorwaarden verzekerd. Per balansdatum beliep de verzekerde waarde € 298,3 miljoen (brandopstal € 298,2 miljoen, € 100.000 kunst).

2.4.2.1 Materiële vaste activa

Tabel 47: Staat van Materiële vaste activa (* € 1.000)

Materiële vaste activa	31-dec-20	Investering	Subsidie	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-21
Gronden	24.925	-2.048	-1.114	16		23.975
Vervoermiddelen	1.220	410		490		1.140
Machines, apparaten en werktuigen	7.777	1.899	672	1.025		7.979
Bedrijfsgebouwen	12.316	35		543		11.808
Waterkering	10.409	11.167	10.221	674		10.681
Watersysteembeheer						
* Kunstwerken	41.750	8.372	2.949	2.871		44.301
* Watergangen	74.046	13.062	2.119	3.535		81.454
Zuiveringsbeheer						
* Transportriolen en gemalen	50.186	13.827	65	4.514		59.434
* Zuiveringsinstallaties	104.798	13.969		8.820		109.947
* Slibverwerkingsinstallaties	12.547	760		1.048		12.259
Overige materiële vaste activa	2.079	507	676	251		1.658
Totaal	342.053	61.959	15.588	23.788		364.636

In onderstaand overzicht wordt de verdeling van de geactiveerde boekwaarde en boekwaarde onderhanden werk weergegeven.

Tabel 48: Boekwaarde materiële vast activa (* € 1.000)

Materiële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2020	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde onderhanden-werk 31-12-2021	Totale boekwaarde per 31-12-2021
Gronden	24.925	575	23.401	23.975
Vervoermiddelen	1.220	517	623	1.140
Machines, apparaten en werktuigen	7.777	5.327	2.652	7.979
Bedrijfsgebouwen	12.316	11.455	352	11.808
Waterkering	10.409	7.942	2.740	10.681
Watersysteembeheer				
* Kunstwerken	41.750	33.224	11.077	44.301
* Watergangen	74.046	47.160	34.294	81.454
Zuiveringsbeheer				
* Transportriolen en gemalen	50.186	41.472	17.962	59.434
* Zuiveringsinstallaties	104.798	53.606	56.341	109.947
* Slibverwerkingsinstallaties	12.547	3.687	8.572	12.259
Overige materiële vaste activa	2.079	963	695	1.658
Totaal	342.053	205.928	158.708	364.636

Per categorie worden de diverse mutaties 2021 op hoofdlijnen toegelicht.

Gronden

De mutaties op de Grondbank betreffen overboekingen van aangekochte gronden naar gestarte investeringsprojecten en de correctie van verkochte gronden inclusief gerealiseerde boekwinsten naar de exploitatierekening. Het algemeen bestuur heeft in haar vergadering van 13 december 2019 besloten het krediet van de grondbank met € 10.000.000 te verhogen naar € 32.500.000. Van deze verhoging is in 2020 en in 2021 gebruik gemaakt. De mutatie op de grondbank worden veroorzaakt door overheveling van budgetten naar projecten en het uitvoeren van een actualisatie van de grondbank.

Vervoermiddelen

De investering betreft zes dienstvoertuigen en een elektrische heftruck; 2 aanpassingen aan dienstwagens en vervanging van meetapparatuur.

Machines apparaten en werktuigen

De investeringen zijn onder andere gedaan voor de aanschaf van het zaakstelsel, investeringen in (de uitbreiding van) de digitale transformatie (bijvoorbeeld uitbreiding meetnet en data infrastructuur). Ook zijn de AED-apparaten vervangen en airco's aangeschaft (koeling ICT-ruimte).

Bedrijfsgebouwen

Op diverse daken van de bedrijfsgebouwen zijn zonnepanelen geplaatst.

Waterkering

De voornaamste uitgaven hebben betrekking op de HWBP-projecten; te weten de verkenning van Cuijk-Ravenstein en de planuitwerking van Ravenstein-Lith. Voor 2023 moeten alle primaire waterkeringen in Nederland zijn beoordeeld ten opzichte van de nieuwe norm. In januari 2021 is de veiligheidsbeoordeling voor het resterende deel van de primaire waterkering opgeleverd, te weten 36a-1 Keent, 58-1 Groeningen en hoge gronden. Daarmee is de totale beoordeling van 110 km dijk afgerond. De tracéstudie Maashees-Boxmeer is gestart. Deze heeft tot doel te bepalen hoe de dijk bij Boxmeer en Groeningen verlengd kan worden om aan te sluiten op de hoge gronden. Hiervoor is met het Rijk, provincie, gemeente en Hoogwaterbeschermingsprogramma de te volgen procedure bepaald. Het plan van aanpak is opgesteld en het onderzoek aanbesteed. De recente kennis van het hoogwater nemen we hierin mee. De tracéstudie loopt door tot en met 2022.

De totale kosten voor de dijkverbetering inclusief urenbesteding worden voor 90% door het HWBP betaald.

Watersysteembeheer kunstwerken

De uitgaven zijn onder andere gedaan voor het robuust maken van het watersysteem. Zo is er geïnvesteerd in de clusteraanpak van vispassages, extra maatregelen tegen wateroverlast, extra wateraanvoer gebiedsregeling Noordervaart, vervangen van krappe duikers, het automatiseren van de stuwen en is gestart met het project hoogwaterafvoer sluis (8 en 9).

Watersysteembeheer watergangen

Onder deze activa vallen de projecten die uitgevoerd worden in het kader van de aanleg van ecologische verbindingzones, verdrogingsbestrijding, beekherstel, waterlopen en waterberging. Investeringsprojecten kunnen betrekking hebben op meerdere maatregelen.

De voornaamste uitgevoerde projecten per maatregel zijn:

- Aanleg evz's: Beneden Aa Roode Wetering, Oeffeltse Raam, Koningsvliet, Gulden Land en Gebiedsplan Raam;
- Verdrogingsbestrijding: Heeswijk en Wijboschbroek;
- Beekherstel: Snelle loop Benedenloop, Maasheggen, Smakterbroek en Aa dal Zuid;
- Waterberging: Gebiedsplan Raam; GGOR Sint Anthonis Boxmeer; 2e uitvoeringsprogramma knelpunten wateroverlast.
- Waterlopen: Landbouw Biezenloop; Wegwerken achterstanden cyclisch groot onderhoud en baggeren Hertogswetering.

De inkomsten betreffen diverse subsidies zoals de subsidie DHZ-verdrogingsbestrijding, STUW en POP. Daarnaast zijn ontvangen bijdragen van gemeenten en waterschappen verantwoord naar de projecten.

Zuiveringsbeheer transport en gemalen

De voornaamste uitgaven in 2021 hebben plaatsgevonden voor de renovatie van de volgende rioolgemalen: Stamriool Oss, Elshout- Heesbeen-Oudheusden Den Bosch, Oijen, Wilbertoord, Vianen en Sint-Hubert bij Cuijk, Boxmeer, Holthees, Donken- en Maaijegatweg Nuland.

Zuiveringsbeheer zuiveringsinstallaties

De grootste investeringsuitgaven hebben plaatsgevonden op de projecten: optimalisatie PE-installatie, uitbreiding verwerkingscapaciteit en vervangen automatisering Cuijk, de renovatie en uitbreiding van rwzi Oijen, effluentverbetering en verwijdering medicijnresten Dinther, de renovatie van de vijzels rwzi Asten, de renovatie van rwzi 's-Hertogenbosch (inclusief zonneweide), biotectoren op alle zuiveringen en de (voorbereiding van de) aanleg van zonneweides op de overige rwzi's.

Zuiveringsbeheer Slibverwerkingsinstallaties

De uitgaven hebben betrekking op het project Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch.

Overige materiële vaste activa

Binnen deze categorie zijn de uitgaven geweest voor het project uitbreiden en verdichten van de bestaande meetnetten.

2.4.2.2 Immateriële vaste activa

Tabel 49: Immateriële vaste activa (* € 1.000)

Immateriële vaste activa	31-dec-20	Investering	Subsidie	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-21
Onderzoek en ontwikkeling	1.314	125	78	188	0	1.173
Bijdragen aan activa eigendom derden	619			37	0	582
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	57.272	7.446		2.186	0	62.531
Overige immateriële activa	7.231			701	0	6.531
Totaal	66.436	7.571	78	3.113	0	70.816

De geactiveerde bijdragen aan het Rijk betreffen fpeiloHWBP bijdragen.

De verdeling van de geactiveerde boekwaarde en de boekwaarde onderhanden werk is als volgt:

Tabel 50: Boekwaarde immateriële vaste activa (* € 1.000)

Immateriële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2020	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde onderhanden werk 31-12-2021	Totale boekwaarde per 31-12-2021
Onderzoek en ontwikkeling	1.314	404	769	1.173
Bijdragen aan activa eigendom derden	619	582		582
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	57.272	47.711	14.821	62.531
Overige immateriële activa	7.231	6.531		6.531
Totaal	66.436	55.227	15.589	70.816

Onderzoek en ontwikkeling

De lopende projecten zijn het Superkritisch vergassen fase 2, de veiligheidstoets primaire waterkering en de kosten voor de HWBP Tracestudie Maashees Boxmeer.

Geactiveerde bijdragen aan het Rijk

Dit betreft de jaarlijkse verantwoording van de bijdrage aan het HWBP.

Overige immateriële activa

In 2021 is niet geïnvesteerd in de overige immateriële activa.

2.4.2.3 Financiële vaste activa

Tabel 51: Financiële vaste activa (* € 1.000)

Financiële vaste activa	31-dec-20	Investering	Agio'storting	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-21
Kapitaalverstrekkingen	6.376		605	111	0	5.660
Overige uitzettingen	151				0	151
Totaal	6.527		605	111	0	5.811

De verdeling van de geactiveerde boekwaarde en de boekwaarde onderhanden werk is als volgt:

Tabel 52: Boekwaarde financiële vaste activa (* € 1.000)

Financiële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2020	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2021	Boekwaarde onderhanden werk 31-12-2021	Totale boekwaarde per 31-12-2021
Kapitaalverstrekkingen	6.376	5.660		5.660
Overige uitzettingen	151	151		151
Totaal	6.527	5.811		5.811

Kapitaalverstrekkingen

In 2021 is niet geïnvesteerd in vaste activa die gerubriceerd moet worden onder Kapitaalverstrekkingen.

Overige uitzettingen

In 2021 is niet geïnvesteerd in vaste activa die gerubriceerd moet worden onder Overige uitzettingen.

Effecten

De effecten bestaan grotendeels uit aandelen Nederlandse Waterschapsbank NV en zijn gefinancierd door gebruik te maken van de toenmalige egaliseringsreserve kering, kwantiteit en kwaliteit.

Tabel 53: De effectenportefeuille

Type	MK/AA	Aantal	Storting	Nominaal bedrag	Totaal bedrag
A	MK	188	100%	€ 113	€ 21.328
A	MK	16	200%	€ 113	€ 3.630
B	MK	81	25%	€ 454	€ 9.189
					€ 34.147
B	AA	220	25%	€ 454	€ 24.958
A	AA	423	100%	€ 113	€ 47.987
					€ 72.945
Totaal aandelen		928			€ 107.092

Tabel 54: Verdeling dividend naar taken

Verdeling dividend naar kostendrager in %						
MK/AA	Watersysteembeheer		Zuiveringbeheer			
MK	60%		40%			
AA	100%					
Verdeling dividend naar kostendrager in €						
MK/AA	Watersysteembeheer		Zuiveringbeheer	Totaal		
MK	€	20.488	€	13.659	€	34.147
AA	€	72.945	€	-	€	72.945
Totaal	€	93.433	€	13.659	€	107.092
% aandeel in totaal	87%		13%			

2.4.2.4 Vlottende activa

Tabel 55: Belastingdebiteuren (* € 1.000)

Belastingdebiteuren	31-dec-20	31-dec-21
Leges/pachten/schouwvoering	20	2
Watersysteembeheer	7.327	5.838
Zuiveringsbeheer	7.284	7.474
Totaal	14.631	13.314

Tabel 56: Specificatie belastingdebiteuren (* € 1.000)

Belastingdebiteuren	2020	2021
Watersysteembeheer		
Debiteuren over huidig dienstjaar	7.178	5.679
Debiteuren over vorige dienstjaren	417	403
Totaal	7.595	6.083
Reservering dubieuze debiteuren	-268	-245
Boekwaarde	7.327	5.838
Zuiveringsbeheer		
Debiteuren over huidig dienstjaar	6.627	6.783
Debiteuren over vorige dienstjaren	965	950
Totaal	7.592	7.732
Reservering dubieuze debiteuren	-307	-258
Boekwaarde	7.284	7.474
Leges/pachten/schouwvoering	20	2
Totaal	14.631	13.314

Het saldo bij belastingdebiteuren betreft de openstaande posten van de werkelijk door de BSOB opgelegde aanslagen en is ten opzichte van het beginsaldo met € 1,3 miljoen afgenomen. Het saldo van de reservering dubieuze debiteuren is gedaald met € 72.000. De oorzaak hiervoor is dat in 2021

minder (op verzoek) uitstel van belastingbetaling is verleend, dit o.a. vanwege de coronacrisis, en het gedeelte van de dubieuze debiteuren dat definitief oninbaar is geworden hierdoor is afgenomen.

Tabel 57: Verloop debiteuren algemeen (* € 1.000)

Debiteuren algemeen	31-dec-20	31-dec-21
Debiteuren algemeen	2.793	5.123
Voorziening dubieuze debiteuren		
Totaal	2.793	5.123

Het saldo van debiteuren algemeen betreft vorderingen die per 31 december 2021 nog niet zijn ontvangen. Het debiteurensaldo is ten opzichte van 2020 met € 2.330.000 gestegen.

De (grootste) te vorderen bedragen hebben betrekking op te ontvangen bijdrage STOWA inzake pilotonderzoek nano filtratie € 145.000, Provincie Noord-Brabant voor bijdrage PAGW € 2.000.000, vergoeding inzet personeel € 191.000 (Waterschapshuis en Provincie Limburg, Belastingdienst € 238.000 (dividendbelasting en suppletie), waterschap de Dommel € 379.000 (verdeling kosten Drongelens kanaal), Waterschap Limburg bijdrage project baggeren Helenavaart € 1.256.000 en Heineken Nederland € 473.000 en Afvalstoffendienst € 58.000 voor levering biogas en verhalen van gemaakte kosten als gevolg van brand € 132.000.

Tabel 58: Overlopende activa (* € 1.000)

Overlopende activa	31-dec-20	31-dec-21
Nog te ontvangen inkomsten het Rijk	279	300
Nog te ontvangen inkomsten provincies		145
Nog te ontvangen inkomsten overige openbare lichamen	1.344	1.520
Nog te ontvangen inkomsten	2.425	3.950
Nog te ontvangen belastingopbrengsten BSOB	6.824	7.195
Vooruitbetaalde kosten	814	1.014
Waarborgsommen	8	8
Overige transitoria	160	731
Totaal	11.854	14.862

Tabel 59: Nog te ontvangen inkomsten (* € 1.000)

Nog te ontvangen inkomsten	Stand per 31-12-2020	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand per 31-12-2021
Het Rijk	279	191	170	300
Provincie		145		145
Overige openbare lichamen	1.344	1.521	1.346	1.520
Overig	2.425	2.680	1.156	3.950
Totaal	4.048	4.537	2.671	5.914

De nog te ontvangen inkomsten van het Rijk betreft de verwachte suppletieaangifte omzetbelasting 2020 en 2021 en de nog te ontvangen dividendbelasting.

Het nog te ontvangen bedrag van de provincie betreft een tweetal bijdragen als gevolg van samenwerkingsovereenkomsten.

Het saldo van de nog te ontvangen inkomsten van overige openbare lichamen is samengesteld uit de grondwateraftrekking Brabant Water; de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank; de Unie van Waterschappen voor de buitenlandactiviteiten en de afdracht ve's afvalwater Vught 2017-2021.

Het saldo van de overige nog te ontvangen inkomsten bestaat uit de nog te ontvangen regeling met de SNB van slibverwerkingskosten en nog te ontvangen opbrengsten HBE-certificaten en SDE-subsidie.

Nog te ontvangen belasting voorgaande jaren

Het saldo op deze rekening betreft de van de BSOB nog te ontvangen belastingenopbrengsten 2021, opgelegd in 2021, die in 2022 per bank zijn ontvangen. En de in 2022 nog op te leggen aanslagen 2019, 2020 en 2021.

Vooruitbetaalde kosten

De vooruitbetaalde kosten hebben betrekking op de jaarlijks vooruit te betalen kosten voor de te betalen bijdrage aan AQUON en premies van diverse verzekeringen.

Overige transitoria

Het saldo bestaat voornamelijk uit de bijdrage voor de waterschapsverkiezingen 2023.

Liquide middelen

De post liquide middelen is samengesteld uit de saldi van de diverse lopende betaalrekeningen bij de banken en de contante geldmiddelen.

Tabel 60: Liquide middelen (* € 1.000)

Liquide middelen	31-dec-20	31-dec-21
Kassaldi	1	
Rekening-courant 's Rijks schatkist	27.000	
Rabobank	23	23
Totaal	27.024	23

Schatkistbankieren

Het verplicht schatkistbankieren is met ingang van 1 januari 2014 opgenomen in de Wet Fido. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist (rekening-courant) bij het ministerie van Financiën. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van het waterschap. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000. Per 1 juli is het percentage van de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal. Voor 2021 geldt voor waterschap Aa en Maas een drempel van € 1.062.000.

2.4.3 Toelichting Passiva

2.4.3.1 Eigen vermogen

Tabel 61: Verloop bestemmingsreserves (* € 1.000)

Totaal reserves	31-dec-20	Resultaat bestemming	31-12-2020 incl. resultaat bestem.	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	31-dec-21
Totaal	48.913	6.349	55.262	4.851	6.086	54.028

- Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie**

Tabel 62: Verloop bestemmingsreserve tariefegalisatie (* € 1.000)

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie	31-dec-20	Resultaat bestemming	31-12-2020 incl. resultaat	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	31-dec-21
Totaal bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Watersysteembeheer	17.446	2.380	19.827	160	3.568	16.418
Totaal bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Zuiveringsbeheer	24.612	1.505	26.117	2.882	1.400	27.599
Totaal	42.058	3.885	45.943	3.042	4.968	44.017

De bestemmingsreserves voor tariefegalisatie bestaan uit egalisatiereserves en categoriereserves. De egalisatiereserve heeft tot doel om de tariefontwikkelingen in relatie tot de kostenontwikkeling af te vlakken. Als gevolg van het vastgestelde Financieel Beleid per 2018 is de minimumgrens van deze

reserve bepaald op 8% van de nettolasten voor Watersysteembeheer en 7% voor Waterzuiveringsbeheer.

De categoriereserves van de verschillende categorieën worden aangewend om de hoeveelheid verschillen tussen de begrote belastingopbrengsten en de gerealiseerde belastingopbrengsten te dekken.

De mutaties binnen de tariefegalisatiesreserves betreffen de bestemming van het resultaat volgens de vastgestelde Programmabegroting 2021.

- **Algemene reserve**

Vanuit de Waterschapswet is de verplichting ontstaan voor het vormen van een weerstandsreserve voor Watersysteem- en Zuiveringsbeheer. Deze reserve is nodig om risico's bij calamiteiten op te kunnen vangen.

Tabel 63: Verloop weerstandsreserve (* € 1.000)

Weerstandsreserve	31-dec-20	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderen	Resultaat bestemming	31-dec-21
Weerstandsreserve Watersysteembeheer	1.600				1.600
Weerstandsreserve Zuiveringsbeheer	1.750				1.750
Totaal	3.350				3.350

Voor 2021 zijn de risico's in beeld gebracht maar hebben niet geleid tot het aanpassen van de gevormde reserves. De toelichting van de financiële risico's zijn verwoord in de risicoparagraaf binnen het jaarverslag.

- **Overige Bestemmingsreserves**

Tabel 64: Verloop bestemmingsreserves (* € 1.000)

Overige Bestemmingsreserves	31-dec-20	Resultaat bestemming	31-12-2020 incl. resultaat	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderen	31-dec-21
Natschadeloket Peilopzet Maas	1.427		1.427			1.427
Bestemmingsreserve PBB	892		892		341	551
Bestemmingsreserve IBP2016-2021	339		339			339
Instandhouding Oijen	847		847		368	479
Afschrijving Oijen				1.400		1.400
Waterveiligheid		2.464	2.464			2.464
Totaal	3.505	2.464	5.969	1.400	709	6.660

Natschadeloket Peilopzet Maas: doordat Rijkswaterstaat de Maaswerken maatregelen uitvoert ter verbetering van de waterhuishouding van de Maas, zijn de stuwpeilen in Grave en Sambeek in 2011 en 2012 verhoogd. Deze peilverhoging zal leiden tot vernattingsschade bij agrariërs. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid dat waterschapactiviteiten lokaal tot vernatting kunnen leiden. Deze reserve is bedoeld om bovengenoemde schades te kunnen uitkeren. Onzeker is hoeveel natschadeclaims zullen worden ingediend en wat dit vergt aan capaciteit en middelen. In de overeenkomst met Rijkswaterstaat is hiervoor op basis van aannamen een vergoeding vastgesteld. Deze vergoeding betreft naast uit te keren schadebedragen, procedurekosten inclusief organisatorische en personele kosten. In 2021 heeft geen uitkering plaatsgevonden op basis van deze regeling. Op grond van het uitgebrachte advies loopt de overeenkomst tot 2038 en kan een verzoek worden ingediend tot 2035, en mogelijk nog 5 jaar langer.

Bestemmingsreserve PBB: via de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2015 is een bestemmingsreserve PBB (Persoonsgebonden basisbudget) ad € 1.800.000 gevormd. Deze bestemmingsreserve is nog altijd actueel doordat deze voorziening nog altijd onderdeel uitmaakt van de cao. In 2021 zijn de kosten ad. € 341.000 voor het persoonsgebonden basisbudget onttrokken aan de reserve.

Bestemmingsreserve IBP 2016-2021: Bij de besluitvorming van het 2^e Bestuursverslag 2016 is besloten het project binnen de exploitatie uit te voeren en worden de niet uitgegeven middelen

gestort in een bestemmingsreserve. Conform besluit is 2021 het laatste jaar van deze bestemmingsreserve. Toch wordt voorgesteld om deze bestemmingsreserve te continueren. Het voorstel hiervoor maakt onderdeel uit van het 'Voorstel en besluit'. Reden voor de voorzetting van deze bestemmingsreserve is de vertraging van goederen en diensten als gevolg van krapte op de markt. Daarnaast wordt voorgesteld om de bestemmingsreserve maximaal 50% van de omvang van het jaarbudget te laten zijn zodat de bestemmingsreserve maximaal € 250.000 bedraagt. Via de resultaatbestemming wordt voorgesteld de afwaardering naar het benodigde bedrag door te voeren. Het vrij te vallen bedrag van € 89.000 wordt toegevoegd aan het resultaat.

Instandhouding Oijen: deze bestemmingsreserve is bij de vaststelling van het Jaarverslag 2018 gevormd voor het in stand houden van rwzi Oijen voor en tijdens de renovatie. In 2021 is een bedrag van € 368.000 onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Afschrijving Oijen

Het Algemeen Bestuur heeft op 26 februari 2021 besloten om een bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000 te vormen ter dekking van de verwachte versnelde afschrijving van activa als gevolg van de renovatie van rwzi Oijen. In 2021 is deze bestemmingsreserve niet aangewend voor de dekking van vervroegde afschrijvingslasten.

Waterveiligheid

Conform het besluit bij jaarverslag 2020 is de bestemmingsreserve waterveiligheid gevormd. Aanleiding voor het vormen van deze bestemmingsreserve was dat het project Ravenstein Lith (Meanderende Maas) overgegaan was van de verkenningsfase naar de planuitwerkingsfase. Deze fase van het project kent voor het waterschap een gunstiger netto-resultaat dan werd voorzien en het onbenutte deel aan inkomsten (€ 2.464.000) vormt de basis van de bestemmingsreserve Waterveiligheid en blijft daarmee ter beschikking voor de resterende twee fasen van het project Meanderende Maas. In 2021 is deze bestemmingsreserve niet aangewend voor de dekking van exploitatielasten.

Tabel 65: Exploitatiesaldo (* € 1.000)

Saldo van baten en lasten	31-dec-21
Exploitatiesaldo voor besluitvorming	1.205

Over het nog te bestemmen saldo van de rekening van baten en lasten over 2021 moet door het algemeen bestuur nog een besluit worden genomen. De resultaatbestemming is binnen Voorstel en Besluit pagina 121 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.4.3.2 Voorzieningen

Tabel 66: Verloop voorzieningen (* € 1.000)

Voorzieningen	31-dec-20	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderen	31-dec-21
Arbeidsgerelateerde vpl wachtgelden	12	138	33	118
Arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	321	6	29	297
Totaal	333	144	62	415

Toelichting voorzieningen:

- **Arbeidsgerelateerde verplichtingen**

Deze voorziening is als gevolg van de Waterschapswet 2009 verplicht gevormd. De voorziening is te verdelen in twee componenten, te weten:

Wachtgeld verplichtingen: gekeken is naar de uitkeringsgerechtigden en de resterende duur van de uitkeringen. Op het moment dat nieuwe bestuurders recht hebben of krijgen op een wachtgelduitkering wordt de voorziening geactualiseerd. Dit geldt ook bij het stoppen van wachtgelduitkeringen wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of bij overlijden. Bij het actualiseren is onder meer rekening gehouden met de duur van de verplichtingen, waarbij gegevens en cijfers ultimo 2021 als basis hebben gediend. In onderstaande tabel worden de mutaties over 2021 weergegeven.

Tabel 67: Mutaties arbeidsgelateerde verplichtingen wachtgeld (* € 1.000)

Arbeidsgelateerde verplichting wachtgeld	Bedrag
Vermindering als gevolg van de rechtstreekse betalingen via de voorziening	-33
Toevoeging in verband met te laag ingeschat bedrag voorziening	138
Totaal	105

Pensioenverplichtingen: bij het actualiseren van de voorziening is rekening gehouden met de verwachte pensioenverplichtingen ten behoeve van de oud-bestuurders of hun partners gebaseerd op een levensverwachting van de man/vrouw in Nederland (bron: CBS). Het betreft hier oud-bestuurders (tot 2008) waarvoor destijds geen pensioenverzekering is afgesloten. In onderstaande tabel worden de mutaties over 2021 weergegeven.

Tabel 68: Mutaties arbeidsgelateerde verplichtingen pensioenen (* € 1.000)

Arbeidsgelateerde verplichting pensioenen	Bedrag
Vermindering als gevolg van de rechtstreekse betalingen via de voorziening	-29
Toevoeging in verband met te laag ingeschat bedrag voorziening	6
Totaal	-23

2.4.3.3 Vreemd vermogen

Tabel 69: Langlopende schulden (* € 1.000)

Langlopende schulden	31-dec-20	31-dec-21
Totaal	361.531	354.719

Tabel 70: Geldleningen (* € 1.000)

Geldleningen	31-dec-21
Geldleningen per 1-1-2021	869.601
Aflossingen tot en met 1-1-2021	-508.156
Saldo geldleningen per 1-1-2021	361.445
Opgenomen geldleningen 2021	20.600
Aflossingen 2021	-27.446
Totaal	354.599

Tabel 71: Verloop geldleningen (* € 1.000)

Hoofdsom	Stand per 1-1-2021	Vermeerderingen	Gewone aflossing	Stand per 31-12-2021	Rentelast boekjaar
569.527	361.445	20.600	27.446	354.599	8.571

In 2021 is, zoals in de begroting werd voorzien, een nieuwe lening afgesloten voor € 20 miljoen. Daarnaast is er voor € 0,6 miljoen aan kort geld ontvangen. De schuldenlast is met € 27,4 miljoen gedaald door de aflossingen.

De rentelast van de totale vaste geldleningen over 2021 bedroeg € 8.571.000. In de Uitvoeringsinformatie Jaarrekening 2021 is een uitgebreide staat van vaste schulden opgenomen.

Tabel 72: Waarborgsommen (* € 1.000)

Waarborgsommen	31-dec-20	31-dec-21
Totaal	86	120

De waarborgsommen hebben betrekking op: gemeente Helmond (plaatsen peilbuizen), PostNL (twee postbussen), een waarborgsom van € 51.000 voor Agrosaar America BV en waarborgsommen van € 69.000 voor een mestvergistingsinstallatie.

Tabel 73: Kortlopende schulden (* € 1.000)

Kortlopende schulden	31-dec-20	31-dec-21
Rekening-courant met openbare lichamen	-23	16.955
Crediteuren	7.125	5.231
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	2.256	2.488
Overlopende passiva	44.834	39.544
Totaal	54.192	64.218

Rekening-courantverhouding met openbare lichamen

Dit betreft het saldo van de rekening bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Crediteuren

Het saldo op de crediteuren (inclusief betalingen onderweg) is € 5.231.000.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies

In 2021 bestaan de kortlopende schulden uit ingeboekte belastingen afdrachten (€ 2.488.000).

Overlopende passiva

Tabel 74: Overlopende passiva (* € 1.000)

Overlopende passiva	31-dec-20	31-dec-21
BTW	1	449
Nog te betalen kosten	10.352	10.676
Vooruitontvangen inkomsten	4	4
Vooruitontvangen van de EU	39	
Vooruitontvangen van het Rijk	21.692	14.292
Vooruitontvangen van de Provincie	4.555	4.569
Vooruitontvangen ov. openbare lichamen	438	512
Nog te verrekenen bedragen	5.926	6.479
Af te dragen loonheffing	202	38
Verplichtingen aan personeel	1.622	2.496
Overige transitoria		28
Totaal	44.834	39.544

Nog te betalen kosten

De voornaamste posten binnen het huidige saldo zijn:

- Rente diverse langlopende leningen € 6.635.200.
- Afhaaksubsidies Heineken Nederland Supply BV € 300.000, Campina € 750.000 en Van Rooi Meat € 150.000.
- Gemeente Oss afrekening trainees € 166.759.
- Afrekening AQUON 2021 € 424.650.
- Afrekening SNB 2021 € 649.312.
- Gemeente 's-Hertogenbosch voor onderhoud rioolgemalen € 466.400.
- Suppletie belastingdienst € 53.953.
- Aanvullende solidariteitsbijdrage HWWBP 2021 € 358.000.
- Afrekening verkoop energiecertificaten € 522.463.

- Diverse uitgevoerde werkzaamheden en geleverde goederen en diensten € 199.151.

Vooruitontvangen inkomsten

Het verloop van de vooruitontvangen inkomsten in 2021 zijn als volgt:

Tabel 75: Vooruitontvangen inkomsten (* € 1.000)

Vooruitontvangen inkomsten	Stand per 31-12-2020	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand per 31-12-2021
EU	39		39	
Het Rijk	21.692	1.374	8.774	14.292
Provincies	4.555	4.628	4.615	4.569
Overige openbare lichamen	438	1.345	1.271	512
Totaal	26.726	7.346	14.698	19.374

Deze vooruitontvangen inkomsten van het Rijk, de Provincie en overige openbare lichamen zijn te specificeren naar de volgende posten:

Tabel 76: Vooruitontvangen inkomsten per doel (* € 1.000)

Vooruitontvangen inkomsten voor	Vooruitontvangen inkomsten van	Stand per 31-12-2020	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand per 31-12-2021
	<i>EU</i>	39		39	
	<i>Het Rijk</i>		11		11
	<i>Provincies</i>	14	228	236	7
	<i>Overige openbare lichamen</i>		337	193	145
Vooruitontvangen subsidies sva	Totaal	54	576	468	162
Buitenlandbeleid	Overige openbare lichamen	156	88	225	19
	<i>Het Rijk</i>	2.039	60	229	1.870
	<i>Overige openbare lichamen</i>		90		90
Subsidie TKI-Gas fase 2	Totaal	2.039	150	229	1.960
Subsidie HWBP Ravenstein-Lith	Het Rijk	11.734		4.310	7.424
	<i>Provincies</i>	163		163	
	<i>Overige openbare lichamen</i>	-128	157	29	
Lumbricus	Totaal	35	157	191	
Programma aanpak stikstof Peelvenen	Provincies	33		33	
Perceelwijzer	Overige openbare lichamen	116	5	121	
	<i>Provincies</i>	50	160	124	86
	<i>Overige openbare lichamen</i>	29			29
Sensorgestuurd boeren	Totaal	79	160	124	115
Voorschot subsidie HWBP Cuijk-Ravenstein	Het Rijk	5.933		2.240	3.692
Voorschot subsidie Biodiversiteit	Provincies	53			53
	<i>Het Rijk</i>	1.987	1.122	1.924	1.185
	<i>Provincies</i>	3.303	1.578	2.007	2.873
Voorschot subsidie DHZ	Totaal	5.290	2.700	3.931	4.058
	<i>Provincies</i>	625	773	959	440
Voorschot subsidie STUW	Totaal	625	773	959	440
Voorschot subsidie NNB	Provincies	314	234	324	224
Puzzelen met Ruimte	Overige openbare lichamen	265	255	195	325
	<i>Het Rijk</i>		181	71	110
	<i>Provincies</i>		981	730	251
	<i>Overige openbare lichamen</i>		310	509	-199
DPMaas	Totaal		1.471	1.309	162
NVO Subsidie	Provincies		675	40	635
Covid Bemonstering	Overige openbare lichamen		103		103
Totaal		26.726	7.346	14.698	19.374

Vooruitontvangen subsidies sva

Op deze balanspost worden de vooruitontvangen subsidies van diverse projecten verantwoord. Het kan voorkomen dat de uitgaven van de betreffende projecten achterblijven bij de totaal ontvangen subsidie. Wanneer de uitgaven op het project van voldoende omvang zijn worden de vooruit ontvangen subsidies naar de betreffende projecten verantwoord.

In 2021 is € 39.000 subsidie vrijgevallen voor de ontvangen bijdrage van de EU life IP Deltanatuur. In 2021 is er € 228.000 ontvangen en vrijgevallen van de provincie als bijdrage voor een faunapassage en een afwateringsduiker.

Van Stowa is € 337.000 ontvangen voor de bijdrage pilotonderzoek nano filtratie en in 2021 is van de deze bijdrage € 144.000 vrijgevallen. Van het Rijk is € 11.000 ontvangen zijn de een subsidie voor de Torwash proef.

Buitenlandbeleid

Voor het uitvoeren van diverse projecten in het buitenland ontvangt het waterschap subsidies. Als penvoerder van deze subsidies vinden uitkeringen plaats aan de diverse instanties op basis van gedeclareerde voorschotten of gemaakte kosten.

De mutatie betreft buitenlandproject Ghana en afboeking project Egypte ten gunst van de exploitatie.

Lumbricus

Als mede-initiatiefnemer van programma Lumbricus anticipeert waterschap Aa en Maas op de klimaatuitdagingen. In samenhang van vier deelthema's, (bodem, water, beekdalen en governance), is het doel de implementatie van een klimaatrobuust bodem- en watersysteem en het ontwikkelen van kennis hierover. Waterschap Aa en Maas heeft hiervoor subsidies/bedragen ontvangen. In 2021 is het Lumbricus project afgerond en zijn de middelen met de kosten verrekend.

TKI-Gas fase 2

Het ontvangen bedrag betreft de subsidie en bijdragen voor het project Superkritisch vergassen fase 2. In 2017 is Fase 2 opgestart, waarbij ook de eerste twee termijnenbetalingen zijn ontvangen. In 2021 is aanvullend € 150.120 ontvangen en een bedrag van € 229.005 gedeclareerd.

Subsidie HWBP Ravenstein-Lith

Per 1 januari 2017 is de Waterwet gewijzigd en zijn nieuwe normen voor de primaire waterkeringen opgenomen. Van alle primaire waterkeringen langs de Maas krijgen de trajecten Cuijk-Ravenstein en Ravenstein-Lith de hoogste norm. Een bedrag van € 4.309.743 is verantwoord naar het betreffende project. In 2021 is geen subsidie ontvangen. De niet aangewende subsidie vanuit het Rijk wordt in 2022 (en verder) ingezet.

Subsidieprogramma aanpak stikstof (PAS) Peelvenen

De provincie heeft een subsidie verstrekt voor het programma aanpak stikstof voor de periode 1 oktober 2018 tot 30 september 2021. In 2021 is een bedrag van € 33.204 aangewend en daarmee is deze subsidie beëindigd.

Subsidie Perceelwijzer

Partnerschappen (met de provincie Noord-Brabant, HWH, bedrijfsleven en collega-waterschappen) hebben geleid tot een succesvolle subsidieaanvraag bij ministerie BZK. Dit was voor de innovatieve app Perceelwijzer en de ontwikkeling van het Data science & -Engineering Expert Programma (DEEP), om samen met andere waterschappen dit relatief nieuwe kennisdomein te versterken.

Subsidie is ontvangen van het ministerie van Binnenlandse zaken; provincie Noord-Brabant waterschap De Dommel en Brabantse Delta. In 2021 is er € 4.700 subsidie ontvangen en is € 120.563 vrijgevallen voor het project.

Subsidie Sensorgestuurd boeren

In 2019 is de meetpilot sensorgestuurd boeren gestart met als doel emissieroutes van nutriënten beter te kwantificeren. In 2021 is er € 160.000 subsidie ontvangen en is € 123.870 vrijgevallen voor het project.

Subsidie HWBP Cuijk-Ravenstein

Van onder meer Rijkswaterstaat zijn subsidies ontvangen ten behoeve van de verkenning van het traject Cuijk-Ravenstein. Zo is er in 2021 geen subsidie ontvangen en een bedrag van € 2.240.000 aangewend en verantwoord naar het betreffende investeringsproject.

Subsidie Biodiversiteit leefgebieden

De provincie stelt subsidie beschikbaar voor projecten die bijdragen aan de instandhouding van bedreigde soorten of leefgebieden. Voor het project Smakterbroek/Campagnebeek west is hiervoor in 2019 een beschikking afgegeven en een voorschot ontvangen. In 2021 zijn geen middelen vrijgevallen ten gunste van het project.

Subsidie DHZ

De uitvoering van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) is gericht op klimaatadaptatie, zoetwatervoorziening en waterconservering. Naast de uitvoering van fase één wordt de tweede fase van het Deltaprogramma Zoet Water (2021-2027) voorbereid. Ook de stresstesten in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie leveren informatie op over de gevolgen van klimaatverandering en de te nemen maatregelen.

In 2021 is € 2.700.000 aan subsidie ontvangen en € 3.931.000 vrijgevallen ten gunste van het project.

Subsidie STUW

In 2019 is het manifest Brabants mozaïek in ontwikkeling opgesteld, is gestart met een gebiedsproces WBP en met voorbereidingen voor nieuwe afspraken over de samenwerking met de provincie (STUW). Van de provincie Noord-Brabant is in 2021 € 792.765 subsidie ontvangen, waarvan € 798.496 is besteed.

Subsidie NNB

In 2021 heeft de provincie Noord-Brabant € 233.685 uitbetaald als 2^e voorschot vanuit de in 2020 toegekende subsidiebeschikking voor capaciteitsinzet in relatie tot Natuurnetwerk Noord-Brabant. Daarmee bedraagt het totaal aan vooruitontvangen middelen € 623.160. In 2021 is een bedrag van € 324.006 aangewend ter dekking van de gemaakte kosten voor diverse NNB-projecten.

Puzzelen met Ruimte

Waterschap Aa en Maas is namens de regio Noord-Oost Brabant bestuurlijk en ambtelijk trekker van het project Puzzelen met Ruimte. Vanuit de RegioDeal Noord-Oost Brabant zijn hiervoor de komende jaren middelen beschikbaar. Doelstelling is een impuls geven aan een 6-tal gebiedsprocessen in de regio en 2 experimenteer gebieden kringlooplandbouw. De inzet is om te schakelen tussen verschillende opgaven in een gebied en waar mogelijk slim te koppelen (met ruimte) zodat kansen ontstaan of knelpunten sneller opgelost worden. In 2021 is € 255.000 aan subsidie hiervoor ontvangen en een bedrag van € 194.588 is aangewend ter dekking van de gemaakte kosten.

NVO-subsidie

In 2021 is € 674.594 aan voorschot ontvangen voor de realisatie van 10 natuurvriendelijke oevertrajecten. Aan het gerealiseerde traject Tochtsloot is een bedrag van € 39.538 toebedeeld ter dekking van de gemaakte kosten.

COVID-bemonstering

In 2021 is € 103.075 aan bijdrage hiervoor ontvangen. Dit bedrag zal in 2022 aangewend worden ter dekking van nog gemaakte kosten.

Nog te verrekenen bedragen

Het betreft bedragen die betrekking hebben op het investeringsproject rwzi 's-Hertogenbosch.

Verplichtingen aan personeel (verlofuren/vakantiegeld/IKB)

Het saldo van de verlofuren/vakantiegeld/IKB is het berekende bedrag van de per balansdatum nog te betalen bedragen aan personeelsleden. De harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden van de Brabantse waterschappen, waardoor vanaf 2016 ook plus-/minuren onder voorwaarden in het

volgend boekjaar opgenomen mogen worden, is meegenomen bij de berekeningen. Ten opzichte van voorgaande jaren heeft een bijstelling plaatsgevonden van het te reserveren bedrag.

2.4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten

Investeringsprojecten

Met betrekking tot investeringsprojecten is per ultimo 2021 voor € 33,9 miljoen aan opdrachten verstrekt.

Leaseverplichtingen

Het waterschap heeft vier leaseauto's tot haar beschikking. De leaseverplichting betreft een bedrag van € 119.583. Dit bedrag is bepaald op basis van de nog lopende contractperiode per auto (tussen de 1 en 3,25 jaar).

Juridische procedures

Rondom de afwikkeling van de renovatie rwzi 's-Hertogenbosch spelen juridische procedures met de aannemer. De uitkomst van deze procedures kan uiteindelijk een materiele impact hebben op de financiële positie van het waterschap. Bij opmaak van de jaarrekening is geen betrouwbare schatting te maken van de uitkomst en de mogelijke financiële gevolgen. Daarom zijn deze in de jaarrekening niet financieel gewaardeerd. Voor een verdere toelichting hieromtrent verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Waarborging/garantstellingen

Garantstelling waterschap voor krediet Aquon

In de GR Aquon is in artikel 36 Borgtocht opgenomen dat voor de aan Aquon verstrekte leningen iedere deelnemer jegens betreffende geldgever rechtstreeks aansprakelijk is conform zijn kostenaandeel in Aquon, op basis van de laatst vastgestelde verdeelsleutel. Aquon is in het verleden twee langlopende leningen aangegaan voor een totaalbedrag van € 9,655 miljoen. Op 31-12-2021 resteert daarvan nog € 6,531 miljoen.

Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling AQUON een kredietfaciliteit verleend van € 7 miljoen. De garantstelling van waterschap Aa en Maas in de leningen en kredietfaciliteit is 11,1%.

Garantstelling waterschap voor hypothecaire leningen personeel

Het waterschap staat garant voor hypothecaire leningen die zijn verstrekt aan voormalig medewerkers van het waterschap op grond van de samenwerkingsovereenkomst Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel. Dit betreft in het verleden verstrekte leningen waarvan de samenwerkingsovereenkomst met ingang van 31 december 2012 beëindigd was. Eind 2021 bedraagt de hoofdsom € 863.882 en de restschuld € 571.319.

Garantstelling aan NWB ten behoeve van doorlopend kredietfaciliteit voor UvW

Alle waterschappen, met uitzondering van Hoogheemraadschap van Delfland, hebben een garantstelling afgegeven aan de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) ten behoeve van een doorlopend kredietfaciliteit voor de Unie van Waterschappen (UvW). Het maximale bedrag waarvoor een waterschap aangesproken kan worden, is € 2 miljoen.

In de ledenvergadering van de Unie d.d. 16 oktober 2015 is afgesproken dat bij een eventuele aansprakelijkheidsstelling inzake het krediet het verhaalrecht (recht van regres) gebaseerd wordt op het aandeel in de reguliere contributiebijdrage. Het huidige aandeel van waterschap Aa en Maas in de contributie bedraagt 4,5%.

De Unie van Waterschappen heeft in 2017, na instemming van het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas, een lening (groot € 6.013.268) met hypothecaire zekerheid ten behoeve van het pand aan de Koningskade 40 te Den Haag omgezet in een lening met borgtochtverklaring van de waterschappen. De nieuwe lening moet gegarandeerd worden door de waterschappen. Voor de garantstelling geldt een verdeelsleutel voor de waterschappen die optelt tot 100% en als basis de verdeelsleutel conform de contributiebijdrage van de Unie heeft.

Garantieregeling nieuwe kosten-verdeelsystematiek SNB

Bij de bestuurlijke vaststelling in 2019 van de nieuwe kosten-verdeelmethode bij SNB is een garantieregeling overeengekomen tussen de aandeelhoudende waterschappen van SNB. De garantieregeling houdt in dat de waterschappen Vechtstromen en Scheldestromen van de andere aandeelhoudende waterschappen (Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta) de garantie hebben gekregen dat SNB over de periode 2021 tot met 2026 bepaalde hoeveelheden slib van derden contracteert tegen geprognosticeerde tarieven. Op grond van deze garantieregeling is door de andere waterschappen gegarandeerd dat de waterschappen Vechtstromen en Scheldestromen per saldo geen financieel nadeel zullen ondervinden over de periode 2017 tot en met 2026 vanwege de invoering van de nieuwe kosten-verdeelmethode. Voor waterschap Aa en Maas bedraagt de verleende garantie € 333.333. Het bedrag is pas definitief verschuldigd als kan worden vastgesteld dat SNB niet voldoet aan de gestelde voorwaarden uit de garantieregeling.

Garantiestelling inzake eigen financiering SNB

Het waterschap Aa en Maas staat naar rato van het aandelenbezit garant staat voor een bedrag van maximaal € 16.179.775 (exclusief eventuele achterstallige (boete)rente of kosten) voor leningen die SNB afsluit. Voor deze garantiestelling heeft waterschap Aa en Maas als zekerheidsstelling, naar rato van het aandelenbezit, een recht van hypotheek op het terrein, gebouwen en installaties van SNB. Eind december 2020 heeft SNB een eerste geldlening afgesloten met een restant leensom per 31-12-2021 van € 22,5 miljoen. Naar rato van het aandelenbezit bedraagt de garantiestelling van waterschap Aa en Maas voor deze lening € 6.618.999.

2.4.3.5 Verbonden partijen

De specifieke informatie omtrent de verbonden partijen wordt nader toegelicht in § 1.6.7 Verbonden partijen.

2.4.3.6 Gebeurtenissen na balansdatum

Oorlog Oekraïne

Gevolgen oorlog Oekraïne De inval van Russische troepen in Oekraïne veroorzaakt nu al veel menselijk leed. Daarnaast zijn er ook economische gevolgen. De oorlog en de daarna getroffen sancties leveren (indirect) economische schade op aan Europa via een aantal kanalen.

Hogere energieprijzen vormen het grootste effect. De Europese gasprijzen waren al flink gestegen en de verwachting is dat door de oorlog de prijzen nog verder oplopen. Ook de dreiging van een tekort aan gas kan (kortdurend) leiden tot zeer hoge gasprijzen. Verder leiden hogere energieprijzen indirect tot hogere inflatie, omdat producenten die energie-intensief produceren en veel gas gebruiken de hogere prijzen zullen compenseren via hogere consumentenprijzen.

De oorlog leidt tot meer onzekerheid, wat economische gevolgen kan hebben.

De onzekerheid op de mondiale financiële markten is omhoog geschoten, maar niet meer dan een aantal andere uitschieters van voor de inval. De koersen van Europese beurzen hebben echter

heftiger gereageerd met flinke koersdalingen. Dit geeft de onzekerheid in Europa weer, wat kan doorwerken naar de reële economie, bijvoorbeeld via lagere investeringen. Onzekerheid over het verloop van de oorlog kan ook een knauw geven aan het consumentenvertrouwen, naast de verder opgelopen inflatie. Een dalend consumentenvertrouwen vertaalt zich vaak in een daling in bestedingen, wat een neerwaarts effect heeft op economische groei.

2.4.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De Wet normering topinkomens (WNT) is van toepassing op waterschap Aa en Maas. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000. Het waterschap valt onder het regime waarin de bezoldiging van de bestuurders en hoogste leidinggevenden niet mag uitstijgen boven het wettelijke bezoldigingsmaximum van € 209.000. Hieronder het overzicht van de beloning van de secretaris-directeur van waterschap Aa en Maas waaruit blijkt dat deze binnen de kaders van de WNT blijft.

Tabel 77: Topfunctionarissen waterschap Aa en Maas

Bedragen x € 1	Dhr. P. Sennema
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 152.688,64
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.156,80
<i>Subtotaal</i>	€ 174.845,44
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000,00
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	€ 174.845,44
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2020	
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 149.342,62
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.739,24
<i>Subtotaal</i>	€ 170.081,86
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000,00
Bezoldiging	€ 170.081,86

Naast de hiervoor vermelde topfunctionaris zijn er geen overige functionarissen die in 2021 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2021 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT moeten worden gerapporteerd.

In deze WNT-verantwoording zijn de vergelijkende cijfers over 2020 aangepast in verband met een administratieve correctie van de fiscale bijtelling van de auto. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor het voldoen aan de WNT-norm.

Voorstel en Besluit

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 19 april 2022;

gehoord het advies van de commissie Algemene en Financiële Zaken, van de commissie Watersysteembeheer en de commissie Emissiebeheer;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

besluit:

- 1 Het Jaarverslag 2021 vast te stellen;
- 2 In te stemmen met het voorstel tot administratieve overboeking van de restantkredieten van onderhanden werk van het verslagjaar 2021 en de daarmee samenhangende geraamde bijdragen die per ultimo 2021 nog niet ontvangen waren;
- 3 De bestemmingsreserve InformatieBeleidsPlan (IBP) te continueren en de hoogte van de bestemmingsreserve vast te stellen op maximaal € 250.000;
- 4 Goedkeuren van de kredietoverschrijding op een viertal investeringen, die in 2021 volledig afgerond zijn en geactiveerd worden (zie § 1.6.10 voor verdere toelichting). Het betreft de volgende projecten;

(* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investerings-besluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet
10174 - Aanpassen TPL Grave-Wachth	300	309		309	-9
10192 - Waterkrachtcentrales	100	102		102	-2
10219 - PE installatie rwzi Lvc	300	303		303	-3
10220 - Renovatie RG Neerkant	346	350		350	-4
Afgeronde projecten	1.046	1.064		1.064	-18

- 5 In te stemmen met het beschikbaar stellen van het benodigd aanvullend investeringskrediet voor de projecten in onderstaande tabel (zie § 1.6.10 voor verdere toelichting);

(* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investerings-besluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10042 - Wegwerk achter cycl ondhoud	9.300	8.372	1.012	9.384	-84	150
10050 - BHS Snelle Loop dtj Benedenloop	1.425	1.407	17	1.424	1	35
10178 - Aanpak Krappe Duikers	1.800	1.637	227	1.864	-64	90
10251 - Blauwe Poort fase 2	84				84	110
Niet afgeronde projecten	12.609	11.416	1.256	12.672	-63	385

- 6 De Jaarrekening over 2021 vast te stellen;

7 In te stemmen met de volgende resultaatbestemmingen:

Jaarrekening 2021	WSB	ZB	Totaal
Resultaat jaarrekening voor bestemming	€ 3.569.394	€ -2.364.504	€ 1.204.890
<i>Bestemmingsvoorstel bij besluitvorming:</i>			
Afboeking bestemmingsreserve IP2016-2021 naar benodigd saldo van 250.000 euro	€ 58.055	€ 31.260	€ 89.316
Resultaat na bestemming	€ 3.627.449	€ -2.333.243	€ 1.294.205

8 In te stemmen met het voorstel het resultaat 2021 na bestemming, per taak overeenkomstig het geldende reserveringsbeleid, als volgt te bestemmen:

Watersysteembeheer:

Soort	Ontvangsten	Begroting	Verschil	Bestemming reserve conform begroting doorgevoerd als werkelijk in jaarrekening	Resultaat bestemming	Correctie geboekte mutatie tov werkelijk
Ingezetenen	20.041.513	19.985.150	56.363	56.398	35	56.363
Gebouwd	41.186.156	40.125.228	1.060.928	372.523	-688.405	1.060.928
Ongebouwd	8.487.218	8.555.316	-68.098	-123.941	-55.843	-68.098
Natuurterreinen	139.471	139.150	321	-932	-1.253	321
Egalisatiereserve Watersysteembeheer				3.138.558	-2.881.983	2.577.935 *
Totaal Watersysteembeheer	69.854.358	68.804.844	1.049.514	3.442.606	-3.627.449	3.627.449

*om het juiste saldo te verantwoorden in de jaarverslaglegging is het saldo (€ 3.442.606) van de reeds doorgevoerde mutaties volgens de begroting gecorrigeerd binnen deze telling.

Bovenstaande staat resulteert in een:

- Toevoeging aan de categorie ingezetenen € 56.363;
- Toevoeging aan de categorie gebouwd € 1.060.928;
- Onttrekking aan de categorie ongebouwd € 68.098;
- Toevoeging aan de categorie natuurterreinen € 321;
- Toevoeging aan de egalisatiereserve watersysteembeheer € 2.577.935.

Waterzuiveringsbeheer:

- Het totaal saldo voor waterzuiveringsbeheer sluit op een onttrekking aan de egalisatiereserve waterzuiveringsbeheer van € 2.333.243.

Het algemeen bestuur voornoemd,

de secretaris

de dijkgraaf

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Aan het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas

Ingevolge artikel 6, onder k, van de regeling met betrekking tot de organisatie van het financieel beheer doe ik u hierbij ter vaststelling toekomen de Jaarrekening 2021 van waterschap Aa en Maas.

's-Hertogenbosch,

de financieel ambtenaar,

Pascal Reinaerds

Ingevolge artikel 105 van de Waterschapswet bieden wij u hierbij ter vaststelling aan de Jaarrekening 2021 van waterschap Aa en Maas.

de secretaris

de dijkgraaf

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Bijlage Sisa verantwoording

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 1-3-2022								
Verstreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
LNV	L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland Sisa tussen medeoverheden	Gebiedsnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/01	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/02	Totale besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: L7B/03	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: L7B/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/05	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/06
		1	C2290043/4987743	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 95.259	€ 95.259	Nee	
Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa -								
Verstreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
LNV	L5B	Regiodeals 3 ^e tranche Sisa niet-medeoverheden	Hieronder per regel één organisatie invullen en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die organisatie invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/01	Kenmerk/beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/02	Betreft pijler Een pijler per regel Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/03	Besteding per pijler (jaar T) Aard controle R Indicator: L5B/04	Cofinanciering per pijler (jaar T) Aard controle R Indicator: L5B/05	
		1	Gemeente 's-Hertogenbosch	20.001582	Fijn Wonen	€ 194.588	€ 0	
			Hieronder verschijnt de organisatie ingevuld bij indicator L5B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/06	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/07	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/08	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/09		
		1	Gemeente 's-Hertogenbosch	€ 194.588	€ 0			
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/10	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: L5B/11	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/12			
			€ 55.935	€ 0	Nee			

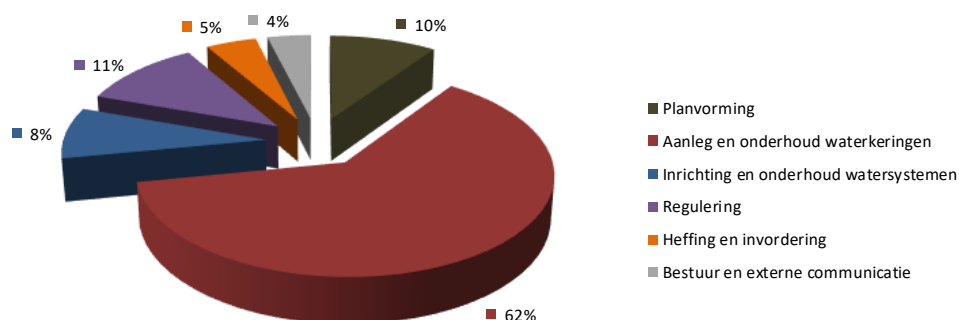
Bijlage realisatie naar beleidsvelden

Veilig en Bewoonbaar Beheergebied

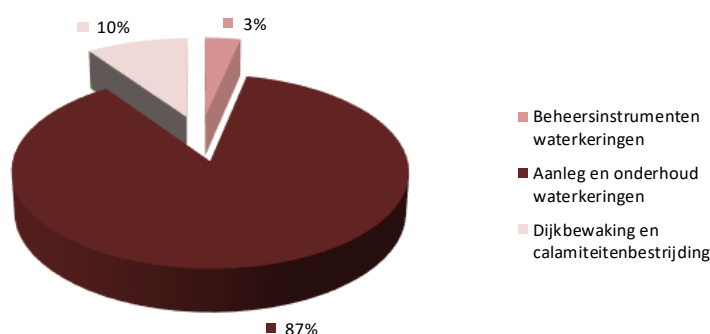
Tabel 78: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2021				Begroting 2021		Rekening 2020	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	1.443	1.443		9,7%	1.443	10,1%	1.375	11,4%
Beheersinstrumenten waterkeringen	312	312			226		259	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	8.088	8.088			7.996		8.880	
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	894	894			266		213	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	9.294	9.294		62,3%	8.487	59,3%	9.352	77,3%
Inrichting en onderhoud watersystemen	1.256	1.256		8,4%	1.070	7,5%	1.119	9,3%
Regulering	1.660	1.660		11,1%	1.752	12,2%	1.451	12,0%
Heffing en invordering	682	682		4,6%	740	5,2%	632	5,2%
Bestuur en externe communicatie	969	969		6,5%	951	6,6%	841	7,0%
Dekkingsmiddelen	-385	-385		-2,6%	-131	-0,9%	-2.677	-22,1%
TOTAAL	14.919	14.919		100,0%	14.312	100,0%	12.094	100,0%

Grafiek 15: % Aandeel kosten per beleidsveld

Grafiek 16: Het beleidsveld Aanleg en onderhoud waterkeringen gesplitst naar beleidsproducten

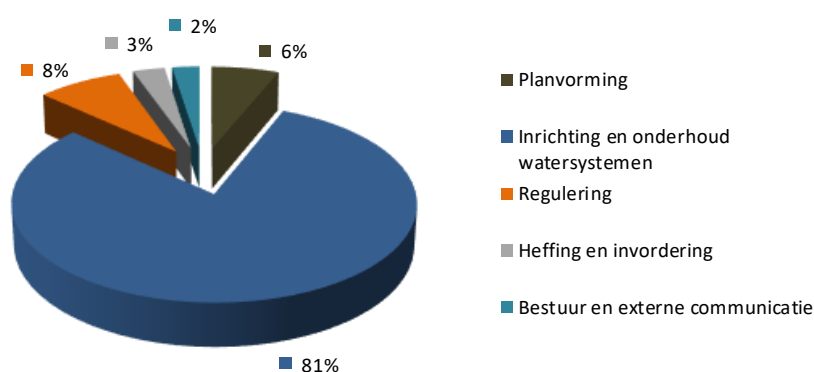

Voldoende Water en Robuust Watersysteem

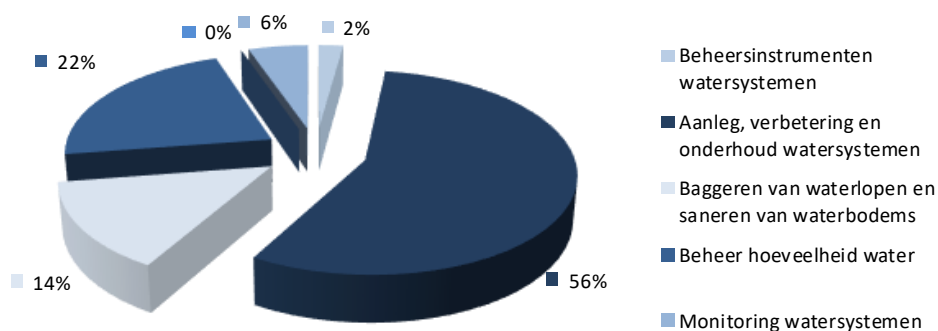
Tabel 79: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2021				Begroting 2021		Rekening 2020	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	2.886	2.886		6,2%	2.886	6,0%	2.751	6,4%
Beheersinstrumenten watersystemen	822	822			807		783	
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	21.133	21.133			21.668		19.391	
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	5.361	5.361			5.362		3.115	
Beheer hoeveelheid water	8.318	8.318			8.579		9.346	
Calamiteitenbestrijding watersystemen								
Monitoring watersystemen	1.999	1.999			2.150		1.650	
Inrichting en onderhoud watersystemen	37.633	37.633		80,6%	38.565	79,7%	34.285	80,0%
Regulering	3.661	3.661		7,8%	3.824	7,9%	3.317	7,7%
Heffing en invordering	1.363	1.363		2,9%	1.481	3,1%	1.264	2,9%
Bestuur en externe communicatie	1.939	1.939		4,2%	1.901	3,9%	1.683	3,9%
Dekkingmiddelen	-769	-769		-1,6%	-263	-0,5%	-425	-1,0%
TOTAAL	46.712	46.712		100,0%	48.394	100,0%	42.875	100,0%

Grafiek 17: % Aandeel kosten per beleidsveld

Grafiek 18: Het beleidsveld Inrichting en onderhoud watersystemen gesplitst naar beleidsproducten

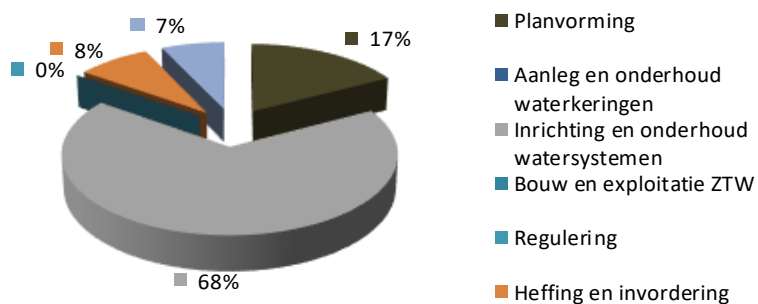

Gezond en Natuurlijk Water

Tabel 80: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2021				Begroting 2021		Rekening 2020	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000		x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	1.443	1.443		17,2%	1.443	14,8%	1.375	16,4%
Inrichting en onderhoud watersystemen	5.678	5.678		67,7%	6.763	69,3%	5.761	68,6%
Heffing en invordering	682	682		8,1%	740	7,6%	632	7,5%
Bestuur en externe communicatie	969	969		11,6%	951	9,7%	841	10,0%
Dekkingsmiddelen	-385	-385		-4,6%	-131	-1,3%	-213	-2,5%
TOTAAL	8.387	8.387		100,0%	9.766	100,0%	8.397	100,0%

Grafiek 19: % Aandeel kosten per beleidsveld (watersysteembeheer) in tarief per ha ongebouwd

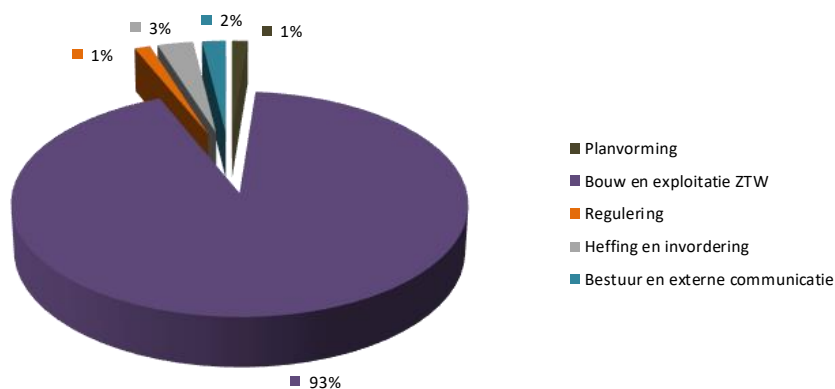

Schoon Water

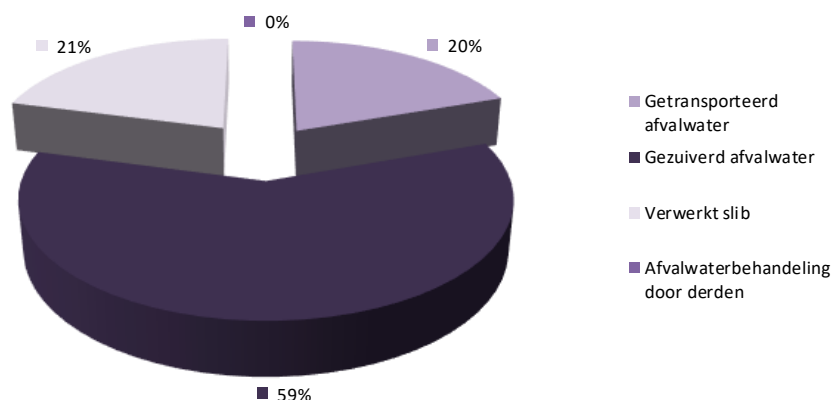
Tabel 81: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2021				Begroting 2021		Rekening 2020	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000		x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	738		738	1,3%	1.427	2,5%	1.075	1,9%
Getransporteerd afvalwater	10.352		10.352		11.176		10.274	
Gezuiverd afvalwater	31.371		31.371		29.526		29.450	
Verwerkt slib	11.022		11.022		11.501		11.781	
Afvalwaterbehandeling door derden								
Bouw en exploitatie ZTW	52.745		52.745	92,5%	52.202	91,0%	51.505	91,8%
Regulering	740		740	1,3%	747	1,3%	765	1,4%
Heffing en invordering	1.671		1.671	2,9%	1.875	3,3%	1.537	2,7%
Bestuur en externe communicatie	1.528		1.528	2,7%	1.457	2,5%	1.438	2,6%
Dekkingsmiddelen	-415		-415	-0,7%	-318	-0,6%	-198	-0,4%
TOTAAL	57.006		57.006	100,0%	57.390	100,0%	56.121	100,0%

Grafiek 20: % Aandeel kosten per beleidsveld (zuiveringsbeheer)

Grafiek 21: Het beleidsveld Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken gesplitst naar beleidsproducten

Bijlage Verbonden partijen

GR Afvalwater Vught met waterschap De Dommel				
Vestigingsplaats			's-Hertogenbosch	
Rechtsvorm			Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum			1 januari 1995	
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)			Aa en Maas ontvangt en behandelt voor waterschap De Dommel het afvalwater van de gemeente Vught op de rwzi te 's-Hertogenbosch	
Bestuurlijk belang			Commissie van overleg waarvoor de DB's van beide waterschappen een lid en een plaatsvervangend lid aanwijzen	
Deelnemende partijen			Waterschappen Aa en Maas en De Dommel	
Relatie met programma			Schoon water	
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij			Doelmatige behandeling van het afvalwater dat door de gemeente Vught wordt ingezameld en een optimale benutting van de beschikbare verwerkingscapaciteit op de rwzi 's-Hertogenbosch.	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij			Geen	
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage			Aa en Maas ontvangt een vergoeding van De Dommel die bestaat uit het aantal aangeboden ve's vermenigvuldigd met het tarief per ve (Aa en Maas)	
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	n.v.t.	€ 1.659.150 (opbrengst)	n.v.t.	€ 1.729.865 (opbrengst)
2021	n.v.t.	€ 1.695.000 (opbrengst)	n.v.t.	€ 1.644.366 (opbrengst)
Door voortgang in de definitieve aanslagen bij De Dommel kan tussen de jaren een verschuiving optreden in de realisatie.				

Aquaminerals				
Vestigingsplaats		Nieuwegein		
Rechtsvorm		Besloten Vennootschap		
Ingangsdatum		1 januari 2018		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Aquaminerals verzorgt de afzet van grondstoffen die vrijkomen uit het zuiveringsproces. Het gaat hierbij in eerste instantie om cellulose en struviet. Daarnaast vervult ze, om stagnatie in de slibverwerking te voorkomen, vanaf juli 2021 in opdracht van de UvW de regie over de collectieve incidentencapaciteit in slibverwerking van de Nederlandse waterschappen.		
Bestuurlijk belang		Aandeelhouder met stemrecht.		
Deelnemende partijen		Alle drinkwaterbedrijven in Nederland, waterschappen Aa en Maas, Amstel Gooi en Vecht, Zuiderzeeland en de Hoogheemraadschappen Hollands Noorderkwartier en Stichtse Rijnlanden.		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		In het kader van de circulaire economie en duurzaamheid.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		- Langdurige relatie om ontzorgd te worden bij het afzetten en vermarkten van reststoffen en grondstoffen. De beginperiode is in het bijzonder gericht op de afzet van struviet. Inmiddels worden ook zand en roostergoed uit de rwzi's via Aquaminerals afgevoerd. Mogelijk dat op termijn ook (opgewerkt) cellulose via Aquaminerals afgezet kan worden. - Toezien op verder acquireren van waterschappen als deelnemer om zodoende in de toekomst groter aanbod (gezamenlijke afzet) en daarmee grotere schaalvoordelen te kunnen bewerkstelligen. In 2020 zijn de waterschappen Stichtse Rijnlanden en Zuiderzeeland aandeelhouder geworden. Daarmee zijn inmiddels 5 waterschappen aandeelhouder van Aquaminerals.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Aandelenkapitaal ter waarde van € 40.000 (546 aandelen).		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 1.298.700	€ 3.474.900	€ 1.315.588	€ 4.403.247
2021	€ 1.315.588	€ 4.403.247	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	n.v.t.	n.v.t.	€ 15.793.000	€ 212.800
2021	n.v.t.	n.v.t.	Nog niet bekend	€ 14.000 (concept)

Aquon				
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling		
Ingangsdatum		1 juli 2011		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Aquon verricht laboratoriumonderzoek en heeft als doel te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van innovatiekracht.		
Bestuurlijk belang		Zetel in het Algemeen Bestuur met stemrecht		
Deelnemende partijen		Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Schieland en Krimpenerwaard, Delfland, Rijnland, Hollandse Delta, Rivierenland en De Stichtse Rijnlanden.		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Aquon verricht monsternamen- en laboratoriumwerkzaamheden t.b.v. de kwalitatieve monitoring (KRW) van het watersysteem, de monitoring van de zuiveringsinstallaties, hydrobiologie (ecologie), waterbodemonderzoek, grondwateronderzoek en t.b.v. handhavingactiviteiten en calamiteiten. In 2021 en 2022 worden nog specifieke analysewerkzaamheden verricht t.b.v. de COVID-bemonsteringen van de rwzi's en de projecten "Renovatie rwzi Den Bosch", "Onderzoek naar Geneesmiddelen" en metingen n.a.v. onderzoek toepassing "Poederkool op rwzi Oijen". Tevens gaan er steeds meer metingen met sensoren plaatsvinden.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen		Geen, de bestuurlijke en bedrijfsmatige focus is gericht op een stabiele bedrijfsvoering en verlaging van de kosten. Om dit te bereiken is een strategische herijking uitgevoerd. Daarbij is een nieuwe visie ontwikkeld (Aquon 2.0) en een ombouwplan met implementatieplan gemaakt en in maart 2020 is besloten om over te gaan tot centralisatie en nieuwbouw. Dit proces wordt door het AB van waterschap Aa en Maas gesteund. Tevens heeft het AB besloten om de deelname van Aa en Maas in Aquon te continueren.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Op basis van aantal productiepunten/verkooppunten.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 0	€ 12.510.021	€ 0	€ 13.722.422
2021	€ 0	€ 13.722.422	€ 957.316 (concept)	€ 13.368.061 (concept)
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 23.427.000	€ 2.251.000	€ 27.760.801	€ 2.697.000
2021	€ 26.614.000	€ 2.667.000	€ 30.392.278 (concept)	€ 3.116.000 (concept)

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)				
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling		
Ingangsdatum		1 januari 2005		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Het BHIC heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemende partijen bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden en collecties in rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen.		
Bestuurlijk belang		Het AB bestaat uit 8 leden, het DB uit 4 leden. Niet alle deelnemers (waaronder Aa en Maas) hebben zitting in het bestuur. Wel hebben alle deelnemers de mogelijkheid hun standpunten in te brengen middels het (adviserende) portefeuillehoudersoverleg waarin alle deelnemers zijn vertegenwoordigd.		
Deelnemende partijen		Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, het Rijk en diverse Brabantse gemeenten (Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Haaren, Landerd, Meierijstad, Mill en Sint-Hubert, Oss, Sint-Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught). De provincie Noord-Brabant is geen lid van de Gr maar neemt diensten af middels een DVO (dienstverleningsovereenkomst).		
Relatie met programma		Bedrijfsvoering		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Beheer van de overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen		n.v.t.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Bijdrage op basis van bedrag per inwoner Voor de deelnemende waterschappen is bij de oprichting van het BHIC gerekend met hectare en vervolgens is er een fictief aantal inwoners bepaald. Voor Aa en Maas is dit 30.627.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 915.458	€ 3.806.590	€ 1.169.576	€ 3.999.098
2021	€ 1.169.576	€ 3.999.098	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 5.456.400	€ 113.600	€ 5.337.358	€ 113.600
2021	€ 5.654.900	€ 117.000	Nog niet bekend	€ 117.000 (concept)

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)				
Vestigingsplaats			Oss	
Rechtsvorm			Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum			1 juli 2011	
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)			BSOB verzorgt de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke heffingen en stelt de WOZ-waarde voor woningen en bedrijfspanden vast	
Bestuurlijk belang			Zetel in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur met stemrecht	
Deelnemende partijen			Waterschap Aa en Maas, gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Landerd, Oss, Sint Anthonis, Someren en Uden	
Relatie met programma			Bedrijfsvoering	
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij			Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en -invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij			Toezien op het opstellen van een strategie voor toetreden van potentiële nieuwe deelnemers en het dientengevolge bereiken van financieel voordeel voor de huidige deelnemers.	
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage			Aantal WOZ-objecten, aantal aanslagregels en aantal aanslagbiljetten.	
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 535.000	€ 12.885.000	€ 299.000	€ 14.733.000
2021	€ 299.000	€ 14.733.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 8.781.321	€ 3.263.701	€ 9.449.431	€ 3.081.522
2021	€ 9.826.223	€ 3.291.710	Nog niet bekend	€ 2.986.391 (concept)

Het Waterschapshuis (HWH)	
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 juli 2010
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	HWH is de regie-, beheer- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van Informatievoorziening. De regeling is getroffen om de informatie- en bedrijfsprocessen van de waterschappen te ondersteunen en daarmee te voorzien in een behoefte van algemeen belang.
Bestuurlijk belang	Zetel in het algemeen bestuur met stemrecht
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen
Relatie met programma	Bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering. Dit behelst onder andere: - Kennis samenbrengen en onderzoeken van kansen om te komen tot samenwerking bij nieuwe ICT-projecten; - Efficiënte ICT-ondersteuning door levering, beheer en onderhoud van gemeenschappelijke voorzieningen voor onder andere: • Informatievoorziening voor de waterketen (o.a. Z-info) • Beheren van kerngegevens die nodig zijn voor het primaire proces en aansluiten op eisen en wensen die daar wettelijk en organisatorisch aan gesteld worden (o.a. DAMO (datamodel) keringen, transport, watersysteem), SAW@ (systeem voor vergunningverlening, toezicht en handhaving); • Toegankelijke en transparante waterschapsinformatie om te voldoen aan wettelijke datastromen en andere externe dataverplichtingen (o.a. omgevingswet (t.b.v. Laan van Leefomgeving, een nieuw, samenhangend stelsel van gegevensvoorzieningen over de leefomgeving), Waterschapsnet (website), centrale distributielaag (geovoorziening); • Generieke informatievoorziening voor diverse bedrijfsfuncties (b.v. actueel hoogtebestand 2014-2019 (landsdekkend hoogtebestand)), beeldmateriaal 2016-2018 (landelijke set luchtfoto's).
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Deelname aan (nieuwe) projecten van HWH wordt per project bekeken, mede op basis van een businesscase.
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Bij HWH wordt onderscheid gemaakt tussen instandhouding (betreft instandhouding van de basisinfrastructuur van HWH en de beschikbare capaciteit) en programma's/ projecten. Alle deelnemers dragen conform de unieverdeelsleutel bij aan het instandhoudingsdeel. Dit betekent dat aan 45% van de instandhoudingskosten door elk waterschap gelijk wordt bijgedragen. De overige 55% van de instandhoudingskosten

			wordt naar rato van de omvang van de belastingopbrengst van elk waterschap verdeeld. Tussen instandhouding en programma's/projecten en tussen programma's/projecten onderling wordt het "Loden deur principe" gehanteerd. Deelnemers dragen alleen de kosten en risico's voor projecten waaraan zij deelnemen. De kostenverdeling bij de verschillende projecten is in deelnameovereenkomsten geregeld. De mogelijke verdeelsleutels zijn vastgelegd in het programmareglement.	
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 0	€ 11.839.243	€ 0	€ 12.214.831
2021	€ 0	€ 12.214.831	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 19.354.051 excl. € 22.326.326 incl. btw	€ 832.560 excl. btw € 989.316 incl. btw	€ 21.054.132 excl. € 25.475.500 incl. btw)	€ 799.313 excl. btw € 967.169 incl. btw
2021	€ 20.960.696 excl. btw	€ 851.652 excl. btw € 1.030.499 incl. btw	€ 22.811.571 excl. btw (concept)	€ 936.196 excl. btw € 1.193.206 incl. btw (concept)
T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:				
• De begrotingsbedragen betreffen steeds de primitieve begroting. Gedurende het jaar vinden er bij HWH-begrotingswijzigingen plaats (zowel met als zonder zienswijzeprocedure). • In 2019 heeft de belastingdienst de koepelvrijstelling voor HWH ingetrokken. Dit betekent dat HWH niet meer BTW-vrij diensten mag leveren aan de waterschappen. Daarom worden de cijfers vanaf 2019 herziene begroting zonder BTW gepresenteerd (en met BTW doorberekend aan de waterschappen)				

Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant				
Vestigingsplaats		Breda		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling		
Ingangsdatum		2010		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Doelmatige bestrijding van de muskusrat en beverrat en het voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken in het bijzonder.		
Bestuurlijk belang		Ieder waterschap wordt vertegenwoordigd door één lid van het dagelijks bestuur		
Deelnemende partijen		Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas		
Relatie met programma		Veilig en bewoonbaar beheergebied		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskusrat en beverrat.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		In de vergadering van 9 oktober 2015 heeft het AB van waterschap Aa en Maas ingestemd met een verlenging van de gemeenschappelijke regeling met minimaal 5 jaar.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		De waterschappen nemen ieder deel voor één derde (1/3). Dit geldt eveneens ten aanzien van de risico's.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 2.523.500	€ 837.000	€ 2.507.528	€ 832.822
2021	€ 2.793.800	€ 862.100	Nog niet bekend	€ 863.000 (concept)

Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB)				
Vestigingsplaats		Breda		
Rechtsvorm		Vereniging		
Ingangsdatum		1928		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		De NBWB behartigt de gemeenschappelijke belangen van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant		
Bestuurlijk belang		• Bestuurslid (1 van de 4) • Stemrecht in de algemene ledenvergadering		
Deelnemende partijen		Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel, Rivierenland en Aa en Maas		
Relatie met programma		Alle programma's		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		De behartiging van de belangen van de waterschappen vindt vooral plaats door: 1. Sterke en efficiënte (bestuurlijke) afstemming met partners; 2. Werk met werk maken: organisatie van cofinanciering op regionaal en landelijk niveau; 3. Beleidsmatige afstemming en gezamenlijke aanpak, zoals bijvoorbeeld het grondwaterbeleid; 4. Bij te dragen aan kennisontwikkeling t.b.v. de realisatie van waterdoelen door o.a. de leerstoel Natuurbeschermingswetgeving; 5. Participatie in het GroenOntwikkelfonds Brabant.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Continuering huidige koers.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		De algemene ledenvergadering stelt ieder jaar op voordracht van het bestuur de contributie voor ieder lid vast op basis van de door het bestuur aangeboden ontwerpbegroting. Waterschap Aa en Maas betaalt 4/13 ^e deel van de totale contributie.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 74.900	€ 108.825	€ 74.900	€ 47.311
2021	€ 74.900	€ 47.311	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 122.000	€ 37.538	€ 74.689	€ 23.012
2021	€ 122.000	€ 37.538	Nog niet bekend	€ 37.538 (concept)

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)				
Vestigingsplaats		Den Haag		
Rechtsvorm		Naamloze Vennootschap		
Ingangsdatum		1954		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A ratings van Moody's en Standard & Poor's. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen. Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.		
Bestuurlijk belang		Middels algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem, ieder aandeel B op 4 stemmen.		
Deelnemende partijen		35 overheden (provincies, waterschappen en de Staat der Nederlanden)		
Relatie met programma		Bedrijfsvoering		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Bij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstigere rente dan elders in de markt. Daarnaast is er m.i.v. 2019 weer sprake is van een te ontvangen dividenduitkering, welke ten gunste komt van de exploitatie van het waterschap.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Aandelenbezit: 627 aandelen A à € 115 en 301 aandelen B à € 460 (Totale aandelenuitgifte bedraagt: 50.478 aandelen A en 8.511 aandelen B). De nominale waarde van het totale aandelenbezit van Aa en Maas bedraagt € 210.565.		
Vermogen van de verbonden partij (in miljoenen euro's)				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 1.741	€ 94.464	€ 1.782	€ 105.100
2021	€ 1.782	€ 105.100	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij (in duizenden euro's)				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Resultaat na belastingen	Aandeel Aa en Maas (dividend)
2020	n.v.t.	n.v.t.	€ 80.500	€ 707
2021	n.v.t.	n.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend

NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)				
Vestigingsplaats		Moerdijk		
Rechtsvorm		Naamloze vennootschap		
Ingangsdatum		14 september 1994		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.		
Bestuurlijk belang		Ieder aandeelhoudend waterschap benoemt een vertegenwoordiger die de belangen van het waterschap behartigt (stemrecht) in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). Waterschap Aa en Maas wordt in de AvA. Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt € 4.538.000 en is volledig volgestort. Aa en Maas is de grootste aandeelhouder met een aandelenbezit van 29,42%.		
Deelnemende partijen		Waterschappen Aa en Maas (29,42%), De Dommel (26,46%), Brabantse Delta (22,56%), Vechtstromen (13,59%) en Scheldestromen (7,97%).		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Het verwerken van zuiveringsslib tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten met minimale emissies naar het milieu en maximale terugwinning van energie en grondstoffen.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		De aandeelhouders hebben in de periode juli 2016 - juli 2017 een gezamenlijke slibstrategie opgesteld. In oktober 2017 heeft het AB van waterschap Aa en Maas de slibstrategie vastgesteld. De slibstrategie houdt op hoofdlijnen in dat de komende 10 jaar in beginsel wordt vastgehouden aan de huidige route van SNB. In 2019 is bestuurlijke overeenstemming bereikt over een te hanteren nieuwe kostenverdeelsystematiek. Daarnaast is in 2020 bestuurlijke overeenstemming bereikt over aanpassingen in de governance (o.a. onafhankelijke Raad van Commissarissen) en eigen financiering door SNB.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Er geldt een eenheidsprijs per ton ontwaterd slib, met beperkte aanvullende bepalingen over de kwantiteit van de slibaanvoer vanuit de aandeelhouders (een waterschap krijgt een afwijkende prijs in rekening gebracht indien het waterschap meer dan 5% afwijkt van de opgegeven slibprognose).		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 51.966.000	€ 3.746.000	€ 19.971.000	€ 30.333.000
2021	€ 19.971.000	€ 30.333.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 31.703.000	€ 5.597.000	€ 33.580.000	€ 5.571.466

2021	€ 30.556.000	€ 5.522.000	Nog niet bekend	€ 6.061.000 (concept)
------	--------------	-------------	-----------------	--------------------------

Stowa (Stichting toegepast onderzoek waterbeheer)				
Vestigingsplaats		Den Haag (cf statuten)		
Rechtsvorm		Stichting		
Ingangsdatum		1971		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Het (doen) verrichten van toegepast onderzoek ten dienste van instellingen belast met het beheer van watersystemen en waterketen, alsmede het vergaren en verankeren van deze kennis bij de deelnemers.		
Bestuurlijk belang		Geen. De heer P. Ketelaars is bestuurslid op persoonlijke titel.		
Deelnemende partijen		Alle waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat		
Relatie met programma		Alle programma's		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Kennisontwikkeling & innovatie staan bij Aa & Maas hoog in het vaandel. De kennis die wordt ontwikkeld door STOWA wordt afgetapt en vertaald naar de eigen organisatie. Deels door een actieve inbreng in bestuur, commissies en werkgroepen, maar ook doordat STOWA co financiert in projecten van Aa & Maas.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		STOWA heeft een belangrijke taak om het waterbeheer in Nederland te voorzien van adequate kennis op met name tactisch en strategisch niveau. Daarbij zien we dat nieuwe thema's als duurzaam grondwaterbeheer, opkomende stoffen, maar ook bijvoorbeeld Digitale Transformatie van ons water- en zuiveringsbeheer, de traditionele domeinen (watersystemen, keringen, keten) ontstijgen. Daarnaast zien wij een toenemende behoefte om, in lijn met de ontwikkelingen rond de Omgevingswet, op regionale schaal kennis te ontwikkelen op de waterthema's. Om bovendien de beperkte hoeveelheid middelen doelmatig te kunnen inzetten, verwachten wij dat de verschillende onderzoekslijnen binnen de nieuwe kennisprogramma's op transparante wijze worden geprogrammeerd, inclusief bijbehorende budgettering.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Wordt elke 5 jaar opnieuw bepaald bij een nieuwe strategienota. Op dit moment betaalt Aa en Maas 5,01%		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 8.677.262	€ 3.943.109	€ 10.300.380	€ 9.190.803
2021	€ 10.300.380	€ 9.190.803	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 24.121.000	€ 436.629	€ 21.991.578	€ 436.629
2021	€ 24.259.000	€ 442.305	Nog niet bekend	€ 442.305
T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:				
• Naast de contributie dragen wij aan enkele projecten separaat bij.				

Unie van Waterschappen (UvW)				
Vestigingsplaats		Den Haag		
Rechtsvorm		Vereniging		
Ingangsdatum		1927		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.		
Bestuurlijk belang		Stemrecht in de algemene ledenvergadering (evenredige vertegenwoordiging)		
Deelnemende partijen		Alle Nederlandse waterschappen		
Relatie met programma		Alle programma's		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering over het beleidsthema regionaal waterbeheer. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking op een veelheid aan onderwerpen.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Voortzetting huidige koers		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Contributie welke jaarlijks in de algemene ledenvergadering tegelijk met de begroting wordt vastgesteld. Bij ontbinding van de Unie zijn de waterschappen naar rato van contributiebetaling aansprakelijk voor eventuele tekorten na vereffening.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2020	€ 1.777.551	€ 13.208.925	€ 1.993.366	€ 15.546.462
2021	€ 1.993.366	€ 15.546.462	€ 3.134.712 (concept)	€ 23.517.682 (concept)
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2020	€ 10.342.488	€ 460.371	€ 19.225.431	€ 460.371
2021	€ 10.536.178	€ 466.598	€ 17.053.026 (concept)	€ 466.598
T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:				
• Naast de contributie int de Unie ook onderstaande bedragen:				
	muskus/beverratten- bestrijding	contributie blad Het Waterschap (excl. BTW)	SIKB	
2020	€ 72.566	€ 5.714	€ 5.000	
2021	€ 72.613	€ 6.190	€ 5.000	
• Het Realisatietotaal 2020 is inclusief € 8,5 miljoen uitgaven t.b.v. projecten waar een gelijk bedrag aan extra inkomsten op projecten tegenover staat. In 2021 is dit € 7,3 miljoen.				
• Het bedrijfsvoeringsresultaat voor bestemming bedraagt € 1.141.344 positief. Hiervan wordt € 623.899 veroorzaakt door onderbesteding op exploitatiekosten en op de programma's en € 517.445 betreft een incidentele bate als gevolg van herwaardering van het pand. Dit laatste				

bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'herwaardering pand' om eventueel toekomstige waardedalingen te kunnen dekken.

Status mijlpalen inrichtingsprojecten

Afdeling: Grondzaken & Inrichting

Onderstaande overzichten geven de status weer van de mijlpalen en financiën voor de grootste inrichtingsprojecten, als het gaat om doelrealisatie en impact, die een bijdrage leveren aan de volgende opgaven:

EVZ

Beekherstel

Vismigratie

NVO

Waterberging

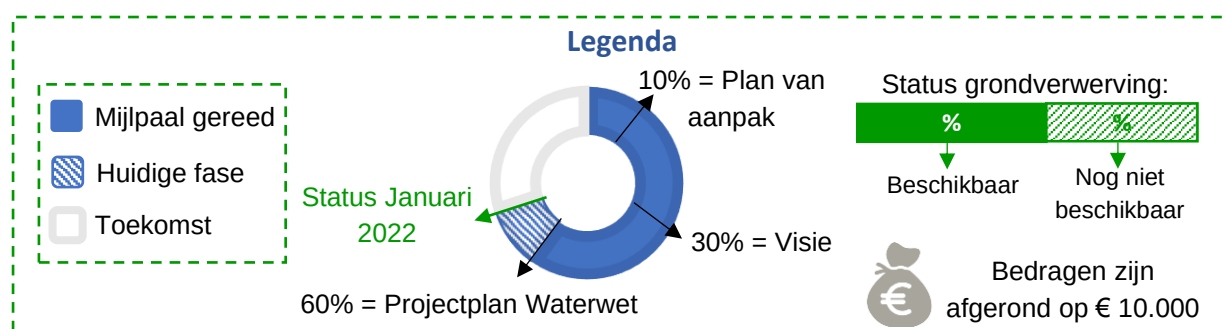
Voldoende water

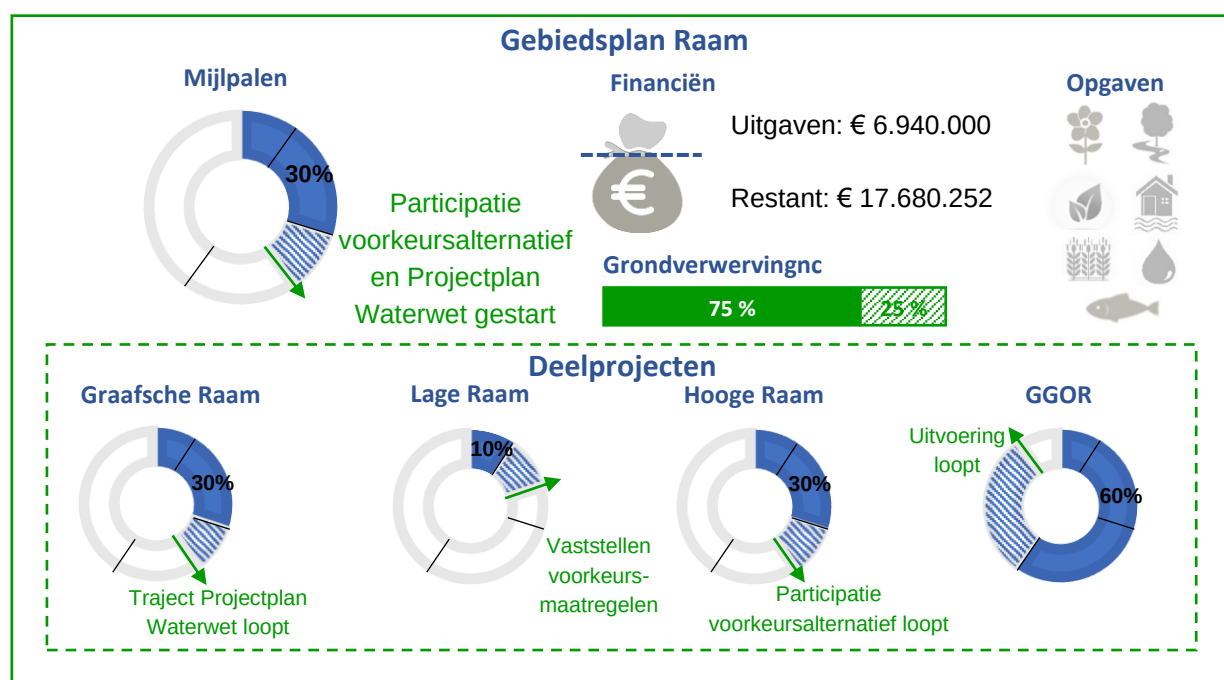
Verdrogingsbestrijding

Knelpunt wateroverlast

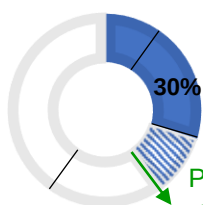

Overzicht mijlpalen en financiën per project:

't Aa-dal Zuid

Mijlpalen

Participatietraject
Waterwet loopt

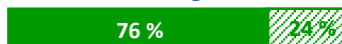
Financiën

Uitgaven: € 5.870.000

Restant: € 11.830.000

Grondverwervingnc

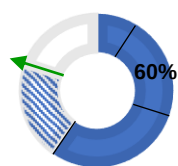

Opgaven

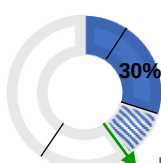
Deelprojecten

Beekdalontwikkeling Aa en Kleine Aa

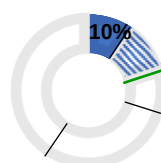
Start werkzaamheden

Slievense Loop

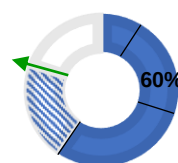
Bassins
gerealiseerd & Projectplan ter inzage

GGOR Parallelloop

Participatie
gestart

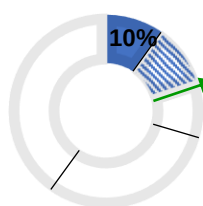
Beekerloop

Start uitvoering

Integrale wateropgave Aa-dal Noord

Mijlpalen

Vaststellen
voorkeurs-
maatregelen

Financiën

Uitgaven: € 80.000

Restant: € 11.890.000

Grondverwervingnc

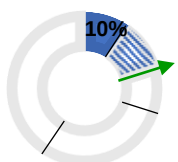

Opgaven

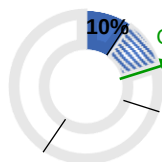
Deelprojecten

Broekkant & Blauwe Poort

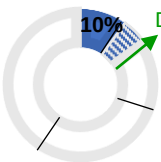
Vaststellen
voorkeurs-
maatregelen

Erp & Hurkse Loop

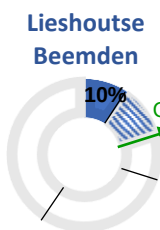

Opstellen integraal
gebiedsplan

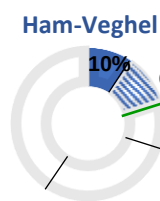
Veghel aan de Aa & Aa-broeken

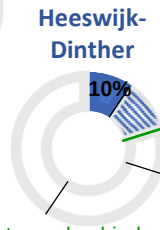
Deeluitwerking
EVZ Veghel

Opstellen integraal
gebiedsplan

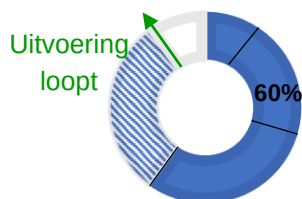
Opstellen integraal
gebiedsplan

Opstellen integraal gebiedsplan

Noordervaart Peelkanalen

Mijlpalen

Uitvoering
loopt

Financiën

Uitgaven: € 6.040.000

Restant: € 8.658.000

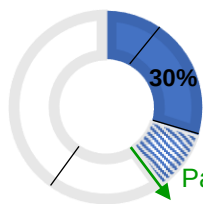
Geen grondverwervingsopgave

Opgaven

EVZ Tranche Beneden Aa

Mijlpalen

Participatietraject
Waterwet loopt

Financiën

Uitgaven: € 140.000

Restant: € 3.985.500

Grondverwervingnc

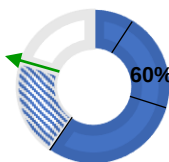
100 %

Opgaven

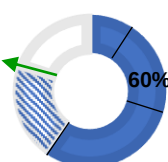
Deelprojecten

Leijgraaf Benedenstreams

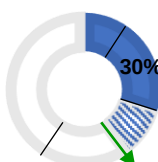
Opstellen bestek gestart

Leijgraaf Bovenstreams

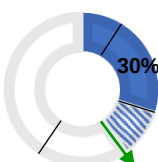
Opstellen bestek gestart

Schijndelse Loop

Projectplan fase loopt

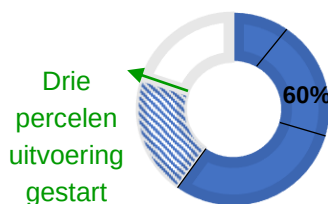
Molenheide Loop

Projectplan fase loopt

GGOR Goorloop/Snelleloop

Mijlpalen

Drie
percelen
uitvoering
gestart

Financiën

Uitgaven: € 760.000

Restant: € 2.716.000

Geen grondverwervingsopgave

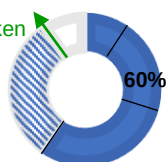
Opgaven

Deelprojecten

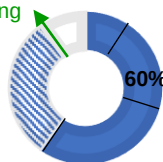
Maatregelen 2020/21

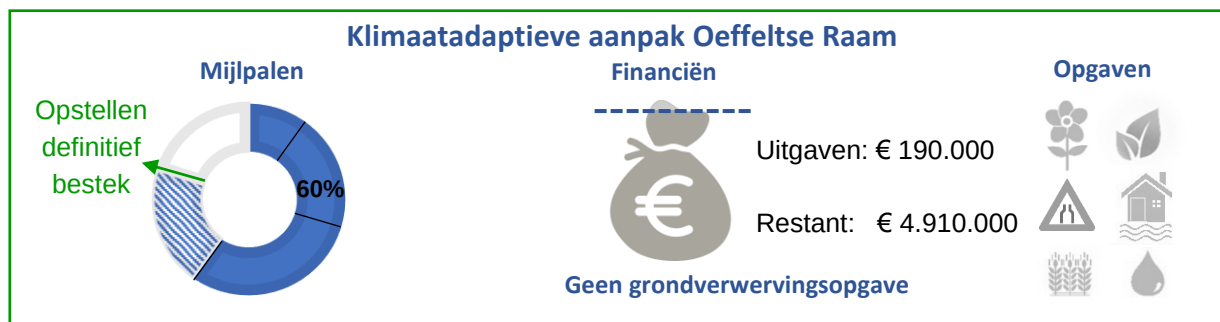
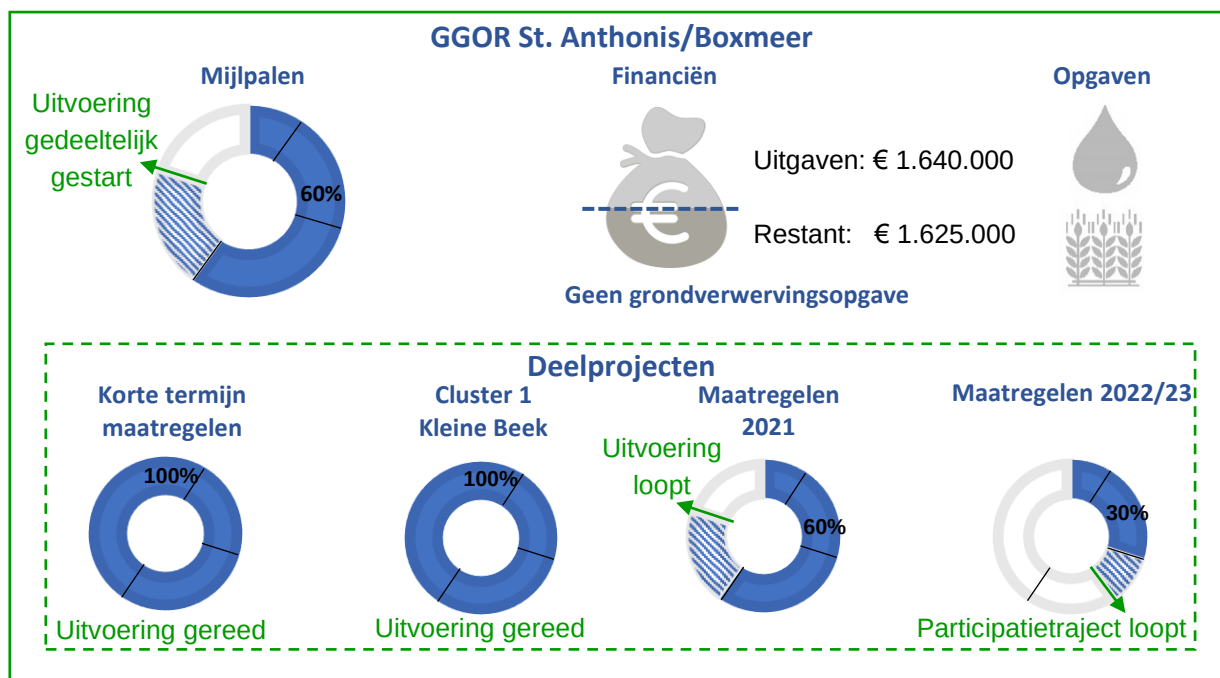
Twee projectplannen
vertragen i.v.m. rechtszaken

Maatregelen 2021/22

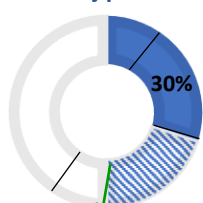
Uitvoering
loopt

Uitvoeringsprogramma 't Gulden Land

Mijlpalen

Participatietraject Waterwet loopt

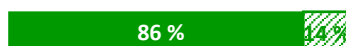
Financiën

Uitgaven: € 190.000

Restant: € 5.360.000

Grondverwingnc

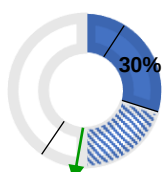

Opgaven

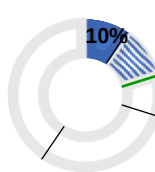
Deelprojecten

Natuurontwikkeling Kop van Aarle-Rixtel

Projectplan bijna naar bestuur

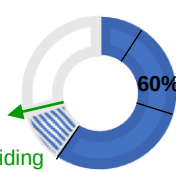
Rondgang

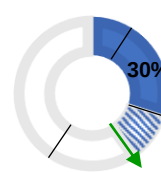
Participatie
gestart

Voorbereiding
uitvoering

Bundertjes

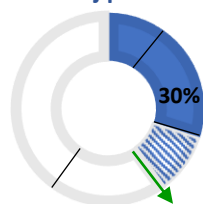
Waterharmonica

Participatietraject loopt

Clusteraanpak EVZ's Deurne

Mijlpalen

Projectplan Waterwet fase loopt

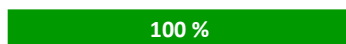
Financiën

Uitgaven: € 140.000

Restant: € 1.917.000

Grondverwing

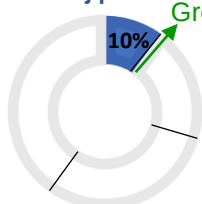

Opgaven

Natte Natuurparel Sang en Goorkens

Mijlpalen

Grondverwing
verloopt
moeizaam

Financiën

Uitgaven: € 10.000

Restant: € 1.670.000

Grondverwingnc

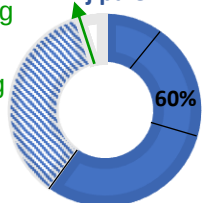

Opgave

Beekherstel en EVZ Snelleloop - benedenloop

Mijlpalen

Vertraging
Enexis
plaatsing
laatste
duiker

Financiën

Uitgaven: € 1.410.000

Restant: € 15.000

Grondverwingnc

Opgaven

Natuurrealisatie en klimaatrobuust watersysteem Maashorst

Mijlpalen

Financiën

Uitgaven: € 0

Restant: € 1.103.000

Grondverwervingnc

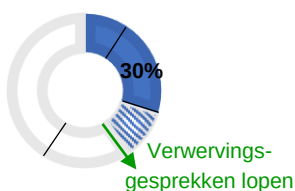

Opgaven

Deelprojecten

Grondverwerving Natuurnetwerk Brabant

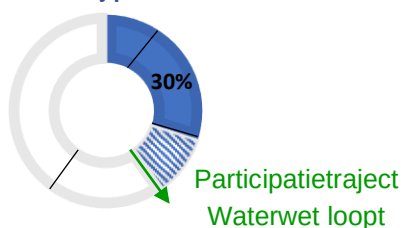

Antiverdrogings- maatregelen

EVZ Groote Wetering

Mijlpalen

Financiën

Uitgaven: € 30.000

Restant: € 1.010.000

Grondverwervingnc

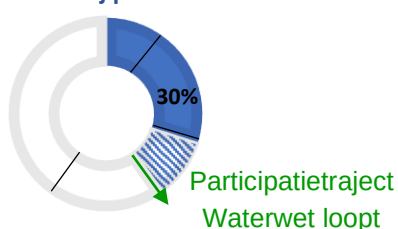

Opgaven

Sint Jansbeek

Mijlpalen

Financiën

Uitgaven: € 220.000

Restant: € 630.000

Grondverwervingnc

Opgaven

Status mijlpalen Zuiveren

Afdeling: Ontwerp & Realisatie

Onderstaande overzichten geven de status weer van de mijlpalen en financiën voor de vier financieel grootste projecten die een bijdrage leveren aan de volgende opgaven:

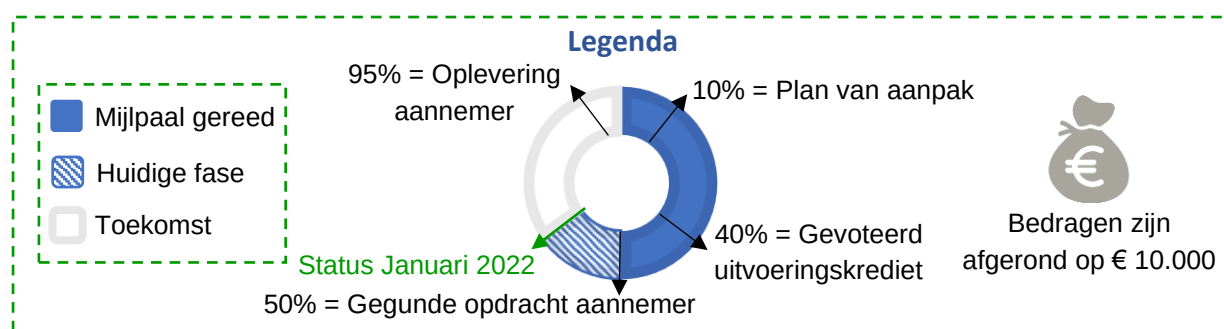
Schoon water:
RWZI's

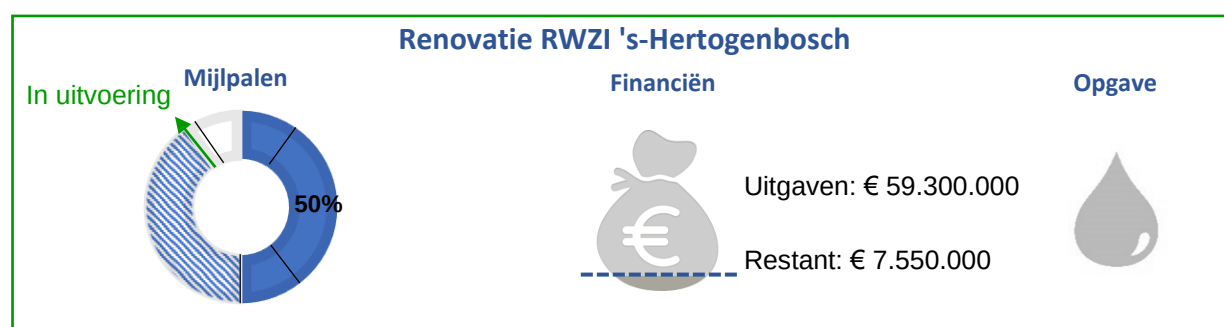
Schoon water:
Rioolgemaal en transportleidingen

Schoon water:
Energie en innovatie

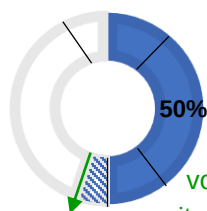

Overzicht mijlpalen en financiën per project:

Grootschalige realisatie van zonneweides

Mijlpalen

Een aantal in voorbereiding, in uitvoering en gereed

Financiën

Uitgaven: € 10.300.000

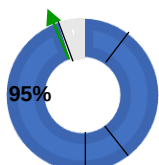
Restant: € 12.110.000

Opgave

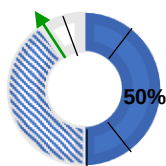
Deelprojecten

Dinther

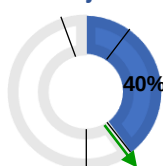
Opgeleverd met aannemer

Aarle-Rixtel

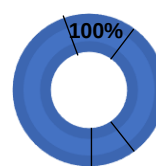
Uitvoering bijna gereed

Oijen

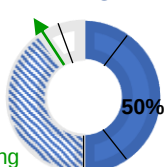
Gevoteerd uitvoeringskrediet

Den Bosch

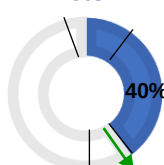
Gereed

Vinkel

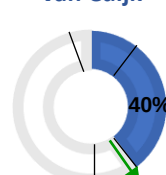
Uitvoering bijna gereed

Asten

Gevoteerd uitvoeringskrediet

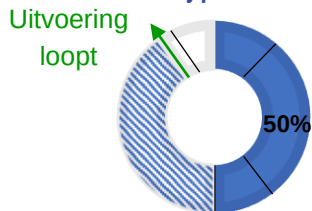
Land van Cuijk

Gevoteerd uitvoeringskrediet

Renovatie stamriool Oss

Mijlpalen

Uitvoering loopt

Financiën

Uitgaven: € 9.000.000

Restant: € 7.610.000

Opgave

Verklarende woordenlijst en afkortingen

5S	<i>Een middel om betrokkenen in een proces bewust te laten zijn van hun werkomgeving</i>
Afkoppelen	<i>Neerslag van schone verharde oppervlakken niet meer op het riool lozen maar in de bodem of op het oppervlaktewater</i>
Afvalwaterketen	<i>Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven</i>
AVK	<i>Aanvullend krediet</i>
Baggeren	<i>Verwijderen van de (vaak slappe) bodem onder water om een water dieper te maken, dit om de doorstroming van het water te bevorderen en/of het waterlichaam bevaarbaar te houden</i>
BBP	<i>Beleids- en Beheerproduct</i>
BBWP	<i>Bedrijfsbodem- en waterplan</i>
Beekherstel	<i>Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat</i>
Beheerregister	<i>Document van het waterschap met daarin de feitelijke toestand van waterlopen of waterkeringen</i>
Benedenloop	<i>Laagste, nabij de monding gelegen deel van een waterloop</i>
Bestuursakkoord Water	<i>Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven, hebben besloten maatregelen voor een doelmatiger waterbeheer overeen te komen in het Bestuursakkoord Water.</i>
BH(S)	<i>Beekherstel</i>
BHIC	<i>Brabants Historisch Informatie Centrum</i>
Blue Deal	<i>Met de Blue Deal willen de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Infrastructuur en Waterstaat en Dutch Water Authorities (de waterschappen) wereldwijd 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden beter beschermen tegen water, beter toegang geven tot water en een betere waterkwaliteit bieden</i>
BodemUP	<i>Traject van ZLTO voor een betere bodemvruchtbaarheid, voor een betere benutting van nutriënten en om nog meer uit je bodem te halen</i>
BO MIRT	<i>Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport</i>
Botulisme	<i>Vergiftiging veroorzaakt door de bacterie Clostridium botulinum</i>

BSOB	<i>Belastingsamenwerking Oost-Brabant</i>
DAW	<i>Deltaplan Agrarisch Waterbeheer; Het doel is een bijdrage te leveren aan de wateropgaven in agrarische gebieden en het realiseren van een economisch sterke en duurzame landbouw</i>
DHZ	<i>Deltaplan Hoge Zandgronden; water vasthouden aan de bron</i>
DPRA	<i>Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie</i>
Duiker	<i>Kokervormige constructie die twee waterlopen met elkaar verbindt</i>
EHS	<i>Ecologische hoofdstructuur</i>
Emissie	<i>Uitstoot van stoffen naar water, bodem of lucht</i>
EMU	<i>Economische en Monetaire Unie</i>
Evz	<i>Ecologische verbindingszone</i>
Forfaitaire bedrijven	<i>Zijn kleine bedrijven waarbij het aantal vervuilingsheden kleiner is dan vijf</i>
GenX	<i>Is een technologie die wordt gebruikt om coatings (fluorpolymeren) te maken</i>
GGOR	<i>Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime</i>
GOB	<i>Groen Ontwikkelfonds Brabant</i>
Governance	<i>Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden</i>
GWW	<i>Grond-, weg- en waterbouw</i>
Haarvaten	<i>De fijnste vertakkingen van een rivier (kleine sloten, greppels en drainagebuizen)</i>
HBE	<i>Hernieuwbare brandstof eenheden: certificaten die u ontvangt bij de productie van groene transportbrandstoffen en kunt verhandelen</i>
HoWaBo	<i>Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch: maatregelen voor de berging van hoogwater rondom 's-Hertogenbosch</i>
HWBP	<i>Hoogwaterbeschermingsprogramma</i>
HWH	<i>Het Waterschapshuis</i>

IBP	<i>Interbestuurlijk Programma, is een initiatief van gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk om samen meer te bereiken op grote maatschappelijke opgaven</i>
IGP	<i>Integraal Gebiedsproject</i>
IRM	<i>Binnen Integraal Riviermanagement werken regionale overheden en het Rijk vanuit één gezamenlijke visie samen aan een veilig, bevaarbaar, vitaal en aantrekkelijk Maas- en Rijngebied</i>
IenW	<i>Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat</i>
Keur	<i>Verordening met ge- en verboden van het waterschap</i>
Klimaatadaptatie	<i>Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten</i>
KLIMAP	<i>Een consortium van 24 partijen, waaronder STOWA, onderzoekt hoe het water- en bodemsysteem op de zandgronden in Nederland klimaatadaptief kan worden ingericht voor onder andere landbouw en natuur</i>
KRW	<i>Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken</i>
Kunstwerk	<i>Een door mensenhanden gemaakt infrastructureel bouwwerk (o.a. stuw,emaal, sluis, duiker, viaduct, ecoduct)</i>
Lean Six Sigma	<i>Methode voor het organiseren van kwaliteits- en efficiëntieverbeteringen</i>
Legger	<i>Document van het waterschap met daarin de ligging, vereiste afmetingen en toestand van waterlopen of waterkeringen</i>
LNV	<i>Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit</i>
LTO	<i>Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland</i>
Meanderen	<i>Natuurlijk kronkelen van een beek of rivier</i>
M.e.r.	<i>Milieueffectrapportage</i>
MIRT	<i>Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport: De Rijksoverheid werkt samen met decentrale overheden aan ruimtelijke projecten en programma's voor elke regio in Nederland. Het MIRT richt zich op financiële investeringen in deze programma's en projecten</i>
Natte natuurparel	<i>Benaming voor de belangrijkste natte natuurgebieden in</i>

	<i>Brabant met bijzonder ecologische waarden. Nationaal staan deze gebieden bekend als TOP-gebieden</i>
Natura 2000	<i>Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven</i>
NBWB	<i>Noord-Brabantse Waterschapsbond</i>
NOVI	<i>Nationale omgevingsvisie</i>
NVO	<i>Natuurvriendelijke oevers</i>
NVWA	<i>Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit</i>
NWB	<i>De Nederlandse Waterschapsbank N.V.</i>
PBB	<i>Persoonlijk Basis Budget</i>
PDCA	<i>Plan Do Check Act</i>
Peilbesluit	<i>Besluit van het waterschap over de na te streven waterstanden in de waterlopen binnen een bepaald gebied</i>
PFAS	<i>Poly- en perfluoralkylstoffen</i>
Piping	<i>Term uit de civiele techniek die aangeeft dat er water door een kade, dijk of ander kunstwerk stroomt als gevolg van een groot waterstandsverschil</i>
POP3	<i>Plattelandsontwikkelingsprogramma</i>
Primaire waterkering	<i>Dijk, duinen of constructie die een dijkringgebied beveiligt tegen overstroming vanuit zee, de grote rivieren en het IJsselmeer</i>
Regionale waterkering	<i>Dijk of constructie die bescherming biedt tegen inundatie vanuit een regionaal water, of tegen overstroming van een gebied nadat een primaire waterkering heeft gefaald</i>
REKS	<i>Regionale energie- en klimaatstrategie</i>
RES	<i>Regionale energiestrategie</i>
RG	<i>Rioolgemaal</i>
RWS	<i>Rijkswaterstaat</i>
Rwzi	<i>Rioolwaterzuiveringsinstallatie</i>
SAW@	<i>Samenwerking Waterbeheerders</i>

SDE-subsidie	<i>Is een exploitatiesubsidie, die je krijgt over de energie die je met je zakelijke zonnepanelen opwekt</i>
Sensorgestuurd boeren	<i>Waterschap Aa en Maas wil samen met boeren meer grip krijgen op de waterkwaliteit in de landbouw. We meten daarom 24 uur per dag met allerlei sensoren in de sloot en op het boerenland in het projectgebied</i>
SNB	<i>Slibverwerking Noord Brabant</i>
STIKA	<i>Stimuleringskader Groen Blauwe Diensten: Provinciale subsidieregeling voor de aanleg en het onderhoud van landschapselementen. Het doel van de regeling is het op duurzame wijze verbeteren van het landschap</i>
STOWA	<i>Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer</i>
Stroomgebiedbeheerplan	<i>Plan waarin staat hoe de toestand van waterlichamen binnen een KRW-stroomgebied verbeterd gaat worden</i>
Structuurvisie	<i>Strategisch beleidsdocument over de ruimtelijke ontwikkelingen in een bepaald gebied</i>
STUW	<i>Samenwerkingsovereenkomst tot uitvoering waterdoelen</i>
TOP-lijst gebieden	<i>Natte natuurgebieden waarvan op landelijk niveau is bepaald dat de verdroging met prioriteit dient te worden aangepakt</i>
Torwash	<i>is een innovatieve techniek die torrefactie integreert met het uitwassen van zouten en mechanische ontwatering</i>
Torrefactie	<i>is een thermochemisch proces dat onder meer wordt toegepast op biomassa, om het geschikter te maken voor het gebruik als brandstof</i>
UvW	<i>Unie van Waterschappen</i>
Ve	<i>Vervuilingseenheid</i>
WATAK	<i>Waterakkoord</i>
Waterakkoord	<i>Beheerders van watersystemen stellen binnen eenzelfde stroomgebied district waterakkoorden vast, als dat nodig is voor een samenhangend en doelmatig waterbeheer. Beheerders zijn enerzijds het Rijk en anderzijds de waterschappen</i>
Waterlichaam (KRW)	<i>Water (rivier, meer, beek, kanaal etc.) van aanzienlijke omvang dat door de betreffende EU-lidstaat als zodanig is vastgesteld</i>
WBP	<i>Waterbeheerplan</i>

Wijst

*Kwel op de hoge gronden van de Peelhorst door opstuwing van
grondwater op het breukvlak van verschillende grondlagen*

ZLTO

Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie